

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1942

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1944

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

439043

INLEDNING

TILL

Lönestatistisk årsbok för Sverige / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1931-1953. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1929-1951.

1929-1949 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på franska: *Annuaire statistique des salaires de la Suède.* - 1950-1951 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på engelska: *Year book of wage statistics in Sweden.*

Föregångare:

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1912-1929. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1928.

Sociala meddelanden. – Stockholm : Norstedt, 1912-1967. – 1912-1953 utgör

Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden.

Här publicerade Socialstyrelsen uppgifter om löneförhållandena inom industri och hantverk m.m.

Efterföljare:

Löner. Del. 1: Tjänstemän inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1953-1985

Löner. Del 2: Arbetare inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm,

1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1952-1985

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1942. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1942

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

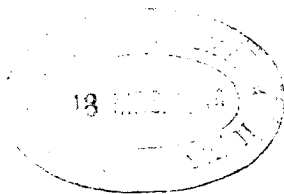
STOCKHOLM 1944

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

439043

Annuaire statistique des salaires de la Suède en 1942.

Pour la table des matières voir page	6
Pour le résumé français voir page	7

Den i föreliggande publikation ingående redogörelsen för arbetslönerna inom Sveriges jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägarbete samt för löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. år 1942 ansluter sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till Lönestatistisk årsbok för år 1941.

Preliminära siffror rörande löneförhållandena inom jordbruk och vägarbete samt inom industri, handel, samfärdsel m. m. år 1942 ha tidigare publicerats i Sociala Meddelanden.

Den närmaste ledningen av hithörande arbeten handhaves inom styrelsen av undertecknad *T w e n g s t r ö m* och amanuens *C. O l s s o n*, av vilka den förre utarbetat avd. II och den senare avd. I av föreliggande berättelse.

Stockholm i januari 1944.

KARL J. HÖJER.

ANDERS TWENGSTRÖM.

Innehållsförteckning

	Sid.
<i>Sammanfattning på franska</i>	7
I. Löneförhållandena inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägarbete	
A. Lantarbetare	
a. Undersökningens primärmaterial	11
b. Lantarbetarnas löne- och yrkesgrupper, ålder och civilstånd	16
c. Arbetstiden inom jordbruket år 1942	24
d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1942	28
e. Avtalsenliga och faktiska löner år 1942	
1. Kollektivavtalens lönesatser	32
2. Faktiska löneinkomster per år	33
3. Faktiska löneinkomster per timme och dag	41
4. Arbetslöner inom olika åldrar	42
5. Lönenivån inom olika områden m. m.	44
6. Arbetslöner vid egendomar med och utan kollektivavtal	47
7. Arbetslönernas variationer	49
f. Arbetskraftåtgången per arealenhet inom jordbruket	51
g. Sysselsättningsvolym och lönebudget inom jordbruket 1941—1942	54
B. Trädgårdsarbetare	56
C. Skogsarbetare	73
D. Vägarbetare	77
II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
A. Undersökningens primärmaterial	81
B. Löneförhållandena för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.)	83
C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
a. Antal redovisade arbetare	91
b. Löneutvecklingen i allmänhet	91
c. Löneinkomster per timme	96
d. Löneinkomster per dag, vecka och år	111
e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom olika län samt å olika orter	113
f. Löneförhållandena för sjöfolk, hotell- och restaurangpersonal samt hembiträden	126
g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten	128
D. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1942	131
<i>Bilaga.</i>	
Formulär till uppgifter för den industriella lönestatistiken	142

Table des matières.

	Page
<i>Résumé en français</i>	7
I. Salaires dans l'agriculture, l'horticulture, l'exploitation forestière et les travaux de voirie	
A. Ouvriers agricoles	
a. Matériel primaire de l'enquête	11
b. Modes de rétribution du travail et spécialités professionnelles, âge et état civil	16
c. Durée du travail dans l'agriculture en 1942	24
d. Aperçu général sur les fluctuations des salaires de 1913 à 1942	28
e. Taux des salaires selon les contrats collectifs et salaires réels en 1942	
1. Taux des salaires des contrats collectifs	32
2. Salaires par année	33
3. Salaires par heure et salaires par jour	41
4. Variations des salaires selon l'âge de l'ouvrier	42
5. Le niveau des salaires parmi les ouvriers agricoles de différentes régions et catégories de propriétés	44
6. Salaires dans les exploitations avec et sans contrats collectifs	47
7. Variations des salaires individuels	49
f. Main-d'œuvre employée par hectare	51
g. Volume de l'emploi et budget des salaires 1941—1942	54
B. Ouvriers jardiniers	56
C. Ouvriers forestiers	73
D. Ouvriers des travaux de voirie	77
II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc.	
A. Matériel primaire de l'enquête	81
B. Salaires des employés dans les entreprises privées (personnel technique, employés de bureau et employés de magasin)	83
C. Salaires des ouvriers dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc.	
a. Nombre d'ouvriers touchés par l'enquête	91
b. Aperçu général sur le mouvement des salaires	91
c. Salaires horaires	96
d. Salaires journaliers, hebdomadaires et annuels	111
e. Variations des salaires, par groupes de la cherté du coût de la vie, par département et dans certaines villes	113
f. Salaires des marins, du personnel d'hôtel et de restaurant ainsi que du personnel domestique	126
g. Salaires des ouvriers des travaux de construction de l'Etat	128
D. Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires dans l'industrie pendant la période 1929—1942	131
<i>Anneze:</i>	
Questionnaire employé pour la statistique des salaires industriels	142

Résumé.

I. Salaires dans l'agriculture, l'horticulture, l'exploitation forestière et les travaux de voirie.

La statistique des salaires des ouvriers agricoles, réorganisée depuis 1937, se base pour l'année 1942 sur les données nominatives émanant de 3 483 exploitations agricoles choisies comme représentatives. De celles-ci, environ $\frac{2}{3}$ étaient des exploitations de paysans propriétaires d'une superficie en terres labourables de 20 à 49 hectares, tandis que $\frac{1}{3}$ contenaient 50 hectares ou davantage et $\frac{1}{3}$ moins de 20 hectares.

Le nombre total des ouvriers agricoles attachés à ces propriétés et visés par l'enquête était de 18 095, dont 88·2 % étaient des hommes et 11·8 % des femmes. La moitié de la main-d'œuvre masculine consistait en *journaliers* touchant un salaire quotidien ou horaire, tandis que les *domestiques* nourris aux frais du patron en représentaient un cinquième et les *ouvriers à salaire mixte* (**statare**) un tiers. Les ouvriers de ces deux dernières catégories sont engagés à l'année ou au mois et reçoivent, outre un salaire fixe, une rétribution en nature. Celle-ci consiste, pour les domestiques généralement célibataires, en nourriture et logement, tandis que les ouvriers à salaire mixte dits **statare**, qui presque toujours sont mariés, obtiennent, sous le nom de **stat**, un logement pour eux et leur famille ainsi qu'un petit jardin et certains produits alimentaires, tels que lait, céréales, etc.

Les résultats principaux de l'enquête sont figurés dans les tabl. 9—12, tandis que le tabl. 7 et le tabl. p. 30 montrent les variations dans le niveau des salaires de certaines catégories d'ouvriers agricoles depuis 1913 et depuis 1936.

En ce qui concerne les salaires annuels, ceux-ci se basent seulement sur les données fournies par 10 348 ouvriers ayant effectué un minimum de 250 journées de travail durant l'année. Le salaire annuel en espèces et en nature des ouvriers hommes adultes s'élevait en moyenne à 2 207 cour., celui des jeunes gens mineurs à 1 473 cour. et celui des femmes à 1 152 cour. Le salaire annuel en espèces à lui seul se montait en moyenne, pour chacune de ces catégories d'ouvriers, à 1 543, 1 051 et 728 cour. Parmi les ouvriers hommes adultes, le salaire total annuel moyen était, pour les domestiques de 1 852 cour., pour les ouvriers agricoles à salaire mixte de 2 324 cour., pour les journaliers recevant aussi une rétribution en nature de 2 302 cour. et pour ceux n'en recevant pas de 2 222 cour.

Les salaires annuels moyens figurés dans les tabl. 9—11 varient selon l'âge et l'emploi des ouvriers et l'on remarque aussi des différences sensibles d'une région à l'autre. Le niveau des salaires est plus élevé dans les propriétés situées dans des districts industriels que dans des communes proprement agricoles, de même qu'il est plus élevé dans les exploitations où sont pratiqués les contrats collectifs que dans les autres.

Outre ces calculs de moyennes, le tabl. 12 fournit des chiffres sur les variations des salaires individuels pendant 1942. Environ $\frac{1}{20}$ des ouvriers adultes avaient un salaire total annuel de moins de 1 500 cour., tandis que près de $\frac{1}{6}$ recevaient de 1 500 à 1 900, $\frac{1}{3}$ de 1 900 à 2 300, $\frac{1}{3}$ de 2 300 et que le salaire des autres ouvriers, soit environ $\frac{1}{10}$ de leur nombre, dépassait 2 700 cour.

Le gain moyen journalier en 1942 était de 7·82 pour les journaliers ne recevant pas de rétribution en nature et de 7·87 pour ceux en recevant une. Cette dernière catégorie d'ouvriers consistait, pour la plupart, en journaliers à qui étaient fournis le logement, le bois de chauffage et un lopin de terre à cultiver et en journaliers nourris par le patron; le salaire par journée de travail s'élevait pour les premiers à 8·23 et pour les seconds à 6·57 cour. Celui des domestiques était de 6·26 et celui des ouvriers à salaire mixte de 7·78 cour.

Finalement, certaines données ont été réunies à l'égard de telle main-d'œuvre occasionnelle qui, pendant 1942, a effectué moins de 50 journées de travail sur une même propriété. Ces journées se chiffraient à 300 000 et avaient été rétribuées d'un salaire moyen de 8·36 pour les hommes et de 5·74 pour les femmes.

Pour la statistique des salaires des ouvriers *jardiniers*, réorganisée depuis 1938, des données ont été fournies pour l'année 1942 par 832 exploitations occupant un total de 6 052 ouvriers; de ces données on a utilisé celles visant environ $\frac{1}{4}$ des entreprises et $\frac{1}{2}$ du total des ouvriers. Le gain horaire moyen pour les hommes, comprenant contremaîtres, ouvriers professionnels, manœuvres, élèves et ouvriers spécialisés (chauffeurs de chaufferie, conducteurs d'automobiles, etc.) était de

1.06 cour. Le gain journalier correspondant s'élevait à 8.72 cour. et pour les ouvriers ayant effectué un minimum de 250 journées de travail, le salaire annuel était de 2 605 cour. Les femmes recevaient en moyenne 70 òre par heure et 5.55 cour. par jour.

Dans les *régions forestières* les ouvriers, qui travaillent pendant l'été dans l'agriculture, s'embauchent habituellement pendant l'hiver dans les exploitations forestières. Ce travail est payé presque exclusivement à la pièce. D'après les renseignements fournis par les inspecteurs des forêts, le gain moyen par jour dans l'ensemble des inspections se serait élevé pendant l'hiver 1942/43 à 24.15 cour. pour les ouvriers chargés du charroi (y comprise la rémunération pour la mise à disposition d'un cheval) et 12.52 cour. pour les ouvriers chargés de l'abatage des arbres.

Les travaux de *voirie* constituent ainsi que les travaux forestiers une source de revenu très importante pour la population agricole. D'après les renseignements recueillis auprès des administrations régionales des routes et auprès de certains entrepreneurs de travaux de voirie, les ouvriers occupés à l'entretien des routes auraient gagné, en moyenne pendant l'été de 1943, 1.29 cour. par heure. Cependant, la rémunération varie considérablement selon les régions, le gain moyen par heure le plus bas étant de 0.92 cour. et le gain le plus élevé de 1.84 cour. (ordinairement 1.19—1.34 cour.).

II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc.

L'enquête pour l'année 1942 se base sur un questionnaire auquel ont répondu 12 009 chefs d'entreprise. Les données visent un total de 696 586 salariés, dont 150 434 employés et 546 152 ouvriers. Parmi ces derniers, 79.7 % appartiennent à l'industrie proprement dite et le reste, soit 20.3 %, aux services des communes et de l'Etat, aux services des tramways et des chemins de fer (privés), à l'arrimage, au bâtiment, ainsi qu'au commerce et aux entrepôts.

De même que l'année précédente, le questionnaire ne portait, en ce qui concerne les employés, que sur la somme totale payée sous forme de salaires par chaque entreprise et sur le nombre moyen, réparti en hommes et femmes, des employés attachés à l'entreprise pendant l'exercice envisagé. Par contre, en ce qui concerne les ouvriers, les questionnaires prévoyaient la répartition de la somme globale sur les ouvriers à l'heure et sur les ouvriers à forfait, ainsi que l'indication du nombre d'heures correspondant. On demandait en outre aux intéressés de mentionner le nombre total de journées de travail, de semaines de travail et le nombre moyen par jour des ouvriers pendant la période d'emploi.

En faisant la comparaison entre le niveau des salaires et celui du coût de la vie, exprimés tous deux en nombres indices avec l'année 1913 comme base, on a cherché à établir dans quelle mesure les fluctuations des salaires en espèces sont vraiment effectives et comportent un pouvoir d'achat d'une quantité plus ou moins grande de marchandises. En divisant les nombres indices des salaires nominaux avec l'indice du coût de la vie pour les années correspondantes, on a obtenu des nombres indices exprimant les fluctuations des salaires réels depuis l'année 1913.

Les employés touchés par l'enquête ont été répartis en trois groupes: le personnel technique, les employés de bureau proprement dits et les employés de magasin. Pour l'ensemble de ces employés, le salaire annuel moyen s'élevait en 1942 à 4 539 cour. Si, afin de comparer le niveau des salaires en 1942 avec celui des années précédentes, on refait le calcul des moyennes antérieures en supposant le personnel réparti sur groupes professionnels et sur sexes dans les mêmes proportions qu'en 1942, on trouve que le salaire annuel moyen de cette dernière année implique sur celui de 1941 une augmentation de 9 %, tandis que par rapport à l'année 1913 il a augmenté d'environ 136 %.

Comme précédemment, le traitement moyen a été pendant l'année la plus élevée pour le personnel technique (6 797 cour.) et le plus bas pour le personnel de magasin (2 790 cour.), tandis que le traitement moyen des employés de bureau tient à peu près le milieu entre les deux autres (4 431 cour.). Les changements survenus dans le niveau des salaires pendant la période 1913—1942 diffèrent assez sensiblement pour les trois groupes. Ainsi, les salaires des employés de magasin ont augmenté de 164 % depuis 1913, tandis que le traitement du personnel technique et celui des employés de bureau ont augmenté de 124 et de 138 % respectivement. En outre, on constate que l'augmentation a généralement été plus grande pour les femmes (157 %) que pour les hommes (131 %). Les salaires réels des employés ont été abaissés pendant les années précédentes. En 1942 on trouvera au contraire une augmentation pour les hommes. (V. aussi le diagramme I, p. 84.)

En ce qui concerne les *ouvriers*, les gains moyens horaires pendant l'année 1942 ont été de 1.79 pour les hommes et de 1.09 cour. pour les femmes. L'augmentation est donc assez sensible depuis l'année précédente où les salaires moyens correspondants étaient respectivement de 1.64

et 1-01 cour. Cette augmentation a aussi amené une élévation des gains moyens annuels (respectivement de 10-2 et 9-7 %).

Nombres indices (1913 = 100)	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Salaire nominal:															
par heure . . .	100	104	109	118	147	213	284	371	366	267	253	257	266	268	270
» jour . . .	100	102	108	119	145	206	265	310	306	223	213	214	219	223	223
» an . . .	100	101	109	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	220	224
Coût de la vie .	100	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171
Salaire réel:															
par heure . . .	100	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158
» jour . . .	100	100	94	91	90	92	101	115	127	115	121	123	125	130	131
» an . . .	100	99	95	92	88	88	98	110	112	107	115	121	123	128	131

Nombres indices (1913 = 100)	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942
Salaire nominal:															
par heure . . .	274	281	289	289	284	274	274	279	281	290	307	321	346	371	404
» jour . . .	225	233	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	289	308	336
» an . . .	220	232	233	225	213	213	221	226	232	242	250	260	279	296	326
Coût de la vie .	171	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236
Salaire réel:															
par heure . . .	161	166	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	180	170	171
» jour . . .	132	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	142	143
» an . . .	129	137	142	141	136	139	144	145	147	150	150	152	145	136	138

Pour le groupe des ouvriers considéré dans son ensemble, on constate que, par rapport à l'année 1913, le gain moyen horaire a augmenté de 304 %, le gain journalier de 236 % et le gain annuel de 226 %. Les différences que l'on observe dans l'évolution des salaires, considérés par heure, par jour ou par an, tiennent en majeure partie à la réduction survenue au cours de la période envisagée dans la durée du travail journalier en raison de la loi de 8 heures.

De même que pour les employés, on constate pour le personnel ouvrier une tendance à l'égalisation des salaires pour les deux sexes. C'est ainsi que, de 1913 à 1942, le salaire horaire des hommes a augmenté de 298 %, le salaire journalier de 232 % et le salaire annuel de 221 %, tandis que, pendant la même période, les salaires des femmes ont augmenté de respectivement 354, 269 et 261 %. Si l'on limite l'enquête à l'industrie proprement dite et si l'on exclut, par conséquent, certains groupes d'ouvriers pour lesquels la hausse des salaires a été relativement forte, comme ceux employés par les communes et par l'Etat, dans les transports, le bâtiment, etc., on trouve que, pour les hommes, la hausse a été notablement inférieure, par exemple en ce qui concerne les salaires horaires où elle a été de 280 %, tandis que, pour les femmes, le chiffre correspondant, 354 %, est demeuré presque inchangé.

Jusqu'à 1918, l'augmentation des salaires a été inférieure à l'augmentation du coût de la vie, en sorte que les salaires réels correspondants ont été, pendant ces années, inférieurs à ceux de l'année 1913, mais à partir de 1919 c'est l'inverse qui s'est produit. Le salaire annuel a été sujet à une évolution analogue, à cette différence près que l'équilibre entre le salaire et le coût de la vie ne s'est établi qu'un an plus tard, c'est-à-dire en 1920.

Après avoir dépassé le niveau de l'année de base (100), les salaires réels ont continué à monter pendant le reste de la période envisagée, à l'exception d'une ou deux années seulement. — En 1940, il y a eu une pause dans l'élévation continue des salaires réels, qui a abaissé le niveau du salaire réel par an de 5 %, environ, par rapport à l'année précédente. L'année 1941 a apporté un nouvel abaissement de 6 %. En 1942 on trouvera une petite augmentation. (V. le tableau ci-dessus et le diagramme II, p. 94.)

Les nombres indices concernant les salaires annuels ainsi que les moyennes correspondantes se rapportent — à cause de la nature des données fournies par les chefs d'entreprise — à des ouvriers occupés pratiquement toute l'année ou du moins durant la partie de l'année pendant laquelle l'industrie en question a été en pleine activité. Si l'on avait pu calculer le salaire annuel par ouvrier

en tenant compte du temps que chacun a eu du travail, les chiffres figurés au tableau ci-dessus auraient certainement montré de bien plus grandes variations, à cause du chômage.

De plus, certains calculs ont été effectués concernant, d'une part, la somme totale des salaires payés dans l'industrie proprement dite, d'autre part, le nombre total d'heures de travail effectuées. En comparant les entreprises qui ont fourni des données pour l'année 1941 ainsi que l'année 1942 on a pu établir que le nombre moyen d'ouvriers occupés dans l'industrie proprement dite a augmenté de 2·2 % depuis 1941. Le nombre total d'heures de travail effectuées pendant 1942 montrait une augmentation depuis 1941 de 4·2 %, tandis que la somme totale des salaires payés a augmenté de 13·9 % depuis 1941. Dans ces calculs, on n'a pu tenir compte ni de la création de nouvelles, ni de la cessation d'anciennes entreprises.

I. Löneförhållandena inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägarbete.

A. Lantarbetare.

a. Undersökningens primärmaterial.

Primärmateriallets insamling och bearbetning. Föreliggande redogörelse utgör en fortsättning av socialstyrelsens årliga undersökningar angående lantarbetarnas löneförhållanden och har utförts efter i huvudsak samma plan som motsvarande för åren 1937—1941. Fr. o. m. år 1937 har den årliga lantarbetarstatistiken blivit omlagd på grundval av individuella löneuppgifter från ett större antal efter representativa grunder utvalda egendomar. Enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 angående uppgifter till lantarbetarstatistiken ha hushållningssällskapen att från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mera än 10 hektar åker årligen anskaffa uppgifter angående där anställda jordbruksarbetares arbetstid och arbetslön. Uppgifterna skola före den 15 november insändas till hushållningssällskapen, som ha att efter granskning och erforderlig komplettering av uppgifterna före den 15 december översända desamma till socialstyrelsen.

Tidigare utgjordes primärmaterialiet alltifrån lantarbetarstatistikens början år 1911 av summariska uppskattningar av inom vissa områden gängse löner för de vanligast förekommande grupperna av manliga och kvinnliga lantarbetare. T. o. m. år 1928 erhöles dylika ortsuppgifter från samtliga landskommuner i riket men senare endast från varje härad, varigenom undersökningens primärmaterial minskades från c:a 2 200 till omkring 400 uppgifter per år.

1942 års frågeformulär, som faststälts av socialstyrelsen i samråd med lantbruksstyrelsen, upptog en avdelning för statavlönade arbetare och arbetare i kost och en annan för tim- eller dagavlönade arbetare, torpare och mjölkerskor. För bägge grupperna efterfrågades namn, ålder, civilstånd och yrkesspecialitet, antal utgjorda arbetstimmar och dagsverken under året samt uppburen lön i kontant och naturaförmåner. För tillfällig arbets hjälp, som utgjort mindre än 50 dagsverken å egendomen, behövde uppgift lämnas endast rörande antal arbetare samt summa dagsverken och summa avlöning, helst med fördelning på de tre grupperna män, kvinnor och barn. Vidare begärdes uppgift om egendomens storlek samt om kollektivavtal tillämpades

eller icke, varjämte de av ägaren och dennes familjemedlemmar utgjorda dagsverkena skulle uppgivas. — Med hänsyn till de inom vårt jordbruk ännu i stor utsträckning tillämpade arbetsavtalen för ett helt år har det dessutom förut i regel varit möjligt att individuellt efterfråga, huruvida avtal träffats om ökad eller minskad kontantlön för nästkommande tjänsteår (d. v. s. merendels för tiden 1 nov. 1942—31 okt. 1943). År 1942 liksom de två föregående åren ha dylika uppgifter emellertid icke kunnat erhållas. Lantarbetarnas löneläge har nämligen på senare tid kommit att alltmer intimt knytas till jordbrukets produktprisnivå och näringsens beräknade bärighet. Löneförhandlingarna ha därför ej kunnat föras in i ett avgörande skede, förrän produktprisfrågan fått sin lösning, vilket år 1942 inträffade först efter det att uppgifterna till lantarbetarstatistiken avlämnats.

Frågeformulären utsändes av socialstyrelsen i oktober 1942 till samtliga hushållningssällskap, och genom deras förmedling inkommo lönestatistiska uppgifter från 3 646 brukningsdelar. Vid bearbetningen uteslötos av olika anledningar 163 formulär, varför undersökningens primärmaterial utgjordes av uppgifter från 3 483 brukningsdelar. Å dessa voro tillhoppa 18 095 arbetare mera fast anställda under år 1942 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanföll därmed (i regel 1 nov. 1941—31 okt. 1942). Tillsammans hade dessa arbetare utgjort 4 148 445 dagsverken under året. Utöver nu angivna arbetare ha redovisats 756 torpare med tillsammans 118 720 dagsverken,¹ varjämte c:a 300 182 dagsverken utgjorts av 14 027 tillfälliga arbetare, om vilka senare vissa uppgifter lämnats i det följande (se sid. 41).

På grundval av de under december 1942 inkomna uppgifterna utarbetades en preliminär redogörelse för löneläget inom jordbruket år 1942, vilken publicerades i Sociala Meddelanden (årg. 1943, sid. 370 o. f.). I likhet med föregående år har dessutom utförts en beräkning av arbetskraftåtgången och lönebudgeten inom jordbruket 1942, vilken publicerades i Sociala Meddelanden (årg. 1943, sid. 443 o. f.). Bearbetningen har verkställts med hjälp av statistikmaskiner enligt hålkortsmetoden.

Antal redovisade brukningsdelar. De redovisade egendomarnas antal och belägenhet meddelas i tab. 1. De undersökta egendomarna ha fördelats inom olika jordbruksområden efter åkerarealens storlek samt på socknar av olika näringstyp. Härvid har särskilts dels jordbrukskommuner (med minst 75 % av befolkningen inom huvudgruppen jordbruk med binäringar), dels blandade kommuner (50—75 %), dels slutligen industrikommuner (mindre än 50 %). Vidare redovisas antal brukningsdelar med kollektivavtal.

För ett jordbruk med så växlande produktionsbetingelser som det svenska är undersökningens värde i hög grad betingad av de redovisade brukningsdelarnas geografiska fördelning. Jämför man ur denna synpunkt antalet brukningsdelar i den förevarande undersökningen med det, som jordbruksräkningen år 1937 utvisar, finner man, att de olika områdena äro ganska olik-

¹ Angående torparnas förmåner och skyldigheter hänvisas till den utförliga redogörelsen i »Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936», sid. 56.

Tab. 1. Översikt över antalet redovisade brukningsdelar 1942.

Naturliga jordbruks- områden ¹	Antal bruk- nings- delar	D ä r a v (i %)								Redovisade egendomar i % av	
		belägna i			med en åkerareal (i ha) av				med kol- lek- tivav- tal	samt- liga ²	egend. med minst 10 ha åker ²
		jord- br.- kom.	bland- kom.	ind. kom.	intill 20	20— 49	50— 99	100 o. över			
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder därav:	2 021	47·8	37·1	15·1	9·4	40·5	27·7	22·4	45·3	1·4	3·8
Skånes och Hallands slättbygder	398	33·9	45·0	21·1	8·0	52·8	22·4	16·8	62·3	1·6	3·4
Sydsvenska mellan- bygden	242	22·3	59·9	17·8	14·0	45·9	23·2	16·9	39·7	1·2	3·2
Öland och Gotland	114	64·9	27·2	7·9	9·6	69·3	16·7	4·4	12·3	1·1	2·7
Östgötaslätten	140	62·2	30·7	7·1	2·9	33·6	37·1	26·4	63·3	1·9	3·7
Vänerslätten	472	58·5	23·7	17·8	14·0	30·7	30·1	25·2	26·3	1·4	3·4
Mälär- och Hjälmär- bygden	655	52·1	36·5	11·4	6·6	34·5	30·8	28·1	51·3	1·5	3·3
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1 168	37·0	44·5	18·5	27·7	45·0	19·4	7·9	19·3	0·7	4·1
Norra Sverige	294	31·3	49·7	19·0	62·6	30·6	6·1	0·7	7·6	0·3	4·1
Hela riket	3 483	42·8	40·6	16·6	20·1	41·1	23·1	15·7	33·4	0·8	3·6
med koll.-avtal utan	1 162 2 321	40·3 44·1	41·1 40·4	18·6 15·6	1·4 29·4	20·3 51·6	36·8 16·2	41·5 2·8	— —	— —	— —

formigt företrädda. I förhållande till samtliga brukningsdelar äro södra och mellersta Sveriges slättbygder bäst representerade, medan skogs- och dalbygden samt norra Sverige uppvisa lägre relationstal. Bortser man från småbruk med en åkerareal av under 10 hektar, utjämnas emellertid dessa olikformigheter och de sistnämnda områdena bliva snarare något överrepresenterade. I förhållande till brukningsdelar, som överhuvudt sysselsätta lejd arbetskraft, synes därför den geografiska fördelningen av de redovisade egendomarna väl överensstämma med de verkliga förhållandena.

Det svenska jordbruket är ett utpräglat småjordbruk. De 3 483 redovisade egendomarna utgöra icke fullt 1 % av samtliga brukningsdelar i riket enligt 1937 års jordbruksräkning. Ifrågavarande proportion varierar dock väsentligt för olika storleksklasser, vilket belyses av nedanstående siffror:

Redovisade brukningsdelar i % av	Brukningsdelar med en åkerareal (i ha) av				Samtliga
	intill 20	20—49	50—99	100 o. över	
totala antalet brukningsdelar med över 0·25 ha åker enl. 1937 års jordbruksräkning	0·2	5·0	15·8	23·8	0·8
totala antalet brukningsdelar med minst 10 ha åker	1·1	5·0	15·8	23·8	3·6

Som synes, är undersökningen representativ företrädesvis för de storleksklasser av jordbruk, vilka i mera betydande utsträckning sysselsätta lejd arbetskraft. Att de större egendomarna dominera, framgår även därav, att den

¹ Jfr Jordbruksräkningen år 1937, sid. 7 och 322 o. f. — ² Enligt 1937 års jordbruksräkning.

redovisade åkerarealen uppgår till 5·4 % av den sammanlagda åkerarealen enligt 1937 års jordbruksräkning, trots att antalet egendomar utgör endast 0·8 % av samtliga.

De redovisade egendomarnas storleksfördelning är mycket skiftande inom olika områden. Det större jordbruket är särskilt starkt representerat i Mälardalen och Hjälmarbygden, Östgötaslätten och Vänerslätten, medan småbruket dominerar i skogs- och dalbygderna samt i norra Sverige. Inom Skånes och Hallands slättbygder samt på Öland och Gotland äro bondebruk om 20—49 ha åker i majoritet.

Kollektivavtal uppgives ha tillämpats hos 1 162 eller 33·4 % av de redovisade egendomarna. Det var framför allt å större gårdar, som arbetsvillkoren reglerades av kollektivavtal. Av gårdar med minst 50 ha åker hade 67·4 % kollektivavtal, medan detsamma var fallet för blott 11·8 % av mindre brukningsdelar. Sin största utbredning ha kollektivavtalen därför inom Östgötaslätten samt Mälardalen och Hjälmarbygden, där storjordbruket äro vanligast förekommande. I förhållande till antalet stora brukningsdelar uppvisar Vänerslätten relativt få kollektivavtalsanslutna gårdar, medan Skånes och Hallands slättbygder har ett mycket stort antal medelstora gårdar med kollektivavtal. Den lägsta proportionen av egendomar, som tillämpa kollektivavtal, förekommer i norra Sverige samt i skogs- och dalbygderna söderöver, där småbruket dominerar. Vidare äro gårdar med kollektivavtal något vanligare i industrikommuner än i mer eller mindre utpräglade jordbrukskommuner.

Egendomarnas sammansättning var i stort sett densamma som vid föregående års undersökning, beroende på att 2 966 av samtliga redovisade brukningsdelar år 1942 eller 85 % även deltog i 1941 års undersökning.

Antal redovisade arbetare. Å de 3 483 brukningsdelarna ha redovisats 18 095 mera fast anställda arbetare, sålunda i genomsnitt 5·2 per egendom. Härvidlag ha medräknats förmän, som deltaga i arbetet, medan annat arbetsbefäl samt förvaltningspersonal utesluts.

Tab. 2 framställer fördelningen av manliga och kvinnliga lantarbetare på jordbruksområden och olika slag av brukningsdelar. Av arbetarna voro 88·2 % män och 11·8 % kvinnor. Över två tredjedelar av arbetarna voro sysselsatta å gårdar med minst 50 ha åker och mer än hälften å gårdar med kollektivavtal. Av männen voro tre femtedelar och av kvinnorna två femtedelar sysselsatta å gårdar med kollektivavtal. Att döma av uppgifterna i tab. 3 skulle kvinnlig arbetskraft komma till användning i relativt större utsträckning å mindre egendomar än å större. Denna omständighet torde delvis vara förklaring till att kollektivavtal var mindre vanligt bland kvinnliga arbetare. Häri torde man även ha att söka orsaken till att kvinnorna enligt tab. 2 omfattade en jämförelsevis stor andel av lantarbetarkåren i norra Sverige (26·8 %). — Det framgår även av sistnämnda tabell, att endast 0·5 % av de organiserade arbetarna voro sysselsatta vid egendomar med mindre än 20 ha åker.

Förutom de nominativt redovisade arbetarna föreligga även summariska

Tab. 2. Översikt över antalet nominativt redovisade lantarbetare.

Naturliga jordbruksområden	Antal redovisade arbetare			Därav (i %) anställda å brukningsdelar						
	män	kvin- nor	till- hopa	belägna i				med en åkerareal (i ha) av		
				jord- br- kom.	bland. kom.	ind- kom.	intill	20— 49	50— 99	100 o. över
Skånes o. Hallands slättbygder	2 029	445	2 474	36·4	39·5	21·1	2·1	27·9	20·1	49·9
brukningsdelar med koll.-avtal	1 572	338	1 910	35·8	42·8	21·4	0·7	19·0	22·8	57·5
» utan »	457	107	564	38·5	28·0	33·5	7·1	57·8	11·0	24·1
Sydsvenska mellanbygden	1 187	243	1 430	23·9	60·0	16·1	5·8	25·8	22·7	46·2
brukningsdelar med koll.-avtal	803	145	948	27·9	57·5	14·6	0·2	10·1	21·4	68·8
» utan »	384	98	482	16·0	64·9	19·1	15·4	56·4	25·3	2·9
Öland och Gotland	307	82	389	62·7	32·9	4·4	4·1	50·4	22·1	23·4
brukningsdelar med koll.-avtal	114	29	143	51·6	49·0	—	—	10·5	25·9	63·6
» utan »	193	53	246	69·5	23·6	6·9	6·5	73·6	19·9	—
Östgötaslätten	806	48	854	64·2	28·1	7·7	1·1	16·6	33·0	49·3
brukningsdelar med koll.-avtal	686	39	725	65·1	25·8	9·1	—	8·7	35·4	55·9
» utan »	120	9	129	58·9	41·1	—	7·0	61·2	19·4	12·4
Vänerslätten	2 131	150	2 281	56·9	24·2	18·9	4·2	13·8	27·5	55·0
brukningsdelar med koll.-avtal	1 165	62	1 227	54·2	24·0	21·8	—	2·0	18·0	80·0
» utan »	966	88	1 054	60·0	24·6	15·4	9·0	26·6	38·6	25·8
Mälar- och Hjälmabygden	4 246	317	4 563	52·5	33·1	14·4	1·6	12·5	25·8	60·7
brukningsdelar med koll.-avtal	3 413	189	3 602	53·3	32·2	14·5	0·1	2·6	22·6	74·7
» utan »	833	128	961	49·5	36·3	14·2	6·5	49·8	35·2	8·5
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	4 449	565	5 014	32·4	45·7	21·9	12·5	33·1	27·1	27·8
brukningsdelar med koll.-avtal	2 002	161	2 163	27·4	47·2	25·4	0·2	10·4	31·7	57·7
» utan »	2 447	404	2 851	36·2	44·5	19·3	21·7	50·3	23·6	4·4
Norra Sverige	798	292	1 090	25·0	53·4	21·6	46·2	35·5	15·0	3·3
brukningsdelar med koll.-avtal	196	16	212	28·3	25·9	45·8	14·1	18·4	50·5	17·0
» utan »	602	276	878	24·3	60·0	15·7	54·0	39·6	6·4	—
Hela riket	15 953	2 142	18 095	42·2	39·4	18·4	8·0	23·9	24·8	43·3
brukningsdelar med koll.-avtal	9 951	979	10 930	43·3	33·0	18·7	0·5	8·4	25·3	65·8
» utan »	6 002	1 163	7 165	40·4	41·7	17·9	19·4	47·4	24·2	9·0

uppgifter rörande 14 027 tillfälligt anställda arbetare samt 756 torpare. Inräknas även dessa, skulle undersökningen omfatta 32 878 arbetare eller i genomsnitt 9·4 per egendom. Härvid måste emellertid hänsyn tagas till att de tillfälliga arbetarna i vissa fall sannolikt dubbelräknats.

Det totala antalet anställda arbetare inom det större och medelstora jordbruket (jordbruk med minst 10 ha åker) uppgår enligt 1940 års folkräkning till 105 000, vartill komma c:a 42 000 kvinnliga arbetare, som hänförs till gruppen »Husligt arbete inom jordbruket», men vilka sannolikt i stor utsträckning deltaga i jordbruksarbetet. Inräknar man även tillfälligt anställda arbetare, skulle sålunda till förevarande statistik redovisats c:a $\frac{1}{6}$ av samtliga jordbruksarbetare å brukningsdelar om minst 10 ha åker. 1940 års folkräkning möjliggör även en beräkning av de redovisade lantarbetarnas geografiska representativitet. Resultatet framgår av efterföljande tablå.

	d ä r a v i % i n o m					Norra Sverige
	Hela riket	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	
Yrkesverksam arbetarpersonal å brukningsdelar av minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning ¹	148 158	26·7	12·0	25·7	23·1	12·5
Redovisade arbetare enligt 1942 års löneundersökning	31 910	24·6	13·0	24·7	28·0	9·7

Överensstämmelsen är som synes god. Endast inom de heterogena grupperna »västra Sverige» och »norra Sverige» är avvikelserna mera betydande.

Att förevarande undersökning främst är representativ för det större jordbruket, har redan framgått av egendomarnas fördelning på storleksgrupper. Det framträder även klart i nedanstående tablå, där antalet i undersökningen redovisade manliga arbetare på mindre och större gårdar jämförts med motsvarande antal enligt 1940 års folkräkning.

	Samtliga	d ä r a v	
		å egend. med en åkerareal (i ha) om 10—49	minst 50
Antal redovisade manliga lantarbetare i % av samtliga manliga arbetare å egendomar om minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning	26·4	17·5	37·1

På grund av att ett stort antal smågårdar saknar lejd arbetskraft, blir dock representativiteten för det mindre jordbruket avsevärt bättre, om man utgår från antalet arbetare i stället för antalet gårdar.

b. Lantarbetarnas löne- och yrkesgrupper, ålder och civilstånd.

Löneformer. Ett för jordbruket karakteristiskt drag är mångfalden av växlande löneformer. Det sedan storbrukets uppsving omkring mitten på 1800-talet dominerande statlönesystemet har under inflytande av den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen i allt större utsträckning med dagspenning som övergångsform utbytt mot timlön med eller utan naturaförmåner. Härigenom har uppkommit en rad övergångsformer mellan statavlönade arbetare och timavlönade utan naturaförmåner, vilka huvudsakligen skilja sig från varandra genom de olika slag av naturaförmåner, som ingå i lönen, och genom de tidsenheter, för vilka lönerna beräknas. I föreliggande undersökning ha lantarbetarnas löneformer sammanfattats i sju huvudgrupper, nämligen arbetare i kost, statavlönade arbetare, timavlönade arbetare utan naturaförmåner och timavlönade arbetare med livsförnödenheter, med livsförnödenheter och bostad, med enbart bostad samt med fri kost, av vilka dock de fyra sistnämnda i regel icke redovisas var för sig utan tillsamman tagna under beteckningen timavlönade med naturaförmåner. Arbetare i kost och statavlönade arbetare äro års- eller månadsavlönade, och lönen utgår dels med ett fixerat kontantbelopp och dels in natura. Naturaförmånerna för de nästan alltid unga, ogifta arbetarna i kost utgöras av fri kost och logi, medan statavlönade arbetare, som vanligen äro

¹ Inkl. kvinnliga arbetare i gruppen »husligt arbete inom jordbruket».

Tab. 3. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter löneform.¹

	Antal manliga arbetare	därav (i %)				Antal kvinnliga arbetare	därav (i %)			
		arbetare i kost	stat-avlö-nade arbetare	timavl. arb.			arbetare i kost	stat-avlö-nade arbetare	timavl. arb.	
				utan nat.-förm.	med nat.-förm.				utan nat.-förm.	med nat.-förm.
<i>a) Jordbruksomr. m. m.</i>										
Skånes o. Hallands slättbygder	2 029	20·9	19·9	47·5	11·7	445	17·1	—	74·6	8·8
Sydsvenska mellanbygden	1 187	23·2	24·8	38·5	13·5	243	25·5	0·4	58·9	15·2
Öland och Gotland	307	46·6	13·0	28·0	12·4	82	41·5	—	51·2	7·8
Östgötaslätten	806	13·4	51·5	26·0	9·1	48	20·8	—	68·8	10·4
Vänerslätten	2 131	18·2	40·4	29·5	11·9	150	41·3	—	49·4	9·3
Mälard- och Hjälmärbgden	4 246	12·8	41·6	27·5	18·1	317	35·7	2·5	47·0	14·8
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	4 449	28·2	26·9	25·0	19·9	565	48·5	—	35·9	15·6
Norra Sverige	798	41·2	0·5	27·1	31·2	292	68·5	0·3	8·6	22·6
Hela riket	15 953	21·7	31·2	30·4	16·7	2 142	38·8	0·5	46·7	14·0
därav anställda & egendomar:										
med koll.-avtal	9 951	6·6	39·3	38·2	15·9	979	9·3	0·6	75·0	15·1
utan »	6 002	46·8	17·8	17·3	18·1	1 163	63·6	0·3	23·0	13·1
belägna i:										
jordbr.-kom.	6 781	22·1	35·4	28·5	14·0	847	40·3	0·6	44·1	15·0
bland. kom.	6 235	24·0	28·2	30·1	17·7	901	42·6	0·4	44·1	12·9
ind.-kom.	2 937	16·2	27·8	35·1	20·9	394	26·9	0·2	58·4	14·5
med nedanstående areal:										
under 20 ha	1 053	60·1	3·1	12·9	23·9	390	75·9	0·3	6·9	16·9
20—49 »	3 608	52·1	15·3	16·2	16·4	709	60·7	0·1	27·8	11·4
50—99 »	4 047	17·9	37·5	29·0	15·6	446	18·2	1·1	69·9	10·8
100 ha o. däröver	7 245	3·2	39·7	40·7	16·4	597	4·0	0·5	77·9	17·6
<i>b) Yrkesgrupper.</i>										
Eg. jordbruksarbetare	10 597	23·2	22·3	37·2	17·3	313	6·1	—	85·3	8·6
Arbetare med blandat arbete	909	37·0	12·3	30·1	20·6	75	24·0	1·3	54·7	20·6
Stall- och ladugårdspersonal	3 639	17·1	61·7	9·1	12·1	1 017	8·3	0·8	65·9	25·0
Specialarbetare	639	5·2	36·9	31·9	26·0	16	—	6·2	75·0	18·8
Landsjungfrur	—	—	—	—	—	706	100·0	—	—	—
Övriga arbetare	169	13·0	11·8	53·3	21·9	15	20·0	—	73·3	6·7
<i>c) Civilstånd.</i>										
Ogifta	6 882	46·4	5·4	35·0	13·2	1 111	71·1	0·5	14·0	14·4
Gifta	8 365	2·0	53·0	26·2	18·8	873	2·1	0·1	88·3	9·5
Änklingar och änkor	417	6·7	36·0	28·8	23·5	95	4·2	3·2	46·3	46·3
Frånskilda	9	11·1	11·1	44·5	33·3	5	—	2·0	—	80·0
Uppgift saknas	280	28·6	8·2	42·1	21·1	58	32·8	—	51·7	15·5

familjeförsörjare, erhålla s. k. stat, bestående av vissa förnödenheter, såsom mjölk, spannmål samt bostad jämte ved och potatisland. Som timavlönade betecknas lantarbetare, vilka erhålla sin avlöning i form av timlön, daglön eller ackordsbetalning med eller utan tillskott in natura.

Enligt tab. 3, där de mera fast anställda lantarbetarna efter löneform fördelats på jordbruksområden, brukningsdelar, yrkesgrupper och civilstånd, utgjorde arbetare i arbetsgivarens kost en femtedel och statavlönade arbetare

¹ I fördelningen av lantarbetare efter löneform har hänsyn icke tagits till de 14 027 tillfälligt anställda arbetarna med mindre än 50 arbetsdagar per år och egendom, för vilka nominativa uppgifter saknas.

knappt en tredjedel av den manliga arbetskraften vid de redovisade egendomarna, medan timavlönade arbetare med naturaförmåner uppgick till c:a en sjättedel och arbetare utan naturaförmåner till nära en tredjedel av samtliga. Vid mindre brukningsdelar utgjordes de redovisade lantarbetarna till övervägande del av arbetare i arbetsgivarens kost eller timavlönade med naturaförmåner, medan de statavlönade arbetarna och timavlönade arbetare utan naturaförmåner voro storbrukets typiska arbetskraft.

Statarsystemet synes ha sin största utbredning inom Östgöta- och Vänerslätterna samt Mälar- och Hjälmbygderna, där de större egendomarna dominera, men saknas nästan helt i Norrland, där i stället arbetare i kost och timavlönade arbetare med naturaförmåner utgöra det övervägande flertalet. Det kan vidare konstateras, att timlönesystemet vunnit sin största utbredning i industrialiserade trakter; huvuddelen av bruksegendomarnas lantarbetare utgjordes sålunda av timavlönade utan naturaförmåner. Statarsystemet var däremot starkast representerat inom de mera utpräglade jordbruksbygderna. — Av de kvinnliga arbetarna tillhörde fyra femtedelar arbetare i kost eller timavlönade utan naturaförmåner. Timavlönade arbetare utan naturaförmåner voro särskilt utmärkande för storbruket inom södra Sveriges slättbygder, medan de kvinnliga arbetarna i kost (landsjungfrur) voro småbrukets typiska arbetskraft, framför allt i norra Sverige.

Fördelningen på löneformer blir givetvis en annan om hänsyn tages även till de 14 027 tillfälligt anställda arbetarna, för vilka nominativa uppgifter saknas. Då dessa arbetare förmodligen till 100 % utgöras av tim- eller dagavlönade arbetare utan naturaförmåner eller sådana med fri kost, skulle således timlönegrupperna omfatta 71·7 % av samtliga redovisade arbetare (inkl. torpare), medan statarnas andel nedgår till 15·2 och tjänarnas till 13·1 %. De tillfälliga arbetarna ambulera emellertid mellan olika egendomar, varför de i viss utsträckning dubbelräknas. Vidare överdrives de timavlönade arbetarnas betydelse, om en tillfällig timarbetare, som utfört högst 50 dagsverken å gården, jämföras med en årsanställd arbetare. Av de 4 567 347 dagsverken, som sammanlagt utgjorts å de redovisade egendomarna, komma sålunda blott 47·4 % på timlönegrupperna (inkl. tillfälliga arbetare) och 30·7 resp. 21·9 % på statare och arbetare i kost.

Löneformernas växlingar mellan 1937 och 1942. Sedan år 1937, då den nuvarande lönestatistiken tillkom, ha lantarbetarnas arbets- och lönevillkor undergått stora förändringar, vilket även kommit att påverka jordbrukets löneformer. Statlönesystemet har sedan denna tid i allt större utsträckning utbytts mot timlön med eller utan naturaförmåner. För att erhålla en uppfattning om förändringarna mellan 1937 och 1942 räcker det ej, som ovan påvisats, med att jämföra antalet arbetare inom resp. löneformer år 1937 och år 1942. På grund av systemet med tillfälligt anställd arbetskraft under mera arbetsbråda perioder kan en fullt riktig bild av de olika löneformernas betydelse endast erhållas genom jämförelse mellan antalet dagsverken, som utgjorts av arbetare tillhörande de olika löneformerna. Detta har skett i

Tab. 3 a. Jordbrukets löneformer åren 1937 och 1942.

	Egendomar med kollektiv- avtal med en åkerareal (i ha) av					Egendomar utan kollektiv- avtal med en åkerareal (i ha) av					Samt- liga redo- visade egen- domar
	under 20	20- 49	50- 99	100 och över	till- hoppa	under 20	20- 49	50- 99	100 och över	till- hoppa	
Summa utgjorda dagsverken (1 000-tal) år 1937	35	242	610	2 068	2 955	379	1 139	793	645	2 956	5 911
därv i % utförda av											
<i>Mera fast anställda arbetare . . .</i>	13·3	65·1	93·6	99·4	94·4	99·9	99·2	97·0	89·4	96·5	95·5
därv:											
Män	11·3	55·0	82·5	88·8	83·8	67·8	81·0	85·6	83·0	81·0	82·4
därv:											
Arbetare i kost	5·8	19·3	9·9	2·5	5·5	57·9	53·9	25·4	4·8	36·1	20·8
Statavlönade arbetare	1·7	19·8	45·9	51·8	47·4	3·5	17·0	40·0	42·7	27·1	37·2
Timavlönade arb. utan nat.-förm.	—	5·2	13·2	19·2	16·6	1·1	4·0	9·0	13·7	7·1	11·9
» med »	1·5	5·9	8·0	12·8	11·0	5·3	6·1	9·8	8·9	7·5	9·3
Torpare	2·3	4·8	5·5	2·5	3·3	—	—	1·4	12·9	3·2	3·2
Kvinnor	2·0	10·1	11·1	10·6	10·6	32·1	18·2	11·4	6·4	15·5	13·1
därv:											
Arbetare i kost	—	2·3	1·2	0·3	0·7	27·6	12·7	2·8	0·7	9·3	5·0
Statavlönade arbetare	—	0·2	0·1	0·3	0·2	0·3	0·2	0·3	0·2	0·2	0·2
Timavlönade arb. utan nat.-förm.	0·9	6·4	8·1	7·1	7·2	1·0	3·3	6·3	4·1	4·0	5·6
» med »	1·1	1·2	1·7	2·9	2·5	3·2	2·0	2·0	1·4	2·0	2·3
<i>Tillfälligt anställda arbetare . . .</i>	86·7	34·9	6·4	0·6	5·6	0·1	0·8	3·0	10·6	3·5	4·5
därv:											
Vuxna manliga arbetare	30·8	13·4	2·2	0·3	2·1	0·0	0·3	1·0	3·5	1·2	1·6
Kvinnl. o. minderåriga arb. . . .	14·1	7·3	1·3	0·1	1·1	0·0	0·2	0·7	4·3	1·2	1·2
Ej närmare angiven arbetskraft	41·8	14·2	2·9	0·2	2·4	0·1	0·3	1·3	2·8	1·1	1·7
Summa utgjorda dagsverken (1 000-tal) år 1942	11	227	694	1 933	2 865	304	808	431	160	1 703	4 568
därv i % utförda av											
<i>Mera fast anställda arbetare . . .</i>	87·2	90·3	94·1	94·9	94·3	88·7	90·5	94·9	97·4	92·0	93·4
därv:											
Män	70·7	78·2	85·3	88·8	87·0	59·6	74·3	87·5	92·6	76·7	83·2
därv:											
Arbetare i kost	11·9	23·8	8·7	9·2	5·5	44·3	46·4	25·4	9·1	37·2	17·3
Statavlönade arbetare	8·3	28·2	40·2	38·8	38·2	2·6	11·8	34·6	31·2	17·8	30·6
Timavlönade arb. utan nat.-förm.	42·2	16·2	21·5	29·7	26·7	3·5	5·9	11·1	28·4	8·9	20·1
» med »	8·3	9·6	13·3	14·5	13·8	9·1	9·2	12·4	16·8	10·7	12·6
Torpare	—	0·4	1·6	3·6	2·8	0·1	1·0	4·0	7·1	2·1	2·6
Kvinnor	16·5	12·1	8·8	6·1	7·3	29·1	16·2	7·4	4·8	15·3	10·2
därv:											
Arbetare i kost	6·4	4·1	1·4	0·3	0·9	23·8	12·2	2·9	0·6	10·8	4·6
Statavlönade arbetare	—	—	0·1	0·1	0·1	0·0	0·0	0·2	—	0·1	0·1
Timavlönade arb. utan nat.-förm.	5·5	7·0	6·1	4·1	4·8	1·3	2·1	3·6	3·8	2·5	3·9
» med »	4·6	1·0	1·2	1·6	1·5	4·0	1·9	0·7	0·4	1·9	1·6
<i>Tillfälligt anställda arbetare . . .</i>	12·8	9·7	5·9	5·1	5·7	11·3	9·5	5·1	2·6	8·0	6·6
därv:											
Vuxna manliga arbetare	7·3	6·1	3·1	2·8	3·1	6·9	6·0	3·0	1·8	5·0	3·8
Kvinnl. o. minderåriga arb. . . .	3·7	3·0	2·1	1·6	1·9	2·8	2·4	1·2	0·6	2·0	2·0
Ej närmare angiven arbetskraft	1·8	0·6	0·7	0·7	0·7	1·6	1·1	0·9	0·2	1·0	0·8

tab. 3 a, som redovisar de olika löneformernas procentuella andel av samtliga utgjorda dagsverken enligt löneundersökningen 1937 och 1942. Dessutom redogöres för i vilken utsträckning arbetskraften är att hänföra till mera fast

eller tillfällig anställning. Som tillfällig betecknas här arbetare, som utfört mindre än 50 dagsverken å egendomen, medan övriga hänförts till mera fast anställda arbetare.

Tabellen visar, att år 1937 voro de statavlönade arbetarna fortfarande den viktigaste gruppen, medan år 1942 de timavlönade arbetarna tillsammans utgjort de flesta dagsverkena. Under den korta tiden av fem år har de statavlönade arbetarnas andel av den totala dagsverkssumman nedgått från 37·4 % till 30·7 %, medan de timavlönade arbetarnas andel (inkl. kvinnliga och tillfälliga arbetare men exkl. torpare) ökat från 33·6 till 44·8 %. De års- eller månadsanställda arbetarna i kost utgjorde (inkl. kvinnliga arbetare) 25·8 % av samtliga dagsverken 1937 mot 21·9 % år 1942. Av torparna, vilka fram till mitten av 1800-talet voro storjordbrukets viktigaste arbetskraft, återstår blott en obetydlig rest, som även den visar tendens till minskning (3·2 % år 1937 mot 2·6 % år 1942).

På grund av löneformernas olika användning vid små och stora egendomar bli deras andel av jordbrukets arbetskraft i dess helhet en annan än den i tab. 3 a redovisade för samtliga i lönestatistiken ingående egendomar, vilka ju huvudsakligen äro representativa för det större jordbruket. En grov kalkyl rörande löneformernas betydelse för samtliga brukningsdelar i hela riket kan erhållas genom att först uträkna det genomsnittliga antalet dagsverken per arbetare inom storleksgrupperna 2—10 ha, 10—49 ha och minst 50 ha åker, vilket medeltal därefter multipliceras med totala antalet arbetare inom resp. storleksgrupp enligt 1940 års folkräkning. Kvinnliga arbetare inom gruppen »husligt arbete inom jordbruket», vilka ej fördelats på storleksgrupper i 1940 års folkräkning, har grupperats efter brukningsdelarnas storlek med hjälp av antalet landsjungfrur inom olika storleksgrupper enligt lönestatistiken. Med ledning av löneformernas omfattning inom olika storleksgrupper enligt lönestatistiken har slutligen beräknats de skilda löneformernas andel av den lejda arbetskraften (såväl manlig som kvinnlig) inom jordbruket i dess helhet. Resultatet av beräkningarna framgår av nedanstående siffrerader.

De olika löneformernas andel (i %) av totala antalet dagsverken utgjorda av manliga och kvinnliga arbetare inom jordbruket i dess helhet år 1942¹

Arbetare i kost	Stat- avlönade arbetare	Timavlönade arbetare		Torpare
		utan nat.-förm.	med nat.-förm.	
34	24	27	13	2

På grund av den stora användningen av arbetare i kost vid mindre brukningsdelar är månads- eller årsanställd arbetare (arbetare i kost och statavlönad arbetare) fortfarande den oftast förekommande löneformen inom jordbruket i dess helhet.

Av tab. 3 a framgår, att övergången från års- eller månadsavlönade till tim-

¹ Den använda vägningsmetoden medför, att betydelsen av arbetare i kost något underskattas. Utgår man från det genomsnittliga antalet dagsverken per egendom (i stället för per arbetare) inom varje storleksgrupp, vilket medeltal multipliceras med totala antalet brukningsdelar inom resp. storleksgrupp enligt 1937 års jordbruksräkning, uppgår arbetare i kost till 46 % av samtliga. Angivna siffror innebär emellertid en kraftig överskattning av antalet arbetare i kost, då många av de i vägningen ingående smågårdarna sakna lejd arbetskraft.

avlönade arbetare har gått något fortare vid avtalsbundna gårdar än vid gårdar utan kollektivavtal. Inom de olika storleksgrupperna av egendomar har utvecklingen i stort sett varit densamma med undantag för den mycket obetydliga gruppen mindre gårdar med kollektivavtal.

Yrkesgrupper. Tab. 3 framställer även de mera fast anställda lantarbetarnas fördelning på yrkesgrupper inom varje löneform. Fem huvudgrupper av yrken ha särskilts, nämligen egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete, stall- och ladugårdspersonal, specialarbetare och övriga arbetare. Egentliga jordbruksarbetare bestå av rättare, fördrängar, kördrängar¹ samt övriga jordbruksarbetare, och stall- och ladugårdspersonalen omfattar ladugårdsförmän, kreatursskötare, fodermarskar, stalldrängar samt övriga djurskötare, medan arbetare med blandat arbete äro sysselsatta såväl på fältet som i stall och ladugård. Bland specialarbetarna äro de mest framträdande grupperna snickare och smeder, lastbilsförare samt trädgårdsarbetare. För den kvinnliga arbetskraften är indelningen densamma utom det att landsjungfrur särskilts från den egentliga ladugårdspersonalen.²

Enligt tab. 3 betecknades flertalet av de manliga arbetarna eller 66·4 % såsom jordbruksarbetare i egentlig mening, 5·7 % som arbetare med blandat arbete, 22·8 % som stall- och ladugårdspersonal samt 4·0 % som specialarbetare, medan återstoden 1·1 % hänfördes till gruppen »övriga arbetare».

Med egentligt jordbruksarbete sysselsatta arbetare voro över hälften timavlönade arbetare, en fjärdedel arbetare i kost och ungefär lika många statavlönade arbetare. Stall- och ladugårdspersonalen var i regel statavlönad. Arbetare med såväl fältarbete som djurskötsel voro huvudsakligen timavlönade eller arbetare i kost.

De kvinnliga lantarbetarna ha en från de manliga väsentligt avvikande yrkesfördelning. De dominerande yrkesgrupperna voro ladugårdspersonal och s. k. landsjungfrur, vilka tillsammans utgjorde över fyra femtedelar av samtliga kvinnliga lantarbetare. Ladugårdspersonalen bestod huvudsakligen av tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor utan naturaförmåner, medan landsjungfrurna, vilka förutom mjölkning även ha andra såväl ute- som innesysslor, endast förekommo som årsanställda arbetare i kost.

Ålder. Åldersfördelningen bland de nominativt redovisade lantarbetarna framgår av tab. 4. Under förutsättning att åldersfördelningen för arbetare, för vilka uppgift om ålder saknas, är densamma som för övriga arbetare, befunnos 15·4 % av de manliga arbetarna ej ha uppnått myndig ålder (21 år) och 8·9 % fyllt 60 år, medan 75·7 % kommo inom de arbetskraftigaste åldrarna 21—59 år.

Inom de olika löneformerna var fördelningen efter ålder ganska olika. Till de yngre hörde i regel arbetare i kost, av vilka nära hälften var under 25 år och det stora flertalet ännu ej uppnått 30 års ålder. Även timavlönade arbetare utan naturaförmåner voro väl representerade i de yngsta åldersklasserna. De arbetskraftigaste åldrarna voro starkast representerade bland statavlönade

¹ Som kördrängar betraktas här även traktorförare. — ² Beträffande yrkesfördelningen i dess helhet, se tab. 9, sid. 38 o. f.

Tab. 4. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter ålder.

	Antal arbeta- re	D ä r a v (i %) i å l d e r n (å r)														ej an- given ålder
		un- der 18	18— 20	21— 24	25— 29	30— 34	35— 39	40— 44	45— 49	50— 54	55— 59	60— 64	65 o. över			
<i>Män.</i>																
Arbetare i kost	{ m. k. 1	658	8.2	18.8	12.8	21.7	13.4	7.1	5.0	3.3	1.7	2.3	1.4	1.7	2.6	
	{ u. k. 2	2 809	12.9	18.4	14.8	16.8	11.1	7.7	5.4	3.8	2.6	1.6	1.8	1.1	1.6	
Statavlönade ar- betare	{ m. k. 1	3 910	0.2	0.6	1.4	8.4	14.4	15.1	14.7	13.8	10.9	7.9	5.7	3.4	3.5	
	{ u. k. 2	1 069	0.4	0.5	2.0	10.5	16.0	15.4	15.0	13.1	12.3	5.9	4.3	2.6	2.0	
Tidavbl. arb. u. na- turaform.	{ m. k. 1	3 805	10.5	9.8	8.8	12.3	11.3	9.5	7.8	5.8	5.8	4.8	4.1	4.4	5.1	
	{ u. k. 2	1 037	12.4	7.7	11.3	10.8	9.6	8.9	7.1	5.5	5.0	5.6	5.0	5.5	5.6	
Tidavbl. arb. m. na- turaform.	{ m. k. 1	1 578	2.0	3.2	3.7	8.8	14.1	15.5	11.5	7.7	7.9	6.5	7.2	9.6	2.3	
	{ u. k. 2	1 087	8.2	7.6	6.5	11.3	9.9	9.4	8.6	6.4	6.9	7.5	6.1	7.6	4.0	
Samtliga	{ m. k. 1	9 951	5.0	5.8	5.5	10.9	13.1	12.4	10.9	9.0	7.8	6.1	5.0	4.7	3.8	
	{ u. k. 2	6 002	9.8	11.7	10.5	13.6	11.4	9.5	8.0	6.2	5.5	4.1	3.6	3.3	2.8	
	tillh.	15 953	6.8	8.0	7.4	12.0	12.5	11.3	9.8	7.9	6.9	5.4	4.5	4.1	3.4	
Rättare	{ m. k. 1	400	—	0.2	2.5	14.8	14.5	13.8	15.2	12.2	9.0	8.5	4.2	3.8	1.3	
	{ u. k. 2	154	—	1.5	2.2	12.3	15.9	17.4	9.4	13.8	9.4	5.1	0.7	4.4	2.9	
Födrängar	{ m. k. 1	399	—	0.5	1.0	7.4	12.7	16.9	16.6	16.6	14.0	7.9	2.1	1.1	3.2	
	{ u. k. 2	177	—	2.3	4.0	21.8	16.7	15.5	14.9	5.2	8.0	5.2	4.0	1.2	1.2	
Kördrängar	{ m. k. 1	2 328	3.3	6.7	6.9	13.9	16.0	13.1	11.3	8.6	6.6	4.6	3.4	1.8	3.8	
	{ u. k. 2	1 752	7.3	15.6	13.2	17.5	13.9	9.5	7.4	3.9	4.6	2.6	1.8	1.3	1.4	
Övr. jordbruksarb. u. k. 2	{ m. k. 1	2 885	11.4	9.6	8.3	10.7	10.2	9.6	6.9	5.3	5.7	5.0	5.7	6.8	4.8	
	{ u. k. 2	2 002	14.1	11.5	11.8	11.4	8.2	7.9	6.3	5.2	4.7	5.3	4.5	4.8	4.3	
Arbet. m. bland. arbete	{ m. k. 1	311	9.2	6.9	5.6	10.8	9.2	9.2	10.2	8.2	5.3	5.6	4.3	10.2	5.3	
	{ u. k. 2	598	15.1	14.0	10.7	12.4	10.9	7.5	6.4	5.7	4.0	3.2	4.7	3.0	2.3	
Ladugårdsförmän	{ m. k. 1	432	—	—	0.5	9.7	17.8	17.6	15.7	16.6	8.1	5.2	4.3	1.2	3.3	
	{ u. k. 2	80	—	1.2	1.2	13.8	17.3	15.0	12.5	20.0	7.5	1.3	6.2	2.5	1.3	
Kreatursskötare	{ m. k. 1	1 378	1.8	3.8	3.0	9.6	15.7	13.2	13.4	10.6	10.0	7.1	5.2	3.2	3.4	
	{ u. k. 2	930	7.1	7.5	7.0	11.0	12.8	11.8	11.6	9.5	8.3	4.7	3.3	3.2	2.2	
Fodermarskar	{ m. k. 1	211	—	0.5	1.5	6.9	7.9	17.2	10.3	15.3	9.8	11.3	8.4	8.4	2.5	
	{ u. k. 2	13	—	—	—	7.7	15.3	—	7.7	23.1	23.1	7.7	7.7	7.7	—	
Stalldrängar	{ m. k. 1	395	1.8	2.9	2.4	8.2	10.8	14.7	12.6	11.9	9.2	9.7	6.3	6.1	3.4	
	{ u. k. 2	143	5.6	11.9	9.1	16.7	11.9	11.9	8.4	7.0	7.0	3.5	2.8	3.5	0.7	
Övr. djurskötare	{ m. k. 1	44	—	2.3	—	6.8	13.6	18.2	6.8	9.1	13.7	9.1	6.8	6.8	6.8	
	{ u. k. 2	13	9.1	—	9.1	—	—	18.2	9.1	18.2	9.1	—	27.2	—	—	
Specialarbetare	{ m. k. 1	558	1.3	2.4	2.2	5.0	10.3	13.1	12.3	10.5	12.0	9.2	9.0	9.8	2.9	
	{ u. k. 2	81	3.8	7.5	2.5	11.2	11.2	6.2	11.2	5.0	8.8	7.5	8.8	6.3	10.0	
Övriga arbetare	{ m. k. 1	110	6.4	7.3	5.5	7.3	4.5	5.5	8.2	4.5	11.8	11.8	12.7	12.7	1.8	
	{ u. k. 2	59	8.5	13.5	6.8	6.8	1.7	6.8	8.5	8.5	1.7	5.1	8.5	13.5	10.1	
<i>Kvinnor.</i>																
Eg. jordbruksar- betare	{ m. k. 1	193	6.2	3.1	10.4	10.4	15.0	14.5	11.4	8.8	5.7	3.1	2.6	1.0	7.8	
	{ u. k. 2	120	17.5	3.3	15.8	17.5	8.3	8.4	6.7	5.8	7.6	4.2	1.7	—	3.3	
Arbetare m. blan- dat arb.	{ m. k. 1	31	3.2	3.2	6.4	9.7	12.9	22.6	19.4	6.5	3.2	6.5	3.2	—	3.2	
	{ u. k. 2	44	18.2	15.9	11.4	15.9	4.5	9.1	2.3	9.1	4.5	2.3	—	—	6.8	
Stall- o. ladugårds- pers.	{ m. k. 1	651	0.5	0.1	3.2	6.1	11.7	15.4	17.0	13.4	11.4	7.2	3.5	1.4	9.1	
	{ u. k. 2	366	4.6	7.9	10.4	10.7	13.7	13.1	12.6	9.3	6.0	4.4	1.6	2.2	3.5	
Specialarbetare	{ m. k. 1	10	—	20.0	10.0	10.0	10.0	20.0	—	—	—	10.0	10.0	—	—	
	{ u. k. 2	6	50.0	33.3	16.7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Landsjungfrur	{ m. k. 1	84	25.0	30.9	13.1	8.8	4.8	2.4	4.8	1.2	1.2	—	—	—	8.3	
	{ u. k. 2	622	20.1	25.9	21.4	10.9	5.2	3.2	3.5	3.2	1.8	1.1	0.3	0.2	3.2	
Övriga	{ m. k. 1	10	—	—	—	10.0	20.0	10.0	—	—	10.0	—	20.0	—	30.0	
	{ u. k. 2	5	40.0	20.0	—	—	20.0	—	—	—	20.0	—	—	—	—	
Samtliga	{ m. k. 1	979	3.8	3.7	5.6	7.4	11.8	14.2	14.8	10.9	9.0	5.7	3.3	1.1	8.7	
	{ u. k. 2	1 163	15.1	17.5	16.9	11.6	8.2	7.0	6.6	5.6	3.9	2.5	0.9	0.8	3.4	
	tillh.	2 142	9.9	11.2	11.7	9.7	9.9	10.3	10.4	8.0	6.2	4.0	2.0	0.9	5.8	

1 m. k. = med kollektivavtal, u. k. = utan kollektivavtal.

arbetare, av vilka omkring $\frac{2}{3}$ befunno sig i åldern 25—50 år. Relativt många äldre arbetare över 60 år funnos framför allt inom gruppen timavlönade med naturaförmåner. Den växlande åldersfördelningen inom olika lönegrupper sammanhänger givetvis med att arbetarna i viss utsträckning cirkulera mellan de olika lönesystemen. De unga, i föräldrahemmen ännu kvarboende sönerna taga i regel sin första anställning som timavlönade arbetare med kontantlön eller också bli de arbetare i arbetsgivarens kost. När de efter några år bilda familj, bli de ofta statare eller timavlönade med fri bostad etc.

Av tab. 4 kan vidare utläsas, att inom de olika yrkesgrupperna de äldre arbetarna voro relativt talrikare bland specialarbetare samt stall- och ladugårdspersonal än bland egentliga jordbruksarbetare, vilkas arbete ställer större krav på rörlighet och kroppskrafter.

Å mindre gårdar är medelåldern för samtliga sysselsatta arbetare betydligt lägre än å större brukningsdelar, dels på grund av att arbetare i kost är den löneform, som bäst lämpar sig för småbruket, dels att man helt kan undvara de vanligen äldre arbetarna i förmanställning och specialiserade yrkesmän. För en och samma yrkes- och lönegrupp är däremot åldersfördelningen i stort sett densamma vid gårdar av olika storlek. Av samma skäl försvinna även de stora olikheter i åldersfördelningen, som framträder i tab. 4 mellan arbete vid gårdar med och utan kollektivavtal, när man betraktar yrkesgrupperna inom en och samma löneform.

För de båda huvudgrupperna av kvinnliga arbetare — ladugårdspersonal och landsjungfrur — är åldersfördelningen helt olika. Ladugårdspersonalen består nämligen huvudsakligen av lantarbetarhustrur i egen kost, vilka genom mjölkning bidra till familjens uppehälle, under det att landsjungfrurna i regel äro unga, ogifta personer i arbetsgivarens kost. Sålunda var två tredjedelar av landsjungfrurna under 25 år, medan av ladugårdspersonalen över tre femtedelar var i åldern 25—50 år.

I vad mån de redovisade lantarbetarnas åldersfördelning kan anses representativ framgår av efterföljande sammanställning med 1940 års folkräkningssuppgifter.

	Antal arbetare	under 25	Därav (i %) i nedanstående ålder (år)										
			25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 och över		
<i>Män:</i>													
Enligt folkräkningen	1940 147 209	34.1	13.7	11.5	9.5	7.5	6.0	5.4	4.5	4.0	3.8		
› löneundersökn.	1941 16 887	24.1	12.7	13.0	11.6	9.6	8.2	6.9	5.5	4.6	3.8		
› ›	1942 15 953	23.0	12.4	12.9	11.7	10.1	8.2	7.2	5.6	4.6	4.3		
<i>Kvinnor:</i>													
Enligt folkräkningen	1940 49 495	39.9	9.7	7.8	7.7	7.5	7.2	6.7	5.2	3.8	4.5		
› löneundersökn.	1941 2 167	35.2	10.7	11.3	9.9	11.0	8.4	6.8	3.8	2.2	0.7		
› ›	1942 2 142	34.9	10.3	10.5	10.9	11.0	8.5	6.6	4.2	2.1	1.0		

Löneundersökningens material ger någon övertikt åt åldersklasserna över 25 år, medan de yngre åldrarna äro underrepresenterade. Då storbruket i mindre utsträckning än småbruket använder sig av unga arbetare, överensstämmer denna åldersfördelning relativt väl med förut anförda representativitetskalkyler. För redovisade kvinnliga arbetare, vilka i relativt större utsträckning än männen äro sysselsatta å mindre gårdar, blir underrepresentationen i de yngsta åldersklasserna ej så stor som för manliga arbetare.

c. Arbetstiden inom jordbruket år 1942.

Sedan år 1936 är arbetstiden inom jordbruket reglerad enligt lag, varifrån dock undantagits småbruk med i regel mindre än tre arbetare. Efter den senaste omarbetningen av lantarbetstidslagen år 1942 utgör den ordinarie arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare högst 10 timmar per dygn och för vecka högst 41 timmar, om första söckendagen i veckan infaller i januari, februari eller december, 46 timmar, om veckan infaller i mars, oktober eller november samt 54 timmar, om veckan infaller under tiden april—september. För arbetare med s. k. blandat arbete utgör arbetstiden per vecka 47, 52 och 54 timmar under motsvarande årstider. För arbetare, som huvudsakligen användas till djurskötsel, uppgår den ordinarie arbetstiden till högst 9 timmar för dygn och för två veckor i följd högst 108 timmar. Arbetare, som på grund av djurskötsel äro förhindrade att erhålla sedvanlig ledighet å sön- och helgdagar, ha dessutom enligt kollektivavtalet rätt att erhålla vissa fridagar per år. Arbetare med s. k. blandat arbete är sålunda berättigad till minst 27 fridagar under året och arbetare med uteslutande djurskötsel också till 27 fridagar, om arbetstiden per dag är högst 8 timmar och 18 minuter, men vid längre arbetstid per dag till minst 52 fridagar per år.

För arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar under året lämnas i tab. 5 en fördelning efter antalet arbetstimmar, varjämte genomsnittliga antalet arbetstimmar och övertidstimmar per år angives för olika arbetarkategorier och egendomar.

Arbetstiden understeg 1 000 timmar om året för 15,8 % av vuxna manliga arbetare, medan nära hälften hade utgjort minst 2 300 arbetstimmar. Av yrkesgrupperna hade å ena sidan c:a 80 % av ladugårdsförmän och fodermarskar fler än 2 300 arbetstimmar under året, medan å andra sidan blott 20 % av gruppen övriga jordbruksarbetare uppnådde samma antal arbetstimmar. För nära hälften av den kvinnliga stall- och ladugårdspersonalen (mjölkerskor) understeg arbetstiden 1 000 timmar om året och endast för omkring 6 % översteg den 2 300 timmar. Av landsjungfrurna hade däremot drygt 60 % utgjort minst 2 300 arbetstimmar.

Av tab. 5 framgår tydligt, att arbetskraftanvändningen är avsevärt annorlunda vid större och mindre brukningsdelar. Medan de mindre gårdarna genom familjemedlemmarnas arbetsinsatser ofta kunna reda sig med blott tillfällig arbetshjälp under de brådaste arbetsperioderna, måste de större brukningsdelarna ha en stor del av sina arbetare fast anställda under hela året. Det relativa antalet arbetare med mindre än 1 000 arbetstimmar under året är därför betydligt högre å smågårdar än å storbruk. Det bör emellertid observeras, att här ej medräknats antalet tillfälliga arbetare med mindre än 50 dagsverken under året å resp. egendomar, för vilka endast summariska uppgifter föreligga. Av dessa tillfälliga manliga arbetare voro 55 % sysselsatta å egendomar med mindre än 50 ha åker och hade där i medeltal ut-

Tab. 5. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda arbetstimmar under år 1942.¹

	Antal arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar	Däruv (i %) med nedanstående antal arbetstimmar under året										Genomsnittligt antal arbetstimmar		Antal arbetare med övertidsarbete i % av samtliga arbetare	Antal redovisade övertidstimmar i % av samtliga arbetstimmar	Genomsnittligt antal övertidstimmar under året för arbetare med övertidsarbete	
		In till 500	500—999	1 000—1 499	1 500—1 999	2 000—2 999	2 300—2 499	2 500—2 999	3 000 och öfver	under året		per dag	per arbetare			per dagsverke	
										per arbetare	per dagsverke						
<i>Manliga arb. fyllda 18 år.</i>																	
Rättare	m. k. ²	257	—	1.5	4.3	11.7	15.6	49.0	17.5	0.4	2 254	8.3	54.9	1.7	71.3	0.3	
	u. k.	94	2.1	—	9.6	11.7	13.8	36.2	22.3	4.3	2 217	8.4	30.9	0.9	62.7	0.3	
Fördrängar	m. k.	296	0.4	2.0	4.7	11.8	16.2	37.5	26.7	0.7	2 255	8.4	78.4	3.7	107.2	0.4	
	u. k.	85	1.2	5.9	9.4	9.4	9.4	30.6	29.4	4.7	2 170	8.5	32.9	1.4	92.5	0.3	
Kördrängar	m. k.	2 040	1.4	3.9	10.6	16.2	19.2	30.3	18.2	0.2	2 084	8.4	70.7	3.3	96.6	0.4	
	u. k.	899	4.0	9.7	13.5	11.3	14.2	22.0	21.5	3.8	1 974	8.5	24.5	1.0	78.0	0.3	
Övr. jordbruksarb.	m. k.	1 916	11.4	15.7	16.0	18.1	17.1	17.3	4.3	0.1	1 566	8.3	46.0	1.6	54.6	0.2	
	u. k.	989	20.0	23.5	15.0	11.4	8.4	9.7	10.0	2.0	1 346	8.6	9.7	0.7	94.6	0.4	
Arb. m. bland. arb.	m. k.	238	11.3	14.7	13.9	17.7	12.2	11.3	17.6	1.3	1 672	8.4	43.7	1.5	57.1	0.2	
	u. k.	284	20.8	18.3	13.4	15.4	6.0	10.9	10.9	6.3	1 472	8.7	10.6	0.5	66.0	0.3	
Ladugårdsförmän	m. k.	278	0.3	0.4	2.9	5.4	10.1	12.6	65.8	2.5	2 501	8.4	30.6	1.0	77.9	0.3	
	u. k.	45	—	—	4.5	4.4	11.1	22.2	55.6	2.2	2 453	8.4	24.4	1.1	107.5	0.4	
Kreatursskötare	m. k.	909	0.8	2.6	6.6	6.6	10.4	14.9	55.2	2.9	2 384	8.4	31.6	1.1	83.4	0.3	
	u. k.	447	2.9	5.1	7.4	9.8	9.4	14.1	43.9	7.4	2 260	8.5	17.4	0.8	100.4	0.3	
Fodermarskar	m. k.	144	—	—	7.6	6.3	10.4	21.5	53.5	0.7	2 407	8.4	51.4	1.8	83.1	0.3	
	u. k.	9	—	—	—	—	—	—	77.8	—	—	—	44.4	2.4	—	—	
Stalldrängar	m. k.	250	0.8	1.2	7.2	9.6	8.0	19.2	52.4	1.6	2 345	8.5	48.0	2.2	109.5	0.4	
	u. k.	80	1.3	2.5	7.5	16.2	11.2	22.5	36.3	2.5	2 244	8.4	26.3	1.2	101.3	0.4	
Övr. djurskötare	m. k.	34	—	2.9	—	11.8	11.8	8.8	64.7	—	2 467	8.5	29.1	0.8	64.3	0.2	
	u. k.	9	—	—	—	—	—	—	33.4	33.3	11.1	—	22.2	0.8	—	—	
Specialarbetare	m. k.	409	3.7	5.1	8.3	11.7	18.8	40.4	11.7	0.3	2 042	8.2	46.7	1.8	80.0	0.3	
	u. k.	56	35.7	19.7	7.1	5.4	8.9	12.5	10.7	—	1 165	8.2	10.7	0.5	—	—	
Övriga arbetare	m. k.	82	9.7	12.2	11.0	20.7	11.0	30.5	4.9	—	1 671	8.3	35.4	1.1	51.4	0.2	
	u. k.	29	37.9	27.6	6.9	6.9	3.5	17.2	—	—	934	8.2	—	—	—	—	
Samtliga	m. k.	6 853	4.5	7.1	10.5	14.0	15.8	24.1	23.2	0.8	2 006	8.4	52.5	2.2	82.2	0.3	
	u. k.	3 026	11.3	13.9	12.2	11.2	10.3	16.2	21.0	3.9	1 769	8.5	17.3	0.8	85.4	0.3	
	tillh.	9 879	6.6	9.2	11.1	13.1	14.1	21.7	22.5	1.7	1 933	8.4	41.7	1.8	82.6	0.3	
Eg. med under 20 ha	m. k.	35	31.4	20.0	20.0	5.7	14.3	8.6	—	—	1 103	8.3	57.1	1.6	31.0	0.2	
	u. k.	444	22.1	17.3	13.7	9.2	6.8	12.2	13.1	5.6	1 471	8.7	4.5	0.2	76.5	0.3	
» » 20—49 »	m. k.	531	9.6	10.4	13.0	13.0	9.2	16.8	26.7	1.3	1 850	8.4	39.5	2.0	93.5	0.4	
	u. k.	1 324	12.5	15.1	11.9	11.1	9.5	14.4	20.2	5.3	1 733	8.6	12.5	0.6	83.6	0.3	
» » 50—99 »	m. k.	1 632	7.1	9.4	11.1	12.0	13.7	20.5	25.0	1.2	1 935	8.4	46.3	2.5	105.3	0.4	
	u. k.	823	6.9	10.1	13.6	11.2	12.2	19.9	23.8	2.3	1 908	8.4	19.3	0.8	75.6	0.3	
» » 100 ha o. öfver	m. k.	4 655	2.8	5.8	10.0	14.9	17.3	26.4	22.3	0.5	2 055	8.3	56.1	2.0	74.7	0.3	
	u. k.	435	4.6	13.8	9.2	13.3	13.3	18.9	26.2	0.7	1 921	8.4	41.6	2.1	96.7	0.4	
Skånes o. Hallands slättb.		1 393	6.9	10.8	7.7	12.9	15.4	21.8	22.9	1.6	1 937	8.4	43.2	2.4	94.7	0.4	
Sydsvenska mellanbygden		776	4.5	8.4	11.9	14.8	15.2	21.0	22.3	1.9	1 969	8.4	44.5	1.8	80.8	0.3	
Öland och Gotland		126	5.5	8.7	9.5	15.9	16.7	16.7	25.4	1.6	1 976	8.4	32.5	1.7	105.7	0.4	
Östgötaslätten		555	6.8	6.8	8.5	11.7	14.4	22.9	28.5	0.4	2 024	8.4	58.7	2.6	90.6	0.3	
Vänerslätten		1 205	6.7	8.7	11.4	13.6	13.1	20.3	24.4	1.8	1 945	8.5	42.1	1.7	78.5	0.3	
Mälar- och Hjälmbygdens		2 744	5.0	7.3	11.1	13.1	15.3	25.3	21.9	1.0	1 989	8.4	45.4	1.8	80.4	0.3	
Södra o. mellersta Sveriges		2 664	6.6	9.8	12.2	13.0	12.9	20.3	22.6	2.6	1 918	8.4	34.9	1.4	77.7	0.3	
skogs- o. dalbygder		416	19.5	18.0	16.3	11.8	10.6	12.3	10.1	1.4	1 419	8.5	13.7	0.5	51.7	0.3	
Norra Sverige		671	10.0	17.9	20.6	13.8	11.8	11.9	12.1	1.9	1 580	8.5	25.2	0.9	58.3	0.3	
<i>Minderåriga manliga arbet.</i>		1 000	18.6	28.5	23.2	8.9	4.6	3.6	8.9	5.7	1 288	6.4	4.4	0.2	66.4	0.4	
<i>Kvinnliga arb. fyllda 18 år.</i>																	
däruv:																	
stall- o. ladugårdspers.		558	15.1	31.0	31.5	11.7	5.0	0.7	3.9	1.1	1 121	5.1	2.3	0.3	154.3	0.8	
landjungfrur		226	2.7	8.8	11.5	8.0	6.6	12.4	28.3	21.7	2 257	8.8	1.5	0.1	110.7	0.4	
<i>Minderåriga kvinnliga arb.</i>		107	9.4	15.0	25.2	14.0	5.6	9.3	13.1	8.4	1 649	8.7	4.7	0.2	57.0	0.4	

¹ Se not 1 sid. 17. — ² Se not 1 sid. 22.

gjort 19 dagsverken per man, medan genomsnittet för dylika arbetare å större egendomar var 25 dagsverken per man.

Den genomsnittliga arbetstiden uppgick till 1 933 timmar per år för samtliga manliga arbetare och till 8·4 timmar per dag. Den längsta arbetstiden per år uppvisade de i regel statavlönade arbetarna med djurskötsel. Per dag hade landsjungfrurna den längsta arbetstiden (8·8 timmar), medan den kvinnliga stall- och ladugårdspersonalen (mjölkerskor) endast tjänstgjorde i genomsnitt 5·1 timmar om dagen.

Det under olika årstider starkt växlande arbetsbehovet inom jordbruket tillgodoses under normala år, förutom genom anlitande av tillfällig arbets-hjälp, i väsentlig mån genom lantarbetstidslagens och kollektivavtalens gradering av den ordinarie arbetstiden under olika månader efter det växlande arbetsbehovet. Men dessutom förekommer, som framgår av tab. 5, övertidsarbete i ganska stor utsträckning inom jordbruket. Detta gällde framför allt de manliga arbetarna, av vilka över två femtedelar redovisat övertidsarbete, medan det däremot var mycket ovanligt med övertidsarbete för kvinnliga arbetare. Genom att rykt och dithörande arbeten enligt kollektivavtalet betraktas som förberedelse- och avslutningsarbeten var övertidsarbete särskilt vanligt bland fördrängar och kördrängar, vilka i avtalet äro garanterade en minimiinkomst av 60 kr. per år för dylika arbeten. I övrigt ger siffermaterialet i tab. 5 vid handen, att övertidsarbete förekommer minst inom den lägsta storleksgruppen och stiger med stigande egendomsstorlek. Detta gäller för såväl egendomar med som utan kollektivavtal. De senare uppvisa emellertid avsevärt mindre övertidsarbete än avtalsbundna gårdar, särskilt inom de lägsta storleksgrupperna.

Som en följd av övertidsarbetets skiftande omfattning vid större och smärre jordbruk är övertidsarbetet huvudsakligen koncentrerat till södra och mellersta Sveriges slättbygder, där de större egendomarna företrädesvis förekomma. I dessa trakter har nära hälften av de redovisade arbetarna haft övertidsarbete av något slag, medan i skogs- och dalbygderna c:a en tredjedel och i Norrland blott var tionde arbetare haft övertidsarbete.

I nedanstående tablå lämnas vidare en summarisk redogörelse för arbetarnas fördelning efter antalet utgjorda övertidstimmar år 1942.

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1942						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
Samtliga egendomar	4 123	50·8	24·9	9·0	6·6	3·9	2·1	3·2
därav med koll.-avtal	3 598	50·6	24·0	9·1	6·9	4·1	2·3	3·0
, utan ,	525	47·6	30·7	8·6	4·9	2·5	0·8	4·9

En längre övertid än 200 timmar, varom arbetsrådets tillstånd skall inhämtas i varje särskilt fall, uppvisar förhållandevis många arbetare å gårdar, som tillämpa kollektivavtal. Detta omfattande övertidsarbete avser emellertid endast vissa yrkesgrupper, såsom fördrängar och kördrängar, vilka enligt kollektivavtalet äro skyldiga att utföra rykt och andra förberedelse- och av-

Tab. 6. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda dagsverken under år 1942.¹

	Antal arbetare	Därav (i %) arbetare med följande antal dagsverken under året									Arb., som under året utgjort minst 250 dagsv.	
		in-till 50	50-99	100-149	150-199	200-249	250-299	300-349	350 o. över	antal	i % av samtliga	
<i>Manliga arbetare fyllda 18 år.</i>												
Arbetare i kost	{ m. k. ²	604	3.1	6.5	8.4	10.6	8.6	24.0	38.6	0.2	379	62.8
	{ u. k.	2 448	4.9	9.6	9.5	10.9	8.0	15.9	40.6	0.6	1 397	57.1
Statavlönade arbetare	{ m. k.	3 903	0.1	0.6	3.0	5.3	10.0	35.6	45.2	0.2	3 160	81.0
	{ u. k.	1 065	0.2	0.8	3.9	5.4	8.0	22.7	58.7	0.3	870	81.7
Timavl. arb. utan naturaförm.	{ m. k.	3 406	7.6	11.5	12.7	10.5	14.2	27.3	16.2	—	1 482	43.5
	{ u. k.	908	18.7	23.7	14.5	9.7	10.6	12.6	10.2	—	207	22.8
» » med »	{ m. k.	1 547	1.6	3.8	6.0	8.0	15.0	38.3	27.2	0.1	1 015	65.6
	{ u. k.	998	19.9	17.7	8.9	9.0	7.5	15.4	21.6	—	369	37.0
därav: m. livsförnödenhet	{ m. k.	178	—	1.1	6.8	6.7	13.5	41.6	29.8	0.5	128	71.9
	{ u. k.	64	3.1	9.4	10.9	7.8	14.1	25.0	29.7	—	35	54.7
» livsf. o. bostad	{ m. k.	302	—	2.0	4.6	7.0	11.9	36.4	38.1	—	225	74.5
	{ u. k.	191	1.6	9.4	3.7	10.5	6.8	23.5	44.5	—	130	68.0
» bostad	{ m. k.	980	0.4	2.9	5.3	8.0	17.1	41.2	25.0	0.1	650	66.3
	{ u. k.	185	0.5	3.3	6.5	9.7	9.2	31.9	38.9	—	131	70.8
» fri kost	{ m. k.	87	24.1	26.4	17.3	13.8	4.6	5.8	8.0	—	12	13.8
	{ u. k.	558	34.4	26.3	11.3	8.4	6.5	6.1	7.0	—	73	13.1
Samtliga	{ m. k.	9 460	3.2	5.4	7.3	8.0	12.3	32.3	31.4	0.1	6 036	63.8
	{ u. k.	5 419	9.1	11.7	9.1	9.3	8.3	16.6	35.6	0.3	2 843	52.5
	tillh.	14 879	5.4	7.7	8.0	8.4	10.8	28.6	32.9	0.2	8 879	59.7
Egend. under 20 ha	{ m. k.	44	20.4	20.5	11.4	9.1	6.8	13.6	18.2	—	14	31.8
	{ u. k.	875	17.5	15.8	8.1	9.8	7.5	11.4	29.8	0.1	362	41.3
» med 20—49 ha	{ m. k.	744	7.2	7.8	9.8	9.8	8.5	15.6	37.1	0.3	423	56.9
	{ u. k.	2 535	9.6	12.5	8.8	9.9	8.1	14.9	35.8	0.4	1 296	51.1
» » 50—99 »	{ m. k.	2 336	4.6	7.4	8.0	7.6	10.0	28.3	33.6	0.1	1 448	62.0
	{ u. k.	1 453	5.6	8.6	9.8	8.7	8.4	18.7	39.9	0.3	855	58.9
» » 100 ha o. över	{ m. k.	6 336	2.1	4.2	6.7	7.9	13.6	35.4	30.0	0.1	4 151	65.5
	{ u. k.	556	2.2	10.4	10.4	7.2	10.4	27.0	32.4	—	330	59.4
<i>Minderåriga manliga arbetare</i>		1 074	7.8	13.9	15.6	14.3	11.0	15.4	22.0	—	402	37.4
<i>Kvinnliga arbetare fyllda 18 år</i>		1 929	10.5	13.2	10.8	9.2	5.6	6.3	21.9	22.5	979	50.7
därav:												
Stall- o. ladugårdspersonal		997	5.3	10.1	12.0	10.2	6.8	6.3	17.6	31.7	554	55.6
Landsjungfrur		560	2.1	5.9	6.6	9.3	6.1	9.3	40.7	20.0	392	70.0
<i>Minderåriga kvinnliga arbetare</i>		213	6.6	10.3	9.4	22.1	10.3	10.3	21.1	9.9	88	41.3

slutningsarbeten. I tablån å föregående sida redovisad övertid om mer än 200 timmar per år torde därför huvudsakligen inbegripa tid för förberedelse- och avslutningsarbeten, som i arbetstidslagen icke betraktas som egentligt övertidsarbete, men som här sammanslagits med annan övertid. En bekräftelse härpå finner man i det faktum, att framställning till arbetsrådet om rätt att uttaga den särskilda övertiden om 100 timmar utöver de 200, som få uttagas utan tillstånd, blott skett ett fåtal gånger under år 1942.

¹ Se not 1 sid. 17. — ² Se not 1 sid. 22.

Vid beräkningen av olika löneformers och yrkesgruppers årslöner medtagas endast löneuppgifter för arbetare med minst 250 dagsverken under året. På grund av att arbetskraftanvändningen ej är densamma inom olika egenskapskategorier blir fördelningen av dylika årsarbetare på löneformer, yrkes- och åldersgrupper delvis en annan än den för samtliga arbetare, som beskrivits i det föregående. För att erhålla en uppfattning om dessa förskjutningars storlek lämnas i tab. 6 en redovisning av lantarbetarna efter antalet utgjorda dagsverken.

Avskiljandet av arbetare med mindre än 250 dagsverken medför framför allt en förskjutning av representativiteten mot större egendomar, vilket självfallet inverkar såväl på arbetarnas geografiska fördelning som ålderssammansättning och löneformer m. m. Allmänt kan sägas, att fördelningen på årsarbetare innebär en starkare representativitet för de arbetskraftigaste åldrarna och de i löneavseende mest gynnade grupperna.

Av tab. 6 erhåller man en bild av de olika löneformernas användning för säsong- resp. helårsanställning. Arbetare i kost och statavlönade arbetare äro i regel årsanställda, även om det förekommer, att speciellt tjänares anställningstid i vissa fall inskränkes till att avse endast sommarhalvåret. Beträffande timavlönade arbetare äro anställningsförhållandena mera växlande. Timavlönade arbetare utan naturaförmåner synas vara mer säsong- än helårsanställda, medan dylika med livsförnödenheter eller med bostad i regel torde utgöras av årsarbetare. Timavlönade med fri kost består däremot till största delen av tillfällig arbetskraft. Kunde hänsyn tagas även till de 14 027 tillfälligt anställda arbetarna, för vilka endast summariska löne- och dagsverksuppgifter föreligga, bleve de timavlönade arbetarnas säsonganställning självfallet ännu mera markerad.

d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1942.

Genom förenämnda omläggning av lantarbetarstatistiken år 1937 från summariska ortsuppgifter till individualuppgifter för samtliga anställda å vissa representativa gårdar förefinnes ej längre något direkt jämförelsematerial för belysande av löneutvecklingen inom jordbruket sedan 1913. Vid en av socialstyrelsen verkställd specialundersökning av löneläget inom jordbruket år 1936,¹ vilken nära anslöt sig till den nuvarande på individuella uppgifter omlagda lantarbetarstatistiken, överensstämde emellertid de genomsnittliga individuallönerna för årsanställda arbetare (tjänare och statare) relativt väl med motsvarande ortsuppgifter för samma år. Genom att använda båda slagen av löneuppgifter för år 1936 är det därför möjligt att anknyta de nya löneserierna med de förutvarande för dessa lantarbetargrupper, varvid som motsvarighet till grupperna manliga och kvinnliga tjänare upptagits kördränkare resp. landsjungfrur i arbetsgivarens kost i den nya serien.

En översikt av löneutvecklingen för ifrågakvarande lantarbetargrupper sedan år 1913 lämnas i tab. 7, där individualuppgifterna fr. o. m. 1937 så-

¹ Se not 1 sid. 12.

Tab. 7. Lönenivåns förändringar inom jordbruket åren 1913—1942.

	M ä n					K v i n n o r		
	Arbetare i kost		Statavlönade kördrängar		Tillf. arbetare i egen kost	Arbetare i kost		Tillf. arbetare i egen kost
	kontant årlön	total årlön	kontant årlön	total årlön	sommar-daglön	kontant årlön	total årlön	sommar-daglön
	a) Absoluta tal, kr.							
År 1913	318	667	320	710	2·97	190	470	1·77
» 1929	560	1 119	627	1 329	4·73	424	891	3·27
» 1930	566	1 123	631	1 308	4·69	428	893	3·21
» 1931	567	1 093	633	1 260	4·57	434	880	3·15
» 1932	556	1 060	629	1 247	4·43	425	860	3·08
» 1933	525	1 003	617	1 213	4·33	405	817	3·04
» 1934	512	971	615	1 208	4·36	399	798	3·06
» 1935	521	980	625	1 229	4·50	408	807	3·12
» 1936 a ¹	545	1 010	643	1 263	4·85	423	826	3·39
» 1936 b	555	1 020	698	1 286	4·27	389	805	2·95
» 1937	650	1 144	801	1 457	5·10	429	882	3·39
» 1938	718	1 221	862	1 526	5·53	471	924	3·58
» 1939	772	1 282	899	1 581	5·98	500	964	3·95
» 1940	831	1 407	971	1 745	6·68	537	1 057	4·12
» 1941	920	1 591	1 080	1 995	7·50	571	1 182	4·74
» 1942	1 056	1 828	1 194	2 173	8·36	618	1 346	5·42
b) Indexetal, om avlöningen år 1913 sättes = 100								
År 1929	176	168	196	187	159	223	190	185
» 1930	178	168	197	184	158	225	190	181
» 1931	178	164	198	177	154	228	187	178
» 1932	175	159	197	176	149	224	183	174
» 1933	165	150	193	171	146	213	174	172
» 1934	161	146	192	170	147	210	170	173
» 1935	164	147	195	173	152	215	172	176
» 1936	171	151	201	178	163	223	176	192
» 1937	200	169	231	201	193	245	194	221
» 1938	221	182	251	212	212	270	202	232
» 1939	238	192	259	219	228	288	211	257
» 1940	257	208	279	242	254	308	231	269
» 1941	284	236	312	276	287	328	259	309
» 1942	325	270	344	301	319	355	294	353
c) Indexetal, om avlöningen år 1929 sättes = 100								
År 1930	101	100	101	98	99	101	100	98
» 1931	101	98	101	95	97	102	99	96
» 1932	99	95	100	94	94	100	97	94
» 1933	94	90	98	91	92	96	92	93
» 1934	91	87	98	91	92	94	90	94
» 1935	93	88	100	92	95	96	91	95
» 1936	97	90	103	95	103	100	93	104
» 1937	113	101	118	107	123	110	102	120
» 1938	125	108	129	113	134	121	107	126
» 1939	135	113	133	117	144	129	112	139
» 1940	146	124	143	129	161	138	122	146
» 1941	161	140	159	148	181	147	136	167
» 1942	185	161	176	161	201	159	155	191

¹ a = ortsuppgifter, b = individuella uppgifter för arbetare i kost (tjänare) och statavlönade arbetare (statare), resp. dagsförtjänster för tillfällig arbetskraft, som under året utfört mindre än 50 dagsverken å egendomen (se sid. 41). — De individuella årlönerna år 1936 grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta minskar dock ej nämnvärt jämförbarheten.

lunda anslutits till motsvarande ortsuppgifter för tidigare år med användande av båda slagen av uppgifter för år 1936 efter sedvanliga metoder för kedjeindexberäkningar. På samma sätt har konstruerats motsvarande utveckling av sommardaglönen för tillfälliga dagsverkare i egen kost, vilken serie efter år 1936 framskrivits med hjälp av de summariska löneuppgifter, som inforas för tillfällig arbetskraft med mindre än 50 dagsverken under året (jfr sid. 41).

Tabellen visar, att de statavlönade arbetarnas totala årsförtjänster år 1942 i genomsnitt undergått en ökning av omkring 201 % sedan år 1913, medan motsvarande lönestegring för manliga arbetare i kost (tjänare) utgjort 170 och för kvinnliga tjänare 194 %. En jämförelse åter med löneläget under 1929 ger vid handen, att medelinkomsten per år sedan dess stigit med 61 % för statavlönade arbetare, 61 % för manliga och 55 % för kvinnliga arbetare i kost. Dagsförtjänsten för tillfälligt anställda lantarbetare utan naturaförmåner har däremot stigit med hela 101 % för manliga och 91 % för kvinnliga arbetare sedan 1929.¹

Av tab. 7 framgår, att den begynnande ekonomiska depressionen efter år 1929 medförde en ganska allmän lönesänkning, som bröts först 1935. Utvecklingen fr. o. m. 1936, under vilken tid betydande löneförhöjningar genomförts, kan belysas mera ingående tack vare den förenämnda specialundersökning av löneläget inom jordbruket, som utfördes för tjänsteåret 1935/36. Ökningen av medellönen i kontant och naturaförmåner för olika lantarbetargrupper under tiden 1936—1942 framgår av följande sammanställning.

Genomsnittlig arbetsinkomst (kontant o. naturaförmåner) för arbetare fylda 18 år	Kördrängar i kost årslön, kr.	Statavlönade arbetare		Timavl. arbetare utan nat.-förm. ² timlön, kr.	Timavl. arbetare med nat.-förm. ³ timlön, kr.	Samtliga manliga arbetare årslön, kr.	Kvinnliga arbetare		
		kördrängar årslön, kr.	kreaturskötare årslön, kr.				landsjungfrur årslön, kr.	mjölkerskor utan nat.-förm. timlön, kr.	samtliga årslön, kr.
a) Absoluta tal, kr.									
År 1936*	1 021	1 285	1 429	—	—	1 289	805	—	717
› 1937	1 147	1 456	1 597	—	—	1 462	885	—	751
› 1938	1 227	1 525	1 683	—	—	1 542	912	—	782
› 1939	1 291	1 581	1 756	0·66	0·65	1 605	966	0·52	792
› 1940	1 408	1 745	1 923	0·71	0·71	1 763	1 057	0·54	930
› 1941	1 591	1 995	2 171	0·81	0·80	1 988	1 182	0·60	1 039
› 1942	1 828	2 174	2 338	0·92	0·88	2 207	1 349	0·65	1 151
b) Indextal om avlöningen år 1939 = 100									
År 1936	79	81	81	—	—	80	83	—	91
› 1937	89	92	91	—	—	91	92	—	95
› 1938	95	96	96	—	—	96	94	—	99
› 1940	109	110	110	108	109	110	109	104	117
› 1941	123	126	124	123	123	124	122	115	130
› 1942	142	138	133	139	135	138	140	125	145

¹ Siffror rörande den motsvarande utvecklingen av reallönen kunna ej lämnas i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållanden på landsbygden. — ² Jordbruksarbetare, som ej köra häst. — ³ De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta torde dock ej nämnvärt minska jämförbarheten.

De i tablån redovisade medellönerna för olika yrkesgrupper ha uträknats under antagande av att fördelningen på storleksgrupper av egendomar varit densamma under samtliga år. Omgestaltningen av jordbrukets lönebyggnad sedan 1936 framstår ännu tydligare utav nedanstående uppgifter rörande de individuella löneinkomsternas variationer åren 1936—1942.

År	Antal manliga arbetare fyllda 18 år med minst 250 dagsv.	Därav (i %) med en totallön per år, kr.									
		under 1 000	1 000-1 199	1 200-1 399	1 400-1 599	1 600-1 799	1 800-1 999	2 000-2 199	2 200-2 399	2 400-2 599	2 600 o. över
År 1936 . . .	16 938 ¹	17.4	20.3	32.5	16.2	6.6	3.4	1.6	0.9	0.4	0.7
» 1937 . . .	12 352	7.0	12.7	20.5	31.2	17.5	6.4	2.4	1.2	0.6	0.5
» 1938 . . .	12 130	4.4	9.3	14.8	30.3	25.2	9.3	3.5	1.8	0.7	0.7
» 1939 . . .	11 693	3.7	6.9	12.5	24.8	28.9	14.0	5.0	2.2	1.0	1.0
» 1940 . . .	10 140	2.4	4.4	8.5	14.2	24.4	24.0	12.6	4.8	2.6	2.1
» 1941 . . .	9 632	1.0	2.4	4.6	8.1	12.4	20.9	22.9	15.2	6.6	5.9
» 1942 . . .	8 879	0.6	1.0	2.3	4.4	8.0	12.6	19.1	20.9	15.5	15.6

Sedan år 1936 har den typiska lantarbetarlönen förskjutits från mellan 1 200 och 1 400 kr. till mellan 2 200 och 2 400 kr. per år. Vid bedömande av löneutvecklingen mellan åren 1936 och 1942 bör man även taga hänsyn till minskningen av antalet arbetstimmar per år genom lantarbetstidslagen, varigenom arbetstiden nedsatts med c:a 11 % för egentliga jordbruksarbetare och 17 % för djurskötare. För bedömande av siffrorna bör ytterligare nämnas, att de för åren 1940—1942 angivna arbetsinkomsterna stigit icke endast genom höjning av kontantlönerna utan även genom prisstegring på de jordbruksprodukter, som ingå i naturaförmånerna.

Genom samverkan mellan statsmaktens jordbrukspolitik och sociala reformarbete, som syftar till att utjämna skillnaden i levnadsstandard mellan lantarbetare och industriarbetare, har sålunda fr. o. m. 1937 arbetstiden förkortats i riktning mot 8-timmarsdagen och betydande löneförhöjningar genomdrivits. Hur denna löneökning ställer sig vid en jämförelse med löneutvecklingen för övriga arbetare å landsbygden framgår av följande sammanställning:

År	Lantarbetare		Skogsarbetare	Trädgårdsarbetare	Vägarbetare ²	Industriarbetare i dyrtorsgrupp A ²	
	tillfälligt anställda arbetare	mera fast anställda arbetare	huggare	yrkesarbetare	grovarbetare	jord- o. stenindustri	träindustri
Genomsnittlig dagsförtjänst för manliga arbetare, kr.							
År 1936 . . .	4.27	—	4.97	—	6.32	7.28	6.56
» 1937 . . .	5.10	4.72	6.25	—	7.12	7.60	6.88
» 1938 . . .	5.53	5.00	7.51	6.63	7.60	8.16	7.28
» 1939 . . .	5.98	5.30	6.92	7.07	7.84	8.32	7.84
» 1940 . . .	6.68	5.89	7.78	7.15	8.00	9.12	8.32
» 1941 . . .	7.50	6.72	8.97	7.71	8.80	9.92	9.12
» 1942 . . .	8.86	7.49	10.62	8.83	9.68	11.04	10.16
Indextal om tillfälligt anställda lantarbetares dagsförtjänst = 100							
År 1936 . . .	100.0	—	116	—	148	170	154
» 1939 . . .	100.0	89	116	118	131	139	131
» 1941 . . .	100.0	90	120	103	117	132	122
» 1942 . . .	100.0	90	127	106	116	132	122

¹ Se not 3 sid. 30. — ² Daglönen har erhållits genom att multiplicera timlönen med 8.

Även om de å föregående sida redovisade medellönerna äro av olika värde, när det gäller att karakterisera lönenivån inom resp. grupper, torde den bild de giva av löneutvecklingen vara tämligen tillfredsställande. Sedan 1939 ha lantarbetarnas löner stigit mindre än skogsarbetarnas men starkare än övriga arbetares. Löneutvecklingen mellan 1941 och 1942 har däremot med undantag för skogsarbetare icke medfört några nämnvärda förskjutningar mellan de olika arbetargrupperna på landsbygden.

e. Avtalsenliga och faktiska löner år 1942.

1. Kollektivavtalens lönesatser.

Gällande kollektivavtal för jordbruket torde reglera löne- och arbetsförhållandena, förutom för den organiserade delen av lantarbetarkåren (för närvarande c:a 46 000 arbetare), även för en stor del oorganiserade lantarbetare. En av svenska lantarbetareförbundet företagen beräkning ger vid handen, att för närvarande i runt tal 60 000 löneanställda vid jordbruket ha sina löner direkt eller indirekt reglerade genom kollektivavtal. Särskilt inom östra och södra Sverige utöva kollektivavtalen ett dominerande inflytande på lönebestämningen.

I tab. 8 ha sammanställts dels de kontanta minimilönerna för årsanställda manliga arbetare med stat eller fri kost, dels minimilönerna för timavlö-

Tab. 8. Minimilön (inklusive fast kristillägg) för manliga arbetare fyllda 18 år enligt kollektivavtal 1941—1943 inom samtliga distrikt utom Gävle-Dala, Mellersta och Nedre Norrlands samt Bergslagens.

Yrkesgrupper	Vid årsanställning med stat eller fri kost (kr.)						Vid anställning mot timlön (öre)								
	Statavlönad			Arbetare i kost			Utan förmåner ¹			Bostad och bränsle			Kost, logi och tvätt		
	1941	1942	1943 ²	1941	1942	1943 ²	1941	1942	1943 ²	1941	1942	1943 ²	1941	1942	1943 ²
Rättare	1 180	1 210	1 306	1 070	1 100	1 180	83	90	95	72	75	79	50	53	58
Fördrängar	390	390	390	390	390	390	76	83	88	65	68	72	44	47	52
Kördrängar	390	390	390	381	384	390	74	81	86	63	66	70	42	45	50
Arbetare med s. k. blandat arbete	395	395	395	395	395	395	75	82	87	64	67	71	43	46	51
Ladugårdsförmän	1 180	1 210	1 306	1 070	1 100	1 180	80	87	92	69	72	76	49	52	57
Kreatursskötare	1 055	1 085	1 181	995	1 025	1 105	75	82	87	64	67	71	44	47	52
Fodermarskar . . .	1 150	1 180	1 276	1 040	1 070	1 150	78	85	90	67	70	74	47	50	55
Slöjdare, snedero.															
maskinskötare	1 150	1 180	1 276	1 040	1 070	1 150	82	89	94	71	74	78	49	52	57
Lastbilsförare . .	1 080	1 110	1 206	995	1 025	1 105	80	87	92	69	72	76	47	50	55

¹ För arbetare i åldern 18—20 är timlönen 3 öre lägre än den i tabellen angivna 1942 och 1943.

² Avtalet gäller från och med den 1 november 1942 till och med den 31 oktober 1943.

³ Inberäknat garanterad inkomst av 60 kr. per år för rykt eller andra förberedelse- och avslutningsarbeten.

nade arbetare enligt de mellan svenska lantarbetsgivareföreningen och svenska lantarbetareförbundet ingångna kollektivavtalen för tjänsteåren 1940/41, 1941/42 samt 1942/43.

Genom löneavtalen för åren 1941 och 1942 erhöles lantarbetarna — förutom rörligt indextillägg enligt de av svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen överenskomna grunderna — löneförhöjningar i form av fasta kristillägg till de förut utgående kontanta grundlönerna. De fasta kristilläggen ha varit av olika storlek vid olika löneformer. Variationerna sammanhånga med att arbetarna ha ansetts vara mera oberoende av krisförhållandena ju större del av deras lön, som utgått in natura. I enlighet härmed ha statavlönade arbetare fått det minsta och timavlönade arbetare utan förmaner det största kristillägget.

Genom uppgörelsen i början av år 1942 erhöles lantarbetarna en generell löneförhöjning på omkring 5 %. Årslönerna höjdes med 30 kr. och timlönerna med 3—7 öre. På grund av höjda produktpriser motsvaras den senare ökningen av reellt 4—5 öre. Det nya löneavtalet för år 1943, som slutfördes i början av nämnda år, har resulterat i ytterligare höjning av lantarbetarlönerna med i genomsnitt 5—6 %. Årslönerna höjdes med 96 kr. för statavlönade arbetare och med 80 kr. för arbetare i kost samt timlönerna med 4—5 öre. För de kvinnliga arbetarna ha löneförhöjningarna år 1943 varit relativt större. Timlönen har höjts från 50 till 58 öre och månadslönen från 69 kr. till 75 kr.

Utöver grundlönen och det fasta kristillägget äro lantarbetarna, såsom nämnts, berättigade att erhålla rörligt tillägg som kompensation för levnadskostnadsökningen under krisåren. Den nuvarande dyrtidskompensationen uppgår till 20·7 % och beräknas på de i 1940 års avtal bestämda lönerna för kördrängar.

2. Faktiska löneinkomster per år.

Löneuppgifternas beskaffenhet. I den kontanta årslönen inberäknas provision, ackords-, rykt- och övertidsersättning o. dyl.; för årsaustända särredovisas dock i vissa fall dylika extra förtjänster. Beträffande naturaförmånerna skulle fördelning ske å tre huvudposter, nämligen livsförnödenheter, bostad och bränsle samt kost och logi. Så långt möjligt ha vid löneberäkningarna hänsyn tagits till alla med det utförda arbetet direkt sammanhängande löneförmåner i kontant och in natura. Helt kontantavlönade arbetares rätt enligt kollektivavtalet att av arbetsgivaren inköpa mjölk till ett pris (för närvarande 20 öre per liter i södra och mellersta Sverige) understigande detaljhandelspriset har däremot ej inräknats i löneförmånerna. Siffrorna bruka ej heller innefatta sådana kollektivt utgående förmåner som fri läkare, fri skjuts m. m. Fr. o. m. 1942 har emellertid obligatorisk sjukförsäkring införts för organiserade lantarbetare, vartill arbetsgivaren bidrager med 2 kr. i månaden. Då detta bidrag utbetalas till arbetaren själv, torde beloppet inräknas i kontantlönen. Vid bedömande av lönestegringen för organiserade arbetare mellan 1941 och 1942 bör hänsyn tagas till detta förhållande.

Enligt formulärets anvisningar skulle naturaförmånernas värde upptagas efter ortens minuthandelspris (icke självkostnadspris eller »bokpris»). I regel synas emellertid partihandelspriser kommit till användning. Vid beräkningen av värdet av fri bostad, jordupplåtelse o. dyl. torde de i orten gängse eller vid skattetaxering o. dyl. tillämpade hyres- eller arrendevärdena varit vägledande. Det bör framhållas, att man i fråga om uppgifter av denna art alltid måste räkna med en viss osäkerhetsmarginal, varför de redovisade totallönerna icke helt invändningsfritt angiva de naturaavlönade lantarbetargruppernas faktiska arbetsinkomster.

I de följande lönetabellerna ha icke medtagits medellöner, för vilka antalet uppgifter understiger 10. Medellöner, som grunda sig på mindre än 25 arbetare, ha angivits med medievalstil.

Medelavlönning för olika löneformer och yrkesspecialiteter. I tab. 9 föreligger en redogörelse för den genomsnittliga årsförtjänsten år 1942 i kontant samt i kontant och naturaförmåner inom olika löneformer och yrkesspecialiteter med fördelning på anställda vid gårdar med och utan kollektivavtal.

För att kunna jämföra **å r s i n k o m s t e r n a** inom olika löneformer har förutsatts viss minimiarbets-tid, nämligen lägst 250 arbetsdagar under året (se sid. 28). Antalet arbetare, som utgjort detta minimiantal dagsverken, har enligt tab. 6 och 9 uppgått till 10 348, därav 8 879 vuxna och 402 minderåriga manliga arbetare samt 979 vuxna och 88 minderåriga kvinnor. Den genomsnittliga årsförtjänsten i kontant och naturaförmåner för samtliga **m a n l i g a** arbetare uppgick år 1942 till 2 175 kr. Då motsvarande tal föregående år var 1 955 kr., har under mellantiden skett en stegring med 11·3 %. Begränsar man undersökningen till enbart vuxna manliga arbetare, blir stegringen 11·1 % eller från 1 986 kr. år 1941 till 2 207 kr. år 1942. De minderåriga arbetarnas årsförtjänst har samtidigt stigit från 1 255 kr. till 1 473 kr., motsvarande en höjning med 17·4 % sedan föregående år.

En mer detaljerad granskning av lönerna inom olika arbetargrupper ger vid handen, att lönevillkoren i betydande utsträckning växlade efter arbetarnas anställningsform och yrkeskvalifikation. Av de olika löneformerna kommo bland de vuxna årsavlönade arbetarna statavlönade högst med en genomsnittlig totalavlönning per år av 2 324 kr., medan arbetare i kost icke uppnådde mer än 1 852 kr. eller 20·3 % lägre. Av de tim- eller ackordsavlönade arbetarna kommo dylika med naturaförmåner upp till ungefär samma lönestandard som statarna eller i genomsnitt 2 302 kr. i totalavlönning, medan årslönen för dylika arbetare utan naturaförmåner utgjorde 2 222 kr. eller 3·5 % lägre. Det bör emellertid framhållas, att bland såväl arbetare i kost som timavlönade utan naturaförmåner äro de yngre, ogifta arbetarna starkare företrädade än inom övriga löneformer (jfr tab. 3, 4 och 10). Att timavlönade arbetare utan naturaförmåner komma så pass långt ner på inkomstskalan torde dessutom sammanhänga med det förhållandet, att jämväl bland »årsarbetande» dylika genomsnittstalet för presterade dagsverken är lägre än för övriga löneformer (jfr tab. 6).

Av de olika huvudgrupperna av yrken voro specialarbetare de högst avlönade och därefter stall- och ladugårdspersonalen, medan årsinkomsterna för egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete och »övriga arbetare» kommo icke oväsentligt lägre. Av de olika yrkesspecialiteterna, uppnåddes de högsta lönerna av arbetare med kvalificerat arbete. Inom samtliga löneformer kommo bland egentliga jordbruksarbetare rättarna högst (2 638 kr.), därefter fördrängar (2 272 kr.), kördrängar (2 097 kr.) och lägst jordbruksarbetare, som ej köra hästar (2 001 kr.). Bland stall- och ladugårdspersonalen hade ladugårdsförmän (2 732 kr.) och fodermarskar (2 392 kr.) genomgående högre lön än vanliga kreatursskötare (2 267 kr.) och stalldrängar (2 236 kr.). Bland specialarbetarna redovisade lastbilsförare den högsta årsinkomsten (2 522 kr.), därefter trädgårdsmästare (2 510 kr.), smeder och snickare (2 446 kr.) samt sist trädgårdsarbetare (1 935 kr.), vilka tillsammans med »övriga jordbruksarbetare» utgjorde den lägst betalade yrkesgruppen inom jordbruket.¹ De här framträdande lönedifferenserna äro dock icke enbart betingade av arbetarnas olika yrkeskvalifikationer utan kunna även delvis tillskrivas andra faktorer, såsom olika åldersfördelning o. dyl. (jfr nedan).

Den genomsnittliga arbetsförtjänsten under år 1942 var för kvinnliga arbetare 1 152 kr. mot 1 029 kr. föregående år, d. v. s. en höjning med 12·0 %. Kvinnornas årsinkomst utgjorde sålunda något mer än hälften av männens. De kvinnliga arbetarnas årsförtjänster äro emellertid ej direkt jämförbara med männens, då över hälften av kvinnorna bestod av tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor, vilkas göromål icke omfatta hela arbetsdagen (jfr tab. 5). Arbetsförtjänsten för heltidsanställda kvinnliga arbetare i kost (landsjungfrur) utgjorde däremot 1 346 kr. (13·9 % stegring sedan år 1941) eller c:a $\frac{2}{3}$ av årslönen för manliga arbetare i kost.

Kontant- och naturaavlönning. Betraktar man i tab. 9 de kontanta årslöner, erhålles i stort sett samma bild av lönestandarden inom olika löneformer och yrkesgrupper som beträffande de totala årsförtjänsterna. För samtliga manliga arbetare uppgick den kontanta årslönen till 1 522 kr. mot 1 325 kr. föregående år, vilket motsvarar en stegring med 14·9 %. För vuxna manliga arbetare utgjorde den kontanta årslönen 1 543 kr. och för minderåriga 1 051 kr. För den kvinnliga arbetskraften voro motsvarande siffror 746 och 523 kr. Den kontanta årslönen för samtliga kvinnliga arbetare var 728 kr. mot 675 kr. föregående år, en stegring sålunda på 7·9 %.

Såsom redan omnämnts, utgår avlöningen vid olika löneformer i växlande utsträckning i kontant och in natura. Förhållandet mellan kontantlön och naturallön framgår i mera överskådlig form av efterföljande översikt.

¹ Beträffande trädgårdsarbetare jfr sid. 56.

	Manliga arbetare fyllda 18 år			Kvinnliga arbetare fyllda 18 år		
	total årlön kr.	därav kr.	nat.-förm. %	total årlön kr.	därav kr.	nat.-förm. %
Arbetare i kost	{ m. k. 2 004	787	39.3	1 432	729	50.9
	{ u. k. 1 811	793	43.8	1 337	728	54.5
Statavlönade arbetare . . .	{ m. k. 2 350	1 001	42.6	.	.	.
	{ u. k. 2 233	955	42.8	.	.	.
Timavl. arb. utan nat.-förm.	{ m. k. 2 255	—	—	886	—	—
	{ u. k. 2 000	—	—	614	—	—
» » med nat.-förm.	{ m. k. 2 353	332	14.1	1 270	312	24.6
	{ u. k. 2 162	432	20.0	1 204	442	36.7
därav:						
med livsförnödenheter . . .	{ m. k. 2 314	226	9.8	1 076	145	13.5
	{ u. k. 1 929	254	13.2	.	.	.
med livsförnödenheter och bostad	{ m. k. 2 368	464	19.6	1 290	375	29.1
	{ u. k. 2 211	538	24.3	1 220	444	36.4
med bostad	{ m. k. 2 346	303	12.8	1 435	285	19.9
	{ u. k. 2 438	277	11.0	.	.	.
med fri kost	{ m. k. 1 816	565	31.1	.	.	.
	{ u. k. 1 689	622	36.8	1 123	587	52.3
Samtliga arbetare	{ m. k. 2 305	629	27.3	1 062	182	17.1
	{ u. k. 1 999	738	36.9	1 228	597	48.6
	{ tillh. 2 207	664	30.1	1 151	405	35.2
därav:						
exkl. timavl. arb. utan nat.-förm.	{ m. k. 2 322	834	35.9	1 332	462	34.7
	{ u. k. 1 999	796	39.8	1 319	685	51.9
	{ tillh. 2 203	820	37.2	1 323	622	47.0

Värdet av naturaförmånerna uppgick för arbetare med dylika förmåner till i genomsnitt 820 kr. för män och 622 kr. för kvinnor och utgjorde i medeltal drygt $\frac{1}{3}$ resp. $\frac{2}{5}$ av totalavlönningen. Det ligger i sakens natur, att uppskattningen av naturainkomsten oftast blir tämligen konventionell och mestadels innebär en värdering i underkant. De starka prisstegringarna under krigsåren ha knappast medfört, att uppskattningarna närmare anknutits till marknads-läget. Värdestegringen av statarnas naturaförmåner efter 1939 (45 %) torde sålunda helt återspegla livsmedels- och bränsleprisernas uppgång (42 %) sedan krigsutbrottet. I förhållande till föregående år har värdet av statförmånerna ökat med c:a 7.4 %. Till jämförelse kan nämnas, att socialstyrelsens index över livsmedel, bränsle och lyse samt bostad under samma tid steg med 5.6 %.

Naturaförmånernas viktiga roll beror framför allt på statsystemet, som — trots den under senare tid alltmer ökade övergången till den moderna löneformen med enbart kontantavlönning — alltså är vanligt inom det större svenska jordbruket. Statens sammansättning torde vara rätt skiftande i olika delar av landet, men har under senare år i hög grad påverkats av de i kollektivavtalen uppställda normalstaterna. En översikt över de i helstat ingående varukvantiteterna enligt de för tjänsteåret 1941/42 gällande lokala avtalen, vilka i stort sett icke ändrats sedan 1939, lämnas i efterföljande tablå:

¹ Se not 1 sid. 22.

	Uppland o. Öster- götland	Söder- manland o. Väst- manland	Kalmar län	Got- land	Ble- kinge	Skåne	Halland	Göteborgs o. Bohus samt Älvs- borgs län	Skara- borgs o. Värmlands län	Örebro län
Mjök, oskum. 1	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460
Råg kg	500	500	900	800	900	700	720	600	600	500
Vete »	400	400	200	300	200	100	180	300	300	400
Korn »	200	100	—	—	—	600	—	—	—	—
Värsäd »	—	—	—	—	—	—	—	450	450	450
Blandsäd . . . »	200	300	1 250	1 250	2 250	—	3 450	—	—	—
Arter »	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—

I riksavtalets allmänna bestämmelser regleras närmare beskaffenheten av ovanstående naturaförmåner och angives storleken av potatisland samt kvantiteten bränsle, varjämte vissa bestämmelser angående bostadens storlek och kvalitet givas. Beträffande statarbostaden ha i förevarande undersökning begärts uppgifter om antalet rum. Av tillsammans 3 647 redovisade statarbostäder utgjordes 26·7 % av 1 rum och kök, 66·3 % av 2 rum och kök, 6·6 % av 3 rum och kök samt 0·4 % av större lägenhetstyper. Lägenheter om 2 rum och kök voro vanligast i södra Sverige. Åtminstone 12·8 % av samtliga statarbostäder voro enligt uppgift utrustade med centralvärme. Medelvärdet per familj och år av bostad inklusive bränsle och potatisland uppgick för lägenheter utan centralvärme till 308 kr. för 1 rum och kök, 357 kr. för 2 rum och kök samt 392 kr. för 3 rum och kök. Motsvarande siffror för lägenheter med centralvärme voro 320, 413 samt 488 kr. Då i vissa jordbrukstrakter bostäder av liknande art knappast finnas till uthyrning, torde emellertid hyresvärderingarnas tillförlitlighet i många fall kunna sättas i fråga. Enligt riksavtalet uppskattas hyran för bostad av normalbeskaffenhet till 180 kr. och till 255 kr. för bostad med vatten, avlopp och centralvärme. Statförmånernas sammanlagda värde per år utgjorde i genomsnitt för landet i dess helhet 350 kr. för bostad jämte bränsle och potatisland samt 641 kr. för mjök och spannmål.⁴

I tab. 9 har för årsanställda arbetare med stat eller i kost lönens sammansättning även belysts beträffande överenskommen ordinarie kontantlön per år och extra förtjänster i form av provision, ersättning för rykt, ersättartjänstgöring, övertid samt indextillägg o. dyl. Fördelningen och storleken av dessa biinkomster framgår i sammandrag av nedanstående tablå:

Genomsnittl. extra förtjänster under år 1942 för manliga årsarbetare fyllda 18 år, kr.	Arbe- tare i kost	Statav- lönade arbe- tare	Till- hopa	d ä r a r					
				eg. jord- bruks- arbe- tare	arbetare med blandat arbete	stall-o. ladng.- perso- nal	special- arbe- tare	övriga arbe- tare	
Per arbetare (samtliga) . . .	{ m. k. ⁵	125	213	203	213	169	193	213	123
	{ u. k.	19	75	41	30	18	62	137	.
	{ tillh.	42	183	140	133	53	151	205	100
Per arbetare med sådan extra förtjänst	{ n. k.	217	256	253	258	202	250	251	154
	{ u. k.	82	146	119	101	62	147	228	.
	{ tillh.	136	240	225	224	128	229	249	146

¹ Ev. korn eller havre. — ² Fodersäd. — ³ Ev. havre. — ⁴ Det fritt upplätta potatislandet, vars värde i går i det uppskattade hyresbeloppet för bostad jämte bränsle, synes ha starkt undervärderats. Värdet av totalskörden på 15 ar åker minskat med värdet av sättpotatis samt arbetslönen för sättning och upptagning torde med de under 1942 rådande prisförhållandena kunna uppskattas till ca 200 kr.

— ⁵ Se not 1 sid. 22.

Tab. 9. Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1942.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Redovisade arbetare		Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹															
	samtliga	med minst 250 arbetsdagar under året	per timme					per dag					per år ²					
			med upp- om antalet utgjorda arbets-timmar	kontant (inkl. extra förtjänster) ³	total, kontant och naturaförmåner	total, kontant och naturaförmåner	över-ens-kom-men ordi-narie lön	kontant			total, kontant o. naturaförmåner							
								inkl. extra-förtj. ³	därav vid egendomar	över-ens-kom-men ordi-narie lön	samtliga arbeta-re	därav vid koll-avtal	samtliga arbeta-re	därav vid koll-avtal				
Manl. arbetare fyllda 18 år.																		
Arbetare i kost	3 052	1 776	1 552	0·44	0·75	3·61	6·26	1 019	1 061	1 217	1 018	1 852	2 004	1 811				
Eg. jordbruksarbetare	2 185	1 253	1 107	0·44	0·75	3·64	6·29	1 018	1 059	1 196	1 021	1 842	1 975	1 805				
därav:																		
rättare	97	65	58	0·67	0·99	5·30	8·08	1 500	1 565	1 604	1 498	2 406	2 460	2 314				
fördrängar	96	77	39	0·52	0·86	4·17	6·90	1 150	1 216	1 341	1 175	2 026	2 103	2 001				
kördeängar	1 285	787	674	0·43	0·74	3·60	6·21	1 010	1 056	1 133	1 034	1 828	1 890	1 810				
övr. jordbruksarbetare	707	324	336	0·40	0·71	3·37	6·06	910	927	952	925	1 720	1 760	1 715				
Arbetare m. bland. arb.	263	131	134	0·38	0·69	3·18	5·90	907	922	928	928	1 731	1 740	1 740				
Stall- och ladugårdsp.	554	373	291	0·44	0·77	3·60	6·25	1 054	1 103	1 288	1 044	1 914	2 094	1 856				
därav:																		
ladugårdsförmän	27	22	14	0·63	1·00	5·00	8·20	1 332	1 490	1 364	1 364	2 497	2 431	2 431				
fodermarskar	429	289	218	0·42	0·74	3·45	6·04	1 017	1 058	1 221	1 013	1 850	2 031	1 800				
stalldrängar	3	1	3															
övr. djurskötare	92	58	53	0·43	0·77	3·73	6·44	1 110	1 143	1 258	1 086	1 962	2 006	1 941				
Specialarbetare	31	16	13	0·47	0·82	4·40	7·60	1 241	1 337			2 218						
därav:																		
trädgårdsmästare	11	7	2			4·77	8·32											
smeder, snickare m. fl.	11	6	4			4·84	7·55											
lastbilsförare	2	1	1															
trädgårdsarbetare	7	2	6															
övr. specialarbetare . . .																		
Övriga arbetare	19	3	7			3·98	6·53											
Statavlönade arbetare . . .	4 968	4 030	3 077	0·54	0·94	4·45	7·78	1 150	1 333	1 348	1 278	2 324	2 350	2 233				
Eg. jordbruksarbetare	2 362	1 829	1 512	0·53	0·94	4·39	7·80	1 071	1 268	1 282	1 212	2 250	2 275	2 151				
därav:																		
rättare	342	283	220	0·65	1·07	5·48	8·98	1 427	1 581	1 594	1 525	2 585	2 605	2 497				
fördrängar	342	282	230	0·55	0·96	4·51	7·93	1 312	1 308	1 329	1 329	2 301	2 311	2 262				
kördeängar	1 472	1 115	948	0·50	0·92	4·15	7·57	991	1 194	1 209	1 135	2 173	2 198	2 076				
övr. jordbruksarbetare	206	149	114	0·48	0·88	3·95	7·23	967	1 139	1 165	1 057	2 086	2 134	1 939				
Arbetare m. bland. arb.	111	81	77	0·48	0·87	4·05	7·40	1 100	1 214	1 249	1 175	2 210	2 245	2 173				
Stall- och ladugårdsp.	2 239	1 915	1 325	0·54	0·93	4·48	7·71	1 221	1 392	1 410	1 332	2 391	2 421	2 296				
därav:																		
ladugårdsförmän	380	343	223	0·64	1·04	5·36	8·66	1 394	1 661	1 673	1 578	2 676	2 690	2 584				
kreaturskötare	1 331	1 139	786	0·52	0·91	4·31	7·51	1 207	1 346	1 357	1 322	2 338	2 363	2 281				
fodermarskar	179	147	112	0·52	0·93	4·36	7·70	1 145	1 323	1 322		2 337	2 334					
stalldrängar	313	257	177	0·50	0·90	4·14	7·39	1 109	1 270	1 294	1 161	2 272	2 308	2 111				
övr. djurskötare	36	29	27	0·53	0·92	4·59	7·97	1 133	1 392	1 410		2 449	2 462					
Specialarbetare	236	189	149	0·60	1·02	5·04	8·50	1 233	1 447	1 436	1 598	2 440	2 431	2 564				
därav:																		
trädgårdsmästare	35	27	22	0·60	1·03	5·20	8·74	1 184	1 536	1 476		2 558	2 524					
smeder, snickare m. fl.	161	132	101	0·60	1·03	4·95	8·41	1 235	1 412	1 411		2 405	2 405					
lastbilsförare	32	25	22	0·62	1·02	5·40	8·80	1 283	1 567	1 563		2 533	2 511					
trädgårdsarbetare	5	3	2															
övr. specialarbetare . . .	31	2	2															
Övriga arbetare	20	16	14	0·47	0·87	3·84	7·27	959	1 074	1 076		2 063	2 074					

¹ Medievalsstil anger, att lönesiffran är grundad på mindre än 25 men fler än 9 uppgifter. — ² Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ³ Uppburen kontant ersättning för övertid, ackord, ersättartjänstgöring och rykt samt indextillägg o. dyl.

Tab. 9 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1942.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹												
	Redovisade arbetare		per timme						per dag			per år ²	
	totalt	med upp- g. om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar	med minst 250 arbets- dagar under året	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	totalt, kontant och naturaför- mänar	
<i>Timavl. arb. utan nat.-förm.</i>	4 314	1 689	3 450	0.95	0.95	7.82	7.82	2 222	2 255	2 000	2 222	2 255	2 000
<i>Eg. jordbruksarbetare</i>	3 482	1 302	2 755	0.94	0.94	7.76	7.76	2 164	2 190	1 991	2 164	2 190	1 991
däruv:													
rättare	19	13	11	1.06	1.06	8.95	8.95	2 555	2 707	.	2 555	2 707	.
förrängar	70	44	62	1.04	1.04	8.41	8.41	2 307	2 370	.	2 307	2 370	.
körrängar	1 044	584	890	0.96	0.96	7.93	7.93	2 247	2 271	2 061	2 247	2 271	2 061
övr. jordbruksarbetare	2 349	661	1 792	0.92	0.92	7.61	7.61	2 075	2 093	1 969	2 075	2 093	1 969
Arbetare m. bland. arb.	243	53	191	0.91	0.91	7.43	7.43	2 018	2 090	1 852	2 018	2 090	1 852
Stall- o. ladugårdsp.	309	221	260	0.97	0.97	8.24	8.24	2 540	2 563	2 240	2 540	2 563	2 240
däruv:													
ladugårdsförmän	32	27	29	1.12	1.12	9.77	9.77	2 967	2 997	.	2 967	2 997	.
kreatursskötare	200	138	160	0.95	0.95	8.03	8.03	2 457	2 484	2 101	2 457	2 484	2 101
fodermarskar	17	16	16	1.01	1.01	8.82	8.82	2 734	2 733	.	2 734	2 733	.
stalldrängar	53	37	51	0.94	0.94	7.88	7.88	2 426	2 454	.	2 426	2 454	.
övr. djurskötare	7	3	4										
Specialarbetare	196	85	178	1.04	1.04	8.46	8.46	2 437	2 466	.	2 437	2 466	.
däruv:													
trädgårdsmästare	4	2	4										
smeder, snickare m. fl.	140	63	132	1.05	1.05	8.51	8.51	2 454	2 472	.	2 454	2 472	.
lastbilsförare	17	12	14	1.06	1.06	8.90	8.90	2 637	2 637	.	2 637	2 637	.
trädgårdsarbetare	22	7	15	0.91	0.91	7.35	7.35
övr. specialarbetare	13	1	13	1.16	1.16	9.47	9.47
Övriga arbetare	84	28	66	0.93	0.93	7.57	7.57	2 144	2 114	.	2 144	2 114	.
<i>Timavl. arb. med livsförm.</i>	242	163	163	0.88	0.88	6.88	6.88	1 999	2 088	1 675	2 231	2 314	1 929
<i>Timavl. arb. med livsförm. o. bost.⁴</i>	493	355	319	0.76	0.96	6.10	7.83	1 819	1 904	1 673	2 310	2 368	2 211
<i>Timavl. arb. med bostad⁴</i>	1 165	781	926	0.86	0.98	7.16	8.23	2 081	2 063	2 171	2 378	2 366	2 438
<i>Timavl. arb. med fri kost.</i>	645	85	392	0.54	0.79	4.45	6.57	1 093	1 251	1 067	1 707	1 816	1 689
<i>Samtl. timavl. arb. med nat.-förm.</i>	2 545	1 384	1 800	0.80	0.95	6.54	7.87	1 944	2 021	1 730	2 302	2 353	2 162
<i>Eg. jordbruksarbetare</i>	1 740	871	1 202	0.79	0.94	6.49	7.81	1 898	1 959	1 749	2 240	2 274	2 158
däruv:													
rättare	96	81	62	1.01	1.19	8.48	10.12	2 547	2 548	2 546	3 021	2 998	3 060
förrängar	68	48	50	0.88	1.04	7.33	8.59	2 101	2 139	2 039	2 461	2 503	2 391
körrängar	560	358	427	0.80	0.95	6.47	7.77	1 853	1 939	1 655	2 206	2 269	2 062
övr. jordbruksarbetare	1 016	384	663	0.74	0.89	6.13	7.41	1 777	1 854	1 542	2 080	2 130	1 928
Arbetare m. bland. arb.	174	57	120	0.68	0.88	5.61	7.33	1 675	1 935	1 260	2 106	2 322	1 763
Stall- o. ladugårdsp.	431	334	329	0.82	0.98	6.73	8.07	2 065	2 160	1 772	2 463	2 527	2 270
däruv:													
ladugårdsförmän	73	66	57	1.00	1.15	8.30	9.65	2 584	2 611	.	3 004	3 022	.
kreatursskötare	258	192	192	0.78	0.94	6.34	7.71	1 924	2 063	1 640	2 336	2 428	2 146
fodermarskar	25	21	22	0.85	0.98	7.04	8.16	2 157	2 176	.	2 494	2 502	.
stalldrängar	65	47	49	0.75	0.90	6.25	7.33	1 878	1 855	.	2 226	2 184	.
övr. djurskötare	10	8	9			6.53	7.75						
Specialarbetare	166	112	125	0.89	1.04	7.26	8.42	2 137	2 131	.	2 461	2 459	.
däruv:													
trädgårdsmästare	14	12	10	1.00	1.18	7.45	8.68	2 239	2 219	.	2 597	2 609	.
smeder, snickare m. fl.	113	71	87	0.92	1.07	7.48	8.68	2 194	2 167	.	2 531	2 503	.

¹ Se not 1 sid. 38. — ² Se not 2 sid. 38. — ³ Se not 3 sid. 38. — ⁴ Utom bostad i regel även bränsle.

Tab. 9 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1942.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹																	
	Redovisade arbetare						per timme per dag						per år ²					
	samt- liga	med minst 250 arbets- dagar under året	med uppg. om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar	kontant inkl. extra förtjänster ³	total, kontant och naturförmåner	kontant inkl. extra förtjänster ³	total, kontant och naturförmåner	kontant inkl. extra förtjänster ³			total, kontant och naturförmåner							
								samt- liga arbeta- re	därv vid egendomar	med koll.- avtal	utan koll.- avtal	samt- liga arbeta- re	därv vid egendomar	med koll.- avtal	utan koll.- avtal			
Iastbilsförare	19	16	14	0 90	1 02	7 33	8 36	2 158	2 158	—	2 435	2 435	—					
trädgårdsarbetare	14	8	9	—	—	5 24	6 17	—	—	—	—	—	—					
övr. specialarbetare	6	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Övriga arbetare	34	10	24	0 68	0 84	5 13	6 53	1 290	—	—	1 640	—	—					
Samtl. arbetare fyllda 18 år.	14 879	8 879	9 879	0 69	0 91	5 42	7 49	1 543	1 676	1 262	2 207	2 305	1 999					
därv:																		
eg. jordbruksarbetare	9 769	5 255	6 576	0 71	0 91	5 61	7 44	1 545	1 690	1 257	2 130	2 224	1 945					
arbetare m. bland. arb.	791	322	522	0 62	0 83	4 83	6 38	1 309	1 680	1 086	1 965	2 180	1 836					
stall- och ladugårdsp.	3 533	2 843	2 205	0 62	0 92	4 93	7 59	1 522	1 617	1 295	2 349	2 434	2 143					
specialarbetare	629	402	465	0 82	1 03	6 52	8 42	1 844	1 858	1 690	2 437	2 444	2 353					
övriga arbetare	157	57	111	0 77	0 89	6 01	7 21	1 626	1 677	1 385	2 008	2 040	1 856					
Mänliga minderåriga arb.																		
Arbetare i kost	415	194	201	0 30	0 60	2 54	5 11	774	812	767	1 542	1 552	1 541					
Statavlönade arbetare	11	9	7	—	—	3 23	5 50	—	—	—	—	—	—					
Timavl. arb. utan nat.-förm.	528	157	388	0 62	0 62	4 96	4 96	1 419	1 461	1 257	1 419	1 461	1 257					
Timavl. arb. med nat.-förm.	120	42	75	0 40	0 55	3 25	4 60	978	1 183	808	1 326	1 436	1 234					
Samtliga minderåriga	1 074	402	671	0 48	0 61	3 73	5 00	1 051	1 316	842	1 473	1 475	1 471					
Kvinnliga arb. fyllda 18 år.																		
Arbetare i kost	662	449	263	0 23	0 51	1 97	4 26	621	703	608	1 349	1 432	1 337					
Statavlönade arbetare	10	7	7	—	—	3 21	5 32	—	—	—	—	—	—					
Timavl. arb. utan nat.-förm.	969	342	578	0 67	0 67	3 24	3 24	832	886	614	832	886	614					
Timavl. arb. med livsförm.	45	27	28	0 58	0 71	2 76	3 31	935	931	—	1 088	1 076	—					
Timavl. arb. med livsförm. o. bost. ⁴	135	104	67	0 52	0 74	2 73	4 00	867	915	776	1 266	1 290	1 220					
Timavl. arb. med bostad ⁴	38	29	24	0 65	0 83	3 57	4 39	1 166	1 150	—	1 421	1 435	—					
Timavl. arb. med fri kost	70	21	33	0 29	0 56	1 93	3 79	525	—	537	1 106	—	1 123					
Samtl. timavl. arb. med nat.- förm.	288	181	152	0 51	0 72	2 73	3 91	885	958	762	1 245	1 270	1 204					
Samtliga kvinnliga arbetare	1 929	979	1 000	0 45	0 60	2 64	3 78	746	860	631	1 151	1 062	1 228					
därv:																		
eg. jordbruksarbetare	280	18	158	0 67	0 70	5 77	6 17	950	—	858	1 228	—	1 166					
arbetare m. bland. arb.	66	10	42	0 55	0 67	3 57	4 77	549	—	—	986	—	—					
stall- och ladugårdsp.	997	554	558	0 57	0 66	2 71	3 23	831	907	662	1 012	1 010	1 019					
specialarbetare	13	5	7	—	—	3 75	4 36	—	—	—	—	—	—					
landslungfrur	560	392	226	0 23	0 50	1 96	4 23	618	673	609	1 346	1 382	1 340					
övriga arbetare	13	—	9	—	—	5 20	5 97	—	—	—	—	—	—					
Kvinnliga minderåriga arb.	213	88	107	0 23	0 46	1 90	3 94	523	515	524	1 161	1 138	1 185					
Samtl. arbet. år 1942 män	15 953	9 281	10 550	0 68	0 90	5 33	7 35	1 522	1 666	1 231	2 175	2 281	1 961					
kv.	2 142	1 067	1 107	0 42	0 59	2 57	3 80	728	868	618	1 152	1 065	1 220					
Samtl. arbet. år 1941 män	16 887	10 057	11 082	0 59	0 81	4 65	6 59	1 325	1 442	1 114	1 955	2 054	1 778					
kv.	2 167	1 149	1 110	0 37	0 52	2 25	3 29	675	831	569	1 029	978	1 064					

¹ Se not 1 sid. 38. — ² Se not 2 sid. 38. — ³ Se not 3 sid. 38. — ⁴ Se not 4 sid. 39.

För arbetare i kost uppgick extrainkomsten till 136 kr. och för statavlönad arbetare till 240 kr. i medeltal per år och arbetare. Fördelas extra förtjänsterna på samtliga arbetare, oavsett om de erhållit sådana eller ej, stanna motsvarande siffror vid 42 resp. 183 kr., vilket innebär en ökning av de ordinarie kontantlönerna med resp. 4.1 och 15.9 %.

3. Faktiska löneinkomster per timme och dag.

Genomsnittliga tim- och dagsförtjänster. På grundval av uppgifterna om antalet utgjorda dagsverken och arbetstimmar under året samt arbetsinkomster under samma tid föreligga i tab. 9 beräkningar om den genomsnittliga löneinkomsten per dag resp. timme för samtliga löneformer och yrkesspecialiteter.

För samtliga redovisade vuxna arbetare utgjorde genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för män 7.49 kr. (11.5 % stegring sedan föregående år) och för kvinnor 3.78 kr. (14.9 % stegring sedan föregående år). Den kontant uppburna ersättningen per dagsverke var för män 5.42 kr. och för kvinnor 2.64 kr. För manliga timavlönade arbetare utan naturaförmåner uppgick dagsförtjänsten i genomsnitt till 7.82 kr. (14.5 % högre än 1941). För ett klarläggande, hur motsvarande siffror variera för de redovisade yrkesspecialiteterna, hänvisas till tabellen.

För samtliga vuxna arbetare, som redovisat antalet utgjorda arbetstimmar under året, uppgick timlönen i medeltal till 0.91 kr. för män (11.0 % stegring sedan 1941) och 0.60 kr. för kvinnor (13.2 % stegring i förhållande till föregående år). En statavlönad kördräng hade sammanlagt 0.92 kr. i timförtjänst, en dito i arbetsgivarens kost 0.74 kr. och en kontantavlönad timarbetare 0.96 kr. För mjölkerskor utgjorde timlönen 0.66 kr. och för landsjungfrur 0.50 kr. (11.9 resp. 13.6 % stegring sedan 1941). En kvinnlig timarbetare utan naturaförmåner (till största delen mjölkerskor) hade i genomsnitt 0.67 kr. i timmen, vilket utgör nära $\frac{3}{4}$ av timförtjänsten för manliga timarbetare utan naturaförmåner.

Dagsförtjänster för tillfällig arbetskraft. Ett för det nutida jordbruket karakteristiskt förhållande är, att antalet fasta arbetare inskränkes till det för driftens upprätthållande oundgängligen nödvändiga, vilket genom användning av arbetsbesparande maskiner och transportanordningar kan sättas relativt lågt, medan det starkt ökade arbetsbehovet under skördetiden tillgodoses genom tillfälligt lejd arbetskraft. Då det i allmänhet föreligger en tendens till förhållandevis högre lön vid kortare anställning, har i frågeformuläret även begärts summariska uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och total avlöningssumma för arbetare, som under året utfört mindre än 50 dagsverken å egendomen. En sammanställning av på grundval härav beräknade genomsnittliga dagsförtjänster, vilka avse till-

hopa 14 027 arbetare med sammanlagt 300 182 dagsverken, meddelas här nedan.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr.)		Östra Sverige	Småland och Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket	Därav egendomar med en åkerareal av			
								intill 20 ha	20—49 ha	50—99 ha	100 ha o. över
Män	m. k. ¹	8·39	8·51	8·27	8·54	8·65	8·39	8·69	8·02	8·65	8·37
	u. k.	8·38	8·09	8·91	7·80	8·66	8·33	8·31	8·42	8·15	7·94
	tillhopa	8·39	8·20	8·46	8·15	8·66	8·36	8·32	8·33	8·47	8·35
Kvinnor	m. k.	5·17	5·37	6·12	5·45	4·88	5·76	.	6·66	6·01	5·40
	u. k.	5·94	5·85	5·94	5·82	5·04	5·72	5·26	5·93	5·72	5·24
	tillhopa	5·29	5·71	6·06	5·61	5·01	5·74	5·26	6·12	5·94	5·40
Barn	m. k.	3·28	4·29	4·42	3·68	4·06	3·86	5·40	2·56	4·49	3·73
	u. k.	3·96	4·16	5·76	4·93	4·04	4·47	4·93	4·58	3·39	4·57
	tillhopa	3·32	4·22	4·54	4·10	4·05	4·02	5·04	4·08	4·24	3·74

Åt tillfällig manlig arbetare betalades år 1942 i genomsnitt 8·36 kr. mot 7·50 kr. föregående år, sålunda en ökning med 11·5 %. För kvinnor uppgick dagsförtjänsten 1942 till 5·74 kr. och för barn (under 15 år) till 4·02 kr. mot resp. 5·05 och 3·51 kr. föregående år. Jämföres priset för mansdagsverke med motsvarande genomsnittslön för mera fast anställda timarbetare utan naturaförmåner (7·82 kr.), befinnes det förra ligga 6·9 % högre.

4. Arbetslöner inom olika åldrar.

Bland såväl allmänna som individuella faktorer, vilka påverka lönesättningen inom jordbruket, ingår levnadsåldern som en av de viktigaste. Frågan om ålder och lön inom jordbruket belyses av tab. 10, som meddelar genomsnittliga löneinkomster (kontant och naturaförmåner) per dag och år för manliga och kvinnliga arbetare i olika åldersklasser.

Tabellen belyser det samband, som förefinnes mellan lön och levnadsålder inom olika arbetargrupper. Inom respektive löneformer och yrkesgrupper tar sig detta uttryck i en relativt stark successiv stegring av genomsnittslönerna i de yngre åldersklasserna. För de flesta lantarbetargrupperna fortsätter denna stegring, ehuru i långsammare tempo, upp till 45-årsåldern. Nedgången i löneinkomsten efter 50 år synes försiggå tämligen långsamt, och först efter 60 år framträder en mera väsentlig lönereducering. — Vad de kvinnliga arbetarna beträffar synas de i regel uppnå sin topplön vid betydligt lägre ålder, än vad fallet är bland männen. — Av tabellen framgår även genomsnittslönen för olika lantarbetargrupper dels utan dels med hänsyn tagen till åldersfördelningen inom resp. grupper.

För att belysa sambandet mellan lön, ålder och civilstånd samt anställningsform meddelas å sid. 44 lönesiffror inom femårsklasser för kördrängar och övriga jordbruksarbetare inom olika löneformer, varvid åtskillnad gjorts mellan arbetare å egendomar med kollektivavtal (m. k.) och dylika vid egendom, som ej tillämpa kollektivavtal (u. k.).

¹ Se not 1 sid. 22.

Tab. 10. Genomsnittliga arbetsförtjänster i kontant och naturaförmåner under år 1942 för lantarbetare inom olika åldersgrupper.

Totallön per år.	Antal redovisade arbetare	Medelavlönning (i kr.) ¹ för arbetare i åldern:													Genomsnittlig lön, kr.	Standardräknad genomsnittslön, kr. ²
		under 18 år	18—20 år	21—24 år	25—29 år	30—34 år	35—39 år	40—44 år	45—49 år	50—54 år	55—59 år	60—64 år	65 år o. över			
Manliga arbetare.																
Arbetare i kost	{ m. k. ³	407	1570	1774	1930	2 109	2 185	2 110	2 037	2 070	.	1 995	.	1 974	1 987	
	{ u. k.	1 563	1 541	1 753	1 801	1 878	1 892	1 837	1 820	1 815	1 717	1 665	1 618	1 521	1 782	
Statavlönade arbetare	{ m. k.	3 165	.	2 109	2 200	2 308	2 337	2 374	2 348	2 382	2 397	2 366	2 297	2 111	2 348	
	{ u. k.	874	.	2 174	.	2 243	2 317	2 291	2 302	2 192	2 209	2 111	1 955	2 230	2 174	
Timavl. arb. u. nat.-förm.	{ m. k.	1 608	1 458	1 965	2 083	2 300	2 350	2 343	2 363	2 410	2 337	2 353	2 210	1 782	2 191	
	{ u. k.	239	1 257	1 733	1 935	2 061	2 236	2 089	2 161	1 898	2 116	.	1 720	.	1 900	
Timavl. arb. m. nat.-förm.	{ m. k.	1 033	1 427	2 032	2 177	2 423	2 512	2 473	2 424	2 553	2 442	2 362	2 180	1 798	2 337	
	{ u. k.	392	1 234	1 664	2 018	2 114	2 271	2 343	2 368	2 526	2 229	2 269	1 923	1 505	2 107	
Samtliga	{ m. k.	6 213	1 475	1 931	2 103	2 292	2 386	2 377	2 351	2 399	2 386	2 354	2 243	1 921	2 281	
	{ u. k.	3 068	1 471	1 748	1 847	1 974	2 066	2 113	2 133	2 164	2 071	2 085	1 886	1 653	1 961	
	{ tillh.	9 281	1 473	1 830	1 956	2 162	2 284	2 298	2 289	2 339	2 302	2 292	2 163	1 858	2 175	
Rättare	{ m. k.	333	.	.	.	2 550	2 602	2 699	2 606	2 777	2 732	2 642	2 677	2 473	2 650	
	{ u. k.	109	.	.	.	2 497	2 841	2 492	2 716	2 629	2 760	.	.	.	2 603	
Fördrängar	{ m. k.	318	.	.	.	2 330	2 304	2 334	2 312	2 292	2 416	2 352	.	.	2 324	
	{ u. k.	133	.	.	.	2 022	2 134	2 489	2 145	.	2 285	.	.	.	2 147	
Kördrängar	{ m. k.	1 894	1 601	1 939	2 124	2 171	2 269	2 248	2 208	2 257	2 238	2 224	2 167	2 008	2 181	
	{ u. k.	1 072	1 576	1 778	1 849	1 893	1 968	1 981	1 987	2 050	1 979	1 991	1 746	1 639	1 891	
Övr. jordbruksarbetare	{ m. k.	1 088	1 413	1 950	1 992	2 214	2 234	2 216	2 202	2 274	2 186	2 189	2 049	1 541	2 041	
	{ u. k.	595	1 355	1 632	1 733	1 898	1 948	1 992	1 919	1 802	1 830	2 018	1 610	1 443	1 757	
Arbetare m. bl. arbete	{ m. k.	130	.	.	.	2 238	2 458	2 370	2 226	2 247	.	.	.	1 885	2 122	
	{ u. k.	249	1 462	1 720	1 768	1 780	1 895	2 020	2 022	1 925	1 900	.	1 875	.	1 776	
Ladugårdsförmän	{ m. k.	386	.	.	.	2 813	2 810	2 788	2 726	2 728	2 834	2 692	2 671	.	2 758	
	{ u. k.	72	2 671	2 698	2 803	2 647	2 594	
Kreatursskötare	{ m. k.	1 124	1 545	1 944	2 217	2 320	2 429	2 409	2 388	2 398	2 429	2 366	2 363	2 139	2 356	
	{ u. k.	685	1 542	1 800	1 948	2 093	2 142	2 149	2 227	2 127	2 100	2 118	1 893	1 850	2 066	
Fodermarskar	{ m. k.	173	.	.	.	2 435	2 496	2 428	2 337	2 492	2 484	2 457	2 236	2 213	2 390	
	{ u. k.	12	2 420	
Stalldrängar	{ m. k.	310	.	.	.	2 341	2 357	2 274	2 290	2 387	2 417	2 405	2 279	1 854	2 274	
	{ u. k.	101	.	1 959	.	2 068	2 198	2 059	.	.	2 205	.	.	.	2 036	
Specialarbetare	{ m. k.	372	.	.	.	2 554	2 535	2 543	2 474	2 484	2 519	2 445	2 362	2 070	2 440	
	{ u. k.	33	2 330	
Kvinnliga arbetare.	{ m. k.	468	1 138	1 359	1 263	1 188	1 127	973	1 052	1 074	1 015	872	982	.	1 065	
	{ u. k.	599	1 165	1 310	1 323	1 355	1 207	1 068	1 098	1 094	1 139	1 222	.	.	1 220	
därav: Tillhoppa		1 067	1 161	1 319	1 313	1 310	1 172	1 012	1 071	1 081	1 050	976	1 019	.	1 152	
Stall- o. ladug.-pers.	{ m. k.	384	.	.	1 102	1 126	1 057	946	1 032	1 065	1 012	866	935	.	1 010	
	{ u. k.	176	.	1 273	1 186	1 164	1 112	941	891	848	1 010	.	.	.	1 014	
Landsjungfrur	{ m. k.	70	1 101	1 318	1 557	1 329	
	{ u. k.	396	1 171	1 315	1 358	1 429	1 329	1 280	1 356	1 372	1 314	
Totallön per dag.																
Manliga arbetare.	{ m. k.	9 951	5 06	6 87	7 53	7 96	8 17	8 21	8 13	8 16	7 98	7 89	7 58	6 49	7 77	
	{ u. k.	6 002	4 95	5 92	6 42	6 75	7 03	7 14	7 18	7 17	6 90	7 02	6 23	5 65	6 58	
därav: Tillhoppa		15 953	5 00	6 35	6 92	7 46	7 80	7 89	7 85	7 89	7 68	7 68	7 23	6 28	7 35	
Kördrängar	{ m. k.	2 828	5 61	6 81	7 55	7 68	8 00	7 95	7 87	7 96	7 73	7 62	7 55	6 91	7 66	
	{ u. k.	1 752	5 30	5 95	6 40	6 50	6 79	6 77	6 88	7 09	6 64	6 87	5 87	5 59	6 44	
Kreatursskötare	{ m. k.	1 378	5 08	6 45	7 28	7 66	7 89	7 98	7 90	7 79	7 66	7 61	7 62	6 83	7 66	
	{ u. k.	930	4 94	5 73	6 23	6 77	6 93	6 85	7 13	6 94	6 66	6 89	6 00	5 71	6 57	
Kvinnliga arbetare.	{ m. k.	979	4 10	4 55	4 29	4 08	3 90	3 54	3 51	3 57	3 44	3 07	3 44	3 66	3 64	
	{ u. k.	1 163	3 91	4 23	4 20	4 32	3 86	3 50	3 42	3 49	3 73	3 56	3 61	.	3 92	
därav: Tillhoppa		2 142	3 94	4 28	4 22	4 25	3 88	3 52	3 47	3 54	3 53	3 22	3 47	2 96	3 80	
Stall- o. ladug.-pers.	{ m. k.	651	.	.	3 47	3 55	3 43	3 19	3 19	3 34	3 36	2 87	3 21	.	3 25	
	{ u. k.	366	3 17	4 05	3 66	3 70	3 46	2 90	2 82	2 70	3 10	3 34	.	.	3 19	
Landsjungfrur	{ m. k.	84	3 79	4 20	4 74	4 20	
	{ u. k.	622	3 90	4 20	4 25	4 42	4 16	3 99	4 32	4 30	4 15	.	.	.	4 16	

¹ Se not 1 sid. 38. — ² Beräknad medellön, om åldersfördelningen antages vara densamma som för samtliga manliga resp. kvinnliga arbetare. — ³ Se not 1 sid. 22.

Genomsnittlig total årslön (kr.) för kördängar och övriga jordbruksarbeta- rare med en ålder av	Arbetare i kost ogifta ¹		Statavlönade arbetare gifta ²		Timavlönade arbetare							
	m. k. ³ u. k.		m. k. u. k.		utan nat.-förm.				med nat.-förm.			
	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	ogifta		gifta		ogifta		gifta	
under 18 år	1 544	1 526	—	—	1 459	1 277	.	—	1 502	1 184	—	—
18—20 >	1 808	1 732	—	—	1 972	1 756	.	—	2 141	1 657	—	—
21—24 >	1 891	1 795	.	.	2 073	1 939	.	.	.	1 822	.	.
25—29 >	1 855	1 860	2 182	2 020	2 202	1 861	2 347	.	2 208	1 733	2 344	.
30—34 >	1 929	1 832	2 250	2 078	2 254	2 101	2 335	2 444	2 068	.	2 386	2 195
35—39 >	1 998	1 781	2 217	2 131	2 229	.	2 311	2 168	2 117	.	2 362	2 413
40—44 >	1 902	1 751	2 184	2 082	2 084	.	2 264	.	.	.	2 307	2 453
45—49 >	.	1 775	2 238	2 171	2 350	.	2 292	.	2 162	.	2 362	.
50—54 >	.	1 591	2 199	2 019	2 093	—	2 272	2 272	.	.	2 268	2 294
55—59 >	.	1 695	2 213	2 142	.	—	2 233	.	.	.	2 245	2 110
60—64 >	.	1 438	2 155	.	.	.	2 052	.	.	.	2 154	.
65 år o. däröver	—	.	1 936	.	.	—	1 550	.	.	.	1 724	1 418
ej angiven ålder	.	1 801	2 098	.	2 162	—	1 992	—
Samtliga ³	1 898	1 729	2 191	2 053	2 128	1 755	2 221	2 162	2 089	1 776	2 282	2 285

Tablån ger ett uttryck för hur intimt lönesättningen inom jordbruket sammanhänger med ålder och försörjningsplikt. Beträffande lönedifferenserna mellan gifta och ogifta bör dock beaktas, att den icke fullgoda arbetskraften sannolikt är relativt starkare representerad bland ogifta än bland gifta, särskilt i åldrarna över 30 år.

Mellan de olika löneformerna framträda en del avvikelser i arbetsför-tjänsten, även när man tar i betraktande en och samma yrkes-, ålders- och civilståndsgupp. De faktorer, som påverka den enskildes lön, äro ju också åtskilligt flera än löneform, yrkesställning, civilstånd, ålders- och kollektiv-avtalsförhållanden. Av betydelse äro sålunda även den geografiska belägen-heten, bygdens ekonomiska karaktär, brukningsdelarnas lönsamhet och arbe-tarnas individuella kvalifikationer, såsom noggrannhet, intresse, omdöme, ut-bildning och anställningstid. Samtliga dessa faktorer utöva inflytande på lö-nenivån och i verkligheten gives det säkerligen ännu flera. Beträffande vissa av dessa faktorer torde man emellertid kunna räkna med att de fördela sig så pass likformigt över lönematerialet, att de sannolikt icke inverka nämn-värt på resultaten.

5. Lönenivån inom olika områden m. m.

För att ge en bild av de ej sällan avsevärda regionala och lokala variatio-nerna i lönesatserna har i tab. 11 det lönestatistiska materialet för vissa vik-tigare arbetarkategorier fördelats på jordbruksområden resp. län och hus-hållningssällskap m. m. Härvid ha för årsanställda arbetare med stat och i kost redovisats årslöner, medan för timavlönade arbetare angivits tim- och daglöner. De i tabellen redovisade medellönerna för olika jordbruksområden och egendoms-kategorier ha standardvägts under antagande av att ålders-fördelningen inom resp. grupper varit densamma som för hela riket.

¹ Antalet gifta arbetare i kost liksom ogifta statavlönade arbetare är mycket ringa (jfr tab. 3).

² Se not 1 sid. 22. — ³ Standardvägda med avseende på åldern.

Tab. 11. Genomsnittliga löneinkomster för vissa yrkeskategorier av lantarbetare fyllda 18 år inom olika län och hushållningssällskapsområden m. m. år 1942.¹

L ä n och hushållnings- sällskapsområden m. m.	Kör- drängar i kost		Statavlö- nade kör- drängar		Statavlö- nade kreaturs- skötare		Lands- jung- frur		Manliga timavl. arb. ²				Kvinnliga timavl. arb. ³	
	kon- tant års- lön, ⁴ kr.	total års- lön, kr.	kon- tant års- lön, ⁴ kr.	total års- lön, kr.	kon- tant års- lön, ⁴ kr.	total års- lön, kr.	kon- tant års- lön, ⁴ kr.	total års- lön, kr.	utan nat.-förm.		med nat.- förm.		utan nat.-förm.	
									tim- lön, ⁴ kr.	dag- lön, ⁴ kr.	total tim- lön, kr.	total dag- lön, kr.	tim- lön, ⁴ kr.	dag- lön, ⁴ kr.
Stockholms	929	1 743	1 185	2 228	1 343	2 358	666	1 393	0·97	8·15	0·87	7·21	0·60	4·87
Uppsala	1 017	1 745	1 189	2 167	1 391	2 408	636	1 344	0·90	7·57	0·90	7·63	0·61	2·51
Södermanlands	975	1 728	1 189	2 184	1 251	2 241	—	—	0·88	7·27	0·92	7·31	—	1·61
Östergötlands	1 077	1 859	1 230	2 195	1 342	2 336	670	1 357	0·89	7·36	0·78	6·82	0·58	3·06
Jönköpings	1 110	1 962	1 217	2 095	1 316	2 272	693	1 508	0·96	7·83	0·84	7·08	—	3·06
Kronobergs	1 223	2 052	1 163	2 013	1 370	2 249	—	—	0·88	7·29	—	—	—	—
Kalmar	1 039	1 809	1 175	2 100	1 349	2 303	654	1 300	0·87	7·29	0·84	6·96	0·65	2·40
norra hush.-sällsk.	1 040	1 891	1 143	2 048	1 338	2 262	—	—	0·84	7·07	0·78	6·16	0·67	3·44
södra „ „	1 037	1 698	1 216	2 167	1 364	2 355	—	—	0·89	7·42	0·89	7·34	0·63	1·95
Gotlands	968	1 755	—	—	—	—	637	1 350	0·91	7·60	—	7·10	—	—
Blekinge	1 070	1 793	—	—	1 341	2 371	584	1 208	0·83	6·88	—	6·64	—	—
Kristianstads	1 127	1 832	1 202	2 255	1 348	2 431	699	1 393	0·95	8·05	0·91	7·51	0·66	2·96
Malmöhus	1 091	1 785	1 265	2 295	1 477	2 535	628	1 286	1·00	8·09	0·91	7·65	0·73	3·13
Hallands	1 104	1 897	1 221	2 224	1 334	2 330	675	1 433	0·95	7·69	0·93	7·81	0·68	2·33
Göteborgs och Bohus	900	1 753	1 128	2 103	1 377	2 287	—	—	0·82	6·35	0·66	5·70	0·67	3·67
Älvsborgs	989	1 874	1 116	2 083	1 389	2 394	614	1 372	0·83	7·09	0·77	6·56	0·55	2·48
norra hush.-sällsk.	—	—	1 170	2 136	1 345	2 348	—	—	0·81	6·80	0·75	6·47	—	—
södra „ „	991	1 877	1 064	2 033	1 424	2 431	600	1 360	0·88	7·73	0·79	6·63	—	2·27
Skaraborgs	1 012	1 815	1 168	2 140	1 300	2 271	560	1 323	0·88	7·24	0·80	6·64	0·60	2·79
Värmlands	1 032	1 720	1 285	2 265	1 530	2 486	592	1 252	0·93	7·74	0·95	7·73	0·57	2·09
Örebro	—	—	1 204	2 187	1 306	2 294	—	—	0·96	7·88	0·95	7·52	—	—
Västmanlands	1 023	1 786	1 227	2 222	1 337	2 366	649	1 461	0·91	7·81	0·95	8·10	0·62	2·56
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	1·02	8·44	0·97	8·14	—	2·07
Gävleborgs	1 108	1 843	—	—	—	—	527	1 170	0·97	7·82	1·01	8·18	—	—
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	515	1 215	0·89	7·70	1·03	8·24	—	—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	526	1 294	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7·29	—	—
Hela riket	1 056	1 828	1 194	2 173	1 346	2 338	618	1 346	0·92	7·61	0·89	7·41	0·65	2·79
Skånes o. Hall. slättb.	1 117	1 861	1 225	2 257	1 409	2 464	704	1 425	0·97	7·90	1·00	7·96	0·68	2·84
Sydsvenska mellanb.	1 100	1 823	1 172	2 181	1 373	2 418	633	1 275	0·93	7·77	0·88	7·33	0·71	3·00
Öland och Gotland	961	1 705	1 225	2 155	1 296	2 178	666	1 380	0·92	7·70	0·85	6·91	—	2·30
Östgötaslätten	1 108	1 898	1 244	2 206	1 352	2 381	—	—	0·91	7·65	0·84	7·86	—	—
Vänerslätten	1 003	1 802	1 166	2 151	1 328	2 309	588	1 357	0·88	7·28	0·77	6·35	0·62	2·60
Mälars- o. Hjälmarb.	1 000	1 772	1 197	2 197	1 317	2 316	638	1 396	0·93	7·68	0·94	7·57	0·62	2·75
Södra o. mell. Sveriges skogs- o. dalbygder	1 063	1 858	1 184	2 117	1 357	2 312	631	1 391	0·91	7·49	0·88	7·32	0·61	2·75
Norra Sverige	1 045	1 781	—	—	—	—	532	1 226	0·91	7·76	1·00	8·32	—	3·29
Egendomar belägna i jordbrukskommuner bland kommuner	1 038	1 822	1 185	2 164	1 324	2 309	645	1 352	0·92	7·52	0·86	7·11	0·65	2·72
industrialkommuner	1 065	1 828	1 205	2 179	1 367	2 356	607	1 343	0·93	7·69	0·89	7·46	0·67	2·85
Egend. med en åker- areal av under 20 ha	954	1 699	—	—	—	—	576	1 259	0·78	6·67	0·81	6·66	—	2·55
20—49 „	1 059	1 834	1 188	2 157	1 348	2 327	624	1 380	0·88	7·28	0·83	6·80	0·65	2·33
50—99 „	1 088	1 867	1 170	2 138	1 372	2 356	654	1 347	0·90	7·51	0·94	7·59	0·64	2·81
100 ha o. öfver	1 107	1 895	1 209	2 197	1 323	2 327	707	1 553	0·93	7·70	0·91	7·66	0·66	2·97
Egend. m. koll.-avtal	1 139	1 897	1 209	2 198	1 357	2 363	679	1 415	0·94	7·72	0·93	7·71	0·67	2·95
utan	1 033	1 810	1 131	2 075	1 315	2 272	607	1 337	0·86	7·19	0·82	6·89	0·57	2·24

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Jordbruksarbetare, som ej köra häst (övr. jordbruksarbetare). — ³ Stall- och ladugårdspersonal (mjölkerskor). — ⁴ Inkl. extraförtjänster (rykt, övertid, ackord, ersätartjänstgöring, provision och indextillägg). Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året.

För manliga lantarbetare av olika slag var lönenivån i regel högst inom Skånes och Hallands slättbygder och inom norra Sverige samt lägst på Vänerslätten, medan Östgötaslätten och Mälar- och Hjälmbygderna intogo en mellanställning. Särskilt utpräglad var denna lönegeografiska fördelning beträffande timarbetare. Den relativt höga lönenivån i norra Sverige hade sålunda närmast avseende på dessa; för arbetare i kost framträdde däremot ej någon högre lönenivå, och beträffande statavlönade arbetare i norra Sverige torde dessa kunna lämnas utan avseende, enär de där äro mycket fåtaliga.

Liknande regionala differenser kunna även iakttagas bland kvinnorna. Bland den i regel enbart kontant avlönade ladugårdspersonalen var lönenivån lägst på Vänerslätten samt högst i Skåne, sydsvenska mellanbygden och norra Sverige. Lönerna för landsjungfrur i arbetsgivarens kost lågo liksom för manliga arbetare i kost relativt lågt inom norra Sverige.

Vid en mer detaljerad granskning av lönevariationerna mellan olika län och hushållningssällskap, som möjliggöres av tab. 11, synes lönesplittringen inom jordbruket vara ganska avsevärd. Sålunda låg lönenivån relativt högt inom Malmöhus, Kristianstads och Stockholms län och relativt lågt inom Smålandslänen, Blekinge samt Göteborgs och Bohus län. Vid en uppdelning av det föreliggande materialet i så pass många undergrupper, är det emellertid klart, att antalet uppgifter bakom varje särskilt medeltal ofta blir så ringa, att inga bestämda slutsatser kunna dragas av de i tabellen anförda länssiffrorna. Ifrågakvarande siffror ha ej heller i motsats till övriga i tab. 11 redovisade medeltal standardvägts med avseende på åldersfördelningen.

Ett utmärkande drag i lönedifferentieringen å jordbrukets arbetsmarknad är vidare den skillnad i lönenivå man finner mellan kommuner av olika näringstyp. Som framgår av tab. 11, är lönenivån för manliga arbetare högre i industrikommuner än i mer eller mindre utpräglade jordbrukssocknar. Angivna löneskillnad synes dock vara mera markerad för timarbetare än för statare och arbetare i kost. — För kvinnliga arbetare framträder i viss grad liknande lönetendenser för enbart kontantavlönade mjölkerskor. På grund av att bristen på kvinnlig arbetskraft framför allt berör de egentliga jordbruksbygderna är däremot lönenivån för landsjungfrur i stället högre inom jordbrukskommuner än inom övriga landskommuner.

Tab. 11 ger även möjligheter att bedöma löneläget vid större och mindre brukningsdelar. Ett klart samband mellan egendomens storlek och lönenivån framträder framför allt bland årsanställda kördrängar och timavlönade arbetare, för vilka avlöningen regelmässigt ökas med gårdens storlek. Beträffande kreatursskötare och landsjungfrur är tendensen däremot icke lika klart framträdande. De mindre jordbruken ha emellertid i allmänhet lägre arbetskostnader än storbruken, genom att de huvudsakligen använda sig av de lägst avlönade kategorierna av lantarbetare. Arbetsgivaren eller hans familjemedlemmar torde nämligen i dessa fall själva svara för arbetsledningen och det mera kvalificerade arbetet, så att arbetare i förmansställning och specialiserade yrkesmän praktiskt taget kunna undvaras.

6. Arbetsslöner vid egendomar med och utan kollektivavtal.

Av stort intresse för jordbrukets arbetsmarknad är kollektivavtalens inflytande på lönesättningen (jfr sid. 32). En redogörelse härför lämnas i tab. 9, 10, 11 och 12, vilka ange årslönen i kontant samt kontant och naturaför-
månar för olika yrkesspecialiteter vid brukningsdelar med och utan kollektivavtal. Ett sammandrag av dessa uppgifter jämte motsvarande tim- och daglöner för vissa viktigare arbetargrupper lämnas i följande översikt, varvid medellöner uträknats under antagande av att åldersfördelningen för arbetare med och utan kollektivavtal är densamma som för samtliga arbetare inom resp. yrkesgrupp.

Manliga arbetare fyllda 18 år	Antal arbetare	Egendomar utan koll.-avtal			Egendomar med koll.-avtal		
		timlön, kr.	daglön, kr.	årslön, kr.	timlön, kr.	daglön, kr.	årslön, kr.
Kördräng i kost	1 285	0·73	6·18	1 810	0·80	6·55	1 897
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	930	0·71	6·09	1 800	0·81	6·51	1 882
» » » » 50 ha o. över	355	0·74	6·28	1 850	0·79	6·58	1 904
Kreatursskötare i kost	429	0·72	5·89	1 798	0·85	6·67	2 050
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	279	0·72	5·84	1 806	0·89	6·70	2 102
» » » » 50 ha o. över	150	0·73	5·94	1 790	0·80	6·64	2 000
Statavlönad kördräng	1 472	0·88	7·11	2 075	0·92	7·67	2 198
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	136	0·90	7·12	2 053	0·92	7·66	2 248
» » » » 50 ha o. över	1 336	0·86	7·09	2 080	0·92	7·68	2 195
Statavlönad kreatursskötare	1 331	0·87	7·21	2 272	0·93	7·70	2 363
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	269	0·86	7·16	2 248	0·95	7·79	2 448
» » » » 50 ha o. över	1 062	0·88	7·26	2 291	0·92	7·61	2 354
Timavlönad jordbr.-arb. utan nat.-förm. . . .	2 349	0·85	7·19	1 922	0·94	7·72	2 076
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	381	0·81	6·86	1 843	0·96	7·95	2 049
» » » » 50 ha o. över	1 968	0·86	7·35	1 997	0·94	7·71	2 097
Timavlönad jordbr.-arb. med nat.-förm. . . .	1 016	0·82	6·89	1 899	0·93	7·71	1 944
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	384	0·80	6·72	1 741	0·88	6·83	.
» » » » 50 ha o. över	632	0·86	7·16	2 069	0·93	7·72	2 145

Lönenivån ligger genomgående lägre vid egendomar, som ej tillämpa kollektivavtal. Skillnaden är i regel avsevärt större vid gårdar under 50 ha åker än vid större egendomar, vilket sannolikt beror på en viss olikhet i arbetskraftens kvalitet mellan dylika mindre gårdar med och utan kollektivavtal.

Det bör observeras, att icke fullgod arbetskraft finnes representerad å såväl gårdar med som utan kollektivavtal. Kollektivavtalens tillämpning å en egendom är nämligen enligt avtalets ordalydelse begränsad till fullt arbetsföra, dugliga och yrkesvana manliga arbetare fyllda 18 år. I ovan redovisade medellöner för arbetare å gårdar med och utan kollektivavtal ingå därför även löner för icke fullt arbetsföra arbetare. Kunde hänsyn tagas även till detta förhållande, skulle den genomsnittliga löneskillnaden mellan arbetare å gårdar med och utan kollektivavtal sannolikt bli mindre, då antalet icke fullt arbetsföra förmodligen är större å brukningsdelar, som ej tillämpa kollektivavtal.

Tab. 12. Redovisade lantarbetare fyllda 18 år fördelade efter löneinkomstens storlek år 1942.

	Antal redov. arb. m. minst 250 dagsv.	Däruv (i %) med nedanstående totallön (kontant och naturaförmåner) per år, kr.										Meddel-lön (kr.) ¹	Meddel-lön (kr.) ¹	Normal lönevariation (kr.) ²	
		under 1500	1500-1699	1700-1899	1900-2099	2100-2299	2300-2499	2500-2699	2700-2899	2900-3099	3100 o. öfver				
<i>Män.</i>															
Rättare . . .	m. k.	335	0.3	—	1.5	5.4	10.5	20.7	26.5	15.3	6.0	13.8	2 650	2 574	2 372-2 828
	u. k.	109	1.8	1.8	6.5	6.4	16.5	21.1	11.0	11.9	3.7	19.3	2 603	2 471	2 215-2 883
Födrängar . .	m. k.	318	—	1.3	3.5	14.8	25.1	30.8	18.5	3.8	1.6	0.6	2 324	2 337	2 150-2 499
	u. k.	133	3.8	9.0	9.0	20.3	26.3	18.1	6.0	3.0	1.5	3.0	2 147	2 152	1 932-2 379
Ködrängar . .	m. k.	1 839	1.9	2.9	10.2	19.1	28.3	23.4	10.4	3.2	0.4	0.2	2 198	2 214	2 022-2 394
	u. k.	1 005	10.6	15.5	22.8	21.9	16.0	8.2	2.8	1.3	0.6	0.3	1 913	1 910	1 688-2 146
Övr. jordbruks- arbetare . . .	m. k.	998	7.4	6.0	11.4	20.1	25.3	16.9	8.3	2.9	1.4	0.3	2 097	2 139	1 903-2 351
	u. k.	520	24.4	14.6	19.6	16.0	11.0	6.7	4.6	1.3	0.8	1.0	1 817	1 799	1 509-2 108
Arbetare m. bl. arbete . . .	m. k.	121	6.6	3.4	9.9	20.7	19.8	19.8	7.5	10.7	0.8	0.8	2 180	2 220	1 954-2 450
	u. k.	201	20.4	16.4	17.4	19.4	15.4	6.0	1.5	2.0	1.0	0.5	1 836	1 860	1 568-2 119
Ladugårdsförm.	m. k.	386	—	—	1.1	2.6	7.5	15.5	24.6	14.5	13.7	20.5	2 758	2 690	2 485-3 021
	u. k.	72	—	1.4	4.2	4.2	16.7	11.1	30.6	11.1	8.3	12.4	2 594	2 611	2 283-2 863
Kreatursskötare	m. k.	1 111	1.7	1.9	4.8	11.5	21.5	28.2	15.1	8.7	4.0	2.9	2 366	2 361	2 160-2 567
	u. k.	647	8.3	9.7	13.0	16.5	20.6	15.6	8.2	5.3	1.9	0.9	2 097	2 124	1 817-2 383
Fodermarskar .	m. k.	17.3	—	1.2	4.0	12.7	22.0	27.2	19.1	7.4	3.5	2.9	2 330	2 372	2 183-2 585
	u. k.	12	—	—	—	8.3	33.3	16.7	25.0	16.7	—	—	2 420	2 450	2 243-2 680
Stalldrängar .	m. k.	304	3.6	0.7	4.9	14.4	25.3	25.7	18.1	4.3	2.0	1.0	2 289	2 309	2 111-2 507
	u. k.	95	4.2	6.3	17.9	32.6	14.7	13.7	5.3	3.2	2.1	—	2 064	2 041	1 877-2 300
Övr. djurskö- tare . . .	m. k.	36	2.8	2.8	5.6	5.6	19.4	8.3	25.0	5.5	32.2	2.8	2 491	2 512	2 238-2 920
	u. k.	7	—	—	14.3	14.3	14.3	14.3	14.3	28.5	—	—	—	—	—
Specialarbetare	m. k.	370	1.6	1.1	1.9	9.4	18.4	27.5	17.6	11.1	7.1	4.3	2 444	2 417	2 222-2 670
	u. k.	32	6.3	12.4	6.8	6.8	12.4	18.8	15.6	6.3	3.1	12.5	2 353	2 430	2 015-2 695
Övriga arbetare	m. k.	47	17.0	10.6	4.3	17.0	14.9	23.5	8.5	2.1	2.1	—	2 040	2 125	1 680-2 386
	u. k.	10	20.0	—	50.0	20.0	—	—	—	—	—	10.0	1 856	1 788	1 720-2 030
Arbetare i kost	m. k.	379	9.0	11.6	23.2	21.1	12.7	9.5	7.9	1.8	1.6	1.6	2 004	1 955	1 746-2 264
	u. k.	1 397	18.0	19.4	23.0	19.8	11.2	5.0	2.1	0.7	0.2	0.6	1 811	1 810	1 581-2 031
Statalönlade arb.	m. k.	3 160	0.4	0.6	4.9	14.8	26.1	26.9	14.1	6.1	3.2	2.9	2 330	2 322	2 136-2 516
	u. k.	870	1.0	2.9	10.3	21.0	26.7	19.4	9.7	5.4	1.7	1.8	2 233	2 199	2 024-2 425
Timavl. arb. u. nat.-förm. . .	m. k.	1 482	4.5	3.7	7.4	14.3	21.2	22.8	16.4	6.2	1.7	1.8	2 253	2 290	2 040-2 411
	u. k.	207	16.9	5.3	18.4	14.4	17.4	11.1	7.7	3.9	3.4	1.5	2 000	2 044	1 733-2 355
Timavl. arb. m. nat.-förm. . .	m. k.	1 015	5.1	3.6	6.1	13.0	18.7	17.8	13.8	9.5	5.9	6.5	2 353	2 338	2 063-2 651
	u. k.	369	13.0	12.5	13.0	8.9	12.5	12.2	9.5	7.3	3.8	7.3	2 162	2 143	1 694-2 555
Samtliga 1942	m. k.	6 036	2.7	2.6	6.9	14.7	22.8	23.3	14.2	6.4	3.2	3.2	2 305	2 302	2 079-2 524
	u. k.	2 813	12.1	12.4	17.5	18.4	16.5	10.8	5.8	3.2	1.4	1.9	1 999	1 983	1 706-2 274
	tillh.	8 879	5.7	5.7	10.3	15.9	20.8	19.3	11.5	5.4	2.6	2.8	2 207	2 220	1 947-2 470
Samtliga 1941	m. k.	6 267	5.2	6.7	14.6	27.4	23.7	12.2	5.0	2.7	1.2	1.3	2 081	2 073	1 883-2 276
	u. k.	3 365	23.2	16.8	18.8	18.2	11.7	5.6	2.9	1.5	0.6	0.7	1 811	1 814	1 522-2 077
	tillh.	9 632	11.5	10.2	16.1	24.2	19.5	9.9	4.3	2.3	1.0	1.0	1 986	2 005	1 748-2 229
<i>Kvinnor.</i>															
Stall- o. lada- gårdspers. . .	m. k.	383	88.0	6.0	2.3	1.6	1.0	0.8	—	0.3	—	—	1 010	935	741-1 239
	u. k.	171	83.1	11.7	2.9	2.3	—	—	—	—	—	—	1 019	1 038	618-1 400
	m. k.	57	70.2	15.8	8.8	3.4	1.8	—	—	—	—	—	1 382	1 371	1 195-1 570
Landsjungfrur	u. k.	335	72.2	18.8	5.4	2.7	0.9	—	—	—	—	—	1 340	1 345	1 141-1 534
Övriga arbetare	m. k.	13	69.2	15.4	—	7.7	—	7.7	—	—	—	—	1 215	1 300	675-1 650
	u. k.	20	95.0	5.0	—	—	—	—	—	—	—	—	1 143	1 370	1 115-1 376
Samtliga 1942	m. k.	453	85.2	7.5	3.1	2.0	1.1	0.9	—	0.2	—	—	1 062	996	772-1 330
	u. k.	526	76.6	15.9	4.4	2.5	0.6	—	—	—	—	—	1 228	1 287	1 023-1 488
	tillh.	979	80.6	12.1	3.8	2.2	0.8	0.4	—	0.1	—	—	1 151	1 169	861-1 440
Samtliga 1941	m. k.	457	92.1	4.8	2.4	0.5	—	0.2	—	—	—	—	980	951	741-1 232
	u. k.	627	92.5	5.6	0.8	0.5	0.3	0.3	—	—	—	—	1 069	1 100	894-1 283
	tillh.	1 084	92.3	5.2	1.5	0.5	0.2	0.3	—	—	—	—	1 031	1 052	816-1 262

¹ Se not 1 sid. 38. — ² Se not 1 sid. 22.

7. Arbetslönernas variationer.

För att komplettera de i föregående avsnitt anförda medeltalen lämnas i tab. 12 en fördelning av vuxna årsarbetare efter deras individuella årsinkomster.

Av samtliga vuxna manliga arbetare hade å ena sidan 5·7 % en totallön understigande 1 500 kr. och för tillhoppa 21·7 % understeg beloppet 1 900 kr., medan lönen uppgick till minst 2 500 kr. för 22·3 % och till 3 100 kr. eller mer för 2·8 %. Å andra sidan hade två femtedelar av samtliga manliga arbetare en årsförtjänst mellan 2 100 och 2 500 kr. och två tredjedelar förtjänade mellan 1 900 och 2 700 kr. per år. De lägre lönegrupperna voro i första hand besatta av arbetare tillhörande mindre kvalificerade yrkesspecialiteter; bland exempelvis arbetare med blandat arbete och övriga jordbruksarbetare understeg lönen 1 500 kr. för 15·2 resp. 13·2 %.

För arbetare vid egendomar med kollektivavtal märkes en förhållandevis starkare beläggning av de högre lönelägena och framför allt en mera utpräglad anhopning till den typiska lönen (avtalslönen). För arbetare vid egendomar utan kollektivavtal är lönespridningen betydligt starkare ej minst utöver nedre delen av löneskalan. — Av samtliga kvinnliga arbetare hade 14·0 % en årslön understigande 700 kr., 14·3 % mellan 700 och 900 kr., 16·0 % mellan 900—1 100 kr., 17·4 % mellan 1 100 och 1 300 kr. samt 18·9 % mellan 1 300 och 1 500 kr. Mellan 1 500 och 1 700 kr. kommo 12·1 % och över 1 700 kr. hade sammanlagt 7·3 %. För ladugårdspersonalen (mjölkerskor), som ej är heltidsanställd, lågo lönerna i regel mellan 700 och 1 100 kr., medan de flesta landsjungfrurna förekommo i lönegrupperna 1 100—1 500 kr.

Delvis återspeglar den splittring av lönerna, som framträder i materialet, helt visst det förhållandet, att lönesättningen för lantarbetare fortfarande är ensaka oenhetlig främst naturligtvis vid egendomar, där arbetsvillkoren ej äro reglerade av kollektivavtal. Det är emellertid naturligt, att en icke obetydlig lönespridning skall förefinnas beroende på lokala och regionala olikheter i lönenivån, lörens variation med ålder och arbetsförmåga m. fl. förhållanden, som delvis berörts i det föregående. För man fram den statistiska undersökningen till den möjliga differentieringsgränsen, d. v. s. den gräns, utöver vilken en ytterligare uppdelning av det föreliggande materialet icke är möjlig eller av praktisk betydelse, minskas lönespridningen också avsevärt, såsom framgår av tablån å sid. 50, där kördrängar och övriga jordbruksarbetare fördelats efter årsinkomstens storlek inom olika löneformer samt den mest homogena gruppen — statavlönade arbetare — även på ålder inom samma storleksgrupp av egendomar dels i södra och mellersta Sveriges slättbygder, dels i skogs- och dalbygderna.

Lönespridningen för de statavlönade kördrängarna och jordbruksarbetarna är något större i skogs- och dalbygderna än i slättbygderna samt minst för arbetare i åldern 30—59 år. Även vid en dylik mycket långt driven uppdelning av lönematerialet kvarstå emellertid relativt stora individuella variationer.

Kördrängar och övriga jordbruksarbetare fyllda 18 år	Antal arbetare m. minst 250 dagsv.	Därav (i %) med en årsinkomst av (kr.)										Medel-lön (kr.) ¹	Me-dian-lön (kr.) ¹	Normal löne-variation (kr.) ¹
		under 1 500	1 500-1 699	1 700-1 899	1 900-2 099	2 100-2 299	2 300-2 499	2 500-2 699	2 700-2 899	2 900-3 099	3 100 o. övert			
Arbetare i kost	m. k. 212	10.4	14.1	30.2	25.5	13.2	5.2	0.9	—	—	0.5	1 870	1 865	1 720-2 040
	u. k. 899	19.1	20.4	23.8	19.8	10.9	3.3	1.9	0.6	—	0.2	1 779	1 772	1 565-1 993
Statavl. arb.	m. k. 1 007	0.3	1.3	9.7	22.2	35.2	22.8	6.5	1.6	0.3	0.1	2 190	2 194	2 044-2 335
	u. k. 257	1.6	4.3	20.2	31.5	24.1	15.2	2.7	—	0.4	—	2 057	2 038	1 895-2 218
Timavl. arb. u.	m. k. 1 080	4.9	4.2	8.7	16.9	24.3	24.1	12.8	3.5	0.5	0.1	2 178	2 223	1 998-2 417
	u. k. 165	15.8	4.9	20.6	13.3	17.6	12.7	7.9	3.6	3.0	0.6	2 006	2 015	1 744-2 345
Timavl. arb. m.	m. k. 538	6.0	4.6	8.2	17.1	23.8	18.6	12.6	6.3	2.2	0.6	2 194	2 227	1 988-2 453
	u. k. 204	15.7	14.7	15.2	10.8	14.2	13.2	7.3	4.4	2.0	2.5	2 000	1 958	1 627-2 378
Samtliga	m. k. 2 837	3.9	4.0	10.6	19.5	27.2	21.1	9.7	3.1	0.7	0.2	2 163	2 188	1 984-2 381
	u. k. 1 525	15.3	15.2	21.7	19.9	14.3	7.7	3.4	1.3	0.7	0.5	1 880	1 878	1 636-2 135
	tillh. 4 362	7.9	7.9	14.5	19.6	22.7	16.4	7.5	2.5	0.7	0.3	2 064	2 101	1 829-2 326
Därav statavlön. arb. vid eg. med minst 50 ha åker inom södra o. mellersta Sveriges slättbygder i åldern														
21—29 år	m. k. 79	—	1.3	10.1	34.2	26.6	20.2	6.3	1.3	—	—	2 154	2 131	2 016-2 327
	u. k. 13	—	7.7	38.4	30.8	7.7	15.4	—	—	—	—	1 978	2 000	1 817-2 150
30—59	m. k. 571	—	0.3	6.0	21.2	38.0	24.3	7.9	1.9	0.4	—	2 227	2 225	2 081-2 363
	u. k. 80	—	1.2	27.5	20.0	27.5	17.5	6.3	—	—	—	2 094	2 111	1 881-2 298
60 åro.över	m. k. 100	1.0	2.0	11.0	20.0	37.0	22.0	5.0	2.0	—	—	2 147	2 161	2 033-2 327
	u. k. 11	—	18.2	9.1	36.3	27.3	9.1	—	—	—	—	1 996	2 050	1 800-2 167
skogs- o. dalbygder i åldern														
21—29 år	m. k. 22	—	—	9.1	40.9	27.3	22.7	—	—	—	—	2 143	2 125	2 026-2 330
	u. k. 9	—	—	22.2	44.5	33.3	—	—	—	—	—	—	—	—
30—59	m. k. 147	—	2.7	17.7	19.0	35.4	17.7	6.1	1.4	—	—	2 146	2 155	2 000-2 307
	u. k. 60	—	—	13.3	50.0	23.3	11.7	—	—	1.7	—	2 083	2 063	1 973-2 171
60 åro.över	m. k. 26	7.7	7.7	23.1	38.5	19.2	3.8	—	—	—	—	1 928	2 028	1 770-2 108
	u. k. 5	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Av tab. 12 torde framgå, att begreppet lönenivå icke får fattas i alltför bokstavig bemärkelse. Den genomsnittliga lönen har endast ett begränsat värde, eftersom den icke ger upplysning om de individuella lönernas spridning. Å andra sidan framgår det också, att lönekoncentrationen inom de flesta manliga yrkesgrupperna är fullt tillräcklig för att den genomsnittliga årslönen skall ge ett gott uttryck för löneförhållandena vid jämförelser av lönestandarden mellan olika grupper. Sälunda överensstämmer (i tab. 12) medellönen i de flesta fall med medianlönen, varmed förstås den mittersta lönen, till vilken man kommer, då man ordnar arbetarna i stigande skala efter lönen och därefter räknar bort halva antalet med början från den lägsta (eller den högsta) lönen. Ett mått på lönespridningen och avvikelserna från genomsnittet utgör den i tab. 12 redovisade normala lönevariationen, d. v. s. avståndet mellan de löner, som halva antalet arbetare över- resp. understiger frånräknat de båda fjärdedelar, som ha de lägsta och högsta

¹ Se not 1 sid. 38. — ² Se not 1 sid. 22.

lönerna. För kördränkningar vid egendomar med kollektivavtal var den normala lönevariationen endast 372 kr., vilket innebär, att lönen för hälften av antalet arbetare över- eller understeg medianlönen (2 214 kr.) med 186 kr. För samma arbetargrupp vid egendomar utan kollektivavtal var motsvarande avvikelse från medianlönen 229 kr. För hälften av samtliga manliga arbetare över- eller understeg lönen medianlönen (eller medellönen, eftersom denna nära sammanfaller med medianlönen) med 262 kr. För samtliga avtalsbundna arbetare utgjorde samma avvikelse 223 kr. och för ej organiserade arbetare 284 kr. — Beträffande kvinnliga arbetare är lönevariationernas omfattning av växlande betydelse. För landsjungfrur är lönesättningen mycket enhetlig, medan för stall- och ladugårdspersonal (mjölkerskor) variationerna äro större. För var och en av grupperna ger dock genomsnittstalet en relativt god bild av löneförhållandena. Där emot blir genomsnittslönen för samtliga kvinnor tillsammantagna föga användbar som mått på löneläget för de kvinnliga lantarbetarna på grund av landsjungfrurnas och mjölkerskornas helt olika löne- och arbetstidsförhållanden (jfr tab. 5, 6 och 9).

f. Arbetskraftåtgången per arealenhet inom jordbruket.

För bedömning av löneläget och löneutvecklingen för lantarbetare är det vid sidan av löneuppgifter även av betydelse att erhålla uppgifter om arbetskraftåtgången inom jordbruket, eftersom en egendoms lönesumma betingas ej blott av arbetskostnaden per dagsverke utan även av arbetsförbrukningen per arealenhet. Den årliga löneundersökningen inom jordbruket har därför kompletterats med vissa sammanställningar över arbetskraftåtgången år 1942 samt förändringarna i arbetsförbrukningen och lönesummorna sedan år 1941 för i lantarbetarstatistiken redovisade egendomar. I tab. 13 meddelas uppgifter om antalet årligen av såväl lejd arbetskraft som av gårdens ägare jämte dennes familjemedlemmar utgjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika jordbruksområden, storleksklasser av egendomar m. m., varvid manlig resp. kvinnlig jämte minderårig arbetskraft genomgående särskilts.

Det genomsnittliga antalet mansdagsverken per 100 ha åker uppgick till 2 330 under år 1942 och motsvarande antal dagsverken för kvinnliga och minderåriga arbetare till 742. Tager man hänsyn till enbart de av lejd arbetskraft utförda dagsverken stannade motsvarande tal vid 1 914 resp. 411. Familjemedlemmarnas arbetsinsats hade självfallet sin största betydelse inom det mindre och medelstora jordbruket, medan den inom det större jordbruket icke spelade någon större roll. Det bör emellertid framhållas, att uppgifterna om antalet av familjemedlemmar utgjorda dagsverken i många fall utgöras av tämligen grova uppskattningar från jordbrukarnas sida och i allmänhet torde dylika dagsverken redovisats betydligt ofullständigare än för de anställda arbetarna.

För övrigt ger siffermaterialet i tab. 13 vid handen, att arbetsförbrukningen per arealenhet är störst vid de minsta brukningsdelarna och faller med sti-

Tab. 13. Genomsnittligt antal dagsverken per år och 100 ha åker inom olika områden utgjorda av såväl anställda arbetare som ägaren och dennes familjemedlemmar år 1942.¹

Naturliga jordbruksområden m. m.	Antal egen- domar	Genomsnittligt antal årligen utgjorda dagsverken per 100 ha åker å egendomar med en åkerareal (i ha) av									Genomsn. antal dagsv. per 100ha åker å samtliga egendomar
		under 10	10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 59	100— 199	200— 399	400 o över	
<i>Manliga arbetare</i>	3 483	6 450	3 738	2 816	2 602	2 339	2 113	2 148	2 267	2 057	2 330
därav i % av lejd arbetskraft		42.8	51.7	62.1	69.1	74.5	85.6	92.4	97.1	93.6	82.1
Södra o. mellersta Sveriges slättb. därav i % av lejd arbetskraft	2 021	100.0	2 979	2 421	2 395	2 259	2 017	2 077	2 242	1 985	2 154
Skånes o. Hallands slättbygder	398	—	3 135	2 239	2 549	2 511	2 082	2 196	2 040	2 057	2 214
Sydsvenska mellanbygden	242	—	3 619	2 951	2 794	2 362	2 206	2 240	2 233	—	2 328
Öland och Gotland	114	—	2 723	2 171	2 100	2 181	1 726	1 981	2 966	—	2 079
Östgötaslätten	140	—	—	2 795	2 752	2 637	2 200	2 064	2 030	—	2 222
Vänerslätten	472	—	2 545	2 157	2 094	2 004	1 838	1 870	2 244	1 870	1 952
Mälar- och Hjälmabygden	655	—	3 017	2 557	2 265	2 011	2 044	2 154	2 334	2 457	2 195
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd	1 168	6 600	3 983	3 189	2 913	2 500	2 288	2 477	2 476	2 302	2 690
därav i % av lejd arbetskraft		54.0	54.1	64.0	69.9	76.8	88.3	93.8	100.0	75.1	78.3
Sydsvenska höglandet	599	5 445	3 983	3 058	3 037	2 506	2 127	2 108	2 427	2 079	2 596
Östsvenska dalbygden	90	—	3 827	4 892	2 727	2 549	2 361	2 460	—	—	2 629
Västsvenska	181	—	4 224	3 401	2 724	2 210	2 761	—	—	—	3 070
Södra Bergslagen	57	—	—	4 195	—	—	2 202	2 502	—	1 745	2 581
Västsvenska dalsjöområdet	81	7 831	3 835	2 592	2 760	2 413	2 153	—	2 271	—	2 694
Norra Bergslagen	59	—	3 747	—	—	2 501	2 466	2 404	—	—	2 612
Östra Dalarna-Gästrikland	101	—	3 998	3 017	2 569	2 291	2 358	—	—	—	2 956
Norra Sverige	294	6 668	4 199	3 347	2 872	2 492	2 952	2 408	—	—	3 463
därav i % av lejd arbetskraft		22.6	49.8	67.4	74.1	76.2	90.0	100.0	—	—	64.3
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner	1 491	5 714	3 507	2 445	2 314	2 056	1 935	2 032	2 195	2 026	2 150
Blandade kommuner	1 415	6 594	3 841	3 076	2 880	2 497	2 128	2 164	2 363	—	2 423
Industrikommuner	577	—	4 061	3 001	2 665	2 689	2 538	2 418	2 343	2 746	2 623
Egendomar med koll.-avtal	1 162	—	4 031	2 896	3 185	2 612	2 222	2 199	2 258	2 057	2 258
utan	2 321	6 450	3 780	2 810	2 464	2 221	1 976	1 814	—	—	2 441
<i>Kvinnliga o. minderdriga arbetare</i>	3 483	4 699	3 144	1 855	1 167	991	538	813	334	235	742
därav i % av lejd arbetskraft		27.3	40.5	43.5	45.8	48.2	61.3	84.3	91.3	91.5	55.4
Södra o. mellersta Sveriges slättb. därav i % av lejd arbetskraft	2 021	—	2 491	1 806	1 157	1 004	575	311	332	211	601
Skånes o. Hallands slättbygder	398	—	2 241	1 435	1 029	1 161	875	625	514	350	807
Sydsvenska mellanbygden	242	—	2 295	2 285	1 293	1 229	930	615	521	—	906
Öland och Gotland	114	—	3 391	2 497	1 550	1 123	845	—	—	—	1 354
Östgötaslätten	140	—	2 830	625	709	835	304	213	240	—	350
Vänerslätten	472	—	2 603	1 483	1 030	844	493	227	303	205	505
Mälar- och Hjälmabygden	655	—	2 392	2 074	1 209	860	464	224	203	—	455
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd	1 168	3 235	2 856	1 718	1 141	944	432	328	358	317	898
därav i % av lejd arbetskraft		24.3	35.5	40.8	46.5	47.7	55.8	87.2	100.0	71.9	47.9
Norra Sverige	294	7 707	4 467	2 729	1 497	1 179	654	213	—	—	2 663
därav i % av lejd arbetskraft		29.6	47.9	50.8	54.8	71.8	91.1	100.0	—	—	51.2
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner	1 491	4 268	3 144	1 831	1 262	990	525	304	301	233	695
Blandade kommuner	1 415	5 357	3 280	1 869	1 138	1 013	531	296	333	—	795
Industrikommuner	577	—	2 801	1 875	993	928	582	373	484	269	751
Egendomar med koll.-avtal	1 162	—	1 829	1 197	998	863	513	321	323	235	412
utan	2 321	4 699	3 178	1 905	1 207	1 046	568	260	—	—	1 254

¹ Medievalstil anger, att siffrorna grunda sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar.

Tab. 14. Medeltal dagsverken per år och 100 ha åker samt medeltal årsarbetare¹ per egendom vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreliggå för båda åren 1941 och 1942.

	Egendomar med en åkerareal av (i ha)									Tillhopa
	under 10	10—19	20—29	30—39	40—49	50—99	100—199	200—399	400 o. över	
Mansdagsverken, medeltal per 100 ha åker (inkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.)										
år 1941	7 394	3 907	3 023	2 504	2 320	2 134	2 174	2 247		2 349
» 1942	7 300	3 817	2 879	2 620	2 342	2 117	2 148	2 243		2 342
Indextal om 1941 = 100 . . .	99	98	95	105	101	99	99	100		100
Mansdagsverken, medeltal per 100 ha åker (exkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.)										
år 1941	3 204	2 088	1 890	1 848	1 761	1 850	2 000	2 232		1 952
» 1942	3 533	2 012	1 799	1 842	1 766	1 823	1 979	2 191		1 927
Indextal om 1941 = 100 . . .	110	96	95	100	100	99	99	98		99
Dagsverken av kvinnor och minderåriga, medeltal per 100 ha åker (inkl. fam.-medl. dagsv.)										
år 1941	4 606	2 972	1 738	1 030	883	523	326	304		703
» 1942	4 656	3 175	1 812	1 095	935	564	312	299		755
Indextal om 1941 = 100 . . .	101	107	104	106	106	108	96	98		105
Dagsverken av kvinnor och minderåriga, medeltal per 100 ha åker (exkl. fam.-medl. dagsv.)										
år 1941	1 888	1 258	753	501	455	334	286	295		409
» 1942	1 726	1 339	803	505	468	339	259	279		410
Indextal om 1941 = 100 . . .	91	106	107	101	103	101	91	95		100
Medeltal manliga årsarbetare per egendom (lejd arbetskraft)										
år 1941	0.44	0.41	0.65	0.94	1.21	1.81	3.23	5.87		1.46
» 1942	0.47	0.42	0.61	0.93	1.17	1.76	3.09	5.84		1.43
Indextal om 1941 = 100 . . .	108	102	95	99	97	97	96	100		98
Medeltal kvinnliga och minderåriga årsarbetare per egendom (lejd arbetskraft)										
år 1941	0.19	0.30	0.32	0.23	0.29	0.29	0.12	0.85		0.33
» 1942	0.24	0.31	0.31	0.25	0.28	0.30	0.38	0.84		0.32
Indextal om 1941 = 100 . . .	125	103	98	108	97	103	88	98		99

gande egendomsstorlek. Den är vidare i regel lägst i södra och mellersta Sveriges slättbygder och högst i norra Sverige. För manliga arbetare är arbetskraftåtgången större vid egendomar med kollektivavtal än vid gårdar utan dylikt avtal. För storleksklasserna tillsammans gällande visserligen motsatsen, vilket dock beror på, att de mindre jordbruken relativt sett äro flera bland brukningsdelar utan än bland dylika med kollektivavtal.

Växlingarna i arbetsåtgången inom olika egendoms-kategorier bero givetvis icke endast på den grad arbetskraften kunnat effektivt utnyttjas utan även på hur pass intensiv gårdens jordbruksdrift är. I tab. 13 upptagna dagsverken per arealenhet omfatta nämligen sådana, som utförts såväl av djurskötare som av andra arbetare, utarbetare, torpare och tillfälliga arbetare. Det bör

¹ Med årsarbetare avses här arbetare, som å samma egendom utfört minst 300 dagsverken under året.

Tab. 15. Arbetarantal, dagsverken och lönesumma vid bruk-

Jordbruksområden, kommuntyper och storleksklasser av jordbruk	Antal brukningsdelar	Antal arbetare (lejd arbetskraft)		Antal dagsverken (inkl. dagsv. av äg. och fam.-medl.) (1 000-tal dagsverken)		Kontant lönesumma (lejd arbetskraft) (1 000-tal kr.)	
		1941	1942	1941	1942	1941	1942
		1 Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1 556	17 766	18 872	3 079·2	3 060·6
2 Skåne o. Hallands slättbygder	325	5 356	5 719	643·5	656·5	2 797·6	3 358·5
3 Sydsvenska mellanbygden	159	2 460	2 534	303·7	289·5	1 045·5	1 231·7
4 Öland o. Gotland	68	708	765	91·6	98·2	241·6	307·8
5 Östgötaslätten	124	1 054	1 318	222·8	230·5	807·1	942·7
6 Vänerslätten	377	3 079	3 396	670·1	661·6	1 994·2	2 204·5
7 Mälars- och Hjälmarsbygden	503	5 109	5 140	1 147·5	1 124·3	4 184·2	4 681·2
8 Södra o. mell. Sveriges skogs- o. dalbygd	931	6 908	7 532	1 389·3	1 442·9	4 190·0	4 860·3
9 Norra Sverige	237	2 060	2 100	324·2	328·0	851·5	964·6
10 Hela riket	2 724	26 734	28 504	4 792·7	4 831·5	16 111·7	18 551·3
därav & egendomar belägna i:							
11 jordbrukskommuner	1 165	10 745	11 191	2 074·4	2 050·7	6 532·4	7 462·2
12 blandade kommuner	1 114	11 209	11 780	1 901·3	1 931·3	6 461·3	7 361·6
13 industrikommuner	445	4 780	5 533	817·0	849·5	3 118·0	3 727·5
med en åkerareal av:							
14 under 20 ha	541	2 701	2 886	541·1	547·9	813·8	944·1
15 20—49 ha	1 108	7 630	8 214	1 340·0	1 362·9	3 125·0	3 618·2
16 50—99 ha	647	6 634	7 136	1 157·2	1 169·4	4 082·4	4 656·4
17 100 ha o. över	428	9 769	10 268	1 754·4	1 751·3	8 090·5	9 332·6

vidare observeras, att de anförda uppgifterna icke blott avse det arbete, som kommit till användning för själva jordbruks- och lantushållningen, utan även i viss utsträckning dagsverken för annat arbete, såsom nyanläggningar, skogen¹ o. dyl.

För att belysa arbetskraftåtgångens variationer sedan år 1941 har endast medtagits uppgifter från brukningsdelar, vilka äro redovisade i lantarbetarstatistiken både år 1941 och 1942 och vilkas åkerareal är densamma de bägge åren. I tab. 14 lämnas en sammanställning av arbetsförbrukningen inom olika storleksklasser av dylika identiska egendomar åren 1941 och 1942.

Förändringarna sedan föregående år voro obetydliga, ehuru 1942 års skörd var avsevärt större än den närmast föregående år inbärgade. En mindre uppgång av arbetskraftåtgången för kvinnliga och minderåriga arbetare kan dock iakttagas framför allt å mindre brukningsdelar.

g. Sysselsättningsvolym och lönebudget inom jordbruket 1941—1942.

I nuvarande läge med statlig kontroll av jordbrukets produktpriser är det uppenbarligen av stort intresse att kunna mäta de förändringar, som inträffat sedan krigets början i jordbrukets totala arbetskraftkostnad, såsom

¹ Arbetare, vilka betecknats som skogsarbetare, ha dock uteslutits.

ningsdelar, varifrån uppgifter löreligga både för 1941 och 1942.

Naturaför- månernas värde (lejd arbets- kraft) (1 000-tal kr.)		Indextal för år 1942 om år 1941 = 100											Natura- förma- nernas värde (lejd arbets- kraft)	
1941	1942	Antal arbeta- rare (lejd arbets- kraft)					därav utgjorda av					Kont- tant löne- summa (lejd arbets- kraft)		
		vuxna manl. års- arbeta- rare ¹	övriga vuxna man- liga arbeta- rare	kvinnl. och minder- åriga årsarb.	övriga kvinnl. och minder- åriga arb.	Antal dags- ver- ken	vuxna manl. arbeta- rare	kvinnl. och minder- åriga arbeta- rare	vuxna manl. fa- milje- medl.	kvinnl. och minder- åriga familje- medl.				
4 189·9	4 274·7	106	96	106	99	114	99	98	98	102	108	115	102	1
634·7	639·9	107	100	107	101	110	102	102	101	100	108	120	101	2
290·8	310·2	103	107	105	100	100	95	99	103	78	83	118	107	3
89·0	99·0	108	109	110	.	102	107	106	111	108	105	127	111	4
402·1	422·4	125	98	132	94	.	103	101	74	127	.	117	105	5
901·9	933·8	110	96	102	113	.	99	97	108	93	108	111	104	6
1 871·4	1 869·4	101	91	102	83	111	98	96	89	115	110	112	100	7
1 731·6	1 917·0	109	102	110	95	114	104	101	102	109	116	116	111	8
267·8	305·9	102	96	97	112	111	101	94	109	101	107	113	114	9
6 189·3	6 497·6	107	98	106	99	114	101	99	100	105	111	115	105	10
2 785·4	2 946·1	104	97	101	98	119	99	98	102	95	105	114	106	11
2 406·3	2 550·1	105	98	108	101	102	102	99	96	110	115	114	106	12
997·6	1 001·4	116	100	114	97	133	104	100	106	117	117	120	100	13
455·4	515·6	107	102	102	104	118	101	96	106	99	107	116	113	14
1 492·9	1 634·7	108	97	106	101	118	102	98	104	104	106	116	109	15
1 674·8	1 771·4	108	97	112	103	105	101	99	102	104	119	114	106	16
2 566·2	2 575·9	105	98	104	91	116	100	99	93	118	.	115	100	17

varande näringens största kostnadspost. I viss utsträckning kan lantarbetarstatistiken bidra här till genom approximativa beräkningar rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och i sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda dagsverken. I tab. 15 lämnas en sammanställning av arbetarantal (inkl. tillfälligt anställda och torpare), dagsverken och lönesumma, uppdelad på kontantlön och naturaförmåner, för åren 1941 och 1942. För att möjliggöra en dylik jämförelse har endast medtagits uppgifter från brukningsdelar, som äro redovisade i lantarbetarstatistiken såväl år 1941 som år 1942. Med användande av dessa uppgifter, vilka avse 2 724 egendomar med en lönebudget år 1942 av 25 milj. kr. (inkl. naturaförmåner), ha med 1941 som basår uträknats indextal för hela antalet sysselsatta arbetare, antalet årsarbetare och antalet dagsverken samt totalsumma utbetalade arbetslöner i kontant samt i natura. Beträffande de mycket fåtaliga torparna ha dessa medtagits i beräkningarna rörande förändringarna i antalet arbetare och antalet dagsverken men utslutits vid jämförelsen mellan lönesummorna 1941 och 1942.

Vid samtliga redovisade egendomar har antalet sysselsatta arbetare stigit med 7 % sedan 1941. Ökningen hänför sig endast till mera tillfälligt anställda arbetare, medan årsarbetare minskat något. Antalet dagsverken har stigit med 1 % beroende på en ökning av dagsverken, som utförts av ägarna

¹ Se not 1 sid. 53.

och familjemedlemmarna. Den kontanta lönesumman visar en stegring på 15 % och värdet av naturaförmånerna har höjts med 5 %. Värdet av naturaförmånerna har ökat mindre inom storbruket än inom det mindre jordbruket, vilket till en del torde förklaras av en ökad övergång från statsystemet till enbart kontantavlönning inom det större jordbruket.

Det må framhållas, att ifrågavarande förändringar i sysselsättningsvolymen och lönebudgeten i huvudsak återspegla förhållandena vid det större jordbruket. En mycket grov kalkyl rörande motsvarande utveckling för jordbruket i dess helhet, eller rättare sagt för jordbruk om minst 10 ha åker, erhålles, om indextalen för de olika storleksklasserna av jordbruk vägas med totala antalet brukningsdelar inom resp. storleksklasser enligt 1937 års jordbruksräkning. Uträknat på detta sätt har antalet arbetare stigit med 7 % sedan 1941 och antalet dagsverken med 1 %¹, medan den kontanta lönesumman ökat med 16 % och värdet av naturaförmånerna med 11 %. På grund av att ett stort antal smågårdar sakna lejd arbetskraft torde dock det mindre jordbrukets inflytande på naturaförmånernas utveckling här blivit något för stort genom den använda vägningsmetoden.

Föregående år gjordes en liknande undersökning mellan identiska brukningsdelar 1939 och 1941. Med hjälp av kedjeindex erhålles, att antalet dagsverken utförda av lejd arbetskraft 1942 sjunkit med 6 %, medan den totala lönesumman (kontant och naturaförmåner) stigit med 36 % sedan 1939.

B. Trädgårdsarbetare.

Undersökningens primärmaterial. Vid sidan av den trädgårdsproduktion, som bedrivs i samband med jordbruk och som med avseende på löneförhållandena behandlats ovan under avd. A (se tab. 9), finnes en allt mera betydelsefull fristående trädgårdsodling vid handelsträdgårdarna, vilka enligt 1940 års folkräkning sysselsätta nära 13 000 arbetare. Sedan 1938 har socialstyrelsen låtit insamla uppgifter även angående arbets- och löneförhållanden inom den yrkesmässiga trädgårdsnäringsen. Uppgifterna ha lämnats av trädgårdsodlarna å av socialstyrelsen tillhandahållna blanketter, vilka upprättats i samråd med representanter för arbetsgivar- och arbetarorganisationerna. För varje arbetare ha efterfrågats namn, ålder, yrkesspecialitet, antal arbetstimmar och dagsverken under år 1942 samt under denna tid uppburen kontant årslön jämte uppskattat värde av under året erhållna naturaförmåner. För arbetare med mindre än 50 dagsverken vid ett företag behöfves endast lämnas summariska uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och total avlöningssumma fördelade på män, kvinnor och barn. Vidare begärdes uppgift om företagets specialitet, trädgårdsarealens storlek, antal kvm markyta av växthus och bänkar samt om kollektivavtal tillämpades.

Uppgifter ha inkommit från 832 företag med sammanlagt 6 052 arbetare, varav 3 723 nominativt redovisade med tillsammans 650 172 dagsverken un-

¹ För den lejda arbetskraften var antalet dagsverken enligt denna beräkningsmetod densamma som föregående år, medan ägarens och deras familjemedlemmars dagsverken ökat med 4 % sedan 1941.

der år 1942. Antalet dagsverken, som utgjorts av de 2 382 summariskt redovisade arbetarna, uppgick under året till 59 943. Uppskattas antalet handelsträdgårdar till 5 000¹, omspanner undersökningen sålunda c:a $\frac{1}{6}$ av samtliga trädgårdsföretag och nära hälften av samtliga trädgårdsarbetare, vilket visar, att de större företagen äro relativt väl representerade. Det framgår även därav, att antalet arbetare per företag uppgår till 7·3² mot endast 2·3 i företagsräkningen år 1931. Företagens storlek belyses närmare i efterföljande tablå, vari undersökningens resultat sammanställts med företagsräkningen 1931.

	Redovisade företag med nedanstående antal arbetare						Samtliga
	1	2—3	4—5	6—10	11—50	51 o. över	
Enligt löneundersökningen 1942							
Antal företag	224	266	146	131	63	2	832
Antal arbetare	496	1 320	1 060	1 498	1 451	227	6 052
Enligt företagsräkningen 1931							
Antal företag	1 052	1 942	780	329	107	10	4 220
Antal fyllsatta personer ³ .	953	4 724	3 380	2 397	1 797	1 154	14 405

Över hälften av företagen hade mindre än 4 arbetare, medan i 1931 års företagsräkning c:a tre fjärdedelar av företagen redovisades i denna grupp. Större företag med över 10 arbetare äro relativt sällsynta inom trädgårdsnäringen. I löneundersökningen redovisas c:a 8 % av företagen dit mot endast 3 % i 1931 års företagsräkning. Av de olika företagsstorlekarna äro de med 6 å 10 och 11 å 50 arbetare bäst representerade i förhållande till företagsräkningen 1931 (resp. c:a 40 och 60 %), medan företag med 2—3 arbetare endast utgöra omkring en sjundedel av samtliga i denna storleksgrupp. Härvid är att märka, att storleksfördelningen i företagsräkningen skett efter antalet sysselsatta personer, vari inräknas icke blott trädgårdsarbetare utan även förvaltnings- och butikspersonal samt företagsägarna själva.

Uppgifter om trädgårdsarealens storlek ha lämnats av nästan samtliga företag. Av dessa hade 26 % mindre trädgårdsareal än en hektar, 30 % en till två hektar, 30 % två till fem hektar och 14 % minst fem hektar. De största trädgårdsarealerna uppvisade företag belägna i Malmö med omnejd samt på landsbygden, där trädgårdsodling å friland torde vara förhärskande. Sammanlagt uppgick de redovisade företagens trädgårdsareal till 2 116⁴ hektar, vilket enligt 1937 års jordbruksräkning skulle innebära, att c:a 16 % av hela trädgårdsarealen omfattas av undersökningen. Den procentuella andelen av handelsträdgårdarnas areal är emellertid betydligt större, eftersom jordbruksräkningens siffror omfatta även jordbrukarnas trädgårdsodling å friland m. m.⁵ För en jämförelse mellan växthus- och bänkgårdsarealerna har detta mindre att betyda, enär dylika anläggningar förekomma huvudsakligen i handelsträdgårdar. Den i förevarande undersökning redovisade arealen av

¹ Betänkande med utredning och förslag rörande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringen. Statens offentliga utredningar 1938:5, sid. 10 o. f. — ² Siffran är sannolikt något för hög. De tillfälligt anställda arbetarna ambulera säkerligen mellan olika trädgårdar, varför de i viss utsträckning kommit att dubbelräknas. — ³ Här inräknas även företagsägare samt förvaltnings- och butikspersonal, vilka tillsammans utgjorde 4 640 personer. — ⁴ Exkl. trädgårdsarealen för företag med fruktodling, vilken uppgick till 265 hektar. Arealen för fruktträdgårdar redovisas nämligen icke i 1937 års jordbruksräkning. — ⁵ Den redovisade köksväxtodlingen å friland uppgår till 14 % av hela köksväxtarealen 1937 (inkl. arealen för jordgubbar), medan av arealen för plantskolor m. m. redovisats 44 %.

växthus och bänkgårdar framgår av nedanstående tablå, vari även gjorts en jämförelse med den totala växthus- resp. bänkgårdsarealen enligt 1937 års jordbruksräkning.

	Östra Sverige ¹	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Växthusareal (kvm)	179 766	30 270	309 702	144 232	27 787	691 757
därav i % av hela arealen .	26·6	26·7	47·3	32·7	26·3	34·7
Bänkgårdsareal (kvm) . . .	118 046	23 086	86 173	80 086	23 780	331 171
därav i % av hela arealen .	15·9	18·8	20·2	19·2	15·5	17·8

Därest växthus- resp. bänkgårdsarealen vore densamma som år 1937, skulle en tredjedel av växthusarealen och en femtedel av bänkgårdsarealen vara redovisad i undersökningen. Av de redovisade företagen saknade 16 % växthus, medan 65 % hade växthus om mindre än 1 000 kvm markyta, 11 % mellan 1 000 och 2 000 kvm, 3 % mellan 2 000—3 000 kvm och 5 % minst 3 000 kvm markyta. Som framgår av tablån är södra Sverige starkt överrepresenterat beträffande växthusarealen, medan den geografiska fördelningen av bänkgårdsarealen synes vara mera jämn.

De redovisade företagens belägenhet, storlek och specialitet m. m. belyses av tab. 16. Över hälften (56·3 %) voro belägna i eller i närheten av städer, 7·4 % i köpingar och municipalsamhällen och resten (36·3 %) i övriga landskommuner. Cirka en femtedel av trädgårdsföretagen — sysselsättande drygt en fjärdedel av samtliga arbetare — lågo i de tre största städernas omnejder. Denna koncentration kring större städer och befolkningscentra, vilken återspeglar den yrkesmässigt bedrivna trädgårdsodlingens beroende av möjligheterna till snabb avsättning av sina ofta skrymmande och ömtåliga produkter, stämmer väl med 1940 års folkräkning, som visar, att 14·8 % av trädgårdsarbetarna voro bosatta i rikets tre största städer (exkl. omnejder) och inte mindre än 42 % i städer överhuvud taget.² En uppfattning rörande undersökningens geografiska representativitet kan även erhållas genom jämförelse med antalet trädgårdsarbetare inom olika landsdelar enligt 1940 års folkräkning:

Antal trädgårdsarbetare enligt	Hela riket	d ä r a v i % i n o m							
		Stock- holm ³	Göte- borg ³	Malmö ³	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
1940 års folkräkning . .	12 859	6·7	3·5	4·6	26·9	8·3	21·3	20·0	8·7
1942 „ löneundersökning	6 052	3·0	1·3	1·8	29·7	5·9	34·3	17·6	6·4

Även i denna jämförelse framträder södra Sveriges överrepresentation i undersökningen.

Tab. 16 ger vid handen, att mindre företag med 1—5 arbetare förekommo talrikast på landsbygden, där de i regel icke tillämpade kollektivavtal. Kollektivavtal förekom företrädesvis vid större företag, men även många mindre

¹ Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västerbottens, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige. — ² Enligt 1937 års jordbruksräkning (sid. 320) var 58 % av all trädgårdsodling under glas belägna i eller kring 43 av rikets större städer. — ³ Exkl. omnejd. Folkräkningens uppgifter om antalet trädgårdsarbetare i Stockholm, Göteborg och Malmö omfatta även parkarbetare.

Tab. 16. Antal redovisade handelsträdgårdar och trädgårdsarbetare inom olika ortgrupper år 1942.

Företagstyper	Stockholm med omnejd ¹		Göteborg med omnejd ²		Malmö med omnejd ³		Övr. städer inkl. förorter ⁴		Köp. o. m:en exkl. förorter till städer ⁴		Övriga länds-kommuner		Hela riket		
	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	
Köksväxtodling . . .	{ m. k. ⁵	12	105	1	8	6	59	15	272	—	—	12	159	46	603
	{ u. k.	9	63	3	13	3	13	24	96	3	4	41	145	83	334
Blomsterodling . . .	{ m. k.	9	122	1	5	2	12	20	140	1	41	2	41	35	361
	{ u. k.	5	17	2	8	2	6	16	102	4	5	6	43	35	181
Fruktodling	{ m. k.	—	—	1	9	—	—	1	—	1	9	11	157	14	175
	{ u. k.	4	23	—	—	1	4	—	—	1	2	15	137	21	166
Plantskolerörelse . . .	{ m. k.	2	141	1	28	2	28	6	132	1	8	5	126	17	463
	{ u. k.	—	—	1	6	—	—	12	96	—	—	11	105	24	207
Anläggningsarbeten . . .	{ m. k.	5	46	1	6	8	28	2	8	1	8	—	—	17	96
	{ u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Köksväxt- o. blomsterodling . . .	{ m. k.	30	197	6	74	7	182	45	410	3	24	4	8	95	895
	{ u. k.	15	41	6	20	4	16	81	420	33	109	81	314	220	920
Köksväxt- o. fruktodling	{ m. k.	1	3	—	—	1	49	8	73	1	2	5	105	16	232
	{ u. k.	4	24	—	—	1	8	6	20	—	—	24	97	35	149
Allsidig trädgårdsörelse	{ m. k.	8	64	3	29	4	124	14	104	3	9	22	206	54	536
	{ u. k.	3	13	2	9	—	—	34	173	9	53	56	396	104	644
Ej angiven	{ m. k.	—	—	—	—	1	3	1	3	—	—	3	19	5	25
	{ u. k.	2	40	—	—	—	—	4	15	1	2	4	8	11	65
Samtliga	{ m. k.	67	678	14	159	31	485	112	1 142	11	101	64	821	299	3 386
	{ u. k.	42	221	14	56	11	47	177	922	51	175	238	1 245	533	2 666
	{ tillh.	109	899	28	215	42	532	289	2 064	62	276	302	2 066	832	6 052
Däruv:															
Företag utan växt-hus o. bänkar	{ m. k.	5	46	1	6	9	44	7	163	3	19	8	125	33	403
	{ u. k.	3	10	—	—	1	4	7	79	1	2	21	188	33	233
Övriga företag	{ m. k.	62	632	13	153	23	441	105	979	8	82	56	606	266	2 983
	{ u. k.	39	211	14	56	10	43	170	843	50	173	217	1 057	500	2 383
Företag med 1—5 arbetare	{ m. k.	44	223	4	20	15	99	69	527	8	43	35	249	175	1 161
	{ u. k.	40	202	11	33	10	37	153	589	48	147	199	707	461	1 715
Företag med 6—10 arbetare	{ m. k.	14	162	5	37	10	106	27	234	2	17	18	301	76	857
	{ u. k.	2	19	3	23	1	10	16	163	3	28	30	398	55	641
Företag med 11—50 arbetare	{ m. k.	8	164	5	102	5	182	16	381	1	41	11	271	46	1 141
	{ u. k.	—	—	—	—	—	—	8	170	—	—	9	140	17	310
Företag med 51 o. flera arbetare	{ m. k.	1	129	—	—	1	98	—	—	—	—	—	—	2	227
	{ u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

företag i närheten av befolkningscentra hade dylikt avtal. Sammanlagt uppgåvo 299 eller 36 % av de redovisade företagen, att de tillämpade kollektivavtal.

¹ Till Stockholm med omnejd räknas Hammarby, Fresta och Vallentuna i Vallentuna härad, Österåker i Åkers skeppslag, Boo i Värmdö skeppslag, Danderyds skeppslag, Sollentuna, Färentuna och Svartlösa härad, Västerhaninge, Österhaninge och Tyresö i Sotholms härad samt städerna Sundbyberg, Djuvholm, Lidingö och Vaxholm. — ² Till Göteborg med omnejd räknas Sävedals härad, Råda, Källered, Askim och Västra Frölunda i Askims härad, Östra Hisings härad, Torstlanda, Björlanda, Säve, Backa och Rödbo i Västra Hisings härad samt städerna Mölndal och Kungälv i Göteborgs och Bohus län, Släp, Tölö och Lindome i Fjäre härad av Hallands län samt Nödinge i Ale härad och Angered, Bergum och Lerum i Vättilä härad av Älvsborgs län. — ³ Till Malmö med omnejd räknas Tottarp, Lomma, Burlöv och Görslöv i Bara härad samt Särslöv, Södra Sallerup, Oxie, Glostorp, Lockarp, Bunkeflo, Västra Klagstorp och Togsjö i Oxie härad. — ⁴ Jfr Folkkräkningen 1940, del 1, sid. 237 samt Jordbruksräkningen år 1937, sid. 320. — ⁵ m. k. = företag med kollektivavtal, u. k. = företag utan kollektivavtal.

I tab. 16 redovisas trädgårdsföretagen även fördelade efter huvudslag av odling. Härvid har i första hand urskilts odlare med enbart köksväxt- eller blomsterodling, vidare sådana med enbart eller huvudsakligen fruktodling, plantskolerörelse eller anläggningsarbeten. I en del företag voro dessa huvudslag av odling kombinerade i sådana proportioner, att de ej kunnat föras till den ena eller andra av ovannämnda grupper utan inordnats under självständiga grupper, nämligen kombinerad köksväxt- och blomsterodling, köksväxt- och fruktodling samt »allsidig trädgårdsrörelse».

Som framgår av tabellen, äro de ej specialiserade formerna av trädgårdsodlingen de vanligast förekommande. Det övervägande antalet bedrev köksväxt- och blomsterodling samt »allsidig trädgårdsrörelse». Ganska många hade även specialiserat sig på enbart köksväxtodling resp. blommor, medan blott 4 % odlade enbart frukt. Företag med plantskolerörelse voro även relativt fåtaliga men i gengäld förhållandevis stora.

Trädgårdsarbetarnas yrkes- och åldersfördelning. Av de nominativt redovisade 3 723 arbetarna voro 3 119 män och 604 kvinnor. Kollektivavtal reglerade arbets- och löneförhållandena för 54·3 % av männen och 56·6 % av kvinnorna.

Liksom för lantarbetare fast i mindre utsträckning utgick lönen för trädgårdsarbetare till en del i form av naturaförmåner. Fördelningen på löneformer och yrkesgrupper för nominativt redovisade arbetare framgår av följande tablå:

		Nominativt redovisade arbetare								
		därav (i %) med								
		Med nat.- förm.	kost o. logi	endast kost	andra för- nödenheter	endast bostad	bostad o. andra för- nödenheter	Utan nat.- förm.	Samt- liga	
Manliga arbetare (exkl. anl.-arb.)	{ m. k. ¹	268	56·0	4·5	2·2	27·2	10·1	1 348	1 616	
	{ u. k.	536	75·2	5·6	2·1	12·3	4·8	889	1 425	
	{ tillh.	804	68·8	5·2	2·1	17·3	6·6	2 237	3 041	
Förmän ²	{ m. k.	67	28·3	3·0	3·0	46·3	19·4	101	168	
	{ n. k.	76	59·2	1·3	2·7	18·4	18·4	52	128	
	{ m. k.	68	44·1	13·2	4·4	32·4	5·9	580	648	
Yrkesarbetare	{ n. k.	204	67·7	6·4	2·9	18·1	4·9	291	495	
	{ m. k.	11	54·5	—	—	18·2	27·3	315	326	
Grovarbetare	{ u. k.	37	70·3	10·8	—	16·2	2·7	163	200	
	{ m. k.	97	88·7	1·0	—	10·3	—	226	323	
Elever	{ u. k.	188	92·0	3·7	0·6	3·7	—	288	476	
	{ m. k.	23	34·8	—	4·4	30·4	30·4	72	95	
Specialarbetare	{ u. k.	18	65·7	16·7	—	11·1	5·5	37	55	
	{ m. k.	2	50·0	—	—	50·0	—	54	56	
Övriga arbetare	{ n. k.	13	69·2	15·4	15·4	—	—	58	71	
	{ m. k.	17	76·5	5·9	—	17·6	—	325	342	
Kvinnliga arbetare (exkl. anl.-arb.)	{ u. k.	43	76·7	9·3	7·0	2·3	4·7	219	262	
	{ tillh.	60	76·7	8·3	5·0	6·7	3·8	544	604	
	{ m. k.	17	76·5	5·9	—	17·6	—	325	342	

För över en fjärdedel av de manliga trädgårdsarbetarna utgick lönen till en del in natura. Den vanligaste formen för naturaförmåner var kost och logi, men även fritt upplåten bostad förekom i viss utsträckning särskilt vid företag, som tillämpade kollektivavtal.

¹ Se not 5 sid. 59. — ² Till förmän räknas även avlönade trädgårdsmästare, som deltaga i arbetet.

Tab. 17. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter ålder.

	Antal redovisade arb.	Därav (i %) i åldern												
		under 16 år	16—17 år	18—19 år	20 år	21 år	22—29 år	30—39 år	40—49 år	50—59 år	60—64 år	65 år o. däröver	ej angiven ålder	
<i>Män.</i>														
Förmän	{ m. k. ¹	184	—	—	—	—	0.5	13.1	46.7	24.5	11.4	2.2	1.6	—
	{ u. k.	128	—	—	—	—	—	17.2	43.7	24.2	9.4	1.6	—	3.9
Yrkesarbetare	{ m. k.	701	—	—	—	0.2	2.3	42.8	31.8	9.1	5.7	2.3	1.7	4.1
	{ u. k.	495	—	—	0.2	0.4	3.4	45.9	25.7	8.1	6.1	3.4	2.0	4.8
Grovarbetare	{ m. k.	333	4.8	4.5	5.7	3.6	1.2	20.5	19.2	11.1	13.5	6.3	7.2	2.4
	{ u. k.	200	13.5	4.0	9.0	3.0	1.0	8.5	17.5	9.5	9.5	6.5	11.0	7.0
Elever	{ m. k.	323	14.2	19.5	26.0	12.4	4.0	18.3	2.5	—	—	—	—	3.1
	{ u. k.	475	18.7	30.8	25.7	12.6	3.6	5.9	0.6	—	—	—	—	2.1
Specialarbetare	{ m. k.	96	—	1.0	—	—	—	27.1	26.1	15.6	12.5	9.4	5.2	3.1
	{ u. k.	55	—	5.6	1.8	—	—	18.2	25.5	20.0	12.7	3.6	12.7	—
Övriga arbetare	{ m. k.	57	29.8	14.0	15.8	—	1.8	—	8.8	8.8	8.8	1.7	3.5	7.0
	{ u. k.	72	45.8	18.1	8.3	1.4	1.4	6.9	2.8	1.4	2.8	1.4	—	9.7
Samtliga	{ m. k.	1 694	4.7	5.1	6.6	3.1	2.1	28.1	24.3	9.8	7.3	3.0	2.7	3.2
	{ u. k.	1 425	10.5	11.9	10.4	4.8	2.6	21.7	16.6	7.2	4.9	2.5	2.7	4.2
	tillh.	3 119	7.3	8.2	8.3	3.9	2.3	25.2	20.8	8.6	6.2	2.8	2.7	3.7
Stockholm	{ m. k.	410	1.7	1.7	5.9	2.2	1.2	35.1	25.1	9.3	7.8	3.2	3.4	3.4
	{ u. k.	84	1.2	4.8	2.4	3.6	—	20.2	34.5	5.9	9.5	3.6	1.2	13.1
Göteborg	{ m. k.	127	3.1	1.6	7.9	3.2	0.8	32.3	29.1	9.4	9.4	1.6	0.8	0.8
	{ u. k.	45	2.2	2.2	8.9	4.5	4.5	31.1	20.0	13.3	11.1	—	2.2	—
Malmö	{ m. k.	174	2.3	0.6	4.6	4.0	2.3	31.6	20.7	10.9	8.0	5.2	6.3	3.5
	{ u. k.	25	8.0	8.0	4.0	4.0	8.0	36.0	4.0	8.0	—	12.0	8.0	—
Övr. städer med för- ortsbebyggelse	{ m. k.	594	4.4	6.9	7.4	3.0	2.2	26.3	26.3	10.6	6.6	2.7	1.8	1.8
	{ u. k.	517	5.6	10.6	9.5	2.7	2.9	27.1	16.4	9.3	6.4	1.7	3.3	4.5
Köpingar och m:nen	{ m. k.	61	6.6	9.8	13.1	3.3	1.6	21.3	23.0	13.1	6.6	—	1.6	—
	{ u. k.	106	14.1	8.5	12.3	9.4	1.9	21.7	19.8	1.9	4.7	—	3.8	1.9
Övr. landskommuner	{ m. k.	328	10.4	9.1	5.5	4.0	3.4	20.7	19.8	7.9	6.7	3.4	2.4	6.7
	{ u. k.	643	15.6	15.3	12.2	6.0	2.5	16.3	14.2	6.0	2.9	3.1	2.2	3.7
Företag med 1—5 arbetare	{ m. k.	414	3.9	6.0	7.2	5.6	3.1	27.1	19.8	11.1	6.3	4.1	3.1	2.7
	{ u. k.	874	11.7	13.2	10.2	5.0	2.6	20.0	16.8	6.1	4.7	2.4	3.0	4.3
Företag med 6—10 arbetare	{ m. k.	479	7.5	6.5	9.2	2.7	1.9	24.4	23.4	8.3	7.1	1.7	2.9	4.4
	{ u. k.	323	9.3	10.2	10.5	5.9	2.5	24.2	16.7	7.4	4.6	3.4	2.2	3.1
Företag med 11—50 arbetare	{ m. k.	648	4.0	4.5	5.2	2.0	1.4	28.9	28.1	11.1	7.3	2.8	1.7	3.0
	{ u. k.	228	7.5	9.6	11.0	2.6	2.6	24.6	15.8	11.0	6.1	1.3	2.6	5.3
Företag med 51 ar- betare o. över	{ m. k.	153	0.7	1.3	2.6	2.6	2.6	39.9	22.9	5.2	10.5	5.2	5.2	1.3
	{ u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Kvinnor.</i>														
Yrkesarbetare	{ m. k.	116	—	—	—	0.9	2.6	26.7	25.8	16.4	15.5	2.6	—	9.5
	{ u. k.	89	—	—	—	—	2.3	25.8	33.7	15.7	12.4	1.1	—	9.0
Grovarbetare	{ m. k.	154	7.1	10.4	5.2	2.6	3.2	19.5	24.0	15.6	5.2	2.0	0.7	4.5
	{ u. k.	55	9.1	12.7	3.7	1.8	—	18.2	18.2	20.0	10.9	3.6	—	1.8
Elever	{ m. k.	42	4.8	19.0	26.2	26.2	11.9	9.5	—	—	—	—	—	2.4
	{ u. k.	77	20.8	36.3	20.8	3.9	3.9	5.2	1.3	—	—	—	—	7.8
Övriga arbetare	{ m. k.	30	3.3	16.7	3.4	—	3.3	3.3	30.0	16.7	6.7	3.3	—	13.3
	{ u. k.	41	7.3	2.4	9.8	2.4	2.4	9.8	17.1	9.8	9.8	—	2.4	26.8
Samtliga	{ m. k.	342	4.1	8.5	5.9	4.7	4.1	19.3	22.2	14.0	8.2	2.0	0.3	6.7
	{ u. k.	262	9.2	13.7	8.4	1.9	2.3	15.7	18.3	11.1	8.0	1.1	0.4	9.9
	tillh.	604	6.3	10.8	7.0	3.5	3.3	17.7	20.5	12.7	8.1	1.7	0.3	8.1

¹ Se not 5 sid. 59.

Av yrkesgrupperna voro yrkeskunniga trädgårdsarbetare de talrikaste (37·6 % av samtliga). Antalet elever var mycket stort eller 26·3 % av alla arbetare och större än antalet grovarbetare (17·3 %). Det bör framhållas, att beteckningen elev i de flesta fall avser ej fullt utbildade yrkesarbetare. Förmän och specialarbetare utgjorde 9·7 % resp. 4·9 % av de manliga arbetarna.

Av betydelse för den bild av trädgårdsarbetarnas löneförhållanden, som föreliggande material lämnar, är arbetarnas fördelning efter ålder. I tab. 17 meddelas fördelningen på olika ålders- och yrkesgrupper bland manliga och kvinnliga arbetare. Nära en tredjedel av de manliga arbetarna voro under 22 år, d. v. s. den åldersgräns, som är stipulerad i kollektivavtalet för utlärdade trädgårdsarbetare, en fjärdedel voro i åldern 22—30 år och minst lika många i åldern mellan 30 och 50 år.

Bland förmän förekommo helt naturligt mycket få under 30 år. Av yrkesarbetarna voro nära hälften under 30 år men ytterst få under 22 år. Under 22 år voro däremot ganska många grovarbetare och de flesta eleverna. — Av de kvinnliga arbetarna voro en tredjedel under 22 år och c:a hälften i åldern 22 till 50 år.

Trädgårdsföretag belägna i närheten av befolkningscentra synas i mindre utsträckning än övriga sysselsatta arbetare under 22 år. Dylig arbetskraft synes även vara vanligare inom småföretag än inom storföretag samt i större utsträckning användas vid företag, som icke tillämpa kollektivavtal.

Arbetstiden inom trädgårdsodlingen år 1942. Lantarbetstidslagen äger tillämpning å trädgårdsskötsel, som bedrivs som självständigt företag och sysselsätter minst 1 arbetare. Den lagstadgade arbetstiden för trädgårdsarbetare utgör högst 10 timmar per dygn och 48 timmar per vecka, men arbetsgivaren har rätt att uttaga 53 timmar per vecka under tiden april—september, om arbetstiden under januari, februari, november och december inskränkes till 42 timmar samt under mars och oktober till 45 timmar i veckan.

Arbetstiden inom trädgårdsodlingen belyses av tab. 18, som lämnar en översikt över fördelningen efter antalet arbetstimmar samt genomsnittliga antalet arbetstimmar och övertidstimmar.

Arbetstiden under året understeg 1 000 timmar för 29 % av de vuxna manliga och 60 % av de kvinnliga arbetarna, medan 34 resp. 8 % utgjort mera än 2 000 timmar. Det genomsnittliga antalet arbetstimmar utgjorde för vuxna män 1 533 och för minderåriga 1 284 samt för vuxna kvinnor 949 och för minderåriga 874. I förhållande till föregående år innebär detta en ökning av den genomsnittliga arbetstiden för vuxna manliga arbetare med 3 %.

Som framgår av tab. 18, är trädgårdsarbetet i stor utsträckning säsongbetonat. Ytterligt starkt säsongbetonat äro anläggningsarbetena, medan bloms-terodlingen synes ha den jämnaste sysselsättningen. Av arbetarna hade givetvis förmännen i regel årsanställning. Grovarbetarna voro däremot nästan alltid tillfälligt anställda och detsamma gällde även om en stor del av yrkesarbetarna och eleverna. Tager man hänsyn till de 2 382 summariskt redovisade arbetarna med mindre än 50 dagsverken vid resp. företag, förstärkes ytterligare trädgårdsodlingens säsongkaraktär.

Tab. 18. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter antalet arbetstimmar under år 1942.

	Antal arbet. med uppgift om utgjorda arbetstimmar	Därav (i %) med nedanstående antal arbetstimmar under året								Genomsnittligt antal arbetstimmar under året	Antal arbetare med övertid i % av samtliga	Antal övertidstimmar i % av samtliga arbetstimmar	Genomsnittl. antal övertidstimmar under året ¹	
		tillh. 500	500—999	1 000—1 499	1 500—1 999	2 000—2 399	2 400—2 499	2 500—2 799	2 800 o. öfver				per arbetare	per dagsverke
Vuxna män.														
<i>Ortsgrupper.</i>														
Stockholm med omnejd	m. k. 352	11.9	13.4	19.6	26.4	12.2	6.0	8.5	2.0	1 538	58.5	4.2	110.0	0.6
Östergötland	u. k. 47	19.1	8.5	19.2	17.0	12.8	12.8	8.5	2.1	1 533	17.0	1.2	—	—
Göteborg med omnejd	m. k. 103	11.6	14.6	7.8	34.9	18.4	4.9	6.8	1.0	1 582	74.8	3.8	80.1	0.1
Uppsala	u. k. 26	15.4	23.1	23.1	11.5	7.7	19.2	—	—	1 361	42.3	4.2	134.5	0.7
Malmö med omnejd	m. k. 111	14.4	10.8	10.8	25.3	20.7	12.6	5.4	—	1 596	27.9	1.3	76.3	0.3
Övr. städer m. förorter	u. k. 11	18.1	9.1	18.2	18.2	18.2	—	9.1	9.1	1 572	63.6	5.7	—	—
Köpingar o. m. en	m. k. 388	14.4	17.8	14.4	18.8	14.4	11.4	7.5	1.3	1 521	44.8	2.5	83.4	0.4
Övriga landskommuner	u. k. 219	14.6	17.8	11.0	18.3	16.9	15.5	5.0	0.9	1 529	29.2	1.9	99.5	0.4
Hela riket	m. k. 22	18.2	9.1	22.7	31.8	13.6	—	4.6	—	1 379	—	—	—	—
	u. k. 49	20.4	16.3	20.4	12.8	14.3	10.2	6.1	—	1 388	12.2	0.8	—	—
	m. k. 207	9.2	11.6	9.7	26.6	28.0	10.6	4.3	—	1 697	41.5	1.8	72.5	0.3
	u. k. 248	17.3	15.7	16.5	20.2	17.4	10.1	2.8	—	1 425	13.3	0.8	82.1	0.4
	m. k. 1 183	12.6	14.3	14.4	24.7	17.1	8.9	6.9	1.1	1 567	48.5	2.8	90.5	0.4
	u. k. 600	16.7	16.1	15.3	18.2	16.2	12.5	4.3	0.7	1 468	21.5	1.5	100.5	0.4
	tillh. 1 783	14.0	14.9	14.7	22.5	16.8	10.1	6.1	0.9	1 533	39.4	2.4	92.3	0.4
<i>Storleksgrupper.</i>														
Företag med 1—5 arb.	m. k. 257	9.0	16.7	14.0	20.2	18.3	14.0	5.8	2.0	1 639	28.4	1.8	101.5	0.4
Företag med 6—10 arb.	u. k. 361	18.6	15.0	15.8	17.7	14.4	13.0	5.0	0.5	1 441	12.5	1.1	121.7	0.5
Företag med 11—50 arb.	m. k. 311	15.1	15.1	14.2	20.9	18.7	9.3	5.1	1.6	1 535	30.9	1.6	79.4	0.4
Företag m. 51 arb. o. öfver	u. k. 145	20.0	18.6	16.5	15.9	15.9	10.3	1.4	1.4	1 361	26.2	1.7	88.2	0.4
	m. k. 477	12.8	14.3	13.8	26.0	17.2	7.3	8.0	0.6	1 560	60.2	3.4	88.3	0.4
	u. k. 94	4.2	17.0	11.7	23.4	23.4	13.9	6.4	—	1 737	48.9	2.5	90.0	0.4
	m. k. 138	13.0	8.0	17.4	37.0	10.9	4.3	9.4	—	1 524	85.5	5.5	97.8	0.5
	u. k. —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Odlingslag.</i>														
Köksväxtodling	177	12.4	14.7	14.7	27.1	17.5	7.4	3.4	2.8	1 554	23.7	0.7	47.7	0.2
Blomsterodling	277	7.6	13.0	14.8	22.4	16.6	15.5	9.0	1.1	1 711	58.1	3.9	116.1	0.5
Fruktodling	75	14.7	8.0	17.4	17.3	29.3	9.3	4.0	—	1 596	16.0	0.7	71.6	0.3
Plantskolerörelse	301	12.6	14.0	17.3	29.9	13.3	8.3	4.6	—	1 485	59.5	3.4	86.1	0.5
Anläggningsarbete	70	32.9	22.8	18.6	24.3	1.4	—	—	—	949	10.0	0.2	—	—
Köksväxt- o. blomsterodling	504	15.1	17.7	12.7	19.0	16.5	9.1	8.1	1.8	1 520	41.3	2.6	94.6	0.5
Köksväxt- o. fruktodling	61	13.1	11.5	21.3	11.5	21.3	19.7	1.6	—	1 605	13.1	0.3	—	—
Allsidig trädg.-rörelse	300	15.0	14.0	13.3	21.0	19.4	11.3	6.0	—	1 544	28.3	1.7	92.0	0.4
Ej angivn.	18	27.8	11.1	—	27.8	27.8	5.5	—	—	1 377	5.6	0.2	—	—
<i>Yrkesgrupper.</i>														
Förmän	189	4.2	6.3	10.1	14.8	18.5	28.6	12.2	5.3	2 033	27.0	1.9	143.5	0.5
Yrkesarbetare	805	12.8	15.0	14.9	22.9	17.5	10.3	6.0	0.6	1 549	40.4	2.5	97.7	0.5
Grovarbetare	370	24.0	19.5	17.6	23.5	10.8	2.4	1.9	0.3	1 197	44.3	2.1	57.6	0.3
Elever	286	8.1	16.4	15.7	28.0	18.2	8.0	5.6	—	1 571	42.7	2.7	99.0	0.5
Specialarbetare	97	16.5	6.2	9.3	14.4	29.9	9.3	13.4	1.0	1 741	39.2	2.4	107.7	0.4
Övriga arbetare	36	27.8	22.2	11.1	22.2	5.6	8.3	2.8	—	1 165	12.0	0.6	—	—
Minderåriga män	m. k. 97	8.3	24.7	20.6	23.7	13.4	6.2	3.1	—	1 390	30.9	1.3	56.4	0.3
	u. k. 173	18.5	22.5	23.7	15.0	11.6	5.8	2.9	—	1 224	12.1	0.4	36.9	0.2
	tillh. 270	14.8	23.3	22.6	12.2	12.2	5.9	3.0	—	1 284	18.9	0.7	43.3	0.2
Vuxna kvinnor	m. k. 228	31.2	33.3	18.9	11.4	3.5	1.3	0.4	—	890	16.2	1.0	54.1	0.3
	u. k. 119	25.2	26.9	20.2	16.0	4.2	6.7	0.8	—	1 062	12.6	1.0	35.6	0.4
	tillh. 347	29.1	31.1	19.3	13.0	3.7	3.2	0.6	—	948	15.0	1.0	63.2	0.3
Minderår. kvinnor	m. k. 37	32.5	37.8	16.2	13.5	—	—	—	—	773	40.5	1.5	23.4	0.2
	u. k. 38	18.4	39.5	23.7	13.2	2.6	2.6	—	—	973	10.5	0.4	—	—
	tillh. 75	25.4	38.7	20.0	13.3	1.3	1.3	—	—	874	25.3	0.9	30.2	0.2

¹ För arbetare med övertidsarbete. — ² Se not 5 sid. 59.

Övertidsarbetet hade sin största utbredning vid företag i närheten av befolkningssentra och utnyttjades framför allt av större handelsträdgårdar, som tillämpade kollektivavtal. Av de manliga arbetarna hade nära två femtedelar haft övertidsarbete under 1942 och i medeltal utgjort 92 övertidstimmar under året. Övertidsarbetets omfattning för den enskilde arbetaren framgår närmare av nedanstående tablå:

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1942							301 o. över
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över	
Samtliga företag . . .	703	39.4	26.6	14.2	11.5	3.8	2.6	1.9	
därav med koll.-avtal	574	40.4	27.4	13.2	10.3	4.2	2.8	1.7	
» utan »	129	34.9	23.3	18.6	17.1	2.3	1.5	2.3	

En stor del av övertidsarbetet inom trädgårdsskötseln torde bestå av s. k. vaktjänst, vilket i lantarbetstidslagen icke räknas som övertidsarbete i egentlig mening.

Vid uträkningen av årslöner för trädgårdsarbetare medtages endast löneuppgifter för arbetare, som inom resp. företag utfört minst 250 dagsverken under året. Denna avgränsning av materialet medför givetvis vissa förskjutningar i undersökningens representativitet, vilka dock i stort sett torde framgå av vad som förut anförts om säsong- resp. helårsanställning.

Lönenivåns förändringar 1938—1942. Löneutvecklingen sedan 1938 belyses i nedanstående tablå, där de redovisade medellönerna för olika yrkesgrupper ha uträknats under antagande av att fördelningen på ortsgrupper varit densamma under hela perioden som under redovisningsåret 1939.

År	Medelförtjänst ¹ för arbetare fyllda 18 år																	
	förmän		yrkesarbetare				grovarbetare				elever		specialarbetare		kvinnl. arbetare			
	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100	Kr. per tim. = 100	Förög. år = 100		
																	1939	1939
1938 ²	1.14	102	—	0.83	91	—	0.74	101	—	0.54	92	—	0.85	92	—	0.57	108	—
1939	1.12	100	98	0.91	100	110	0.73	100	99	0.59	100	109	0.92	100	108	0.53	100	93
1940	1.20	107	107	0.96	105	105	0.78	107	107	0.63	107	107	0.99	108	108	0.56	106	106
1941	1.35	121	113	1.03	113	107	0.87	119	112	0.69	117	110	1.04	113	105	0.60	113	107
1942	1.44	129	107	1.15	126	112	0.99	136	114	0.78	132	113	1.18	128	113	0.70	132	117

I jämförelse med år 1939 visade timförtjänsten en stegring av 26 till 36 % för olika yrkesgrupper. För samtliga vuxna manliga arbetare utgjorde ökningen 29 % och för vuxna kvinnliga arbetare 32 %. I förhållande till föregående år steg timlönen med 14 % för samtliga vuxna manliga arbetare och 17 % för vuxna kvinnliga arbetare.³

¹ Inkluderar även anläggningsarbetarnas löner. — ² 1938 års siffror påverkas av de kommunalanställda parkarbetarnas jämförelsevis höga löner. Dessa arbetare ha uteslutits ur undersökningarna tr. o. m. 1939. — ³ Siffror avseende den motsvarande utvecklingen av reallönen kunna ej lämnas i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållanden på landsbygden.

Kollektivavtalens lönesatser. Enligt uppgift skulle löneförhållandena för ungefär 3 000 handelsträdgårdsarbetare, anställda hos omkring 650 arbetsgivare, vara reglerade genom kollektivavtal mellan å ena sidan dels svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen, dels allmänna arbetsgivareföreningen (Malmö, Landskrona och Ystad) samt å andra sidan svenska lantarbetareförbundet.¹ I riksavtalet indelas de egentliga trädgårdsarbetarna i 5 åldersgrupper, varvid grupp 1 omfattar utlärdade trädgårdsarbetare, som fyllt 22 år och ha minst 6 års praktik i yrket, grupp 2 arbetare, som fyllt 21 år och ha minst 4 års praktik, samt grupp 3, 4 och 5 arbetare, som fyllt resp. 20, 18 och 16 år. Vidare indelas landet i lönehänseende i tre områden, nämligen Stockholms- och Göteborgstrakten, Norrland samt landet i övrigt. Även för grovarbetare sysselsatta med grävnings-, hacknings-, rensnings- samt frukt- och bärplockningsarbeten o. dyl. samt för kvinnor är lönen graderad efter dessa grupper. I efterföljande tablå lämnas en översikt av de i riksavtalen samt Skåneavtalen för åren 1939 och 1942—1943 fastställda lönesatserna inom olika delar av landet.

	Stockholms och Göteborgs omgivningar			Övriga områden i södra och mellersta Sverige			Norrland			Skåne (allm. arbetsgivareför.)		
	1939	1942	1943	1939	1942	1943	1939	1942	1943	1939	1942	1943
Lön i öre per timme för utlärdade trädgårdsarbetare fyllda 22 år . . .	98	109	114	89	99	104	93	102	107	88	98	103
grovarbetare fyllda 20 år	77	95	100	70	85	90	74	87	92	66	84	89
kvinnor fyllda 18 år	56	64	72	46	54	61	50	56	63	44	54	61

Den mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen träffade överenskommelsen om lönerreglering efter index tillämpas även för trädgårdsarbetare. Det rörliga tillägget skall för manliga arbetare beräknas på en timlön av 83 öre och för kvinnliga arbetare på en timlön av 52 öre.

Faktiska arbetsförtjänster år 1942. En sammanfattning av löneuppgifterna rörande inom trädgårdsverksamheten sysselsatta arbetare lämnas i tab. 19, vari meddelas genomsnittliga löneinkomster (kontant och naturaförmåner) inom olika yrkesgrupper per timme, dag och år under 1942, varvid arbetare med och utan kollektivavtal särredovisas. Vid uträknande av årsförtjänsterna ha endast medtagits uppgifter för arbetare, som utgjort minst 250 arbetsdagar under året. Medellöner, som grunda sig på uppgifter för mindre än 10 arbetare, ha uteslutits. Med anledning av att anläggningsarbete beträffande lönenivån avsevärt skiljer sig från egentlig handelsträdgårdsrörelse, ha i det följande löneuppgifterna i regel särredovisats för dessa två huvudkategorier.

Den genomsnittliga **t i m f ö r t j ä n s t e n** (inkl. overtidsersättning, naturaförmåner o. dyl.) uppgick för år 1942 till 1·02 kr. för samtliga i undersökningen representerade män och till 0·67 kr. för samtliga kvinnor. För vuxna manliga arbetare var timförtjänsten 1·06 kr. (exkl. anläggningsarbete) och

¹ För arbetare hos trädgårdsanläggare gälla särskilda avtal.

Tab. 19. Genomsnittliga löneinkomster (kontant och naturaförmåner) för trädgårdsarbetare år 1942.

	Antal redovisade arbetare			Genomsnittlig timlön (kr.)			Genomsnittlig daglön (kr.)			Genomsnittlig årslön (kr.) ¹		
	samtliga	med minst 250 dagsverken	med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar	därav			därav			därav		
				samtliga arbetare	med koll.-avt.	utan koll.-avt.	samtliga arbetare	med koll.-avt.	utan koll.-avt.	samtliga arbetare	med koll.-avt.	utan koll.-avt.
Vuxna arbetare fyllda 18 år												
Män (exkl. anläggningsarb.)	2 556	924	1 713	1·06	1·12	0·96	8·72	9·48	7·68	2 605	2 816	2 318
Trädgårdsarbetare	2 353	838	1 582	1·06	1·12	0·95	8·74	9·52	7·69	2 613	2 839	2 321
därav: förmän	296	211	173	1·40	1·48	1·26	11·73	12·82	10·34	3 459	3 759	3 092
yrkesarbetare	1 143	404	760	1·11	1·18	0·98	8·83	9·61	7·74	2 542	2 759	2 225
grovarbetare	460	80	363	1·02	1·06	0·93	8·27	8·66	7·37	2 273	2 264	2 294
elever	454	143	286	0·78	0·80	0·74	6·18	6·65	5·78	1 755	1 912	1 644
Specialarbetare	146	75	96	1·16	1·20	1·08	9·16	9·51	8·45	2 617	2 687	2 447
därav: snickare	20	6	16	1·38			11·16	11·36				
chaufförer	27	16	21	1·25	1·29		10·59	10·85		3 001	3 012	
eldare	18	8	10	1·17			9·35	9·02				
hästkörare	81	45	49	1·06	1·06	1·05	8·29	8·65	7·71	2 405	2 522	2 171
Övriga arbetare	57	11	35	0·86	0·88	0·83	6·21	6·94	5·11	1 951		
Mänliga anläggningsarb.	78	2	70	1·73	1·73	—	14·14	14·14	—	—	—	—
därav: förmän	16	2	16	2·00	2·00	—	15·89	15·89	—	—	—	—
yrkesarbetare	53	—	45	1·66	1·66	—	13·41	13·41	—	—	—	—
grovarbetare	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
elever	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvinnor (exkl. anläggningsarb.)	501	46	347	0·70	0·72	0·67	5·55	5·72	5·30	1 603	1 615	1 585
Trädgårdsarbetare	440	42	307	0·70	0·72	0·66	5·62	5·74	5·41	1 632	1 615	1 662
därav: yrkesarbetare	205	30	133	0·72	0·73	0·70	5·84	5·93	5·72	1 719	1 744	1 683
grovarbetare	170	5	137	0·70	0·72	0·62	5·54	5·76	4·87			
elever	65	7	37	0·64	0·65	0·63	5·07	5·16	4·96			
Övriga arbetare	61	4	40	0·70	0·71	0·68	5·03	5·43	4·80			
Minderåriga manliga arbetare (exkl. anläggningsarb.)	485	116	270	0·53	0·61	0·49	4·28	4·86	3·97	1 276	1 389	1 226
Minderåriga kvinnliga arbetare (exkl. anläggningsarb.)	103	4	75	0·52	0·61	0·44	3·92	4·47	3·59			
Samtliga arbetare år 1942²												
män	3 119	1 042	2 063	1·02	1·11	0·85	8·20	9·22	6·94	2 461	2 732	2 133
kvinnor	604	50	422	0·67	0·71	0·61	5·30	5·59	4·94	1 555	1 577	1 526
Samtliga arbetare år 1941²												
män	3 488	1 169	2 205	0·91	1·00	0·78	7·25	8·26	6·22	2 153	2 410	1 897
kvinnor	586	43	414	0·56	0·60	0·51	4·66	4·96	4·28	1 466	1 438	1 509

¹ Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ² Inklusive anläggningsarbetare.

för minderåriga 0·53 kr., medan motsvarande timlöner för kvinnor utgjorde 0·70 kr. och 0·52 kr. Den genomsnittliga dagsförtjänssten under redogörelseåret uppgick till 8·20 kr. för män och 5·30 kr. för kvinnor, medan den totala årsförtjänssten var 2 461 resp. 1 555 kr. För enbart vuxna arbetare (exkl. anläggningsarbetare) var årsinkomsten 2 605 kr. och för kvinnor 1 603 kr.

Bland yrkesgrupperna kommo förmän högst på löneskalan. Timlönen för dessa (1·40 kr.) låg 26 % över genomsnittslönen för yrkeskunniga trädgårdsarbetare (1·11 kr.). Grovarbetarlönen (1·02 kr.) understeg yrkesarbetarnas genomsnittslön med omkring 8 %, medan elevernas medellön (0·78 kr.) kom ända till 30 % under densamma. Av specialarbetarna inom trädgårdsnäringsen uppnådde snickare 1·38 kr., chaufförer 1·25 kr. samt eldare 1·17 kr. i medelförtjänst per timme, medan hästkörarnas lönestandard (1·06 kr.) endast obetydligt översteg grovarbetarnas. I förhållande till de inom jordbruket redovisade förmännen (trädgårdsmästarna) och trädgårdsarbetarna, vilkas genomsnittliga timförtjänster uppgingo till 1·07 resp. 0·81 kr., låg lönenivån inom handelsträdgårdarna betydligt högre. Jordbrukets trädgårdsarbetare, av vilka nära hälften voro yngre än 21 år, torde emellertid till största delen utgöras av elever och grovarbetare.

Medellönen per år för arbetare utan resp. med naturaförmåner jämte det genomsnittliga värdet av olika naturaförmåner framgår av nedanstående tablå:

	Genomsnittlig total årslön (kr.) för	d ä r a v					Nat.-för- männernas värde i % av total- lönen	
		arbe- tare utan nat- förm.	arbe- tare med nat- förm.	kost och logi	uppskattat värde (i kr.) av erhållna naturaförmåner för arbetare med	endast bostad		bostad o. andraför- nöden- heter
<i>Manliga arbetare fyllda 19 år (exkl. anläggn.-arb.)</i>								
Förmän	{ m. k. ¹ 3 421 u. k. 3 136	4 161	3 063	865	393	515	560	13·5
Yrkesarbetare	{ m. k. 2 828 u. k. 2 313	2 411	2 114	899	223	—	567	23·5
Grovarbetare	{ m. k. 2 306 u. k. 2 528	—	.	.
Elever	{ m. k. 2 071 u. k. 1 663	1 578	1 621	787	.	—	732	46·4
Specialarbetare	{ m. k. 2 731 u. k. 2 526	2 602	390	15·0
Övriga arbetare	{ m. k. . u. k. .	.	.	—	.	—	.	.
<i>Minderåriga manl. arb. (exkl. anläggn.-arb.)</i>	{ m. k. 1 323 u. k. 1 134	.	1 371	705	—	—	705	51·4

Av de många faktorer, som utöva inflytande på lönenivån inom trädgårdsnäringsen, har förutom yrke hänsyn tagits till arbetarnas åldersfördelning och förekomsten av kollektivavtal samt företagens storlek, geografiska belägenhet och huvudslag av odling.

¹ Se not 5 sid. 59.

Tab. 20. Genomsnittlig timlön för trädgårdsarbetare inom olika åldersgrupper.

	Antal redovisade arbetare	Medellöning (i kr.) för arbetare i åldern												
		under 16 år	16—17 år	18—19 år	20—21 år	22—29 år	30—39 år	40—49 år	50—59 år	60—64 år	65 år o. över	ej an-given ålder		
<i>Manliga arbetare (exkl. anläggningsarb.)</i>														
Förmän . . .	m. k. ¹	105	—	—	—	—	—	1·31	1·44	1·61	1·52	·	·	—
	u. k.	68	—	—	—	—	—	1·14	1·28	1·29	·	·	·	·
Yrkesarbetare . . .	m. k.	493	—	—	—	1·06	1·18	1·24	1·21	1·15	1·08	·	·	0·95
	u. k.	267	—	—	—	·	0·99	1·03	1·02	1·01	·	·	·	0·97
Grovarbetare . . .	m. k.	259	—	—	0·94	1·06	·	1·08	1·09	1·08	1·09	0·99	0·98	·
	u. k.	104	—	—	·	·	·	0·95	1·01	0·98	0·96	·	0·77	·
Elever	m. k.	264	0·52	0·67	0·87	0·91	·	0·68	·	·	·	·	·	·
	u. k.	292	0·40	0·57	0·73	0·73	·	0·80	·	·	·	·	·	·
Specialarb. . . .	m. k.	65	—	—	—	—	1·30	1·25	1·24	·	·	·	·	·
	u. k.	31	—	—	—	—	·	·	1·15	·	·	·	·	·
Övriga arb. . . .	m. k.	24	—	—	—	—	·	·	·	·	·	·	·	·
	u. k.	11	—	—	—	—	·	·	·	·	·	·	·	·
Samtliga	m. k.	1 210	0·52	0·67	0·87	0·95	0·99	1·10	1·23	1·28	1·16	1·01	1·01	0·91
	u. k.	773	0·40	0·57	0·73	0·74	0·81	0·98	1·09	1·10	1·06	0·90	0·77	0·92
	tillh.	1 983	0·44	0·61	0·80	0·85	0·91	1·06	1·18	1·22	1·13	0·97	0·91	0·91
Anläggningsarb.	m. k.	70	—	—	—	—	1·74	1·83	1·60	·	·	·	·	·
	u. k.	—	—	—	—	—	·	·	·	·	·	·	·	·
	tillh.	70	—	—	—	—	1·74	1·83	1·60	·	·	·	·	·
Kvinnliga arbetare (exkl. anläggningsarb.)	m. k.	265	0·58	0·63	0·70	0·62	0·68	0·72	0·75	0·73	0·75	·	·	0·67
	u. k.	157	0·40	0·46	·	·	·	0·65	0·72	0·70	0·61	·	·	0·65
	tillh.	422	0·48	0·55	0·66	0·61	0·71	0·69	0·74	0·72	0·69	·	·	0·66

I tab. 20 meddelas genomsnittslöner för trädgårdsarbetare i olika åldersklasser. I allmänhet tar sig sambandet mellan lön och ålder uttryck i en mer eller mindre stark successiv stegring av genomsnittslönen upp till omkring 40—50 år, varefter löneminskning ofta inträder.

I tab. 21 lämnas en redogörelse för timlönens storlek inom olika ortsgrupper och storleksgrupper av företaget. Medellönerna för varje yrkesspecialitet har härvid beräknats under antagande av att åldersfördelningen inom de olika Orts- och företagsgrupperna varit densamma som för hela riket.

Det framgår tydligt, att en av de viktigaste orsakerna till lönedifferenserna inom trädgårdsnäringen är, i vilken utsträckning företagen äro beroende av närheten till större befolkningscentra för avsättning av sina produkter.

I tab. 21 ha yrkesarbetarna även fördelats efter trädgårdarnas huvudslag av odling inom resp. Orts- och företagsgrupper. Vid uträknande av medellönerna ha hänsyn tagits till arbetarnas åldersfördelning vid olika företagspecialiteter inom varje Orts- och storleksgrupp.

En väsentlig löneskillnad framträder mellan anläggningsarbetare och övriga trädgårdsarbetare. I övrigt synas lönerna ligga högst inom de specialiserade formerna av trädgårdsföretag.

¹ Se not 5 sid. 59.

Tab. 21. Genomsnittlig timlön (kr.) för trädgårdsarbetare inom olika orter och storleksgrupper av företag.

Trädgårdsarbetare fyllda 18 år	Stock- holm med om- nejd	Göte- borg med om- nejd	Malmö med om- nejd	Övriga städer med för- orter	Köp- och muni- cipal- samh.	Övriga lands- kom- muner	Hela riket	Därav inom företag med nedanstående antal arbetare					
								1-3	4-5	6-10	11-50	51 o. fl.	
<i>Män (exkl. anläggnings- arb.)</i>													
Förmän . . .	m. k. ¹	1.55	.	1.50	1.46	.	1.46	1.48	1.25	1.47	1.43	1.63	.
	u. k.	—	—	—	1.33	.	1.20	1.26	1.19	1.18	1.40	1.29	—
Yrkesarbetare . . .	m. k.	1.30	1.32	1.15	1.13	.	1.08	1.18	1.11	1.18	1.14	1.22	1.47
	u. k.	1.02	1.09	.	1.00	0.92	0.94	0.98	0.96	0.90	1.06	1.00	—
Grovarbetare . . .	m. k.	1.16	1.16	0.94	1.03	.	0.98	1.06	0.91	1.04	1.04	1.05	1.12
	u. k.	1.13	.	.	1.05	.	0.83	0.93	0.87	0.90	0.87	1.12	—
Elever	m. k.	0.79	1.11	0.64	0.84	.	0.94	0.80	0.88	1.05	0.85	1.04	0.69
	u. k.	.	.	.	0.76	0.63	0.72	0.74	0.75	0.69	0.79	.	—
Specialarbetare . . .	m. k.	1.29	.	.	1.13	—	1.06	1.20	.	.	1.00	1.24	1.28
	u. k.	.	—	—	1.23	.	0.96	1.08	.	.	.	1.22	—
Övriga arbetare . . .	m. k.	.	.	.	0.80	—	.	0.88	.	.	0.89	.	—
	u. k.	.	.	.	—	—	.	0.83	—
Anläggningsarb. . .	m. k.	1.99	.	1.42	.	.	—	1.73	1.45	1.46	1.58	2.02	—
	u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvinnor (exkl. an- läggn. arb.) . . .	m. k.	0.78	.	0.67	0.68	.	0.75	0.72	0.68	0.70	0.69	0.78	0.67
	u. k.	0.75	.	.	0.79	—	0.59	0.67	0.67	0.68	0.66	0.71	—
<i>Manliga yrkesarbetare vid företag med</i>													
Köksväxtodling . . .	m. k.	.	.	1.11	.	—	1.10	1.09	.	.	1.21	1.11	—
	u. k.	.	.	—	.	—	0.98	0.95	0.85	.	1.18	—	—
Blomsterodling . . .	m. k.	1.44	.	.	1.15	—	.	1.28	1.15	1.31	1.15	1.32	—
	u. k.	—	—	—	1.08	—	.	1.03	1.09	.	1.12	1.03	—
Fruktodling	m. k.	—	—	—	—	—	1.09	1.11	—	—	—	—	—
	u. k.
Plantskole- rörelse	m. k.	.	.	.	1.16	.	1.09	1.16	.	.	1.09	1.20	.
	u. k.	—	—	—	1.13	—	0.96	1.03	—
Anläggningsar- bete	m. k.	1.91	.	1.43	.	.	—	1.66	.	.	1.53	1.92	—
	u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Köksväxt- och blomsterodl.	m. k.	1.26	1.32	.	1.09	—	.	1.20	1.10	1.18	1.19	1.23	—
	u. k.	—	.	.	0.98	0.93	0.87	0.96	0.99	0.82	1.05	.	—
Allsidaig träd- rörelse	m. k.	1.16	.	.	1.13	.	1.05	1.11	.	1.16	1.11	1.11	—
	u. k.	—	—	—	1.01	.	0.96	0.99	1.04	0.96	1.02	.	—
Köksväxt- o. fruktodling	m. k.	1.07	—
	u. k.	0.96	—
Ej angiven spe- cialitet	m. k.	—	—	—	—	—	—
	u. k.	—	—	—	—	—	—

Ännu mera ingående belysas de regionala lönedifferenserna i efterföljande sammanställning, där yrkesarbetarna fördelats efter uppgifterna om antal praktikår vid olika företagsgrupper. Vid uträknande av medellönerna ha hän-
syn tagits till den olika åldersfördelningen inom ortsgrupperna.

¹ Se not 5 sid. 59.

Timplöner för yrkesarbetare (exkl. anläggn.-arbetare) fyllda 22 år, kr.	Arbetare med 6 el. fl. års praktik vid företag med . . . arbetare					Arbetare med 0—6 års praktik vid företag med . . . arbetare				
	med koll.-avtal	utan koll.-avtal	1—5	6—10	11—50	med koll.-avtal	utan koll.-avtal	1—5	6—10	11—50
Stockholm m. omnejd	1:39	1:14	1:18	1:32	1:47	1:12	0:89	1:01	1:07	.
Göteborg »	1:39	.	.	1:35	1:41	1:08	1:11	.	.	.
Malmö »	1:16	1:12	.	.	1:13	.
Övr. städer m. förorter därav:										
i södra Sverige . . .	1:19	1:11	1:12	1:16	.	0:98	.	1:05	1:00	.
i mellersta » . . .	1:22	0:97	1:05	1:15	1:21	1:02	0:98	0:93	1:12	1:00
i norra » . . .	1:21	0:96	.	.	.	0:95
Landsbygdskommuner därav:										
i södra Sverige . . .	1:15	0:93	0:92	1:11	.	1:03	0:90	.	.	.
i mellersta » . . .	1:10	1:01	0:98	1:07	.	1:02	0:87	0:86	0:98	1:02
i norra »	—	.	0:97	.	.	.
Hela riket	1:23	1:02	1:05	1:19	1:26	1:04	0:95	0:97	1:08	1:01

Den höga lönenivån omkring de tre största städerna framträder även vid denna mycket långt drivna uppdelning av materialet. Lönetendensen är visserligen icke genomgående, vilket dock torde förklaras av materialets ringa omfattning.

Tablån utvisar vidare, att löneskillnaden mellan yrkeskunniga arbetare med minst 6 års praktik och dylika med ett mindre antal praktikår är ganska avsevärd på många orter. Likaså framgår det, att lönenivån för en så långt möjligt likartat sammansatt personal ligger betydligt högre vid handelsträdgårdar med kollektivavtal än vid dylika utan avtal. Man finner dessutom, att det i regel råder ett positivt samband mellan lönenivån och företagets storlek.

Utöver ovan anförda genomsnittssiffror är det av intresse att studera arbetarnas fördelning efter löneinkomstens storlek, vilket belyses i tab. 22.

Av vad som förut nämnts beträffande de regionala lönedifferenserna m. m., är det naturligt, att de individuella timplönera förete en stark spridning. En koncentration omkring vissa lönegrupper kan dock tydligt iakttagas. Av yrkesarbetare med kollektivavtal hade över en tredjedel mellan 1:00 och 1:20 kr. i timplön och nästan lika många mellan 1:20 och 1:40 kr., medan tre tiondelar av de oorganiserade yrkesarbetarna erhöilo en timplön mellan 0:80 och 1:00 kr. och lika många 1:00 och 1:20 kr. För hälften av antalet kollektivavtalsbundna yrkesarbetare över- eller understeg lönen medianlönen per timme (1:18 kr.) med 14 öre, och för samma arbetargrupp vid företag utan kollektivavtal utgjorde motsvarande avvikelse från medianlönen (0:98 kr.) 16 öre. För kvinnliga arbetare över- eller understeg lönen för halva antalet arbetare medianlönen (0:68 kr.) med 8 öre.

En fördelning av trädgårdsarbetarna efter årslönens storlek uppvisar en något större spridning än motsvarande för timplönen, såsom framgår av efterföljande sammanställning.

	Redo- visa- de arbet. med minst 250 dagsv.	Därav i % med en årslön (kontant och natraförmåner) av kr.						Medel- lön per år, kr.	Medi- anlön per år, kr.	Normal lönevariation, kr.	
		in- till 1 000	1 000— 1 499	1 500— 1 999	2 000— 2 499	2 500— 2 999	3 000— 3 499				3 500 o. ö- ver
Vuxna manliga arb. fyllda 18 år (exkl. anlägg- ningsarb.)											
Trädgårdsarb. { m. k. ¹	472	—	3·6	11·3	23·7	25·4	19·7	16·8	2 839	2 718	2 309—3 228
{ u. k.	366	1·1	11·5	23·8	27·0	17·2	12·0	7·4	2 321	2 197	1 777—2 830
därv											
förmän { m. k.	116	—	—	0·9	7·8	14·6	23·3	53·4	3 759	3 630	3 033—4 397
{ u. k.	95	—	—	2·1	15·8	28·4	30·5	23·2	3 092	3 040	2 620—3 475
yrkesarbetare { m. k.	240	—	1·2	6·3	23·3	37·9	25·0	6·3	2 759	2 761	2 435—3 105
{ u. k.	164	1·2	7·3	27·4	36·0	17·1	7·9	3·1	2 225	2 146	1 859—2 553
grovarbetare { m. k.	57	—	—	3·5	21·1	52·6	14·0	8·8	2 264	2 275	2 010—2 492
{ u. k.	23	—	—	13·0	17·4	26·1	34·8	8·7	2 294	2 300	1 850—2 833
elever { m. k.	59	—	—	20·3	42·4	28·8	6·8	1·7	1 912	1 922	1 600—2 225
{ u. k.	64	2·4	32·1	42·9	22·6	—	—	—	1 644	1 625	1 430—1 940
Specialarbetare { m. k.	53	—	3·8	3·8	32·1	30·2	22·6	7·5	2 687	2 675	2 308—3 130
{ u. k.	22	9·1	4·6	9·1	22·7	22·7	31·8	—	2 447	2 675	2 040—3 158
Övriga arbetare { m. k.	7	14·3	—	—	28·6	57·1	—	—	—	—	—
{ u. k.	4	50·0	25·0	—	—	25·0	—	—	—	—	—
Samtliga { m. k.	532	0·2	3·6	10·4	24·6	26·3	19·7	15·2	2 816	2 702	2 308—3 199
{ u. k.	392	2·1	11·2	22·7	26·5	17·6	13·0	6·9	2 318	2 206	1 779—2 848
tillh.	924	1·0	6·8	15·6	25·4	22·6	18·9	11·7	2 605	2 523	2 032—3 089

Dagsförtjänster för tillfälligt anställd arbetskraft. Liksom för jordbruket är behovet av tillfällig lejd arbetskraft utmärkande för trädgårdsnärigen. De tillfälliga arbetarnas löner torde i vissa fall avvika från den mera fasta arbetarstammens, varför i frågeformuläret även begärts summariska uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och total avlöningssumma för arbetare, som under året utfört mindre än 50 dagsverken i trädgården. En sammanställning av på grundval härav beräknade genomsnittliga dagsförtjänster, vilka avse tillhoppa 2 382 arbetare (i regel grovarbetare) med sammanlagt 59 943 dagsverken, meddelas här nedan.

	Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr.)	Stockholm med omnejd	Göteborg med omnejd	Malmö med omnejd	Övr. städer med förortsbebyggelse	Köp. och mren	Övr. landskommuner	Hela riket
män	m. k. ¹	9·67	9·15	.	8·13	8·96	7·94	8·44
	u. k.	11·07	.	.	8·05	8·80	8·46	8·50
	tillh.	9·99	9·11	.	8·24	8·84	8·23	8·47
kvinnor	m. k.	5·56	.	5·21	6·10	5·76	5·13	5·62
	u. k.	6·14	.	.	5·28	6·03	5·04	5·35
	tillh.	5·79	.	5·22	3·66	5·92	4·88	5·52
barn	m. k.	3·06	.	3·22	3·61	—	3·13	3·32
	u. k.	2·97	.	.	2·82	2·34	3·12	2·92
	tillh.	3·04	.	3·24	3·19	2·34	3·12	3·13

Sysselsättningsvolym och lönebudget inom trädgårdsnärigen 1941—1942. För att komplettera bilden av den yrkesmässiga trädgårdsnärigen försörjningsmöjligheter för landets trädgårdsarbetare har i efterföljande tablå läm-

¹ Se not 5 sid. 59.

Tab. 22. Redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter timlönens storlek år 1942.

	Redovisade arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstim.	Därav (i %) med en timlön (kontant och naturaförmåner) av kr.										Normal lönevariation, kr.		
		in till 0.40	0.40-0.68	0.68-0.79	0.80-0.98	1.00-1.19	1.20-1.38	1.40-1.58	1.60-1.79	1.80 och över	1.80 och över		Medel-lön, kr.	Median-lön, kr.
Vuxna arbetare fyllda 18 år.														
<i>Män.</i>														
(Exkl. anläggningsarb.)														
Trädgårdsarbet.	{ m. k. u. k.	1 024 558	0.2 1.2	5.2 8.1	5.8 20.8	16.5 24.2	37.0 26.0	22.9 13.1	6.9 3.9	2.0 1.8	3.5 0.9	1.12 0.95	1.11 0.97	0.98—1.27 0.75—1.12
däruv:														
förmän	{ m. k. u. k.	105 68	— —	— —	1.4 14.7	2.9 26.5	20.9 29.4	19.0 16.2	22.9 5.9	14.3 5.9	20.0 1.26	1.48 1.24	1.46 1.24	1.22—1.74 1.06—1.46
yrkesarbetare	{ m. k. u. k.	493 267	0.4 0.7	0.8 4.1	3.1 18.3	13.0 29.6	35.7 30.0	34.1 12.0	9.3 3.0	1.0 1.9	2.6 0.4	1.18 0.98	1.18 0.98	1.04—1.31 0.81—1.31
grovarbetare	{ m. k. u. k.	259 104	— 1.9	0.8 9.6	5.4 15.4	19.3 18.3	58.3 33.6	15.4 18.3	0.4 1.9	0.4 1.0	— —	1.06 0.93	1.08 1.02	1.00—1.17 0.77—1.14
elever	{ m. k. u. k.	167 119	— 2.5	28.1 20.2	18.0 42.0	31.1 22.7	18.0 10.1	4.2 1.7	— 0.8	— —	0.6 —	0.80 0.74	0.83 0.73	0.58—0.99 0.61—0.89
Specialarbetare	{ m. k. u. k.	65 31	— —	— 6.4	4.6 9.7	13.9 9.7	36.9 35.5	21.5 29.0	15.4 9.7	6.2 —	1.5 —	1.20 1.08	1.17 1.10	1.03—1.39 1.00—1.32
däruv:														
snickare	{ m. k. u. k.	9 7	— —	— 14.3	— —	— —	33.3 14.3	— 28.6	— 42.8	— —	11.1 —	— —	— —	— —
chaufförer	{ m. k. u. k.	20 1	— —	— 100.0	— —	— —	5.0 —	30.0 —	30.0 —	5.0 —	— —	1.29 —	1.29 —	1.16—1.46 —
eldare	{ m. k. u. k.	6 4	— —	— —	— 25.0	— —	16.7 —	50.0 75.0	16.7 —	— —	— —	— —	— —	— —
hästkörare	{ m. k. u. k.	30 19	— —	— —	10.0 10.5	23.3 15.8	46.7 52.6	16.7 21.1	3.3 —	— —	— —	1.06 1.05	1.08 1.07	0.96—1.19 1.00—1.20
Övriga arbetare	{ m. k. u. k.	24 11	8.3 9.1	8.4 —	12.5 18.2	20.8 63.6	45.8 —	4.2 9.1	— —	— —	— —	0.88 0.88	1.01 0.90	0.77—1.08 0.70—0.98
Samtliga	{ m. k. u. k.	1 113 600	0.4 1.3	4.9 7.8	5.8 20.2	16.4 24.2	37.2 26.0	22.5 13.8	7.3 4.2	2.3 1.7	3.2 0.8	1.12 0.96	1.11 0.97	0.98—1.28 0.76—1.13
tillh.		1 713	0.7	6.0	10.9	19.1	33.3	19.4	6.2	2.0	2.4	1.06	1.07	0.90—1.24
Anläggningsarb.	{ m. k. u. k. tillh.	70 — 70	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	20.0 — 20.0	17.1 — 17.1	17.2 — 17.2	45.7 — 45.7	1.73 — 1.73	1.77 — 1.77	1.45—1.99 — 1.45—1.99
<i>Kvinnor.</i>														
(Exkl. anläggningsarb.)														
Trädgårdsarbet.	{ m. k. u. k.	209 98	1.4 3.1	7.7 31.7	72.7 51.0	4.8 5.1	12.9 6.1	— 1.0	— 1.0	— —	0.5 1.0	0.72 0.66	0.69 0.65	0.64—0.78 0.56—0.75
Övriga arbetare	{ m. k. u. k.	19 21	5.2 —	5.3 38.1	68.4 47.6	15.8 —	5.3 14.3	— —	— —	— —	— —	0.71 0.68	0.73 0.68	0.65—0.80 0.57—0.78
Samtliga	{ m. k. u. k.	228 119	1.7 2.5	7.5 32.8	72.4 50.4	5.7 4.2	12.3 7.6	— 0.9	— 0.8	— —	0.4 0.8	0.72 0.67	0.69 0.65	0.63—0.78 0.56—0.76
tillh.		347	2.0	16.1	64.8	5.2	10.7	0.3	0.3	—	0.6	0.70	0.68	0.62—0.77
Minderåriga arbetare.														
(Exkl. anläggningsarb.)														
Manliga	{ m. k. u. k. tillh.	97 173 270	10.3 30.1 23.0	41.2 45.7 44.1	35.1 17.3 23.7	9.3 5.8 7.0	3.1 1.1 1.8	— — —	1.0 — 0.4	— — —	— — —	0.61 0.49 0.53	0.60 0.48 0.52	0.50—0.73 0.38—0.60 0.41—0.66
Kvinnliga	{ m. k. u. k. tillh.	37 38 75	8.1 26.3 17.3	43.3 63.2 53.4	32.4 10.5 21.3	— — —	16.2 — 8.0	— — —	— — —	— — —	— — —	0.61 0.44 0.52	0.60 0.46 0.52	0.51—0.72 0.40—0.54 0.43—0.63

1 Se not 5 sid. 59.

nats en sammanställning av arbetarantal, antal dagsverken och lönesumma år 1941 och 1942 vid handelsträdgårdar, vilka äro redovisade i förevarande statistik såväl 1941 som 1942. Med användande av dessa uppgifter, vilka avse 552 trädgårdar med 3 900 arbetare år 1942 och en lönebudget av nära 4 milj. kr. (inkl. naturaförmåner), ha med 1941 som basår uträknats indextal för hela antalet sysselsatta arbetare, antalet årsarbetare, antalet dagsverken utförda av lejd arbetskraft resp. av ägaren och dennes familjemedlemmar samt totalsumma utbetalade arbetslöner.

Indextal för år 1942 om 1941 = 100

Ortsgrupper	Antal företag	Antal arb. (lejd arbetskraft)	därav			därav utförda av				Konstant lönesumma (lejd arbetskraft)	Naturaförmånernas värde (lejd arbetskraft)	Total lönesumma (lejd arbetskraft)
			vuxna manl. årsarbetare ¹	vuxna kvinnl. årsarbetare ¹	Antal dagsverken	vuxna manl. arbetare	vuxna kvinnl. arbetare	vuxna manl. familjemedl.	vuxna kvinnl. familjemedl.			
Stockholm med omnejd	80	107	116	—	104	107	96	95	122	119	91	117
Göteborg » »	22	106	123	—	104	98	320	162	—	115	135	115
Malmö » »	37	127	103	—	104	94	138	119	145	104	87	103
Övr. städer m. förorter .	188	100	95	100	104	96	111	112	170	112	103	112
Köpingar och mten . . .	39	102	121	33	111	104	91	126	375	113	94	111
Övriga landskommuner	186	100	91	56	99	89	102	95	103	113	92	110
Hela riket	552	104	101	86	103	97	110	105	134	113	95	112

Sysselsättningsvolymen har stigit med 3 % sedan föregående år men ifrågasättande ökning hänför sig blott till de kvinnliga arbetarna samt medhjälpare familjemedlemmar. Den totala lönesumman har samtidigt stigit med 12 %. Minskningen av naturaförmånernas värde sammanhänger med att antalet arbetare med naturaförmåner var mindre 1942 än 1941.

C. Skogsarbetare.

I mellersta och norra Sverige, å sydsvenska höglandet m. fl. landsdelar, där skogsbruket är en huvudnäring, sker för vissa arbetarkategorier en regelmässig växling i sysselsättning under olika årstider mellan jordbruk och skogshantering. Det är därför av intresse att såsom komplement till löneuppgifterna för den mera tillfälliga arbetskraften inom jordbruket även ge en översikt över skogsarbetarnas löneförhållanden.² Framhållas må, att skogsarbetena i vårt land så gott som uteslutande utföras på ackord.

Alltsedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren (f. n. 102) inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). På grundval av dessa uppgifter, vilka t. o. m. 1942 ha avsett förhållandena under februari månad,

¹ Arbetare, som under året utfört minst 300 dagsverken hos företaget. — ² En närmare belysning av skogsarbetarnas löne- och arbetsförhållanden erhålles i en av socialstyrelsen verkställd specialundersökning, »Skogsbygdens arbets- och levnadsvillkor», del I (utg. 1937).

Tab. 23. Skogsarbetarnas löneförhållanden vintersäsongerna 1918/19—1942/43.

Vintern	Medelförtjänst för						Vintern	Medelförtjänst för					
	huggare			körare				huggare			körare		
	Kr. per dag	Indextal		Kr. per dag	Indextal			Kr. per dag	Indextal		Kr. per dag	Indextal	
		1929/30 = 100	Föreg. år = 100		1929/30 = 100	Föreg. år = 100			1929/30 = 100	Föreg. år = 100		1929/30 = 100	Föreg. år = 100
1918/19	11.68	212	143	29.00	282	155	1931/32	4.66	85	90	8.72	85	89
1919/20	9.99	181	86	23.73	231	82	1932/33	4.40	80	94	8.21	80	94
1920/21	10.67	194	107	23.44	228	99	1933/34	4.68	85	106	8.73	85	106
1921/22	5.00	91	47	10.17	99	43	1934/35	4.89	89	104	8.95	87	103
1922/23	5.22	95	104	10.41	101	102	1935/36	4.97	90	102	9.03	88	101
1923/24	5.47	99	105	10.80	105	104	1936/37	6.25	113	126	11.70	114	130
1924/25	5.27	96	96	10.13	99	94	1937/38	7.51	136	120	13.93	136	119
1925/26	5.37	97	102	10.39	101	103	1938/39	6.92	126	92	12.96	126	93
1926/27	5.28	96	98	10.08	98	97	1939/40	7.73	140	112	14.46	141	112
1927/28	5.28	96	100	10.12	98	100	1940/41	8.97	163	116	17.42	169	120
1928/29	5.16	94	98	9.96	97	98	1941/42	10.62	193	118	20.93	204	120
1929/30	5.51	100	107	10.28	100	103	1942/43	12.52	227	118	24.15	235	115
1930/31	5.19	94	94	9.78	95	95							

ha översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under resp. vintersäsonger utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden. Dessutom ha under de senare åren i augusti månad från jägmästarna insamlats kompletterande löneuppgifter på grundval av erfarenheterna från drivningarnas slutlikvidering. Fr. o. m. i år grundas förevarande statistik helt på löneuppgifter, som avgivits efter slutlikvideringen i augusti. Uppgifterna avse närmast medelförtjänster under normala drivningsförhållanden vid arbete å kronoparker o. dyl. Det må framhållas, att ifrågasvarande uppgifter icke kunna användas för att belysa de faktiska löneinkomsterna under avverknings-säsongen. De individuella dagsförtjänsterna bland huggare såväl som körare kunna av mångahanda orsaker variera inom mycket vida gränser. Löneförhållandena för arbetare inom ett revir bliva därför icke på ett tillfredsställande sätt karakteriserade, om endast ett genomsnittstal, d. v. s. en medeldagsförtjänst för hela gruppen, angives. Det måste därför betonas, att socialstyrelsens uppgifter om skogsarbetarnas dagsförtjänster endast ha det begränsade syftet att giva ett approximativt uttryck för lönenivåns förändringar år efter år. En sammanfattning av de sålunda publicerade löneuppgifterna, vilka så gott som uteslutande avse arbete på ackord, lämnas i tab. 23, i vilken löneförändringarna för riket i dess helhet åskådliggöras från och med vintern 1918/19.

Såsom härav framgår, lågo arbetsförtjänsterna inom skogsbruket mycket högt under åren 1918—1920, varefter löneinkomsterna fram till 1930-talet i stort sett hållit sig på en nivå, utgörande en tredjedel till hälften av toppårens. Från och med vintern 1933/34 ha arbetsförtjänsterna företett en oavbruten ökning ända fram till drivningssäsongen 1938/39, då ogynnsamma

Tab. 24. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30 och 1938/39—1942/43.

L ä n	Medelförtjänst (i kr.) per dag vintern											
	1929 /30	1938 /39	1939 /40	1940 /41	1941 /42	1942 /43	1929 /30	1938 /39	1939 /40	1940 /41	1941 /42	1942 /43
	<i>Huggare</i>						<i>Körare</i>					
Stockholms	5:50	5:80	7:75	8:88	10:00	10:89	9:00	10:00	12:75	15:00	16:75	19:00
Uppsala	4:83	6:00	9:00	10:00	12:00	12:28	8:83	10:00	13:00	15:00	17:50	20:00
Södermanlands	4:75	5:63	7:13	8:25	8:88	11:00	7:88	8:88	10:50	13:13	14:75	16:50
Östergötlands	4:23	5:34	6:19	7:54	8:25	9:90	7:00	8:20	9:75	12:25	14:30	16:70
Jönköpings	4:44	6:19	6:50	7:88	8:50	10:25	7:69	10:75	10:63	14:00	14:88	18:25
Kronobergs	4:17	5:08	5:67	7:18	8:95	10:67	7:33	9:00	9:83	13:27	16:87	17:83
Kalmar	4:10	5:44	6:32	7:42	8:53	10:43	7:13	8:98	10:03	12:75	15:49	18:43
Gotlands	4:00	5:00	6:00	6:50	8:00	9:00	7:50	12:00	10:00	12:00	12:00	15:00
Blekinge	4:50	5:50	6:00	7:50	9:00	9:50	7:00	10:00	10:00	11:00	13:00	17:00
Kristianstads	4:25	5:25	5:75	7:75	9:25	9:67	8:25	9:50	10:25	11:50	14:33	17:50
Malmöhus	4:50	6:00	6:50	9:50	9:75	9:00	9:00	10:00	12:00	15:00	15:00	15:00
Hallands	4:50	6:00	6:33	7:25	9:00	10:50	7:50	10:50	11:00	14:00	17:00	19:00
Göteborgs o. Bohus	4:07	4:40	5:50	7:15	8:85	9:00	7:63	7:40	10:00	13:25	17:00	18:00
Älvsborgs	4:06	5:13	6:25	7:25	8:25	9:50	8:13	9:00	10:75	12:75	15:50	17:00
Skaraborgs	3:86	5:47	5:95	8:00	9:63	10:87	6:77	8:75	10:18	11:83	14:42	16:77
Värmlands	5:13	6:00	6:88	7:63	8:38	10:50	8:79	9:25	11:60	13:75	15:25	18:25
Örebro	4:80	6:31	6:73	7:75	8:44	10:13	7:15	10:03	10:80	13:20	14:68	15:88
Västmanlands	4:00	5:78	6:75	7:76	9:35	10:35	7:96	10:00	11:88	14:23	15:50	16:90
Kopparbergs	5:67	7:79	8:63	9:73	10:91	13:19	12:39	13:96	15:63	20:28	23:06	26:43
Gävleborgs	5:90	7:50	9:00	9:67	11:42	12:25	11:83	14:33	17:00	20:50	25:50	24:88
Västernorrlands	6:04	7:77	7:80	9:55	10:80	13:95	11:71	15:81	15:60	18:75	22:90	26:60
Jämtlands	6:47	7:36	8:07	9:36	11:14	13:57	12:77	14:50	15:96	20:00	23:79	27:00
Västerbottens	6:46	8:32	9:22	9:96	12:26	14:39	12:26	16:96	18:44	20:31	25:28	29:44
Norrbottnens	6:07	7:70	8:56	10:21	12:61	14:60	11:66	15:36	17:59	21:21	26:45	31:19
Hela riket	5:51	6:92	7:73	8:97	10:62	12:52	10:28	12:96	14:46	17:42	20:93	24:15
Indextal:												
basår 1929/30	100	126	140	163	193	227	100	126	141	169	204	235
" 1939/40	71	90	100	116	137	162	71	90	100	120	145	167
Däruv <i>Norra Sverige</i> ¹	6:22	7:80	8:63	9:81	11:82	14:02	11:87	15:31	17:06	20:29	24:75	28:76
Indextal:												
basår 1929/30	100	125	139	158	190	225	100	129	144	171	209	242
" 1939/40	72	90	100	114	137	162	70	90	100	119	145	169

väderleksförhållanden medförde en reducering av arbetsförtjänsterna med ca 7 à 8 %. Bättre huggningsförhållanden och höjda brännvedspriser förbättrade åter dagsförtjänsterna 1939/40 med omkring 12 % för såväl huggare som körare och under krisåren ha arbetsförtjänsterna överstigit lönerna 1918—1920. 1943 uppgick daglönen för huggare till 12:52 kr. och för körare till 24:15 kr. eller 18 resp. 15 % högre än föregående år.²

Löneförändringarna ha dock ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. Detta belyses närmare genom tab. 24, vari lämnas en översikt av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänst inom olika län under åren 1929/30 och 1938/39—1942/43. Beträffande de i tabellen beräknade löussiff-

¹ Värmland, Dalarna och Norrland. — ² Siffror rörande den motsvarande utvecklingen av real-lönen kunna ej lämnas i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållanden på landsbygden.

Tab. 25. Ackordssatser för vedhuggning våren/försommaren 1943.

Överjägmästar- distrikt	Antal revir med uppg. om pri- set för hugg- ning av bränn- ved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m ³ brännved utgjorde i kr.:					Medel- pris för hugg- ning av 1 m ³ bränn- ved, kr.	Antal revir med uppg. om pri- set för huggn. av kol- ved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m res kolved utgjorde i öre:						Medel- pris för huggn. av 1 m res kol- ved, öre	
		2-75- 2-99	3-00- 3-24	3-25- 3-49	3-50- 3-99	4-00 o. där- över			under 55	55- 64	65- 74	75- 84	85- 94	95 o. därö- ver		
Södra	11	1	6	4	—	—	3-10	3	1	2	—	—	—	—	—	55
Västra	9	—	1	6	2	—	3-31	3	1	2	—	—	—	—	—	55
Östra	11	—	6	5	—	—	3-16	8	6	1	1	—	—	—	—	53
Bergslags	12	2	1	7	2	—	3-30	12	5	7	—	—	—	—	—	53
Gävle-Dala	8	—	—	4	4	—	3-56	8	—	2	3	3	—	—	—	70
Mell. Norrlands	11	—	—	—	10	1	3-62	8	—	1	4	3	—	—	—	71
Umeå	10	—	—	—	9	1	3-63	9	—	4	2	1	2	—	—	69
Skellefteå	8	—	—	1	7	—	3-63	7	—	—	—	2	4	1	—	89
Nedre Norrb.	8	—	—	3	5	—	3-55	3	—	—	—	—	2	1	—	92
Övre Norrb.	7	—	—	3	3	1	3-64	4	1	—	1	—	1	1	—	78
Hela riket 1943	95	3	14	33	42	3	3-43	65	14	19	11	9	9	3	67	
1942	97	24	39	25	9	—	3-13	63	29	15	14	3	1	1	—	58
1941	100	72	22	5	1	—	2-78	67	51	12	4	—	—	—	—	49

rona bör det emellertid framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på mycket fåtaliga primäruppgifter.

Sin största betydelse har skogsbruket för rikets norra delar (Värmland, Dalarna och Norrland). I slutraderna av tab. 24 ha även uträknats vissa indextal belysande löneförhållandenas utveckling inom detta område sedan år 1929/30 resp. 1939/40. För reviren tillsammans synes arbetsprinsnivån vintern 1942/43 ha legat 127 à 135 % högre än arbetssäsongen 1929/30 och 62 à 67 % högre än 1939/40. Som även synes av tab. 24, varierade dock löneförändringarna betydligt inom olika landsdelar, bl. a. beroende på skogsarbetets olika svårighetsgrad och växlande väderleksbetingelser för skogsdrivningarna.

Såsom förut nämnts, arbeta skogsarbetarna nästan uteslutande på ackord. En karakteristisk mätare av lönenivån inom skogsbruket utgöra därför i olika delar av landet de vanligen tillämpade ackordssatserna för vedhuggning, låt vara att dessa givetvis röna inverkan av lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet, slag av ved m. m. Liksom tidigare år ha för vintern 1942/43, förutom uppgifterna rörande dagsförtjänsterna vid skogsdrivning, från reviren insamlats uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av en m³ brännved. I år ha dylika uppgifter infordrats även för våren och försommaren 1943, varvid samtidigt begärdes uppgifter om sedvanliga priset för huggning av 1 m res resp. 2 alnar res kolved. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. 25, varvid priset å 2 alnar res kolved, vilket huvudsakligen tillämpas i vissa delar av Norrland, reducerats till 1 m res kolved.

Priset för vedhuggning i södra och mellersta Sverige växlade vanligen mellan 3·00 kr. och 3·50 kr. och i norra Sverige mellan 3·25 kr. och 4·00 kr. per m³. Beträffande huggning av kolved förekom detta endast inom vissa revir. Vanligen varierade priset för kolvedhuggning i mellersta Sverige mellan 50 och 65 öre och i Norrland mellan 75 och 95 öre per 1 m res. För hela riket uppgick medelpriset för huggning av 1 m³ brännved till 3·43 kr. och för huggning av 1 m res kolved till 67 öre eller 9·6 resp. 15·5 % högre än föregående år.

D. Vägarbetare.

Angående vägarbetarnas löneförhållanden har socialstyrelsen sedan år 1927 från vägstyrelser och vägentreprenörer inhämtat årliga uppgifter, i regel avseende förhållandena under sommarsäsongen. Även för år 1943 har en sådan undersökning verkställt. Liksom vid föregående undersökningstillfälle begärdes vissa uppgifter angående vägstyrelsernas personal, varjämte efterfrågades sedvanlig arbetsförtjänst för med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare vid tidlöns- och ackordsarbete, ävensom hur stor del av arbetet som utförts såsom ackordsarbete. Efterföljande redogörelse avser endast att lämna en översikt av vägunderhållsarbetsarnas löneförhållanden 1943.¹

En sammanfattning av löneuppgifterna rörande med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare lämnas i följande tablå:

	Timförtjänst för grovarbetare sysselsatta med vägunderhållsarbete inom samtliga vägdistrikt											
	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Tidlönsarbete . . .	0·72	0·72	0·72	0·72	0·73	0·83	0·88	0·91	0·95	1·05	1·15	1·22
Ackordsarbete . . .	0·85	0·83	0·84	0·87	0·88	1·01	1·09	1·13	1·16	1·28	1·42	1·57
Oavsett löneform ² .	0·78	0·77	0·77	0·77	0·79	0·89	0·95	0·98	1·00	1·10	1·21	1·29

Åren 1932—1933 gingo lönerna något tillbaka och höllo sig därefter oförändrade till år 1936, då en mindre uppgång märktes. De följande åren ha medfört en fortsatt förbättring av timförtjänsterna, särskilt framträdande för år 1937 samt åren 1941—43.³

Den genomsnittliga timförtjänsten 1943 utgjorde 1·29 kr. vid tidlönsarbete, 1·57 kr. vid ackordsarbete och 1·29 kr. i medeltal för allt arbete oavsett löneform, vilka lönebelopp innebära stegring från föregående år med resp. 6·1, 10·6 och 6·6 %. En bild av löneökningens styrka inom olika vägdistrikt erhålles i efterföljande tablå, där vägdistriktet fördelats efter timförtjänsternas procentuella ökning eller minskning sedan år 1942.

¹ En fullständig redogörelse för resultaten av undersökningen har lämnats i Soc. Medd. årg. 1943, nr 10, sid. 776 o. f. — ² Dessa siffror ha med användande av vissa uppgifter om hur stor del av arbetet, som utföres mot tidlön resp. på ackord, approximativt beräknats på grundval av uppgifterna om tid- och ackordslöner. — ³ Siffror rörande den motsvarande utvecklingen av reallönen kunna ej lämnas i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållanden på landsbygden.

Antal distrikt med uppgift både 1942 och 1943	Därav distrikt, där timförtjänsten år 1943 i jämförelse med 1942 uppgivits vara:					
	lägre, %		oförändrad	högre, %		
	6 och över	1—5	4	1—5	6—15	16 och över
170	4	7	4	70	69	16

Stigande genomsnittsförtjänster föredde 155 av de 170 vägdistrikt, från vilka uppgifter föreligga för både 1942 och 1943, medan 4 distrikt uppvisade oförändrade och 11 distrikt fallande förtjänster. I de distrikt, där genomsnittsförtjänsterna inte stigit, beror detta i allmänhet på en minskning av ackordsarbetets relativa betydelse.

Man finner, att genomsnittsförtjänsterna vid ackordsarbete voro betydligt högre än vid tidlönsarbete. Medräknar man endast sådana vägdistrikt, där både tidlöns- och ackordsarbete förekommit, befinnes medelförtjänsten år 1943 ha varit 29 % högre (år 1942 23 %) vid ackordsarbete än vid tidlönsarbete. I detta sammanhang kan det nämnas, att enligt erhållna upplysningar i medeltal 21 % av vägunderhållsarbetet utföres på ackord. Både beträffande ackordsarbetets relativa betydelse och den relativa merförtjänsten vid ackordsarbete förefinnas emellertid betydande olikheter mellan olika vägdistrikt.

Av tab. 26 framgår, att medellönerna inom olika län förete relativt betydande olikheter. Högsta genomsnittliga timförtjänsten (oavsett löneform) uppvisade under år 1943 Stockholms län (1.58 kr.), medan Blekinge län (1.12 kr.) kom lägst på löneskalan. Inom alla län har genomsnittsförtjänsterna vid såväl tidlönsarbete som ackordsarbete stigit i förhållande till föregående år.

Ett uttryck för lönenivån inom samtliga vägdistrikt ger nedanstående tablå:

	Antal vägdistrikt (%)	där genomsnittliga timförtjänsten för grovarbetare utgjorde (i kr.)										
		under 1.00	1.00-1.09	1.10-1.19	1.20-1.29	1.30-1.39	1.40-1.49	1.50-1.59	1.60-1.69	1.70-1.79	1.80-1.89	1.90 o. över
Vid tidlönsarbete .	1942	1.8	29.4	40.6	19.4	4.1	1.8	1.7	0.6	0.6	—	—
	1943	0.6	0.6	51.2	35.3	7.0	1.8	1.2	2.3	—	—	—
Vid ackordsarbete	1942	—	0.8	5.1	16.8	28.6	21.8	17.7	1.7	5.0	0.8	1.7
	1943	—	—	—	4.1	17.9	15.4	23.6	20.3	7.3	4.9	6.5
Oavsett löneform .	1942	1.2	18.8	37.0	23.5	11.8	1.8	2.9	1.8	1.2	—	—
	1943	0.6	—	29.1	30.0	25.3	7.0	2.9	1.8	1.8	1.2	—

De lägsta och de högsta genomsnittliga timförtjänsterna (oavsett löneform) utgjorde år 1942 resp. 0.90 och 1.79 samt år 1943 0.92 och 1.84 kr. Om man frånräknar de båda fjärdedelar av vägdistrikt, där de högsta och de lägsta timförtjänsterna förekommo, befinnes timförtjänsten inom den återstående mellersta hälften av distrikt ha varierat mellan 1.19 och 1.34 kr. år 1943; för 1942 voro motsvarande tal 1.11 och 1.27 kr.

Variationerna i vägarbetarnas löner torde delvis sammanhänga med väg-

Tab. 26. Genomsnittliga timförtjänster inom olika län för med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare.

L ä n	Genomsnittlig timförtjänst (i kr.) för grovarbetare								
	vid tidlöns- arbete			vid ackords- arbete			vid allt arbete oavsett löneform		
	1941	1942	1943	1941	1942	1943	1941	1942	1943
Stockholms	1·23	1·42	1·50	1·79	1·88	1·91	1·34	1·50	1·58
Uppsala	1·13	1·24	1·28	1·47	1·52	1·56	1·15	1·27	1·32
Södermanlands	1·03	1·10	1·21	1·15	1·28	1·43	1·07	1·16	1·28
Östergötlands	1·02	1·12	1·17	1·23	1·37	1·49	1·05	1·15	1·20
Jönköpings	0·99	1·09	1·15	1·22	1·40	1·51	1·03	1·15	1·21
Kronobergs	0·99	1·07	1·12	1·21	1·32	1·51	1·07	1·12	1·21
Kalmar	0·99	1·05	1·16	1·02	1·18	1·47	0·99	1·06	1·21
Gotlands	1·05	1·11	1·20	1·13	1·33	1·41	1·09	1·18	1·22
Blekinge	0·97	1·07	1·12	1·10	1·18	—	0·97	1·08	1·12
Kristianstads	0·99	1·09	1·14	1·21	1·33	1·42	1·02	1·13	1·18
Malmöhus	1·02	1·15	1·17	1·34	1·48	1·66	1·03	1·15	1·19
Hallands	0·99	1·10	1·15	1·21	1·30	1·60	1·01	1·11	1·17
Göteborgs o. Bohus	1·18	1·31	1·32	1·45	1·58	1·80	1·20	1·33	1·36
Älvsborgs	0·99	1·13	1·18	1·24	1·30	1·40	1·02	1·16	1·24
Skaraborgs	0·98	1·08	1·20	1·19	1·28	1·48	1·01	1·11	1·26
Värmlands	1·01	1·09	1·16	1·14	1·26	1·38	1·04	1·13	1·22
Örebro	1·04	1·13	1·19	1·31	1·39	1·54	1·11	1·19	1·29
Västmanlands	1·06	1·13	1·21	1·24	1·36	1·61	1·07	1·14	1·28
Kopparbergs	1·03	1·15	1·20	1·23	1·34	1·53	1·08	1·19	1·31
Gävleborgs	1·08	1·18	1·23	1·33	1·46	1·67	1·14	1·27	1·36
Västernorrlands	1·18	1·29	1·36	1·50	1·60	1·78	1·30	1·41	1·51
Jämtlands	1·10	1·22	1·27	1·24	1·45	1·66	1·13	1·27	1·34
Västerbottens	1·06	1·16	1·20	1·24	1·37	1·53	1·12	1·22	1·30
Norrbottnens	1·15	1·23	1·29	1·33	1·52	1·68	1·21	1·33	1·41
Samtl. vägdistrikt	1·05	1·15	1·22	1·28	1·42	1·57	1·10	1·21	1·29

arbetets olika karaktär inom olika vägdistrikt. På sina håll utgör det fortfarande — om också i betydligt mindre grad än förr — en bisyssla för jordbruksbefolkningen. Särskilt å starkare trafikerade vägar brukar emellertid numera vägunderhållet ombesörjas av yrkesmässiga vägarbetare, vilka till största delen äro fackligt organiserade och ha sina arbetsförhållanden reglerade genom kollektivavtal. År 1943 uppgåvos kollektivavtal gälla inom 168 distrikt eller 99 % av samtliga. Kollektivavtal saknas således nu endast i 2 mindre distrikt.

Vad beträffar avlöningen för körsior i samband med vägarbete föreligger för år 1943 uppgifter över genomsnittliga timförtjänster för körare med en häst från 67 distrikt (år 1942 75 distrikt) och för körare med två hästar från 21 distrikt (23 föregående år). I flertalet distrikt torde dock endast lastbilar användas för gruskörning och andra transporter vid vägarbeten.¹ För att erhålla en uppfattning om löneutvecklingen för körare jämföres i efterföljande uppställning vägdistriktens fördelning efter körarens timförtjänster åren 1942 och 1943.

¹ Angående chaufförernas timförtjänster se Soc. Medd. 1943, nr 10, sid. 776.

	Antal vägdistrikt, där timförtjänsten för körare utgjorde (i kr.):										
	under 1·40	1·40- 1·59	1·60- 1·79	1·80- 1·99	2·00- 2·19	2·20- 2·39	2·40- 2·59	2·60- 2·79	2·80- 2·99	3·00- 3·19	3·20 och över
Körare med en häst:											
år 1942	1	11	18	10	27	6	2	—	—	—	—
, 1943	—	8	8	16	20	10	3	1	1	—	—
Körare med två hästar:											
år 1942	—	—	2	2	7	6	3	—	—	1	2
, 1943	—	—	1	1	1	5	6	3	1	1	2

I genomsnitt för hela riket har timförtjänsten för körare med en häst uppgivits till 1·99 kr. år 1943 och till 1·90 kr. 1942. Motsvarande medelförtjänster för körare med två hästar ha beräknats till 2·53 och 2·31 kr.

II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.

A. Undersökningens primärmaterial.

Undersökningens innehåll. Efterföljande översikt av löneläget år 1942 innebär ett fullföljande av socialstyrelsens sedan år 1918 pågående årliga undersökningar angående löneförhållandena för förvaltnings- och arbetarpersonal inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.¹

Insamlandet av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, som avser faktiskt utbetalda löner inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m., har liksom tidigare skett genom utsändande av frågeformulär till vederbörande arbetsgivare, varvid förutsatts, att erforderligt material skulle kunna åstadkommas på frivillighetens väg. De kompletterande uppgifterna om löneförhållandena inom vissa grupper av sjömansyrket ävensom för i hotell- och restaurangrörelse samt i husligt arbete anställd personal härröra från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har ställts till förfogande av statens järnvägars statistiska kontor samt av vattenfallsstyrelsens kansli-byrå.

Det frågeformulär, som använts vid insamlande av primärmaterialet för socialstyrelsens lönestatistiska uppgifter från arbetsgivarna, överensstämmer i huvudsak med det, som användes vid föregående års undersökning (se sid. 142—143).

Primärmaterialets omfattning. Blanketterna utsändes av socialstyrelsen under januari månad 1943 till sammanlagt 13 847 arbetsgivare i olika delar av riket. Det övervägande flertalet av de tillskrivna återsände frågeformulären vederbörligen ifyllda. Sammanlagt ha till styrelsen inkommit lönestatistiska uppgifter från 12 009 arbetsgivare eller 86,7 % av de tillskrivna, däribland från så gott som samtliga större företag.

¹ En kortfattad redogörelse för huvudresultaten av undersökningen har lämnats i Soc. Medd. årg. 1943, nr 12, sid. 344 o. f.

Allteftersom löneuppgifterna inkommo till socialstyrelsen, underkastades de omedelbart en ingående granskning, varvid bl. a. jämförelse skett med för tidigare år lämnade uppgifter samt med lönesatser i gällande kollektivavtal. Vid bearbetningen har det, för erhållande av ett så fullgott material som möjligt, befunnits lämpligt att av olika anledningar utgalla 328 formulär. Det till grund för undersökningen liggande primärmaterialet utgöres sålunda av uppgifter från 11 681 företag, av vilka 7 879 redovisat både förvaltningspersonal och arbetare, 1 287 enbart förvaltningspersonal och 2 515 enbart arbetare. Från dessa företag ha redovisats tillsammans 696 586 löntagare, av vilka 150 434 hänförts till förvaltningspersonal och 546 152 till arbetare. Av de redovisade arbetarna representerade 79·7 % den egentliga industrin och återstoden eller 20·3 % grupperna samfärdsel (inkl. kommunal spårvägs- och omnibusdrift), byggnadsverksamhet (inkl. statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten) samt handel och varulager. I förhållande till föregående år har antalet redovisade personer ökat beträffande förvaltningspersonalen med 3·9 och i fråga om arbetarna med 3·6 %.

Primärmaterialets beskaffenhet. I samband med den inom styrelsen verkställda granskningen av primäruppgifterna har kompletterande material insamlats, varjämte uppenbart felaktiga uppgifter korrigerats. Särskilt för vissa näringsgrenar kvarstå likväl vissa bristfälligheter, vilka framför allt göra sig gällande vid beräkningen av årslönerna inom de s. k. säsongyrkena. I årsboken för 1939 gjordes ett försök att närmare utreda betydelsen av de viktigaste bland angivna felkällor. Då de resultat, som därvid vunnos, i allt väsentligt äga giltighet även för årets lönestatistik, kan man här av utrymmesskäl i fråga om detaljerna inskränka sig till en hänvisning till nämnda undersökning.¹ Såsom en sammanfattning av nämnda omprövning av primäruppgifternas beskaffenhet må här antecknas dels att arbetare inom fabriksindustrin blivit fullständigare redovisade än inom småindustrin och hantverket, dels att det summariska tillvägagångssättet vid löneredovisningen visserligen ej nämnvärt påverkar tillförlitligheten av de beräknade tim-, dags- och veckoförtjänsterna men däremot nödvändiggör försiktighet vid årslönestatistikens användning. Varsamhet påkallas även vid jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrupper och näringsgrenar, på grund av att primärmaterialet ej möjliggör en sammanställning av jämförbara yrkesspecialiteter. Vid studiet slutligen av löneutvecklingen i tiden måste hänsyn tagas till det lönestatistiska materialets svagare representativitet under tidigare år.

¹ Jfr Lönestatistisk årsbok för Sverige år 1939 (sid. 65 o. f.) samt Berättelse över Svenska städernas förhandlingsorganisations verksamhet år 1941 (sid. 54 o. f.).

B. Löneförhållandena för privatanställda.

(Förvaltningspersonal o. dyl.)

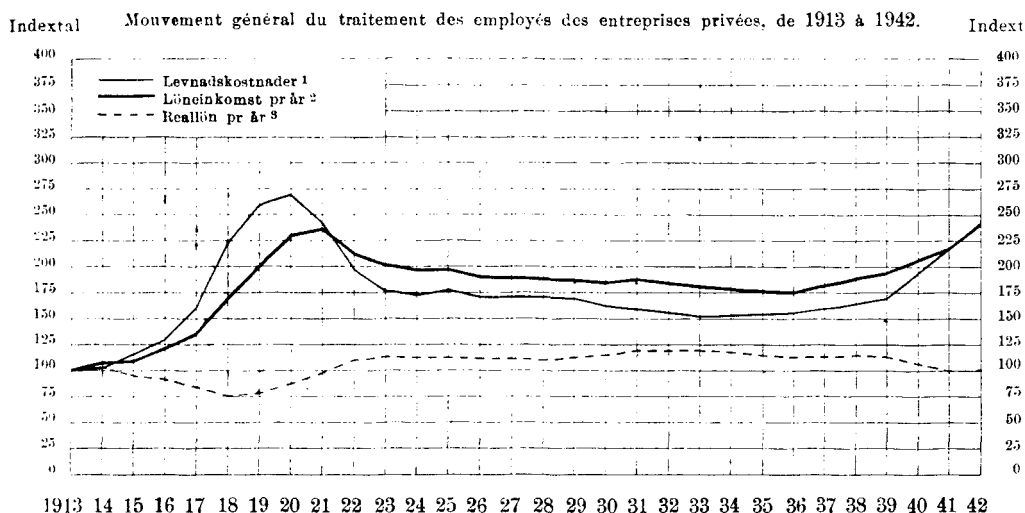
Antal redovisade privatanställda. Såsom förut nämnts, utgjorde år 1942 förvaltningspersonalen m. fl. vid de i undersökningen ingående 9 166 företag, som redovisat dylik personal, tillsammans 150 434 personer. Härav voro 61·8 % män och 38·2 % kvinnor. Motsvarande fördelningstal för män och kvinnor utgjorde närmast föregående år resp. 62·0 och 38·0 % samt utgångsåret 1913 resp. 77·0 och 23·0 %, vilket innebär, att kvinnornas betydelse under perioden i fråga ökats rätt väsentligt på männens bekostnad.

Löneutvecklingen i allmänhet. En första översikt av resultatet av 1942 års lönestatistiska beräkningar lämnas med avseende på i enskild tjänst anställd förvaltningspersonal o. dyl. i tab. 27 (avd. a), som redovisar den i genomsnitt per anställd utbetalade årsavlönings storlek för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1936—1942.¹ Härvid ha de anställda uppdelats på män och kvinnor inom trenne huvudgrupper, nämligen teknisk personal (ingenjörer, kemister, verkmästare, förmän o. dyl.), kontorspersonal o. dyl. (exkl. direktörer, disponenter m. fl. företagsledare) samt butiks- och lagerpersonal. För var och en av dessa personalgrupper meddelas i tabellen motsvarande indextal för årslönen, varvid avlöningen år 1913 satts = 100 (avd. d). Därjämte ha — för att underlätta ett detaljstudium av löneutvecklingen under de senaste åren — särskilda indextal beräknats, varvid såväl år 1941 (avd. b) som år 1929 (avd. c) valts till basår. De i tabellen meddelade medellönerna för män och kvinnor dels tagna var för sig och dels tillsammans ha beräknats under antagande av att personalens fördelning på yrkesgrupper och sammansättning efter kön varit densamma under hela perioden som under redogörelseåret 1942 (s. k. standardräkning). Då siffrorna för manlig kontorspersonal m. fl. rönt inverkan i sänkande riktning genom viss år 1931 nytilkommen grupp (linjepersonal vid enskilda järnvägar), ha i tabellen särskilda tal meddelats inom parentes, där nämnda grupp ej medräknats.

Tab. 27 (avd. a) visar, att genomsnittslönen för samtliga privatanställda (andra än kroppsarbetare) utgjorde för personalen i dess helhet 4 539 kr. För männen enbart var motsvarande siffra 5 584 kr. och för kvinnorna 2 846 kr. Den höjning av de nominella lönerna, som dessa siffror återspegla i förhållande till 1941 års löner, är för kvinnorna 7·8 % och för männen 8·9 %. Medelförtjänsten för hela personalgruppen (inkl. linjepersonalen vid enskilda järnvägar) uppvisade i jämförelse med föregående redovisningsår en ökning av 8·6 % samt låg 23·8 % högre än under år 1929, vilket är för stora delar av näringslivet kan betecknas som gränsåret, innan lågkonjunkturen före världskriget satte in. Vissa förändringar i personalens samman-

¹ För mellanliggande år hänvisas till tidigare årgångar av denna årsbok.

Diagram 1. Löneutvecklingen för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1942.

sättning under perioden 1929—1942 kunna dock ha påverkat siffrorna. Utsträcket jämförelsen till manliga och kvinnliga privatanställda, visar det sig, att lönerna år 1942 lågo för männen 27.1 % (om hänsyn ej toges till linjepersonalen vid enskilda järnvägar) och för kvinnorna 20.4 % högre än under jämförelseåret 1929. Nedgången i lönerna under perioden 1929—1942 var störst under åren 1932 och 1933, men en viss om också svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en stark stegring inträtt under åren 1937—1942.

En jämförelse åter med basåret 1913 visar, att de anställdas löner år 1942 i genomsnitt undergått en ökning av omkring 140 % sedan år 1913, om hänsyn ej toges till linjepersonalen vid enskilda järnvägar. Ett närmare studium av tabellen ger emellertid vid handen, att löneförskjutningarna förett betydande olikheter inom skilda områden. Medan exempelvis lönen för den lägst avlönade gruppen, butiks- och lagerpersonal, stigit mest eller med 164 % ha tekniker och kontorister fått sina löner ökade med resp. 124 och 145 %. Ökningen har i allmänhet varit högre för kvinnorna (157 %) än för männen (135 %). Vid här gjorda jämförelser, som ju spänna över en tidrymd av 30 år, måste reservation göras för under mellantiden inträffade förändringar bl. a. i personalens sammansättning, vilka förändringar ha väsentligt större betydelse än vid en jämförelse exempelvis med år 1929.

¹ Nombres indices du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par an.
— ³ Salaire réel par an.

Tab. 27. Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913--1942.

(Siffrorna inom parentes avse medeltal, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknats.)

År	M ä n			K v i n n o r				S a m t l i g a a n s t ä l l d a				
	teknisk personal	kontorspersonal	butikspersonal	samtliga	teknisk personal	kontorspersonal	butikspersonal	samtliga	teknisk personal	kontorspersonal	butikspersonal	samtliga
Löneinkomst per år för												
a) Absoluta tal, kr.												
1913	3 131	2 309	1 314	2 422 (2 432)	1 204	1 257	881	1 107	3 034	1 866 (1 818)	1 059	1 920 (1 899)
1929	5 619	4 206	2 914	4 471 (4 494)	2 624	2 589	2 014	2 363	5 468	3 525 (3 452)	2 383	3 666 (3 638)
1936	5 319	3 943 (4 165)	2 305	4 136 (4 252)	2 558	2 391	1 695	2 121	5 180	3 289 (3 376)	1 945	3 367 (3 396)
1937	5 401	4 011 (4 244)	2 425	4 218 (4 340)	2 556	2 434	1 840	2 203	5 258	3 347 (3 400)	2 080	3 449 (3 481)
1938	5 539	4 154 (4 404)	2 536	4 354 (4 482)	2 718	2 492	1 879	2 257	5 397	3 454 (3 512)	2 148	3 554 (3 588)
1939	5 671	4 281 (4 527)	2 602	4 472 (4 598)	2 739	2 513	1 916	2 284	5 523	3 536 (3 588)	2 197	3 637 (3 668)
1940	6 028	4 573 (4 792)	2 788	4 769 (4 883)	2 947	2 686	2 084	2 456	5 873	3 778 (3 810)	2 370	3 886 (3 908)
1941	6 428	4 968 (5 184)	2 963	5 128 (5 238)	3 209	2 881	2 245	2 641	6 266	4 090 (4 111)	2 540	4 179 (4 194)
1942	6 976	5 395 (5 647)	3 319	5 584 (5 713)	3 429	3 106	2 422	2 846	6 797	4 431 (4 462)	2 790	4 539 (4 560)
b) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1941 sättes = 100												
1942	108.5	108.6 (108.9)	112.0	108.9 (109.1)	106.9	107.8	107.9	107.8	108.6	108.3 (108.5)	109.8	108.6 (108.7)
c) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	94.7	93.7 (99.0)	79.1	92.5 (94.6)	97.5	92.4	84.2	89.8	94.7	93.3 (96.7)	81.6	91.8 (93.3)
1937	96.1	95.4 (100.9)	83.2	94.3 (96.6)	97.4	94.0	91.4	93.2	96.2	94.9 (98.6)	87.3	94.1 (95.7)
1938	98.6	98.8 (104.7)	87.0	97.4 (99.7)	103.6	96.3	93.3	95.5	98.7	98.0 (101.8)	90.2	96.9 (98.6)
1939	100.9	101.8 (107.6)	89.3	100.0 (102.3)	104.4	97.1	95.1	96.7	101.0	100.3 (103.9)	92.2	99.2 (100.8)
1940	107.3	108.7 (113.9)	95.7	106.7 (108.7)	112.3	103.7	103.5	103.9	107.4	107.2 (110.4)	99.6	106.0 (107.4)
1941	114.4	118.1 (123.3)	101.7	114.7 (116.6)	122.3	111.3	111.5	111.8	114.6	116.0 (119.1)	106.6	114.0 (115.3)
1942	124.2	128.3 (134.3)	113.9	124.9 (127.1)	130.7	120.0	120.3	120.4	124.3	125.7 (129.3)	117.7	123.8 (125.4)
d) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	179.4	182.2	221.8	184.6 (184.8)	217.9	206.0	228.6	213.5	180.2	188.9 (189.8)	225.1	191.0 (191.5)
1936	169.9	170.8 (180.4)	175.4	170.8 (174.9)	212.5	190.2	197.4	191.6	170.7	176.3 (183.6)	183.8	175.4 (178.8)
1937	172.5	173.7 (183.8)	184.6	174.2 (178.5)	212.3	193.6	208.8	199.0	173.3	179.4 (187.0)	196.5	179.6 (183.3)
1938	176.9	179.9 (190.7)	193.0	179.8 (184.3)	225.7	198.2	213.3	203.8	177.9	185.1 (193.2)	203.0	185.1 (188.9)
1939	181.1	185.4 (196.1)	198.0	184.7 (189.1)	227.5	199.2	217.5	206.3	182.1	189.5 (197.3)	207.6	189.4 (193.1)
1940	192.5	198.1 (207.5)	212.2	196.9 (200.8)	244.8	213.7	236.5	221.9	193.6	202.5 (209.5)	224.1	202.4 (205.7)
1941	205.3	215.2 (224.5)	225.5	211.7 (215.4)	266.5	229.2	254.8	238.5	206.5	219.2 (226.1)	239.9	217.6 (220.8)
1942	222.8	233.7 (244.7)	252.6	230.6 (234.9)	284.8	247.1	274.9	257.0	224.0	237.5 (245.4)	263.4	236.5 (240.1)
e) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1941 sättes = 100												
1942	100.2	100.3 (100.6)	103.5	100.6 (100.7)	98.7	99.6	99.7	99.5	100.2	100.1 (100.3)	101.5	100.3 (100.4)
f) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	101.3	100.3 (105.9)	84.6	99.0 (101.2)	104.3	98.8	90.0	96.0	101.3	99.8 (103.4)	87.3	98.2 (99.8)
1937	100.3	99.5 (105.3)	86.8	98.4 (100.7)	101.6	98.1	95.3	97.3	100.3	99.0 (102.7)	91.0	98.1 (99.8)
1938	100.4	100.5 (106.6)	88.6	99.1 (101.5)	105.5	98.0	95.0	97.2	100.5	99.8 (103.6)	91.8	98.7 (100.4)
1939	99.7	100.6 (106.4)	88.2	98.9 (101.1)	103.2	95.9	94.0	95.5	99.8	99.1 (102.7)	91.1	98.0 (99.7)
1940	94.4	95.7 (100.3)	84.2	93.9 (95.6)	98.9	91.3	91.1	91.5	94.5	94.3 (97.1)	87.6	93.3 (94.6)
1941	88.7	91.6 (95.5)	78.8	88.9 (90.4)	94.8	86.3	86.4	86.6	88.8	89.9 (92.3)	82.6	88.4 (89.4)
1942	88.9	91.9 (96.1)	81.6	89.5 (91.0)	93.6	85.9	86.1	86.2	89.0	90.0 (92.6)	83.8	88.7 (89.8)
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	106.2	107.8	113.2	109.2 (109.4)	129.0	121.9	135.3	126.3	106.6	111.8 (112.3)	133.2	113.0 (113.3)
1936	107.5	108.1 (114.2)	111.0	108.1 (110.7)	134.5	120.4	121.8	121.3	108.1	111.6 (116.2)	116.3	111.0 (113.2)
1937	106.5	107.2 (113.5)	113.9	107.5 (110.2)	131.0	119.5	128.9	122.8	107.0	110.7 (115.4)	121.3	110.9 (113.1)
1938	106.6	108.4 (114.9)	116.3	108.3 (111.0)	136.0	119.4	128.5	122.8	107.2	111.5 (116.4)	122.3	111.5 (113.8)
1939	105.9	108.4 (114.7)	115.8	108.0 (110.6)	133.0	116.9	127.2	120.7	106.5	110.8 (115.4)	121.4	110.8 (112.9)
1940	100.3	103.2 (108.1)	110.5	102.6 (104.6)	127.5	111.3	123.2	115.5	100.8	105.5 (109.1)	116.7	105.4 (107.2)
1941	94.2	98.7 (103.0)	103.4	97.1 (98.8)	122.3	105.1	116.9	109.4	94.7	100.5 (103.7)	110.0	99.8 (101.3)
1942	94.4	99.0 (103.6)	107.0	97.7 (99.5)	120.7	104.7	116.5	108.9	94.9	100.6 (104.0)	111.7	100.2 (101.7)

Reallöne- och standardberäkningar. Nu utförda beräkningar hänföra sig emellertid uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i årslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. Ett försök till beräkning av i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster har därför även verkställts i tab. 27 (avd. e, f och g) genom en sammanställning av nyssnämnda löneindextal med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring, omräknade med åren 1941, 1929 och 1913 som bas (i stället för 1 juli 1914).¹ Kalkylen, som grafiskt åskådliggöres i diagram I å sid. 84, ger vid handen, att den genomsnittliga reallönen för samtliga redovisade anställda skulle under år 1939 (alltså tre år före redogörelseåret) ligga ungefär på samma höjd som år 1929 men att en sänkning på c:a 5 % i förhållande till nästföregående år inträtt under vart och ett av åren 1940 och 1941. Detta medförde, att den genomsnittliga reallönen under år 1941 sjönk till ungefär samma nivå som basåret 1913. Under redogörelseåret 1942 åter noteras en svag höjning av reallönenivån (0,3 % i förhållande till 1941). Att märka är emellertid att denna höjning uteslutande kommit den manliga arbetskraften till godo, medan för den kvinnliga noteras en svag sänkning i samtliga grupper. Sistnämnda förhållande och huru reallönernas utveckling i övrigt tett sig för de olika grupper, i vilka undersökningsmaterialet i förevarande statistik uppdelats, belyses närmare i tabellen.

Beträffande de i tab. 27 redovisade lönefluktuationerna bör emellertid beaktas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid resp. års mitt, dels att den genomsnittliga lönenivån även påverkas av förändringar i materialets representativitet, beroende bl. a. på växlingar i materialets fördelning på olika dyrorts- och åldersgrupper.² Det måste därför anses vara av intresse att, i den mån materialet det medger, söka eliminera även inverkan av dylika faktorer. Till den under redovisningsperioden eventuellt förändrade ålderssammansättningen kan dock f. n. ingen hänsyn tas. Uppmärksammas måste därför, att — särskilt inom sådana grupper av anställda, där avståndet mellan begynnelse- och slutlön är stort och tjänsteåldern merendels medför successiva löneuppflyttningar — årsmedeltalens förändringar kunna återspegla icke blott faktiska löneförhöjningar eller lönenedsättningar utan även växlingar i personalens åldersfördelning.

För undersökning av i vad mån växlingarna i primärmaterialets fördelning på olika dyrortsgrupper påverka de privatanställdas genomsnittslöner ha — med utgångspunkt från socialstyrelsens dyrortsgrupperingar och med år 1929 som basår — i efterföljande tab. 28 uträknats nya indextal för penninglönerna under förutsättning, att proportionen mellan de anställda inom

¹ Härvid bör dock beaktas, att sistnämnda indextal närmast avse tjänstemän och arbetare med en medelinkomst av c:a 2000 kr. år 1914 och ej ta hänsyn till de särdrag konsumtionen kan förete inom högre avlönade yrkesgrupper. — ² Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges officiella statistik. Stockholm 1938.

Tab. 28. Årslönernas förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1929—1942.¹

Indextalen äro beräknade på grundval av personalens sammansättning år 1942 med hänsyn tagen till fördelningen på dyrortsgrupper.

Indextal (1929=100)	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942
<i>Män</i>	97.9	98.7	96.1	94.9	94.5	94.3	94.3	96.4	99.5	102.4	108.9	117.0	125.2
därav:													
teknisk personal .	98.0	99.0	95.2	93.5	92.9	93.2	93.4	94.8	97.2	99.7	106.0	113.0	122.6
kontorspersonal .	96.6	101.3	100.3	100.2	99.9	100.2	100.1	102.1	105.9	109.3	116.0	125.9	131.4
butikspersonal .	102.3	88.5	85.1	82.8	83.0	78.6	77.9	83.2	86.5	89.1	95.9	102.3	114.8
<i>Kvinnor</i>	98.2	98.7	97.8	94.8	93.9	92.4	90.9	94.3	96.9	98.3	106.1	114.3	123.6
därav:													
teknisk personal .	95.8	97.5	94.7	93.3	92.8	95.6	95.1	95.0	101.3	102.7	111.6	121.7	130.3
kontorspersonal .	95.2	98.9	98.3	96.9	96.0	94.6	93.7	95.5	97.7	99.0	106.1	114.2	123.7
butikspersonal .	104.0	98.3	97.2	90.9	90.0	88.0	85.4	91.9	95.1	96.6	105.6	113.8	122.7
<i>Samtliga anställda</i>	98.0	98.7	96.5	94.9	94.4	93.8	93.4	95.9	98.8	101.3	108.1	116.3	124.8
därav:													
teknisk personal .	99.9	99.3	95.2	93.4	92.9	93.3	93.5	94.8	97.3	99.8	106.1	113.2	123.8
kontorspersonal .	96.1	100.5	99.6	99.1	98.5	98.2	97.9	99.8	103.9	105.7	112.6	121.8	128.7
butikspersonal .	103.1	93.4	91.1	86.8	86.5	83.3	81.6	87.5	90.8	92.8	100.7	108.0	118.7

ortsgrupperna A—C, D—F och G—I samtliga år varit densamma som år 1942.¹

En jämförelse mellan indextalen i tab. 28 och motsvarande tal i tab. 27, avd. c (där hänsyn ej tagits till fördelningen på dyrortsgrupper) visar, att de förra i regel ej nämnvärt avvika från de senare, vilket tyder på att under här berörda tidsperiod inga större förskjutningar i materialets fördelning på dyrortsgrupper ägt rum. För enstaka år är emellertid skillnaden mellan de båda sifferserierna ej aldeles oväsentlig.

Löneinkomster per år inom olika personalgrupper. I det föregående ha statistiskt åskådliggjorts de allmänna förskjutningarna i lönenivån för privatanställda. De medeltal, med vilka man därvid rört sig, dölja emellertid stora olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen, beroende på betydande olikheter i utbildning, arbetsuppgifter, ställning till yrket, tjänstear, levnadsålder och kön o. s. v. Primärmaterialet för den årliga lönestatistiken medger emellertid icke någon mera ingående undersökning av sambandet mellan ovannämnda faktorer och lönevillkoren, utan möjliggör endast en summarisk jämförelse i lönehänseende mellan vissa mer eller mindre homogena grupper. En mera ingående belysning av löneförhållandena för hithörande personal (avseende år 1935) erhålles däremot genom en inom socialstyrelsen verkställd sammanställning av från personalhåll meddelade individuella uppgifter.²

¹ Linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknad. Jfr sid. 83. — ² Undersökningens resultat har framlagts i publikationen »Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda», utg. 1938 (sid. 108 o. f.). Jfr även Lönestatistisk årsbok för Sverige 1937 (sid. 57 o. f.).

Tab. 29. Genomsnittslöner för olika grupper av privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) år 1942.(a = samtliga anställda, b = egentlig kontors- resp. butikspersonal, c = vaktmästare, springpojkar o. dyl., d = övrig personal.¹)

Yrkesgrupper (siffrorna inom klammer [] angiva antalet företag)	Medeltal anställda un- der år 1942		Genomsnittlig löne- inkomst under år 1942, kr.			Löneökning (+) eller löneminskning (-) 1941—1942 i procent		
	Män	Kv.	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a ²
Teknisk personal [4 754]	31 822	1 686	6 976	3 429	6 797	+ 8.5	+ 6.9	+ 8.5
därav: ingenjörer, ritare o. dyl. . . .	14 975	801	8 080	3 125	7 781	+ 8.3	+ 7.9	+ 8.3
verkmästare, förmän	16 847	885	6 088	3 705	5 922	+ 8.3	+ 7.4	+ 8.3
Kontorspersonal o. dyl. [7 816]	a 45 457	33 082	5 395	3 106	4 431	+ 8.6	+ 7.8	+ 8.3
b	32 443	32 147	6 174	3 156	4 672	+ 9.9	+ 8.2	+ 9.3
c	5 404	935	2 484	1 406	2 325	+ 4.9	+ 1.4	+ 4.6
d	7 610	.	4 142	.	4 142	+ 8.1	.	+ 8.1
Därav inom:								
Industri [5 980]	a 23 926	20 227	5 167	2 907	4 132	+ 8.1	+ 8.5	+ 8.2
b	20 538	19 418	5 680	2 969	4 262	+ 9.4	+ 9.0	+ 9.3
c	3 388	809	2 055	1 429	1 934	+ 5.3	+ 1.3	+ 4.7
Handel [1 460]	a 4 878	7 137	5 779	3 059	4 163	+ 9.1	+ 7.1	+ 8.2
b	4 376	7 022	6 149	3 088	4 263	+ 8.7	+ 7.3	+ 8.1
c	502	111	2 554	1 271	2 315	+ 9.5	+ 1.1	+ 8.6
Samfärdsl [173]	a 9 964	321	4 418	3 071	4 376	+ 8.3	.	+ 7.7
b	2 162	310	5 617	3 139	5 306	+ 10.2	.	+ 7.9
c	192	11	1 853	1 163	1 815	+ 1.1	.	+ 1.6
d	7 610	.	4 142	.	4 142	+ 8.1	.	+ 8.1
Banker [141]	a 5 104	2 633	7 338	3 994	6 200	+ 14.3	+ 9.3	+ 13.3
b	4 234	2 633	8 040	3 994	6 489	+ 15.5	+ 9.8	+ 14.1
c	870	.	3 929	.	3 929	+ 8.4	.	+ 8.4
Försäkringsföretag [62]	a 1 585	2 764	7 544	3 847	5 194	+ 12.5	+ 9.7	+ 11.2
b	1 133	2 764	9 312	3 847	5 436	+ 12.4	+ 9.7	+ 11.1
c	452	.	3 103	.	3 403	+ 13.3	.	+ 13.3
Butikspersonal [3 532]	a 15 746	22 641	3 319	2 422	2 790	+ 12.0	+ 7.9	+ 9.8
b	11 012	20 842	4 213	2 533	3 113	+ 8.5	+ 7.6	+ 8.0
c	4 734	1 749	1 240	1 083	1 199	+ 6.1	+ 5.6	+ 5.9
Samtliga företag [9 166]	93 025	57 409	5 584	2 846	4 539	+ 8.9	+ 7.8	+ 8.6

Resultatet av en sammanställning på grundval av den årliga lönestatistikens primärmaterial meddelas i tab. 29, som berör hela det lönestatistiska materialet. I tabellen ha de anställda liksom förut i denna undersökning delats i tre personalgrupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal o. dyl. samt butikspersonal, och inom var och en av dessa i män och kvinnor. För att därjämte möjliggöra en inblick i löneförhållandena för kontorspersonalen inom olika näringsgrenar har i tabellen åtskillnad gjorts mellan industri, handel och samfärdsl samt bank- och försäkringsrörelse. Kontorspersonal o. dyl. har därvid uppdelats i egentlig kontorspersonal (b), vaktmästare, springpojkar o. dyl. (c) samt övrig personal (d). På motsvarande sätt har butikspersonalen fördelats i försäljningspersonal (b) samt vaktmästare, springpojkar o. dyl. (c). Även för teknisk personal har verkställts en

¹ Linjpersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl. Jfr tab. 27 sid. 85). — ² Standardräknade tal, se sid. 83.

liknande uppdelning, nämligen i dels ingenjörer, kemister, ritare o. dyl., dels verkmästare och förmän.

Tabellen visar, att i fråga om den egentliga kontorspersonalen (b-gruppen) ligger den genomsnittliga lönenivån både för män och kvinnor avsevärt lägre inom industri, handel och samfärdsel än vid banker och försäkringsanstalter. Även för den till kontorspersonalen hänfödda vakt- och budpersonalen (c-gruppen) råder i lönehänseende en avsevärd skillnad mellan olika näringsgrupper, såsom närmare framgår av tabellen, låt vara att skiljaktigheterna till väsentlig del torde återgå på olikheter i fråga om ålder m. m. Den bristande homogenitet, som även i andra hänseenden utmärker denna grupp, gör emellertid, att medellönerna i hög grad påverkas av rena tillfälligheter. En mellanställning i lönehänseende mellan den egentliga kontorspersonalen och vaktgruppen intager linjepersonalen vid enskilda järnvägar, som redovisats som särskild grupp (d-gruppen).

Löneutvecklingen inom samtliga redovisade personalgrupper belyses genom relativa tal för tiden 1941—1942 i tab. 29, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ingår som särskild grupp (d). För tidigare år föreliggande siffror endast för samtliga anställda (a), och för studiet av de genomsnittliga inkomstförändringarna inom dessa grupper under perioderna 1929—1942 och 1913—1942 hänvisas till tab. 27.

Löneinkomster inom olika dyrortsgrupper. En på grundval av 1935 års officiella dyrortsgruppering utförd redovisning av de privatanställdas löner inom olika dyrortsgrupper¹ lämnas i efterföljande tablå.

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst per år (kr.)		Indextal (medeltal i D-grupp = 1 000)		
	gruppgränser	medeltal	män	kvinnor	löneinkomst per år män	kvinnor	levnads- kostnader
A	t. o. m. 930	870	5 003	2 289	928	942	806
» B	931—990	960	5 571	2 389	1 034	984	889
» C	991—1 050	1 020	5 231	2 318	971	954	944
» D	1 051—1 110	1 080	5 390	2 429	1 000	1 000	1 000
» E	1 111—1 170	1 140	5 117	2 405	949	990	1 056
» F	1 171—1 230	1 200	5 180	2 542	961	1 047	1 111
» G	1 231—1 290	1 260	5 784	2 713	1 073	1 117	1 167
» H	1 291—1 350	1 320	5 855	2 743	1 086	1 129	1 222
» I	1 351 o. däröver	1 426 ²	6 640	3 382	1 232	1 392	1 320

Tablån ger vid handen, att personalens löner visserligen påverkas av dyrortsförhållandena, men att andra faktorer synas utöva större inflytande på lönesättningen. En del ojämnheter i tablåns sifferserier torde dock sammanhänga med att speciella uppgifter icke alltid kunnat avgivas i sådana fall, då vissa tjänstemän äro placerade på annan ort än den, som utgör stationsort för personalens huvudmassa.

Efter dyrortsförhållandena differentierade lönesiffror för olika huvudgrupper av anställda meddelas i efterföljande tab. 30. Lönenivån för dessa kategorier synas i något olika grad påverkas av en förskjutning i levnadskostnaderna. För mera homogena personalgrupper, exempelvis manliga verkmästare och förmän samt kvinnlig kontorspersonal, framträda dock ganska tydliga lönevariationer i enlighet med resp. företags lokalisering.

¹ Jfr sid. 113, not 1. — ² Avser Stockholm.

Tab. 30. Genomsnittliga löneinkomster år 1942 för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) inom olika dyrortsgrupper.

(Siffror i medievalstil ange, att medeltalet avser mindre än 150 arbetare.)

Grupper av förvaltningspersonal	Antal redovisade anställda	Genomsnittlig löneinkomst i kronor per år									Hela riket (inkl. ej dyrortsgrupperade företag)
		Dyrortsgrupp									
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	
<i>Män.</i>											
Teknisk personal	31 822	5 791	6 421	6 542	7 041	6 583	6 922	7 506	8 279	7 790	6 976
därav ingenjörer, ritare o. dyl.	14 975	7 675	8 269	8 047	8 151	7 066	7 729	7 963	9 322	8 367	8 030
verkmästare, förmän	16 847	4 978	5 302	5 465	5 968	6 022	6 135	6 987	7 186	7 087	6 038
Kontorspersonal o. dyl.	45 457	4 470	4 875	4 786	4 696	5 009	4 954	5 541	5 804	6 751	5 395
därav egentlig kontorspersonal	32 448	4 689	5 208	5 287	5 210	5 541	5 476	6 046	6 389	7 558	6 174
inom industri	20 538	4 705	5 220	5 351	5 267	5 616	5 414	5 960	6 731	6 800	5 680
» handel	4 876	3 920	4 424	4 617	4 780	5 113	5 786	6 413	5 230	6 967	6 149
» samfärdsel	2 162	.	3 644	4 260	4 065	5 252	4 446	5 443	6 112	6 281	5 617
» banker	4 234	9 497	8 040
» försäkringsföretag	1 138	9 544	9 312
vaktmästare, springpojkar o. dyl.	5 404	1 729	1 742	1 638	1 994	1 851	1 980	2 275	2 304	3 078	2 484
övrig hithör. personal ¹	7 610	4 142
Butikspersonal	15 746	2 754	3 083	2 725	2 582	2 793	3 007	3 278	3 080	4 580	3 319
därav försäljare o. dyl.	11 012	3 188	3 808	3 534	3 470	3 645	3 920	4 310	4 031	5 391	4 213
springpojkar	4 734	942	921	974	1 077	1 069	1 131	1 248	1 091	1 883	1 240
Samtliga	93 025	5 003	5 571	5 231	5 390	5 117	5 180	5 784	5 855	6 610	5 584
<i>Kvinnor.</i>											
Teknisk personal	1 686	2 745	2 935	2 816	2 997	3 085	3 453	3 710	4 050	3 985	3 429
därav ingenjörer, ritare o. dyl.	801	1 938	2 630	2 433	2 705	2 724	2 958	3 677	3 700	3 973	3 125
verkmästare, förmän	885	3 213	3 351	3 447	3 543	3 515	3 703	3 762	4 206	3 996	3 705
Kontorspersonal o. dyl.	33 082	2 372	2 445	2 450	2 553	2 630	2 764	3 072	3 102	3 644	3 106
därav egentlig kontorspersonal	32 147	2 403	2 466	2 484	2 596	2 710	2 847	3 097	3 155	3 684	3 156
inom industri	19 418	2 407	2 471	2 467	2 575	2 758	2 888	3 091	3 295	3 556	2 969
» handel	7 022	2 250	2 380	2 591	2 718	2 544	2 738	3 118	2 693	3 432	3 088
» samfärdsel	310	.	.	2 886	3 325	2 773	2 522	2 937	4 063	3 482	3 139
» banker	2 638	4 736	3 994
» försäkringsföretag	2 764	3 858	3 847
vaktpersonal, springflickor o. dyl.	935	1 186	1 445	1 072	1 949	1 126	1 062	1 310	1 628	1 662	1 406
Butikspersonal	22 641	1 765	1 907	2 061	2 066	2 086	2 195	2 369	2 178	2 926	2 422
därav försäljare o. dyl.	20 892	1 807	1 934	2 151	2 134	2 170	2 297	2 507	2 332	3 078	2 533
springflickor o. dyl.	1 749	671	531	985	853	889	920	915	652	1 416	1 088
Samtliga	57 409	2 289	2 389	2 318	2 429	2 405	2 542	2 713	2 743	3 382	2 846

¹ Linjepersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl.).

C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.

a. Antal redovisade arbetare.

Antalet redovisade arbetare vid 1942 års löneundersökning utgör, såsom tidigare omnämnts och även framgår av tab. 33, tillhoppa 546 152 fördelade på 10 394 företag emot 527 276 arbetare och 10 769 företag år 1941.

Av de för år 1942 redovisade arbetarna voro 76·3 % vuxna män, 16·3 % vuxna kvinnor och 7·4 % minderåriga av båda könen (i regel under 18 år). Motsvarande procenttal uppgingo föregående år till resp. 75·4, 16·9, 7·7; år 1929 till resp. 78·3, 14·6 och 7·1 samt år 1913 till resp. 65·9, 10·4 och 8·5 (samt dessutom 15·2 %, som ej fördelats efter ålder och kön). Förutsätter man, att sistnämnda antal ej specificerade fördelade sig proportionellt på de övriga redovisade grupperna, finner man, att männens andel av totalantalet arbetare ej undergått någon nämnvärd förändring under perioden 1913—1929, men att kvinnorna relativt taget ej oväsentligt ökats på de minderårigas bekostnad. Denna tendens till stegring i kvinnoarbetets relativa omfattning kan iakttagas även vid jämförelse mellan åren 1929 och 1942 men tillväxten synes under denna period ha skett icke på de minderårigas utan på männens bekostnad.

Under de båda sista åren ha emellertid procentalen för såväl kvinnoarbetskraften som för den minderåriga arbetskraften visat obetydligt sjunkande siffror samtidigt som procenttalet för män har ökat.

b. Löneutvecklingen i allmänhet.

I efterföljande tab. 31 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomster per arbetstimme, dag och år dels för redogörelseåret 1942 och dels för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1936—1942,¹ varvid särskilda lönesiffror beräknats för män, kvinnor och minderåriga. För arbetarpersonalen i dess helhet har härvid, liksom förut beträffande förvaltningspersonalen (se sid. 83), medellönerna standardräknats under antagande av oförändrad sammansättning under hela perioden med avseende på kön (= 1942). I avsaknad av mera fullständiga uppgifter om medellönen för tidigare år inom olika dyrtorsgrupper ha däremot några korrigeringar med hänsyn till förskjutningar i arbetarpersonalens fördelning på olika dyrtorsgrupper icke kunnat ifrågakomma.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före världskriget förefinnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om dags- och årsinkoms-

¹ För mellanliggande år hänvisas till föregående årgångar av denna årsbok.

ter. I syfte att kunna jämföra även timförtjänster vid olika tidpunkter har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetslönen per utgjord arbetstimme verkställt på grundval av föreliggande uppgifter angående löneinkomsten per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. Å andra sidan ha för åren 1921—1925, för vilka uppgifter om antalet utgjorda dagsverken ej inhämtats, daglönerna beräknats genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten med normalantalet arbetstimmar per dag, d. v. s. 8. På detta sätt ha indextal för tim-, dags- och årsförtjänster kunnat beräknas för varje år under perioden 1913—1942.

I anslutning härtill ha vissa beräkningar utförts för att belysa prisutvecklingens betydelse för arbetslönens faktiska höjd. Ett bedömande av löneutvecklingen förutsätter nämligen en jämförelse i första hand mellan penninglönerna och rådande prisläge. Genom en omräkning av penninglönerna med socialstyrelsens levnadskostnadsindex (jfr ovan) erhållas reallöner, utvisande de ungefärliga förändringarna i arbetslönernas köpkraft.

Av tab. 31 (avd. b) framgår, att *timförtjänsten* sedan föregående år ökats med 8·8 % i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare. Stegningen har varit något högre för männen (9·1 %) än för kvinnorna (7·9 %) och de minderåriga (6·9 %). Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan betecknas som gränsåret, innan den senaste lågkonjunkturen före världskriget satte in, har den nominella timförtjänsten i genomsnitt för samtliga grupper ökat med 43·9 % (avd. c). Motsvarande siffra var för männen 43·2, för kvinnorna 47·3 och för minderåriga 51·0 %. Den större delen av denna förskjutning i lönenivån ägde rum under 1938—1942, men även under 1937 var tillväxten ej oväsentlig. Lägst låg medellönen under det senaste decenniet åren 1933 och 1934. — Från lönestatistikens utgångsår 1913 räknat har stegringen till 1942 i den genomsnittliga timförtjänsten beräknats utgöra omkring 304 % (avd. d). Liksom för förvaltningspersonalen har även för arbetarna ökningen i allmänhet varit större för kvinnor (354 %) än för män (298 %). Motsvarande stegringssiffra för den egentliga industrin blir för kvinnor 354 och för män 280 %.¹ — *Dagsförtjänsten* under 1942 har, såsom tab. 31 utvisar, företett en likartad utveckling som timlönen såväl i jämförelse med föregående år (avd. b) som med 1929 (avd. c). I förhållande till utgångsåret 1913 (avd. d) blir däremot stegringen avsevärt mindre för daglönen än för timförtjänsten. Medan timlönen från 1913 till 1942 beräknats ha stigit med 304 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 236 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till denna skiljaktighet är att söka i minskad arbetstid per dag, förorsakad väsentligen av den år 1920 införda åttatimmarsdagen. Därvid bibehölls i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, som således kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Härtill kommer för vissa år av ekonomiska kriser föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

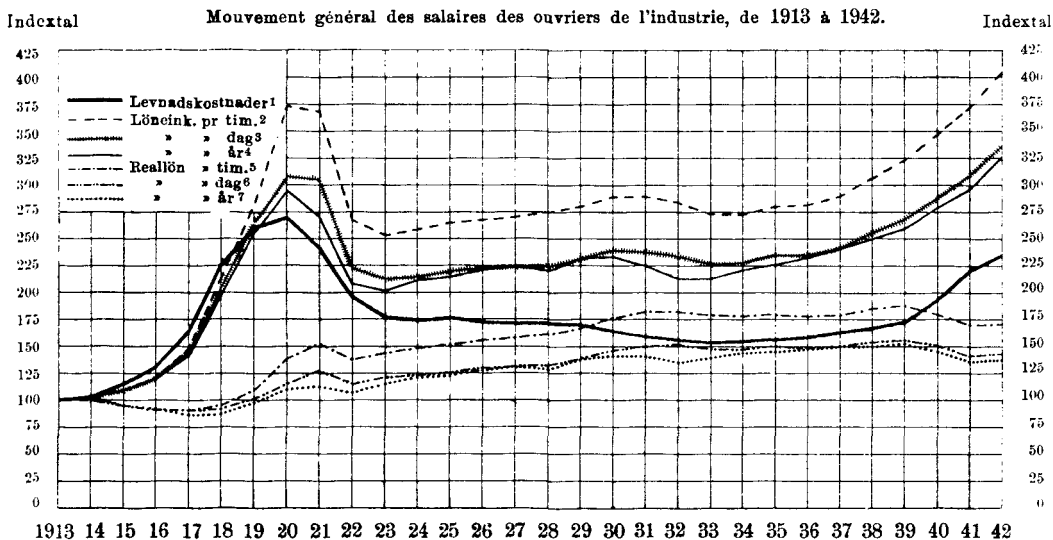
¹ Jfr Lönestatistik årsbok för Sverige år 1940, sid. 77.

Tab. 31. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1942.

År	M ä n ¹			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e		
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
L ö n e i n k o m s t p e r												
a) Absoluta tal, kr.												
1913	0.45	4.32	1 241	0.24	2.34	651	0.18	1.76	485	0.40	3.81	1 077
1929	1.25	9.99	2 846	0.74	5.80	1 637	0.51	3.92	1 099	1.11	8.86	2 495
1936	1.25	10.11	2 848	0.75	5.91	1 691	0.48	3.78	1 062	1.11	8.96	2 503
1937	1.29	10.44	2 974	0.77	6.08	1 740	0.50	3.93	1 128	1.15	9.25	2 611
1938	1.37	11.03	3 071	0.80	6.30	1 758	0.55	4.26	1 180	1.22	9.76	2 691
1939	1.43	11.44	3 183	0.84	6.65	1 882	0.58	4.57	1 286	1.27	10.15	2 804
1940	1.53	12.33	3 406	0.93	7.37	2 011	0.67	5.30	1 466	1.37	11.00	3 007
1941	1.64	13.15	3 615	1.01	7.94	2 142	0.72	5.66	1 525	1.47	11.75	3 191
1942	1.79	14.35	3 982	1.09	8.64	2 350	0.77	6.09	1 679	1.60	12.83	3 513
b) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1941 sättes = 100												
1942	109.1	109.1	110.2	107.9	108.8	109.7	106.9	107.6	110.1	108.8	109.2	110.1
c) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	100.0	101.2	100.1	101.4	101.9	103.3	94.1	96.4	96.6	99.9	101.1	100.3
1937	103.2	104.5	104.5	104.1	104.8	106.3	98.0	100.3	102.6	103.1	104.4	104.6
1938	109.6	110.4	107.9	108.1	108.6	107.4	107.8	108.7	107.4	109.4	110.2	107.8
1939	114.4	114.5	111.8	113.5	114.7	115.0	113.7	116.6	117.0	114.3	114.6	112.4
1940	122.4	123.4	119.7	125.7	127.1	122.8	131.4	135.2	133.4	123.1	124.2	120.5
1941	131.2	131.6	127.0	136.5	136.9	130.8	141.2	144.4	138.8	132.1	132.6	127.9
1942	143.2	143.6	139.9	147.3	149.0	143.6	151.0	155.4	152.8	143.9	144.6	140.8
d) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	277.8	231.2	239.3	308.3	247.9	251.4	283.3	222.7	226.6	281.0	232.6	231.6
1936	277.8	234.0	229.5	312.5	252.6	259.8	266.7	214.8	219.0	280.9	235.2	232.4
1937	286.7	241.7	239.6	320.8	259.8	267.3	277.8	223.3	232.6	289.8	242.9	242.4
1938	304.4	255.3	247.5	333.3	269.2	270.0	305.6	242.0	243.3	307.4	256.3	249.7
1939	317.8	264.8	256.5	350.0	284.2	289.1	322.2	259.7	265.2	321.1	266.6	260.3
1940	340.0	285.4	274.5	387.5	315.0	308.9	372.2	301.1	302.3	345.8	288.9	279.1
1941	364.4	304.4	291.3	420.8	339.3	329.0	400.0	329.0	314.4	371.3	308.5	296.2
1942	397.8	332.2	320.9	454.2	369.2	361.0	427.8	346.0	346.2	404.4	336.4	326.1
e) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1941 sättes = 100												
1942	100.8	100.8	101.8	99.7	100.5	101.3	98.8	97.1	101.7	100.6	100.7	101.7
f) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	107.0	108.2	107.0	108.4	109.0	110.5	100.7	103.1	103.4	106.9	108.2	107.3
1937	107.7	109.0	109.0	108.5	109.4	110.9	102.3	104.6	107.1	107.6	108.9	109.2
1938	111.6	112.4	109.9	110.0	110.6	109.3	109.8	110.6	109.3	111.4	112.2	109.8
1939	113.1	113.2	110.5	112.2	113.3	113.6	112.4	115.2	115.6	112.9	113.3	111.1
1940	107.7	106.6	105.3	110.6	111.8	108.1	115.6	119.0	117.4	108.3	109.3	106.1
1941	101.7	102.0	98.5	105.8	106.1	101.4	109.4	114.5	107.6	102.4	102.8	99.1
1942	102.5	102.9	100.2	105.5	106.7	102.8	108.1	111.3	109.4	103.0	103.5	108.8
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	164.4	136.8	135.7	182.4	146.7	148.8	167.7	131.8	134.1	166.3	137.6	137.0
1936	175.8	148.1	145.2	197.8	159.9	164.4	168.8	135.9	138.6	177.8	148.9	147.1
1937	177.0	149.2	147.9	198.0	160.4	165.0	171.5	137.8	143.6	178.9	149.9	149.6
1938	183.4	153.8	149.1	200.8	162.2	162.7	184.1	145.8	146.6	185.2	154.4	150.4
1939	185.8	154.9	150.0	204.7	166.2	169.1	188.4	151.8	155.1	187.8	155.9	152.2
1940	177.1	148.7	142.9	201.8	164.0	160.9	193.9	156.8	157.4	180.1	150.5	145.4
1941	167.2	139.6	133.6	193.0	155.7	150.9	183.5	150.9	144.2	170.3	141.5	135.9
1942	168.6	140.8	136.0	192.4	156.5	153.0	181.3	146.6	146.7	171.4	142.5	138.2

¹ Inkl. arbetande förmän.

Diagram II. Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. åren 1913—1942.

Såväl daglönerna som antalet arbetsdagar per år påverka *årsförtjänsten*, vars fluktuationer således kunna avvika från daglönerna. För redogörelseåret 1942 i förhållande till 1941 uppgick ökningen i den genomsnittliga årsförtjänsten till 10·1 % mot 9·2 % för dagsförtjänsten. Under vissa andra år är divergensen mellan de båda lönekurvorna avsevärt större. Sålunda redovisar lönestatistiken (se årsboken för 1938) för exempelvis år 1932 en sänkning i den genomsnittliga årslönen med omkring 5 % samtidigt som dagsförtjänsten blott sjunkit med 1 %. Ett annat uttryck för divergensen mellan olika lönestatistiska data får man genom att konstatera, att årsförtjänsten steg mellan åren 1913—1932 med 112 %, medan löneinkomsten per dag under samma tid ökades åtskilligt mer eller med 135 %. Under de därpå följande åren har emellertid en viss utjämning ägt rum mellan dessa stegringstal på grund av den ökade sysselsättningen, varigenom årsförtjänstens stegring t. o. m. redogörelseåret 1942 i förhållande till 1913 uppgår till 226 % mot 236 % för dagsförtjänsten.

I tab. 32 ha för vinnande av större överskådlighet ur tab. 31 och från tidigare årgångar av årsboken sammanställts indextal, som — under förutsättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare — ange den genomsnittliga stegringen under åren 1913—1942 av *nominal- och reallönen* per timme, per dag och per år, kompletterade med socialstyrelsens ovannämnda indextal för levnadskostnadernas förändringar.

¹ Nombres indices du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par heure. — ³ Salaire nominal par jour. — ⁴ Salaire nominal par an. — ⁵ Salaire réel par heure. — ⁶ Salaire réel par jour. — ⁷ Salaire réel par an.

Tab. 32. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1942.

Samtliga arbetare.

Indextal (1913=100)	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Löneinkomst:															
per timme . . .	100	104	109	118	147	213	284	371	366	267	253	257	266	268	270
» dag	100	102	108	119	145	206	265	310	306	223	213	214	219	223	223
» år	100	101	109	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	220	224
Levnadskostnader	100	103	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171
Reallön:															
per timme . . .	100	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158
» dag	100	100	94	91	90	92	101	115	127	115	121	123	125	130	131
» år	100	99	95	92	88	88	98	110	112	107	115	121	123	128	131

Indextal (1913=100)	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942
Löneinkomst:															
per timme . . .	274	281	289	289	284	274	274	279	281	290	307	321	346	371	404
» dag	225	233	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	289	308	336
» år	220	232	233	225	213	213	221	226	232	242	250	260	279	296	326
Levnadskostnader	171	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236
Reallön:															
per timme . . .	161	166	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	180	170	171
» dag	132	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	142	143
» år	129	137	142	141	136	139	144	145	147	150	150	152	145	136	138

Det framgår av tab. 32 och diagram II å sid. 94, att till och med år 1918 var stegringen av såväl tim- som daglöner mindre än levnadskostnadsökningen, vilket innebär, att motsvarande reallöner under denna period voro lägre än utgångsåret 1913. Från och med år 1919 har förhållandet blivit det motsatta. Även årslönerna ha varit underkastade en liknande utveckling, fastän jämvikt mellan löner och levnadskostnader i detta fall inträdde först ett år senare eller 1920. Sedan sålunda de tre reallöneserierna — ehuru delvis under olika år — ånyo passerat basårets löneläge (100), ha de fortsatt att stiga ända till år 1939 — med undantag allenast för enstaka år. Under år 1940 har ett markerat avbrott i reallönernas fortgående stegring inträtt, som pressat ned reallönen per år räknat med 4 å 5 % i jämförelse med föregående år. Denna nedgång fortsatte även under år 1941, varigenom reallönen ytterligare sänktes med 5 å 6 % i förhållande till år 1940. Därmed hade reallönen återgått till ungefär samma läge som år 1929.

Liksom för den privatanställda förvaltningspersonalen kan emellertid för arbetarna inom industri och hantverk etc. under redogörelseåret 1942 en svag ökning av reallönerna registreras. Realtimlönerna för män visa ökning men för kvinnor och minderåriga innebära 1942 års siffror en sänkning från föregående år. På grund av den ökade sysselsättningsvolymen ha emellertid motsvarande årslöner för samtliga kategorier ökats. Att realltimlönen ökat är anmärkningsvärt, så tillvida som enligt ramavtalets bestämmelser ej full kompensation för de stegrade levnadskostnaderna skall erhållas. Ökningen

måste sålunda bero på en höjning av grundlönerna eller en utökning av övertids- och ackordsarbetet, som i regel lämnar större timförtjänst. (Jfr tab. 33.) Medan den sammanlagda ökningen av reallönen utgör 0·6 %, uppgår motsvarande ökning av årslönen till 1·7 %. Hur förändringarna i övrigt fördelar sig på olika grupper framgår av tab. 31.

Det torde emellertid böra framhållas, att i det föregående anförda genomsnittstal icke kunna göra anspråk på annat än att giva en ungefärlig bild av förändringarna i löner och prisutveckling. Härtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrigrenar speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare belysning härav hänvisas till följande kapitel.

c. Löneinkomster per timme.

Genomsnittliga timförtjänster. Givetvis inrymma de i det föregående meddelade genomsnittstalen för timlönerna rätt betydande olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen. Förutom efter ålder och kön samt dyrtorsförhållanden (jfr sid. 113) växla lönevillkoren allt efter de anställdas olika yrken, och även inom samma yrke variera lönerna bl. a. med hänsyn till arbetarens kompetens och ställning till yrket. I viss utsträckning ha kollektivavtalen verkat normerande och utjämnande. Olikheterna i de faktiska lönebeloppen äro emellertid fortfarande ganska stora, att döma bl. a. av vissa undersökningar över lönernas »spridning» i fråga om arbetare m. fl.¹ På grund av det summariska primärmaterialet för förevarande undersökning måste man emellertid här begränsa sig till den jämförelse mellan medellönerna för män, kvinnor och minderåriga inom olika näringsgrenar och näringsgrupper, som lämnas i tab. 33. Beträffande de i tabellen meddelade lönesiffrorna för minderåriga arbetare bör särskilt beaktas, att de icke utan vidare kunna läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, enär åtskilliga skiljaktigheter torde föreligga med hänsyn bl. a. till de redovisade arbetarnas medelålder. Medan de vid spårvägs- och omnibusdrift, övriga kommunala verk och byggnadsarbeten samt skeppsvarv m. fl. anställda minderåriga, vilka haft de högsta genomsnittliga löneinkomsterna per timme, merendels torde vara ynglingar, som nalkas (eller överskridit) adertonårsåldern och mången gång utföra en vuxen mans arbete, synes inom glasindustrin m. fl. näringsgrenar, där lönenivån är avsevärt lägre, i betydande utsträckning sysselsättas yngre personer.

Såsom i översiktstabellen över lönenivåns förändringar (tab. 31) meddelats, har den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. övertid, naturaförmåner o. dyl.) för samtliga redovisade arbetare, oavsett ålder och kön, år 1942 beräknats till 1·60 kr. Tab. 33 visar därutöver, att timförtjänsten vid tidlön var 1·20 kr. och vid ackordsarbete 1·44 kr. Med ledning härav och av tabellens uppgift, att 45·2 % av medeltalet arbetstimmar per år och arbetare utförts på

¹ Se härom: Sveriges officiella statistik: socialstatistik. Anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst (utg. 1931). — Betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente. Statens offentliga utredningar 1937: 48, sid. 552 o. f.

Tab. 33. Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- tare under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. övertid, natu- ralför- månar o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, natu- ralför- månar o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturalför- månar o. d.)		
			där- av på ac- cord %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	inkl. övertid, naturalför- månar o. d., kr.	indextal				kr.	indextal	
							1929 =100	1941 =100				1929 =100	1941 =100
<i>Malmbrytning o. metallin- dustri</i> (2 016)	175 252	2 288	61.0	13.73	79.68	3 858	141	109
förmän	1 903	2 285	11.6	1.81	1.79	2.17	109	17.54	102.17	4 968	143	109	
män	145 510	2 275	62.8	1.32	1.59	1.83	146	14.79	85.90	4 156	147	110	
kvinnor	11 116	2 251	60.6	0.84	1.09	1.21	148	9.60	55.28	2 712	147	110	
minderåriga	16 723	2 199	51.3	0.57	0.86	0.86	154	6.77	39.91	1 896	151	108	
Gruvor o. anrikningsverk (63)	11 823	2 162	76.5	16.43	96.64	4 527	129	110	
förmän	181	2 183	33.2	1.97	1.54	2.33	103	18.27	103.07	5 089	129	107	
män	10 907	2 161	79.1	1.43	1.88	2.16	110	16.97	99.74	4 675	111	111	
minderåriga	637	2 181	47.4	0.69	0.98	1.01	155	8.00	47.52	2 210	148	112	
Därav i													
mellersta Sverige . . . (47)	6 664	2 172	79.9	13.48	78.21	3 704	149	111	
förmän	125	2 232	47.5	1.50	1.54	1.95	111	15.31	89.86	4 337	149	111	
män	6 099	2 170	82.1	1.04	1.53	1.76	111	13.87	80.69	3 824	149	111	
minderåriga	377	2 215	55.8	0.52	0.82	0.84	158	6.62	39.27	1 857	149	107	
norra Sverige (16)	5 159	2 149	72.1	20.31	121.07	5 590	115	107	
förmän	55	2 076	.	2.54	.	3.27	110	25.35	152.79	6 791	116	109	
män	4 808	2 150	75.4	1.79	2.37	2.68	116	20.89	124.50	5 754	116	108	
minderåriga	260	2 134	34.6	0.87	1.38	1.28	141	10.09	59.99	2 723	136	110	
Järn-, stål- o. kopparverk (51)	25 163	2 213	80.4	13.38	79.94	3 709	153	107	
förmän	102	2 305	11.3	1.41	1.68	1.83	110	14.47	86.73	4 223	152	108	
män	23 388	2 214	81.9	1.06	1.44	1.73	162	13.79	82.40	3 820	152	107	
minderåriga	1 532	2 199	64.8	0.53	0.94	0.97	187	7.60	45.48	2 126	182	107	
Järn- o. stålmanufaktur (438)	25 159	2 245	53.7	12.42	72.71	3 493	149	111	
förmän	365	2 2.6	5.8	1.71	1.86	2.01	109	15.88	93.82	4 532	145	109	
män	19 765	2 252	54.8	1.21	1.56	1.70	150	13.65	80.02	3 837	145	111	
kvinnor	2 245	2 257	56.1	0.74	0.96	1.05	175	8.35	48.84	2 368	170	112	
minderåriga	2 794	2 185	50.0	0.55	0.87	0.84	168	6.34	37.77	1 825	167	112	
Mekaniska verkstäder (1 104)	85 498	2 291	59.8	14.05	80.20	3 954	144	109	
förmän	946	2 317	13.3	1.81	1.88	2.22	109	18.24	104.58	5 150	146	110	
män	73 238	2 300	61.1	1.36	1.58	1.84	110	15.00	85.68	4 219	146	109	
kvinnor	3 426	2 243	65.5	0.85	1.14	1.26	143	10.02	55.70	2 828	145	107	
minderåriga	7 888	2 221	50.2	0.54	0.83	0.83	143	6.53	37.53	1 837	138	106	
Skeppsvarv (74)	14 742	2 313	75.7	14.87	85.50	4 181	148	106	
förmän	70	2 372	1.0	1.72	1.65	2.05	106	17.07	98.62	4 871	147	112	
män	13 831	2 317	76.6	1.30	1.57	1.86	107	15.32	88.08	4 305	147	106	
minderåriga	809	2 283	69.3	0.54	0.89	0.93	148	7.37	42.10	2 077	132	105	
Övriga verkstäder (1 030)	70 756	2 286	56.4	13.88	79.11	3 906	143	110	
förmän	876	2 313	14.3	1.85	1.88	2.24	110	18.94	105.06	5 172	145	110	
män	59 407	2 296	57.5	1.36	1.59	1.83	148	14.92	85.13	4 199	145	110	
kvinnor	3 394	2 243	66.1	0.85	1.14	1.27	144	10.04	55.78	2 833	145	107	
minderåriga	7 079	2 220	48.1	0.54	0.82	0.82	146	6.44	36.78	1 810	144	106	
Elektriska verkstäder. (130)	18 522	2 315	50.3	13.56	80.09	3 895	139	111	
förmän	126	2 259	.	1.89	.	2.31	111	18.40	110.70	5 205	143	107	
män	12 038	2 265	45.9	1.45	1.75	1.94	141	10.99	55.84	2 898	139	111	
kvinnor	3 713	2 265	64.5	0.90	1.14	1.28	133	10.17	59.84	2 898	139	111	
minderåriga	2 645	2 162	53.9	0.69	0.89	0.96	175	7.41	44.12	2 076	172	115	

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme					per dag (inkl. övertid, natu- raför- mär o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, natu- raför- mär o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaförmär o. d.)		
				ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmär o. d.					kr.	indextal	
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	kr.	1929 =100	1941 =100	kr.	1929 =100		1941 =100	
Metallmanufaktur . . . (184)	7 995	2 276	45.1	11.95	69.93	3 375	135	112	
förmän	161	2 268	2.3	1.82	2.38	2.17	137	115	17.12	100.97	4 915	134	113
män	5 435	2 303	45.0	1.28	1.56	1.69	109	109	13.60	79.98	3 882	.	112
kvinnor	1 245	2 250	53.1	0.83	1.09	1.15	137	107	9.47	54.04	2 598	137	112
minderåriga	1 154	2 180	43.0	0.52	0.78	0.74	.	103	5.82	34.14	1 606	.	103
Guld- och silvervarufabriker . . . (46)	1 092	2 289	31.5	13.23	78.42	3 801	130	116	
förmän	23	2 370	.	2.23	.	2.47	112	112	20.38	120.75	5 847	117	112
män	739	2 314	37.6	1.47	1.76	1.91	112	112	15.18	90.16	4 4 3	117	115
kvinnor	256	2 235	19.7	0.90	1.14	1.12	120	111	8.90	52.80	2 499	127	116
Jord- o. stenindustri . . . (691)	28 922	2 185	43.4	10.92	64.10	.	.	.	
förmän	498	2 224	7.5	1.46	1.73	1.73	151	108	13.66	79.09	.	.	.
män	24 274	2 196	44.5	1.07	1.36	1.46	111	111	11.62	68.12	.	.	.
kvinnor	2 079	2 172	52.9	0.62	0.84	0.89	135	111	7.02	41.42	.	.	.
minderåriga	2 071	2 072	30.8	0.54	0.77	0.71	161	116	5.60	32.83	.	.	.
Kolgruvor (5)	1 421	2 151	49.7	11.98	71.78	3 269	143	109	
förmän	8	2 369	.	1.43	.	1.81	109	109	14.44	86.56	4 276	142	107
män	1 369	2 149	50.7	0.95	1.51	1.54	108	108	12.17	72.95	3 317	.	109
Torvindstri (98)	2 815	.	61.5	11.48	67.00	.	.	.	
förmän	73	.	33.8	1.15	1.87	1.57	133	133	12.36	69.88	.	.	.
män	2 312	.	61.4	1.07	1.43	1.44	203	125	12.01	70.06	.	.	.
Stenbrotto. stenhuggerier (153)	4 298	.	44.2	10.67	60.80	.	.	.	
förmän	130	.	5.1	1.40	1.31	1.56	103	103	12.23	67.61	.	.	.
män	4 041	.	45.7	1.11	1.21	1.33	170	110	10.73	61.16	.	.	.
Byggnadsämnesindustri (348)	11 095	2 205	43.6	11.49	67.49	3 219	145	114	
förmän	148	2 230	5.5	1.46	1.71	1.70	110	110	13.57	79.30	3 818	143	109
män	10 283	2 211	44.9	1.10	1.36	1.49	112	112	11.77	69.10	3 303	.	114
Cementfabriker . . . (18)	1 212	2 243	13.8	11.70	70.08	3 860	138	109	
förmän	25	2 236	2.2	1.55	1.55	1.78	140	108	14.03	81.08	3 979	136	105
män	1 125	2 247	14.7	1.16	1.54	1.53	107	107	11.99	71.84	3 442	.	109
Tegelbruk (176)	4 961	2 220	53.7	10.88	62.99	.	.	.	
förmän	31	2 274	1.9	1.30	1.28	1.54	105	105	12.02	71.31	.	.	.
män	4 511	2 240	55.1	1.02	1.31	1.43	146	109	11.27	65.09	.	.	.
Kalkbruk o. cementvaru- fabriker (154)	4 922	2 184	41.6	12.02	71.24	3 291	143	118	
förmän	92	2 220	7.6	1.49	1.77	1.73	142	113	13.65	81.55	3 837	143	113
män	4 647	2 182	43.1	1.13	1.40	1.53	116	116	12.19	72.23	3 335	.	118
Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker (23)	4 277	2 242	44.2	9.23	54.75	2 628	130	114	
förmän	33	2 284	.	1.56	.	1.96	120	117	15.54	93.16	3 477	125	116
män	2 244	2 288	36.8	1.05	1.33	1.44	109	109	11.36	67.58	3 293	.	114
kvinnor	1 387	2 215	61.3	0.64	0.82	0.92	128	112	7.24	42.54	2 038	134	114
Porslinsfabriker . . . (8)	2 226	2 268	50.0	9.20	54.35	2 595	130	117	
förmän	22	2 269	.	1.62	.	2.05	120	118	16.28	97.16	4 659	127	115
män	976	2 243	42.6	1.05	1.30	1.47	120	110	12.00	71.20	3 446	.	118
kvinnor	967	2 229	61.2	0.64	0.81	0.91	128	111	7.25	42.41	2 032	135	115

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- rare under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. över- tid, na- tura- för- mån o. d.), kr.	per vecka (inkl. över- tid, na- tura- för- mån o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaförmån o. d.)				
			där av på ac- kord %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	inkl. övertid, naturaförmån o. d.		kr.			kr.	indextal			
						ordinarie tid	inkl. övertid, naturaförmån o. d.					1929 =100	1941 =100	kr.	1929 =100
Kakel-, sten- o. lergods- fabriker (15)	2 051	2 213	37.8	9.25	55.18	2 664	122	110
förmän	11	2 311	.	1.44	.	1.79	.	114	114	14.16	85.64	4 132	} 131	119	
män	1 268	2 245	32.1	1.04	1.37	1.41	121	108	10.87	64.82	3 175	111			
kvinnor	420	2 184	61.6	0.64	0.86	0.94	124	112	7.22	42.83	2 051	123	112		
Glasbruk (64)	5 016	2 107	32.5	10.88	64.43	2 860	182	118	
förmän	106	2 186	.	1.62	.	2.02	.	110	110	16.01	95.24	4 414	} 178	109	
män	4 024	2 129	37.1	1.02	1.41	1.48	156	110	11.91	70.37	3 152	118			
minderåriga	499	1 969	13.6	0.46	0.89	0.60	188	91	4.72	28.17	1 187	218	122		
Kristall- o. smäglasbruk (33)	2 839	2 003	33.4	9.63	56.61	2 438	188	120	
förmän	36	2 105	.	1.38	.	1.75	.	109	109	13.83	81.62	3 690	} 181	107	
män	2 291	2 021	39.6	0.94	1.27	1.34	152	109	10.66	62.47	2 717	120			
Fönsterglasbruk (6)	390	2 125	52.6	14.98	89.16	3 982	195	120	
förmän	5	2 151	.	1.94	.	2.05	.	114	114	16.32	95.67	4 412	} 198	103	
män	348	2 112	50.2	1.42	1.83	1.96	211	108	15.66	93.17	4 139	121			
Buteljglasbruk (5)	1 048	2 337	29.8	13.19	78.75	3 688	146	110	
förmän	31	2 174	.	1.89	.	2.59	.	111	111	20.57	122.75	5 623	} 151	112	
män	9 4	2 367	31.0	1.03	1.53	1.63	139	112	13.67	81.58	3 854	111			
Träindustri (1 234)	41 177	2 205	36.7	10.73	63.01	2 964	138	114	
förmän	1 153	2 264	4.7	1.44	1.38	1.64	.	112	112	13.07	69.46	3 804	} 134	112	
män	36 292	2 205	38.7	1.08	1.29	1.40	133	110	11.17	65.73	3 091	113			
kvinnor	534	2 177	36.7	0.73	1.02	0.99	143	110	7.78	46.05	2 152	141	117		
minderåriga	3 198	2 195	25.8	0.54	0.75	0.68	128	110	5.41	32.12	1 490	138	114		
Flottning (14)	1 955	.	25.0	10.73	60.59	.	.	.	
förmän	118	.	0.7	1.24	.	1.45	.	108	108	11.55	69.32	.	.	.	
män	1 810	.	26.1	1.04	1.44	1.34	123	108	10.74	60.38	.	.	.		
Sågverk o. hyvlerier (538)	19 660	2 165	47.4	10.61	62.43	2 894	140	111	
förmän	455	2 246	9.0	1.37	1.38	1.59	.	112	112	12.69	57.90	3 608	} 136	110	
män	17 689	2 163	49.4	1.03	1.19	1.38	133	110	10.97	64.98	2 991	111			
minderåriga	1 504	2 168	36.7	0.58	0.74	0.74	132	112	5.84	34.78	1 599	141	113		
Snickeri- o. möbelfabriker (596)	16 685	2 237	26.0	10.79	63.37	2 999	134	115	
förmän	506	2 275	2.0	1.55	1.42	1.73	.	113	113	13.81	80.88	3 941	} 130	115	
män	14 447	2 239	27.9	1.11	1.42	1.41	133	111	11.34	66.53	3 146	115			
minderåriga	1 406	2 218	14.3	0.51	0.77	0.63	147	107	4.98	29.46	1 397	151	112		
Annan trävaruindustri (86)	2 877	2 240	41.2	11.21	66.68	3 139	140	119	
förmän	74	2 283	5.3	1.43	1.26	1.68	.	102	102	13.86	79.02	3 827	} 128	101	
män	2 346	2 250	43.0	1.11	1.44	1.49	128	114	11.95	71.17	3 351	117			
Pappers- och grafisk indu- stri (726)	48 337	2 225	41.5	12.83	75.84	3 535	134	109	
förmän	489	2 303	5.0	2.10	1.51	2.40	.	107	107	19.23	114.06	5 535	} 137	107	
män	37 210	2 226	46.6	1.53	1.26	1.76	147	108	14.25	84.29	3 913	110			
kvinnor	6 424	2 223	33.6	0.89	0.99	1.13	153	109	9.06	53.38	2 520	149	111		
minderåriga	4 214	2 214	13.2	0.54	0.74	0.68	145	106	5.42	32.00	1 507	138	109		
Pappersmassfabriker (87)	15 588	2 158	57.0	12.75	75.84	3 399	125	112	
förmän	27	2 267	52.8	1.54	1.69	1.94	.	102	102	15.49	92.55	4 418	} 126	103	
män	14 823	2 165	58.5	1.17	1.29	1.61	138	109	13.09	77.88	3 498	112			
minderåriga	738	1 979	17.7	0.58	0.77	0.69	119	105	5.44	32.43	1 369	105	114		

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Genomsnittlig löneinkomst												
	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme					per dag (inkl. övertid, na- tura- för- mån- er o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, na- tura- för- mån- er o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, natura-för-mån- er o. d.)			
			ordinarie tid		inkl. övertid, natura- för-mån- er o. d.	kr.	indextal			kr.	indextal		
			där- av på ac- kord %	tid- lön, kr.			ac- kord, kr.				1929 =100	1941 =100	1929 =100
Pappersbruk o. pappfabriker (65)	13 732	2 166	76.9	.	.	.	11.04	65.22	2 995	125	112		
förmän	97	2 322	11.5	1.53	1.80	1.86	139	110	14.94	88.85	4 318		
män	10 789	2 195	80.7	1.09	1.19	1.49	110	12.00	70.89	3 277	126		
kvinnor	2 004	2 023	75.0	0.67	0.87	1.02	152	110	7.85	46.29	2 054		
minderåriga	842	2 123	38.6	0.50	0.72	0.69	144	105	5.47	32.37	1 472		
Finpappersbruk (12)	5 175	2 207	84.7	11.24	66.18	3 116	136		
förmän	33	2 413	.	1.79	.	2.23	143	114	17.99	107.09	5 384		
män	3 997	2 241	88.9	1.14	1.20	1.53	109	12.27	72.25	3 422			
kvinnor	898	2 070	78.5	0.71	0.86	1.03	156	107	7.94	46.64	2 137		
minderåriga	247	2 143	47.3	0.51	0.63	0.66	132	106	5.15	30.39	1 423		
Grovpappersbruk (53)	8 557	2 142	72.0	10.91	64.62	2 922	120		
förmän	64	2 274	17.8	1.36	1.80	1.66	109	12.27	78.90	3 765			
män	6 792	2 168	75.8	1.08	1.18	1.47	137	110	11.83	70.07	3 192		
kvinnor	1 106	1 985	72.0	0.64	0.88	1.00	147	110	7.78	45.98	1 986		
minderåriga	595	2 115	34.9	0.49	0.77	0.71	151	104	5.61	33.22	1 492		
Annan pappersindustri (173)	7 085	2 315	15.9	10.46	61.53	2 981	137		
förmän	95	2 302	.	1.88	.	2.18	108	17.58	103.58	5 058			
män	2 439	2 336	13.8	1.36	2.07	1.82	143	110	14.97	87.96	4 244		
kvinnor	3 116	2 310	21.7	0.85	1.19	1.15	151	110	9.36	55.00	2 658		
Tapetfabriker (13)	419	2 296	0.4	10.63	62.66	3 049	145		
förmän	14	2 261	.	1.56	.	1.97	102	15.78	90.44	4 457			
män	270	2 295	0.1	1.32	.	1.66	105	12.59	74.35	3 587			
kvinnor	48	2 293	0.6	0.79	1.00	0.96	141	107	7.65	45.20	2 199		
Annan hithörande industri (160)	6 666	2 315	16.8	10.45	61.45	2 977	136		
förmän	81	2 309	.	1.93	.	2.24	139	111	17.88	105.80	5 162		
män	2 169	2 341	15.4	1.36	2.07	1.85	111	15.26	89.65	4 326			
kvinnor	3 068	2 310	22.0	0.85	1.19	1.15	151	110	9.39	55.15	2 665		
Grafisk industri (401)	11 932	2 320	1.6	16.25	95.85	4 662	153		
förmän	270	2 301	.	2.39	.	2.72	106	21.75	129.04	6 255			
män	9 159	2 322	1.0	1.88	2.33	2.26	149	109	18.34	108.02	5 247		
kvinnor	1 304	2 322	6.6	1.04	1.16	1.25	156	110	10.02	59.44	2 905		
minderåriga	1 199	2 298	1.2	0.62	0.63	0.76	181	107	6.05	35.71	1 746		
Grafiska anstalter (48)	965	2 334	0.5	14.80	87.26	4 291	172		
förmän	16	2 325	.	2.29	.	2.73	166	93	21.75	129.64	6 359		
män	711	2 346	0.1	1.72	.	2.14	106	17.42	102.38	5 031			
kvinnor	95	2 281	1.6	0.84	0.99	1.03	137	94	7.98	47.75	2 343		
minderåriga	143	2 315	1.7	0.61	0.83	0.72	185	107	5.67	33.63	1 661		
Bok- och accidenstryckerier (249)	7 462	2 327	2.5	15.26	90.05	4 372	153		
förmän	158	2 318	.	2.31	.	2.55	150	109	20.34	120.89	5 849		
män	5 425	2 335	1.7	1.78	2.33	2.14	109	17.52	103.31	5 008			
kvinnor	1 043	2 316	8.5	1.06	1.16	1.27	157	109	10.21	60.46	2 448		
minderåriga	876	2 291	1.4	0.64	0.59	0.78	181	108	6.23	36.68	1 787		
Tidningstryckerier (104)	3 505	2 300	18.77	110.56	5 381	150		
förmän	96	2 270	.	2.54	.	3.01	104	24.15	142.70	6 826			
män	3 023	2 295	.	2.09	.	2.49	146	109	20.03	117.78	5 726		
kvinnor	206	2 368	.	1.04	.	1.25	123	116	10.06	59.89	2 959		
minderåriga	180	2 320	.	0.69	.	0.69	160	100	5.50	32.69	1 609		

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. över- tid, na- tura- för- mån o. d.) kr.	per vecka (inkl. över- tid, na- tura- för- mån o. d.) kr.	per år (inkl. övertid, naturaformån o. d.)		
			ordinarie tid	inkl. övertid, naturaformån o. d.	per dag		per år (inkl. övertid, naturaformån o. d.) kr.	indextal					
					tid- lön, kr.	ac- kord, kr.		1929 = 100			1941 = 100	1929 = 100	1941 = 100
<i>Livsmedelsindustri</i> . . . (159)	36 851	2 272	10.5	12.35	72.02	3 490	126	107	
förmän	1 405	2 291	0.3	1.86	1.57	2.21	}127	109	17.59	103.89	5 064	}123	108
män	22 311	2 308	4.0	1.41	2.08	1.75		107	14.12	82.76	4 033		107
kvinnor	11 191	2 213	24.6	0.91	1.08	1.15	}134	107	9.22	53.26	2 551	}130	109
minderåriga	1 944	2 187	13.2	0.58	0.74	0.70		149	109	5.51	31.68		1 537
<i>Kvarnar</i> (63)	1 750	2 285	2.3	13.57	80.47	3 863	120	105	
förmän	54	2 295	.	1.66	.	2.02	}129	109	16.10	92.84	4 627	}126	107
män	1 437	2 296	0.1	1.40	1.45	1.80		108	14.47	85.84	4 130		108
<i>Pressejästfabriker</i> (7)	239	2 331	14.91	85.44	4 235	131	104	
förmän	11	2 363	.	2.00	.	2.38	}142	123	19.55	112.51	5 626	}138	123
män	189	2 347	.	1.57	.	1.98		109	16.33	93.36	4 650		110
<i>Bagerier</i> (289)	6 621	2 304	1.8	13.81	81.53	3 993	133	112	
förmän	169	2 340	.	2.42	.	2.72	}127	116	21.79	129.05	6 375	}123	118
män	4 112	2 310	.	1.74	.	1.95		109	15.59	91.97	4 514		110
kvinnor	2 137	2 292	5.5	1.14	1.19	1.32	135	112	10.50	62.06	3 027	136	114
<i>Mjuktbrödsbagerier</i> (246)	4 294	2 320	14.41	85.19	4 202	126	110	
förmän	145	2 340	.	2.52	.	2.80	}126	116	22.45	132.69	6 565	}123	118
män	3 005	2 323	.	1.81	.	1.98		108	15.76	93.17	4 604		108
kvinnor	991	2 306	.	1.21	.	1.31	139	110	10.43	61.64	3 025	148	109
<i>Spisbrödsbagerier</i> (40)	1 836	2 292	13.39	78.61	3 836	135	116	
förmän	23	2 339	.	1.91	.	2.23	}126	111	17.80	106.78	5 217	}119	111
män	1 000	2 269	.	1.58	.	1.91		115	15.38	90.02	4 332		116
kvinnor	801	2 320	.	1.14	.	1.39	128	112	11.00	64.72	3 213	131	116
<i>Käxfabriker</i> (3)	491	2 226	24.9	9.88	59.06	2 748	151	117	
män	107	2 339	0.5	1.28	.	1.57	}138	111	12.70	75.78	3 666	}138	112
kvinnor	345	2 186	35.0	0.84	1.19	1.19		147	113	9.48	56.66		2 600
<i>Råsockerbruk och raffinaderier</i> (26)	4 988	2 323	6.6	11.80	68.05	3 364	137	107	
förmän	39	2 318	.	1.39	.	1.75	}137	105	14.15	81.69	4 047	}137	105
män	4 124	2 343	3.6	1.21	1.62	1.52		108	12.46	71.74	3 569		108
kvinnor	709	2 213	26.4	0.80	1.06	1.08	140	108	8.56	49.88	2 379	140	106
<i>Råsockerbruk</i> (20)	2 344	.	0.9	11.66	67.05	.	.	.	
förmän	26	.	0.9	1.34	.	1.67	}133	103	13.57	78.16	.	}	.
män	2 216	.	0.9	1.16	1.52	1.45		107	11.84	68.13	.		.
kvinnor	72	.	0.74	.	0.93	1.48	108	7.40	42.36	.	.	.	
<i>Raffinaderier och komb. fabriker</i> (6)	2 644	2 315	11.7	11.93	68.96	3 385	142	109	
förmän	13	2 338	.	1.50	.	1.90	}140	108	15.29	88.66	4 433	}143	110
män	1 908	2 354	6.7	1.27	1.64	1.60		109	13.19	75.95	3 771		110
kvinnor	637	2 209	29.4	0.82	1.06	1.09	138	107	8.70	50.76	2 411	140	106
<i>Choklad- o. karamellfabr.</i> (81)	4 930	2 229	23.7	9.16	52.48	2 511	140	111	
förmän	164	2 180	2.6	1.70	1.58	2.01	}130	109	15.87	91.18	4 391	}131	106
män	1 123	2 334	15.3	1.23	1.75	1.60		103	13.02	75.57	3 731		111
kvinnor	3 027	2 212	29.4	0.75	1.02	1.00	147	109	8.24	47.18	2 220	138	111
minderåriga	616	2 140	17.6	0.47	0.62	0.57	136	106	4.45	24.90	1 217	128	103

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per år		
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaför- månar o. d.		indextal	(inkl. övertid, naturaför- månar o. d.)					
			där- av på ac- kord %	tid- kr.	ac- kord, kr.	kr.		1929 =100			1941 =100	kr.	indextal
Bryggerier och läskedrycksfabriker (238)	5 208	2 267	10.5					14.35	84.25	4 029	122	106	
förmän	242	2 338		1.70		2.15	124	104	17.26	102.17	5 030	105	
män	3 930	2 288	10.5	1.33	2.45	1.90	106	106	15.40	90.73	4 349	107	
kvinnor	892	2 160	15.5	0.95	1.31	1.27	132	106	10.13	58.41	2 739	127	106
Brännerier och destilleringsverk (9)	296	2 054	4.2					15.20	85.23	3 857	119	102	
förmän	12	2 023		2.55		3.20	128	110	25.57	143.68	6 466	116	99
män	214	2 071	5.8	1.63	1.39	1.97	104	104	16.13	91.01	4 074	102	
kvinnor	68	2 001		1.16		1.40	147	108	10.86	59.67	2 800	132	105
Bryggerier (193)	4 361	2 295	10.2					14.28	84.26	4 051	122	107	
förmän	208	2 365		1.67		2.11	123	103	16.90	100.42	4 982	119	105
män	3 349	2 310	10.4	1.31	2.47	1.88	106	106	15.27	90.38	4 352	107	
därav utkörare	1 090	2 282	32.2	1.27	2.47	2.28	108	108	18.17	107.64	5 205	109	
övriga	2 259	2 323	0.2	1.32	2.00	1.70	105	105	13.87	82.00	3 940	106	
kvinnor	674	2 206	14.1	0.92	1.31	1.24	128	105	9.96	57.85	2 732	126	106
Mineralvatten- och läskedrycksfabriker (36)	551	2 163	16.9					14.50	83.67	3 943	142	106	
förmän	22	2 253		1.67		2.10	145	107	16.84	98.81	4 724	136	107
män	367	2 218	13.6	1.38	2.61	2.02	107	107	16.18	93.78	4 483	107	
därav utkörare	145	2 268	33.6	1.32	2.62	2.49	106	106	19.88	115.84	5 649	106	
övriga	222	2 186	0.5	1.40	2.31	1.71	108	108	13.66	78.93	3 723	107	
kvinnor	150	2 023	29.4	0.01	1.31	1.35	169	108	10.63	60.42	2 742	149	105
Tobaksfabriker (8)	1 819	2 247	66.2					12.52	70.61	3 521	147	103	
förmän	19	2 189		1.94		2.44	148	105	19.11	109.54	5 346	144	106
män	341	2 268	36.4	1.65	1.97	2.33	105	105	18.85	105.20	5 279	106	
kvinnor	1 227	2 250	80.0	1.01	1.15	1.46	159	104	11.65	65.83	3 282	161	108
Slakterier och konserverfabriker (261)	6 614	2 210	5.7					12.01	69.61	3 333	126	105	
förmän	322	2 269		2.02		2.35	128	109	18.75	110.93	5 332	123	106
män	4 033	2 265	0.6	1.43	1.73	1.72	108	108	13.81	80.69	3 889	104	
kvinnor	1 881	2 100	17.4	0.83	0.98	1.03	129	106	8.03	45.64	2 154	117	106
Slakterier och charkuterifabriker (206)	4 430	2 255	0.1					13.61	79.87	3 832	124	103	
förmän	262	2 262		2.13		2.48	126	108	19.77	116.06	5 603	120	104
män	3 447	2 257	0.1	1.47	2.38	1.77	109	109	14.16	83.05	3 986	103	
kvinnor	574	2 231		0.99		1.15	129	110	9.16	53.84	2 565	126	105
Konserverfabriker (55)	2 184	2 119	17.9					8.63	48.70	2 323	113	110	
förmän	60	2 293		1.52		1.81	126	115	14.38	88.03	4 150	122	114
män	589	2 308	3.6	1.15	1.59	1.44	107	107	11.81	67.26	3 321	112	
kvinnor	1 307	2 043	25.7	0.73	0.98	0.97	128	104	7.50	41.99	1 974	112	107
Annan livsmedelsindustri (186)	4 682	2 311	1.8					11.71	69.73	3 381	110	112	
förmän	385	2 309		1.72		2.04	112	110	16.12	96.23	4 709	108	110
män	3 019	2 334	0.6	1.32	2.09	1.58	108	108	12.71	75.95	3 677	112	
kvinnor	1 105	2 265	5.8	0.88	0.93	1.05	109	109	8.33	49.21	2 389	110	
Mejerier och margarinfabriker (128)	3 688	2 315	0.3					11.91	71.20	3 446	105	113	
förmän	337	2 311		1.72		2.06	109	111	16.15	96.60	4 731	104	111
män	2 498	2 338	0.4	1.33	2.29	1.57	108	108	12.66	75.74	3 669	112	
kvinnor	762	2 265	0.3	0.88	1.00	1.05	111	111	8.25	49.26	2 378	111	

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.), kr.	per vecka (inkl. över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaförmån- er o. d.)			
		antal	där- av på ac- corder %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	ordinarie tid	inkl. övertid, natura- förmån- er o. d.	indextal				kr.	1929 =100	1941 =100	
								kr.	1929 =100	1941 =100					
Annan bithör. industri (58)	994	2 298	7.1	10.97	64.34	3 139	141	107		
förmän	48	2 298	.	1.70	.	1.98	.	132	104	15.86	93.63	4 559	135	102	
män	521	2 314	1.6	1.29	1.85	1.61	.	108	108	12.97	76.93	3 718	.	110	
kvinnor	343	2 266	18.2	0.89	0.93	1.07	.	107	.	8.51	49.10	2 414	.	108	
Textil- och beklädnadsindu- stri (843)	67 730	2 124	51.4	9.13	61.61	2 446	145	111		
förmän	1 200	2 228	7.0	1.68	1.67	1.97	.	108	108	15.67	92.21	4 393	140	108	
män	20 443	2 182	37.2	1.12	1.27	1.45	.	112	112	11.71	66.18	3 166	.	112	
kvinnor	39 791	2 096	62.2	0.79	0.90	1.04	.	153	109	8.15	46.06	2 172	143	109	
minderåriga	6 296	2 092	40.3	0.53	0.73	0.70	.	159	108	5.51	30.99	1 467	160	107	
Spinnerier, väverier o. d. (397)	44 021	2 145	53.0	9.22	51.90	2 477	152	113		
förmän	762	2 222	10.3	1.52	1.67	1.84	.	109	109	14.60	85.82	4 081	146	109	
män	16 844	2 198	38.1	1.07	1.25	1.42	.	113	113	11.49	64.72	3 111	.	113	
kvinnor	22 231	2 107	67.9	0.72	0.88	1.01	.	158	111	7.94	44.68	2 121	150	112	
minderåriga	4 184	2 115	44.9	0.53	0.74	0.72	.	164	107	5.71	31.94	1 527	164	109	
Bomullsindustri (65)	13 421	2 153	59.3	9.23	51.91	2 491	157	112		
förmän	183	2 163	13.4	1.53	1.82	1.92	.	110	110	15.15	86.06	4 151	150	107	
män	5 707	2 234	45.6	1.05	1.17	1.39	.	111	111	11.31	63.37	3 097	.	113	
kvinnor	6 256	2 079	74.4	0.70	0.85	0.99	.	157	110	7.77	43.77	2 064	152	111	
minderåriga	1 275	2 162	57.5	0.55	0.73	0.76	.	162	109	6.04	34.06	1 640	172	112	
Linne-, hamp- och jute- industri (20)	3 746	2 024	50.5	8.99	47.55	2 281	150	110		
förmän	75	2 157	13.0	1.35	1.66	1.71	.	108	108	13.63	77.73	3 692	145	106	
män	1 368	2 092	30.0	1.04	1.25	1.38	.	110	110	11.13	58.96	2 894	.	113	
kvinnor	2 014	1 974	67.1	0.69	0.85	0.98	.	158	111	7.79	41.04	1 938	142	110	
minderåriga	289	1 989	48.3	0.52	0.70	0.70	.	171	100	5.55	29.21	1 401	164	99	
Ylleindustri (75)	12 275	2 170	53.4	9.27	52.66	2 501	149	114		
förmän	217	2 266	15.8	1.51	1.59	1.85	.	111	111	14.80	91.21	4 196	139	114	
män	5 044	2 203	36.7	1.02	1.21	1.38	.	111	111	11.25	63.99	3 037	.	113	
kvinnor	5 998	2 153	70.2	0.70	0.86	1.00	.	161	110	7.97	45.23	2 152	152	114	
minderåriga	1 016	2 095	47.4	0.53	0.73	0.73	.	183	107	5.78	32.88	1 536	171	107	
Trikåfabriker (127)	8 803	2 128	58.2	8.77	49.25	2 359	143	112		
förmän	118	2 263	0.9	1.49	1.91	1.66	.	105	105	13.23	77.71	3 762	148	107	
män	1 767	2 178	48.1	1.12	1.43	1.64	.	111	111	12.29	69.34	3 347	.	111	
kvinnor	5 744	2 115	67.3	0.74	0.93	1.04	.	149	109	8.23	46.21	2 206	140	112	
minderåriga	1 174	2 105	35.1	0.52	0.77	0.70	.	149	104	5.55	30.78	1 476	143	108	
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker (45)	2 240	2 188	43.2	9.32	54.30	2 579	146	116		
förmän	88	2 257	.	1.56	.	1.87	.	107	107	14.88	87.76	4 225	130	106	
män	844	2 221	36.4	1.14	1.36	1.48	.	114	114	11.81	68.91	3 290	.	117	
kvinnor	1 085	2 174	54.1	0.73	0.93	1.01	.	151	115	7.91	46.14	2 186	144	117	
minderåriga	243	2 115	30.7	0.52	0.73	0.67	.	163	114	5.24	29.93	1 407	163	111	
Färgerier, blekerier o. im- pregneringsfabriker. (41)	1 504	2 170	12.8	10.04	57.22	2 702	142	110		
förmän	74	2 205	.	1.61	.	1.92	.	107	107	15.30	87.63	4 242	137	111	
män	1 016	2 177	13.1	1.04	1.34	1.34	.	115	115	10.88	61.91	2 908	.	111	
kvinnor	374	2 152	15.5	0.72	1.02	0.92	.	144	108	7.27	41.65	1 990	132	108	
minderåriga	40	2 074	4.6	0.52	0.85	0.63	.	131	103	5.05	28.32	1 311	115	101	

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme					per dag (inkl. övertid, na- tura- för- månar o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, na- tura- för- månar o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaförmånar o. d.)		
				ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmånar o. d.	kr.	indextal					
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.			1929 =100	1941 =100	kr.	1929 =100	1941 =100	
						kr.	1929 =100						1941 =100
Annan hith. industri. (24)	2 032	2 152	32.7	10.44	60.33	2 840	.	126
förmän	27	2 242	.	1.63	.	1.94	.	99	15.45	90.60	4 353	.	99
män	1 098	2 150	22.9	1.26	1.49	1.61	.	129	12.96	74.72	3 462	.	121
kvinnor	760	2 149	49.9	0.76	0.93	1.01	.	112	7.82	45.18	2 168	.	109
minderåriga	147	2 164	22.6	0.50	0.76	0.65	.	120	5.00	29.33	1 403	.	114
Skrädderier o. sömnadsfabri- ker (400)	22 052	2 084	48.1	9.01	51.29	2 394	126	107
förmän	418	2 235	1.2	1.96	1.64	2.22	116	109	17.64	103.95	4 967	104	108
män	3 402	2 108	31.8	1.36	1.39	1.62	108	108	12.73	72.98	3 413	105	105
kvinnor	16 305	2 080	54.9	0.86	0.94	1.07	135	108	8.44	47.93	2 237	128	106
minderåriga	1 927	2 041	31.3	0.54	0.70	0.66	153	105	5.15	29.39	1 358	156	102
Hatt- och mössfabriker. (46)	1 657	2 103	49.4	8.41	48.19	2 315	130	107
förmän	20	2 274	.	1.71	.	1.89	126	109	15.10	88.82	4 300	113	109
män	197	2 073	45.0	1.23	1.72	1.75	112	112	13.21	76.65	3 637	135	106
kvinnor	1 255	2 108	54.6	0.81	0.95	1.06	147	110	8.10	46.45	2 234	135	106
Läder-, hår- och gummivaru- fabriker (452)	21 587	2 082	50.1	10.64	61.27	2 883	145	114
förmän	459	2 221	3.9	1.73	1.64	2.02	112	112	15.99	94.36	4 493	141	111
män	11 154	2 078	51.3	1.20	1.55	1.66	141	108	13.00	75.18	3 543	141	113
kvinnor	7 402	2 083	57.0	0.81	0.98	1.09	145	107	8.45	48.31	2 272	146	112
minderåriga	2 572	2 073	33.7	0.53	0.80	0.72	147	106	5.56	31.95	1 492	149	109
Garverier (35)	2 147	2 217	49.2	12.25	71.42	3 392	152	110
förmän	54	2 265	1.4	1.63	1.45	2.00	146	112	16.00	93.82	4 524	148	112
män	1 672	2 228	54.2	1.12	1.54	1.66	109	109	13.35	77.83	3 709	148	109
Päls- o. skinnvarufabriker (91)	1 688	2 291	24.5	10.19	60.50	2 934	141	116
förmän	62	2 317	2.9	2.07	2.02	2.29	109	109	18.09	107.96	5 302	138	111
män	558	2 332	24.9	1.34	1.51	1.65	139	111	13.19	79.40	3 889	138	114
kvinnor	859	2 268	26.5	0.98	0.94	1.11	146	114	8.82	52.04	2 522	150	115
Skofabriker (180)	9 104	1 881	48.4	10.28	57.68	2 618	140	113
förmän	183	2 168	3.9	1.75	1.57	2.05	110	110	16.15	94.86	4 440	136	109
män	4 583	1 842	54.9	1.20	1.55	1.66	138	108	12.68	71.94	3 251	136	112
kvinnor	3 221	1 913	50.3	0.76	1.03	1.08	144	106	8.25	45.17	2 071	140	112
minderåriga	1 114	1 914	24.2	0.50	0.78	0.67	140	106	5.08	28.84	1 285	137	109
Gummivarufabriker . . . (39)	5 461	2 243	62.7	10.79	64.56	3 102	152	121
förmän	60	2 231	0.7	1.59	.	1.88	142	117	14.70	87.52	4 194	136	118
män	2 703	2 275	49.6	1.20	1.61	1.70	108	108	13.85	79.74	3 858	120	120
kvinnor	2 241	2 208	82.4	0.72	0.94	1.10	147	107	8.51	50.95	2 427	146	117
minderåriga	457	2 234	54.2	0.56	0.80	0.80	.	.	6.23	37.83	1 795	.	.
Annan hithörande industri (107)	3 187	2 197	47.1	10.43	59.04	2 897	135	105
förmän	96	2 231	8.0	1.63	1.64	1.90	139	113	15.11	88.99	4 243	140	111
män	1 638	2 216	51.8	1.22	1.47	1.61	107	107	12.78	72.10	3 568	140	108
Kemisk-teknisk industri (321)	15 698	2 242	30.9	12.85	73.00	3 450	149	109
förmän	377	2 285	6.8	1.74	1.93	2.10	107	107	16.75	99.14	4 799	145	110
män	10 674	2 288	31.3	1.30	1.57	1.73	150	107	14.01	82.91	3 969	145	108
kvinnor	3 762	2 114	34.4	0.82	1.01	1.08	152	108	8.52	50.17	2 278	139	105
minderåriga	885	2 202	22.0	0.57	0.81	0.72	133	109	5.70	33.71	1 594	131	109

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. övertid, natura- för- mån o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, natura- för- mån o. d.), kr.	per år		
			ordinarie tid	inkl. övertid, naturaför- mån o. d.	kr.	indextal		kr.			indextal		
						tid- lön, kr.	ac- kord, kr.				1929 =100	1941 =100	1929 =100
Färg-, olje- och parfym- fabriker (127)	3 627	2 281	7.0	11.68	68.83	3 343	145	111
förmän	132	2 277	1.0	1.70	2.05	2.01	109	109	15.91	93.80	4 568	140	108
män	2 271	2 310	2.7	1.33	1.75	1.69	142	107	13.56	80.20	3 895	140	109
kvinnor	986	2 218	17.9	0.82	1.06	1.07	139	108	8.55	48.81	2 365	133	108
Färg- o. fernissfabriker (40)	740	2 300	4.6	12.09	70.79	3 460	141	109
förmän	42	2 306	2.5	1.71	2.26	2.03	111	111	16.17	95.99	4 680	133	112
män	560	2 319	3.2	1.30	1.22	1.60	107	107	12.86	75.57	3 706	133	110
kvinnor	98	2 202	12.1	0.77	0.98	1.00	120	105	8.04	45.99	2 202	113	106
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker (87)	2 887	2 276	7.6	11.58	68.33	3 312	146	112
förmän	90	2 264	.	1.70	.	1.99	107	107	15.78	92.77	4 516	142	107
män	1 711	2 308	2.5	1.35	1.97	1.71	106	106	13.80	81.74	3 957	142	108
kvinnor	888	2 219	18.5	0.83	1.06	1.07	143	107	8.38	49.12	2 383	137	108
Konstgödningsfabriker . . (7)	605	2 243	41.7	14.06	83.58	3 913	131	103
män	574	2 240	43.2	1.26	1.60	1.79	144	109	14.42	85.67	4 006	130	103
Sprängämnesfabriker . . (11)	3 153	2 148	70.2	14.00	83.18	3 711	143	98
förmän	35	2 370	61.0	1.37	1.95	2.10	106	106	17.28	102.78	4 971	154	107
män	1 874	2 201	76.7	1.30	1.73	2.09	105	105	17.04	101.40	4 604	154	101
Tändsticksfabriker . . . (8)	1 146	2 078	37.3	10.03	58.62	2 571	125	103
män	667	2 227	34.2	1.07	1.23	1.40	131	105	11.41	67.07	3 123	123	105
kvinnor	421	1 840	39.0	0.76	0.82	0.98	142	109	7.90	45.65	1 800	111	99
minderåriga	56	2 095	64.1	0.65	0.76	0.84	142	115	6.68	39.17	1 753	131	109
Annan kem.-tekn.industri(168)	7 167	2 289	25.0	12.21	72.20	3 491	143	112
förmän	207	2 274	0.5	1.79	1.63	2.16	105	105	17.21	102.01	4 918	143	111
män	5 288	2 321	26.7	1.30	1.46	1.67	109	109	13.47	79.58	3 879	143	112
kvinnor	1 204	2 174	24.1	0.84	1.03	1.06	109	109	8.26	48.88	2 295	137	107
<i>Samtl. industrigrupper inkl. säsongsindustri . . . (7 442)</i>	435 554	2 207	48.0	1.15	1.34	1.52	109	109	12.16	70.60	3 380	143	112
förmän	7 484	2 262	6.2	1.73	1.70	2.04	109	109	16.29	94.12	4 700	143	111
män	307 868	2 231	49.1	1.28	1.49	1.70	109	109	13.73	80.04	3 856	143	110
kvinnor	82 299	2 142	52.3	0.83	0.96	1.09	109	109	8.59	49.18	2 333	137	110
minderåriga	37 903	2 152	38.8	0.55	0.82	0.77	107	107	6.07	35.20	1 673	137	109
<i>Samtliga industrigrupper exkl. säsongsindustri . . . (6 941)</i>	421 145	2 220	48.1	1.15	1.34	1.52	109	109	12.20	70.86	3 380	143	112
förmän	7 056	2 268	6.2	1.75	1.70	2.07	109	109	16.54	95.69	4 700	143	109
män	294 837	2 246	49.2	1.29	1.50	1.72	109	109	13.83	80.71	3 856	143	110
kvinnor	82 074	2 145	52.2	0.83	0.96	1.09	109	109	8.59	49.19	2 333	137	110
minderåriga	37 178	2 167	38.2	0.55	0.82	0.77	107	107	6.07	35.19	1 673	137	109
<i>Byggnadsverksamhet (1 244)</i>	30 876	43.8	40.1	1.72	2.28	2.30	109	109	16.54	96.46	3 380	143	112
förmän	780	.	40.1	1.72	2.28	2.30	109	109	18.30	106.92	4 700	143	109
män	29 626	.	44.2	1.40	2.28	2.12	109	109	16.63	96.95	3 856	143	110
minderåriga	470	.	18.0	0.73	1.16	0.93	150	115	7.24	42.52	1 673	137	109
<i>Egentl. byggnadsarbete (491)</i>	21 895	42.3	10.9	1.67	2.89	2.15	100	100	16.74	98.08	3 380	143	112
förmän	130	.	10.9	1.67	2.89	2.15	100	100	16.42	95.69	4 700	143	109
män	21 547	.	42.7	1.88	2.37	2.14	110	110	16.82	98.53	3 856	143	110

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst												
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme					per dag (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaför- månar o. d.)				
			ordinarie tid	inkl. naturaför- månar o. d.	övertid, naturaför- månar o. d.	per kr.	indental			kr.	indental			
												1929 = 100	1941 = 100	1929 = 100
Husbyggnadsarbete (475)	16 603	40.0	16.88	98.42
förmän	92	15.3	1.75	2.89	2.25	126	104	17.31	102.17
män	16 343	40.3	1.40	2.49	2.16	109	16.95	98.80
Väg- o. vattenbyggnadsar- bete (16)	5 292	49.1	16.85	97.05
förmän	38	.	1.52	.	1.91	110	14.30	80.97
män	5 204	49.8	1.32	2.08	2.06	110	16.45	97.71
Installationsarbete . . . (392)	7 145	46.6	15.85	91.10
förmän	621	46.6	1.72	2.25	2.34	.	110	18.77	109.70
män	6 402	46.8	1.48	1.96	2.00	.	109	15.74	90.26
Elektriska installationsar- beten (110)	1 879	36.1	15.71	86.59
förmän	20	4.2	1.83	2.54	2.27	.	109	18.54	109.02
män	1 806	36.9	1.44	2.11	2.00	.	107	15.98	87.87
Rörledningsarbeten . (282)	5 266	50.5	15.91	92.85
förmän	601	48.1	1.71	2.25	2.35	.	111	18.78	109.72
män	4 596	50.9	1.43	1.92	2.00	.	110	15.64	91.29
Målning och glasmästeri (361)	1 836	50.2	16.96	99.84
förmän	29	12.2	1.90	2.51	2.04	129	106	15.60	92.19
män	1 677	54.8	1.64	2.47	2.38	108	17.81	104.80
Statliga verk o. byggnads- arbeten m. m. (192)	36 778	2 233	41.5	14.87	86.37	4 153	.	117	.	117
förmän	502	2 339	20.3	1.74	2.08	2.35	.	107	19.33	113.74	5 496	.	109	.
män	31 927	2 238	42.9	1.39	1.77	1.94	.	108	15.51	89.96	4 340	.	116	.
kvinnor	3 400	2 153	34.0	0.82	1.24	1.30	.	106	10.25	60.12	2 791	.	103	.
minderåriga	949	2 278	32.7	0.67	0.79	0.88	.	99	7.07	41.67	2 013	.	149	.
Mek. o. elektr. verkstäder samt skeppsvarv (67)	14 117	2 251	48.1	15.93	94.06	4 256	.	106	.	106
förmän	234	2 387	4.0	1.70	1.94	2.31	.	105	19.34	113.32	5 504	.	108	.
män	11 442	2 261	55.2	1.42	1.65	2.09	.	105	17.36	102.64	4 737	.	106	.
kvinnor	1 937	2 168	14.6	0.82	1.14	1.21	.	103	9.62	56.40	2 624	.	102	.
minderåriga	504	2 232	31.1	0.62	0.60	0.80	.	92	6.48	38.12	1 836	.	98	.
Elektriska linjearbeten och kraftverk (21)	8 035	2 257	23.6	14.80	88.07	4 129	.	101	.	101
förmän	34	2 293	13.6	1.79	2.56	2.42	.	112	19.52	111.43	5 542	.	108	.
män	7 266	2 266	20.2	1.39	1.89	1.89	.	104	15.27	91.85	4 273	.	103	.
Ban- o. byggnadsarbeten (39)	12 115	2 196	46.8	13.93	78.02	3 991	.	118	.	118
förmän	115	2 279	77.3	1.46	2.07	2.34	.	118	18.69	111.67	5 333	.	132	.
män	11 873	2 194	46.6	1.38	1.88	1.82	.	120	13.94	77.94	3 992	.	118	.
Intendenturverkstäder, förädd o. d. (65)	2 511	2 218	37.2	13.92	82.25	3 865	.	104	.	104
förmän	119	2 315	0.8	1.86	2.08	2.48	.	108	19.96	117.34	5 626	.	109	.
män	1 346	2 265	29.2	1.36	1.75	1.95	.	107	15.66	92.24	4 408	.	107	.
kvinnor	989	2 149	53.6	0.81	1.29	1.40	.	103	11.09	65.89	3 016	.	100	.
Kommunala verk o. byggnads- arbeten m. m. (268)	22 695	2 242	24.2	17.03	96.86	4 716	131	107	.	107
förmän	349	2 213	32.9	1.77	2.36	2.42	132	114	19.51	111.06	5 345	.	111	.
män	31 764	2 243	24.6	1.54	2.18	2.18	.	107	17.28	98.00	4 771	.	107	.
kvinnor	366	2 176	.	0.94	.	1.16	.	105	9.02	51.36	2 515	.	102	.
minderåriga	216	2 265	6.6	0.69	1.05	0.84	112	89	6.68	38.48	1 899	113	90	.

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Genomsnittlig löneinkomst												
	Medel- antal arbetstim- mar per år och arbetare	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. övertid, na- tura- för- mån o. d.), kr.	per vecka (inkl. övertid, na- tura- för- mån o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaformån o. d.)		
			ordinarie tid	inkl. övertid, naturaformån o. d.	indextal	kr.	1929 =100	1941 =100			kr.	1929 =100	1941 =100
Kraft-, belysnings- och vatten- verk (150)	8 138	2 263	27.9	16.21	92.91	4 515	132	113	
förmän	250	2 216	34.8	1.84	2.52	2.54	114	20.48	116.16	5 627	132	112	
män	7 761	2 265	28.1	1.44	2.19	2.01	137	112	16.24	93.10	4 524	132	114
minderåriga	127	2 280	6.7	0.65	1.01	0.79	134	107	6.31	36.53	1 797	132	109
Byggnads- o. anläggningsar- beten (99)	9 967	2 205	32.3	16.66	94.66	4 598	132	107	
förmän	96	2 200	28.3	1.60	1.85	2.10	138	109	16.98	97.69	4 620	135	108
män	9 434	2 205	33.8	1.45	2.18	2.13	106	17.02	96.73	4 697	107	107	
kvinnor	366	2 176	0.1	0.94	1.53	1.16	105	9.02	51.36	2 515	.	102	
minderåriga	71	2 246	7.6	0.76	1.12	0.94	136	104	7.44	42.30	2 107	128	106
Spårvägsdrift (12)	3 649	2 295	1.0	19.96	112.73	5 520	138	102	
män	3 645	2 295	1.0	1.84	2.36	2.41	129	106	19.97	112.79	5 523	137	102
Omnibusföretag (7)	941	2 260	16.66	92.46	4 594	.	108	
män	924	2 260	.	1.51	.	2.06	.	16.83	93.30	4 638	.	103	
Handel o. varulager (995)	9 512	2 308	2.8	12.50	72.90	3 602	131	108	
förmän	480	2 290	.	1.92	.	2.15	133	109	17.12	96.02	4 920	128	107
män	7 002	2 312	2.6	1.46	2.03	1.70	108	13.66	80.76	3 931	108	108	
kvinnor	1 651	2 301	4.8	0.89	0.94	1.01	125	106	8.09	44.90	2 328	125	106
minderåriga	379	2 287	0.9	0.52	0.59	0.57	163	104	4.51	26.75	1 298	149	103
Samfärdsl (209)	8 988	2 253	32.4	14.88	88.09	4 146	131	111	
förmän	93	2 341	.	1.63	.	1.94	144	110	15.27	91.47	4 540	133	112
män	8 594	2 251	33.9	1.28	2.10	1.88	109	15.21	90.02	4 231	111	111	
minderåriga	299	2 287	3.0	0.60	0.92	0.73	192	116	5.75	34.37	1 681	178	117
Järnvägsdrift ¹ (84)	3 008	2 330	17.9	10.90	65.15	3 195	113	113	
män	2 982	2 331	17.8	1.12	1.66	1.37	125	113	10.92	65.32	3 204	113	113
Omnibusföretag ² (81)	2 029	2 322	2.4	12.60	73.80	3 589	.	114	
förmän	62	2 355	.	1.62	.	1.96	110	15.37	92.26	4 626	.	112	
män	1 752	2 327	2.8	1.31	2.34	1.68	115	13.39	78.14	3 792	.	114	
minderåriga	215	2 274	.	0.58	.	0.72	116	5.58	33.31	1 632	.	116	
Åkeriförelse (39)	958	2 359	0.2	15.77	89.00	4 241	141	107	
förmän	14	2 346	.	1.91	.	2.20	144	111	17.77	105.48	5 169	135	113
män	850	2 359	0.2	1.61	1.89	1.90	106	16.38	92.00	4 484	106	106	
Lastning o. lossning (55)	2 991	.	81.5	20.74	124.50	5 415	131	.	
män	2 970	.	82.2	1.37	2.20	2.60	137	108	20.84	125.14	5 445	132	.

¹ Härunder redovisas huvudsakligen endast banarbetare, medan verkstadsarbetare hänförs till mekaniska verkstäder och s. k. linjepersonal (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl.) till förvaltnings- och befälspersonal. Jfr sid. 83, 85 och 88.
² Då löneläget är skäligt olika vid mindre och vid större företag, har här nedan verkställts en fördelning av hithörande företag efter antalet anställda vuxna män:

Företag	Antal företag	Antal anställda	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna män i kr. per			
			timme	dag	vecka	år
med mindre än 5 anställda	18	56	1.39	10.94	64.88	3 238
med 5—9	29	206	1.55	12.26	72.49	3 564
med 10 och fl.	34	1 490	1.65	13.65	79.45	3 845

Tab. 33 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst									
			per timme						per dag (inkl. över- tid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per vecka, (inkl. över- tid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per år (inkl. övertid, naturaförmånar o. d.)	
			ordinarie tid	inkl. övertid, naturaförmånar o. d.	kr.	indextal		kr.			indextal	
						tid- lön, kr.	ac- kord, kr.		1929 = 100	1941 = 100	kr.	1929 = 100
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	kr.	1929 = 100	1941 = 100	kr.	1929 = 100	1941 = 100
<i>Trvättinrättningar</i> . . . (44)	1 751	2 217	11.0	.	.	.	9.38	54.25	2 611	121	112	
förmän	46	2 307	4.4	1.54	2.30	1.86	131	107	4 291	124	107	
män	319	2 282	5.6	1.48	1.56	1.74	114	14.09	82.24	3 975	112	
kvinnor	1 348	2 200	12.8	0.84	1.05	1.03	134	118	47.09	2 266	123	
minderåriga	38	2 159	.	0.56	.	0.63	.	109	5.00	29.70	1 368	126
<i>Säa övriga grupper inkl. säsongsindustri</i> . . (2 952)	110 598	2 216	33.9	1.38	2.00	1.94	.	109	15.47	89.74	.	.
förmän	2 250	2 272	23.6	1.78	2.25	2.27	.	109	18.25	105.60	.	.
män	99 232	2 216	35.4	1.43	2.05	2.01	.	109	16.05	93.12	.	.
kvinnor	6 765	2 199	20.5	0.86	1.20	1.16	.	107	9.24	53.04	.	.
minderåriga	2 351	2 208	18.0	0.64	0.86	0.81	.	103	6.43	37.90	.	.
<i>Säa övriga grupper exkl. säsongsindustri</i> . . (1 708)	79 722	2 246	30.2	1.37	1.86	1.88	.	109	15.07	87.23	4 212	112
förmän	1 470	2 292	14.8	1.80	2.22	2.26	.	110	18.23	104.92	5 174	109
män	69 606	2 249	31.8	1.44	1.91	1.97	.	108	15.81	91.53	4 419	112
kvinnor	6 765	2 199	20.5	0.86	1.20	1.16	.	107	9.24	53.04	2 557	105
minderåriga	1 881	2 278	18.0	0.62	0.80	0.79	.	100	6.25	36.90	1 790	126
<i>Samtliga grupper inkl. säsongsindustri</i> . (10 394)	546 152	2 209	45.2	1.20	1.44	1.60	144	109	12.83	74.50	.	.
förmän	9 734	2 264	10.2	1.74	1.99	2.10	143	109	16.74	96.77	.	.
män	407 100	2 227	45.8	1.33	1.60	1.78	109	109	14.29	83.24	.	.
kvinnor	89 064	2 146	49.8	0.83	0.97	1.09	147	108	8.64	49.48	.	.
minderåriga	40 254	2 156	37.0	0.56	0.82	0.77	151	107	6.09	35.36	.	.
<i>Samtliga grupper exkl. säsongsindustri</i> (8 649)	500 867	2 224	45.2	1.19	1.40	1.57	.	108	12.66	73.49	3 513	141
förmän	8 526	2 273	7.7	1.76	1.87	2.10	.	109	16.83	97.28	4 732	109
män	364 443	2 246	45.9	1.38	1.56	1.76	.	109	14.21	82.80	3 963	140
kvinnor	88 839	2 149	49.7	0.83	0.97	1.09	.	108	8.64	49.49	2 350	144
minderåriga	39 059	2 172	37.2	0.56	0.82	0.77	.	107	6.08	35.27	1 679	153

ackord, kan den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid beräknas till 1.31 kr. eller 81.9 % av ovannämnda totallö. Återstoden av den genomsnittliga totallönen eller 29 öre per timme utgjorde rörligt tillägg för stegrade levnadskostnader, tillägg för övertidsarbete och värdet av åtnjutna naturaförmånar o. dyl.¹ För arbetande förmän (2.10 kr.) och vuxna manliga arbetare

¹ Det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader (a), övertidstillägget (b) och värdet av åtnjutna naturaförmånar o. dyl. (c) utslaget på totalantalet utgjorda arbetstimmar framgår av efterföljande tabell. Siffrorna inom () angiva motsvarande a-värden vid utslutande av de företag, som ej särredovisat det rörliga tillägget.

I medeltal per timme, öre

	Samtliga redovisade grupper				Därav industrigrupper			
	a	b	c	s:a	a	b	c	s:a
Förmän	22.8 (29.9)	1.5	8.6	32.9	21.1 (28.1)	1.0	9.0	31.1
Män	22.8 (25.2)	2.6	7.4	32.8	22.1 (23.8)	2.4	7.1	31.6
Kvinnor	14.3 (15.6)	0.7	4.3	19.3	14.1 (15.2)	0.6	4.3	19.0
Minderåriga	9.3 (10.2)	0.4	2.3	12.0	9.3 (10.0)	0.4	2.4	12.1
Samtliga arbetare	20.5 (22.6)	2.1	6.6	29.2	19.5 (21.2)	1.9	6.2	27.6

(1·78 kr.) har medellönen legat över men för kvinnor (1·09 kr.) och minderåriga (0·77 kr.) avsevärt under den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare. Den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid utgjorde för förmän 1·76 kr., för män 1·45 kr., för kvinnor 0·90 kr. och för minderåriga 0·65 kr. eller resp. 83·8, 81·5, 82·6 och 84·4 % av totala löneinkomsten.

Timlönnernas fluktuationer inom olika näringsgrenar. Tidigare har påvisats, att löneutvecklingen sett sig rätt olika för manliga och för kvinnliga arbetare. Från år 1913 till år 1942 har sålunda för vuxna manliga arbetare timlönen stigit med i genomsnitt 298 %, medan kvinnornas timförtjänst under motsvarande tid ökats med 354 %. En närmare undersökning visar, att denna utvecklingstendens är starkast under första delen av perioden 1913—1942. Men även en jämförelse mellan åren 1929 och 1942 visar, att löneutvecklingen i allmänhet varit något gynnsammare för kvinnorna än för männen: stegringen i timlönnerna från 1929 till år 1942 uppgick i genomsnitt till 43 % för män och 47 % för kvinnor (tab. 31). — Lönefluktuationerna bli givetvis mera varierande, om man med hjälp av tab. 33 undersöker motsvarande förändringar inom de särskilda företagsgrupperna. För att underlätta ett närmare studium av löneutvecklingen ha i tablån här nedan sammanställts högsta och lägsta variationerna i fråga om timförtjänster under perioden 1929—1942.

Timförtjänstens procentuella förändringar åren 1929—1942.

Män.		Löneökning (+) eller löneminskning (-).			
Män.	%		%		%
Fönsterglasbruk	+111	Porslinsfabriker	+20	Finpappersbruk	+56
Torvindistri	+103	Gruvor och anrikningsverk i norra Sverige	+16	» Annan » pappersindustri	+51
Stenbrott och stenhuggerier	+70	Skrädderier o. sömnadsfabriker	+16	Band-, gardin- o. bindgarnsfabrik	+51
Grafiska anstalter	+66	Guld- o. silvervarufabriker	+12	Triakfabriker	+49
Järn-, stål- och kopparverk	+62	Väg- o. vattenbyggnadsarb.	+10	Slakterier o. charkuterier	+29
Sprängämnesfabriker	+62	Mejerier o. margarinfabriker	+9	Porslinsfabriker	+28
Triakfabriker	+60			Spisbrödsbagerier	+28
Linne-, hamp- och jutelindustri	+57	Kvinnor.		Bryggerier	+28
Bomullsindustri	+54	Järn- o. stålmanufaktur	+75	Konserverfabriker	+28
Gruvor o. anrikningsverk i mellersta Sverige	+53	Mineralvatten- och läskedrycksfabriker	+69	Handel och varulager	+25
Järnvägsdrift (banarb. o. dyl.)	+25	Ylleindustri	+61	Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	+24
Bryggerier	+23	Tobaksfabriker	+59	Tidningstryckerier	+23
Flottning	+23	Linne-, hamp- o. jutelindustri	+58	Guld- o. silvervarufabriker	+20
Kakel-, sten- o. lergodsfabrik	+21	Bomullsindustri	+57	Färg- o. färrisfabriker	+20

Arbetslönnerna inom de industriella näringsgrenarna äro i allmänhet fastställda genom *kollektivavtal*, ingångna mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. De under år 1942 ingångna avtalen inneburo i regel prolongation av tidigare gällande avtal dock med tillämpning av ramavtalets nya bestämmelser om dyrtidstillägg. I vissa fall justerades även grundlönnerna (specieilt ackordslönnerna) uppåt och avtal om särskilda grunder för kristillägg träffades äkaså i enstaka fall.¹

¹ För närmare upplysningar hänvisas till de kvartalsredogörelser för ingångna kollektivavtal, som meddelas i Soc. Medd. (årg. 1942, sid. 336, 597, 820, årg. 1943, sid. 25).

Om man gör en jämförelse mellan de faktiska timförtjänsterna 1941 och 1942 framträda beträffande manliga arbetare ökning särskilt inom följande näringsgrenar (med bortseende från grupper med mindre än 250 redovisade arbetare): torvindusti (25 %), statens ban- och byggnadsarbeten (20 %), kalkbruk och cementvarufabriker (16 %), spisbrödsbagerier (15 %), färgerier, blekerier m. fl. (15 %), omnibusföretag (15 %), annan trävaruindustri (14 %), band-, gardin- och bindgarnsfabriker (14 %) samt tvättinrättningar (14 %). För den kvinnliga arbetskraften märkes ökningen i timförtjänsterna särskilt inom tvättinrättningar (18 %), tidningstryckerier (16 %), band-, gardin- och bindgarnsfabriker (15 %), päls- och skinnvarufabriker (14 %), kakel-, sten- och lergodsfabriker (12 %) samt spisbrödsbagerier (12 %).

Ackords- och tidlön. Vid en lönestatistisk undersökning av de genomsnittliga timförtjänsternas höjd inom olika företagsgrupper bör beaktas även deras samband med avlöningsformen och särskilt utbredningen av ackordsarbete.

Beträffande arbetstidens användning ger tab. 33 vid handen, att i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare 45·2 % av antalet arbetstimmar beräknas ha använts för ackordsarbete. Under ackordsarbete inbegripes därvid även arbete mot premielön, tonlön o. dyl. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. Tabellen visar, att riksnedslaget (45·8 %) låg obetydligt över men för kvinnorna (49·8 %) ej oväsentligt över det allmänna genomsnittet. Inom de särskilda i tabellen redovisade arbetargrupperna växlade motsvarande tal från så gott som ingenting till över 80 %. För att mera överskådligt belysa, inom vilka arbetsområden ackordsarbetet dominerar, ha i tablån här nedan sammanställts de yrken och fack, inom vilka ackordstimmarna under redogörelseåret uppgått till minst hälften av totala timantalet.

Ackordsyrken.

	Ackords- tim., %		Ackords- tim., %		Ackords- tim., %
<i>Män.</i>					
Järn-, stål- o. kopparverk	81·9	Målning och glasmästeri	54·8	Mekaniska verkstäder	65·5
Pappersbruk o. pappfabriker	80·7	Garverier	54·2	Elektriska verkstäder	64·5
Gruvor o. anrikningsverk	79·1	»Annan» läder-, hår- o. gummivaruindustri	51·8	Porslins-, kakel- o. lergodsfabriker	61·8
Sprängämnesfabriker	76·7	Kolgruvor	50·7	Järn- o. stålmanufaktur	56·1
Torvindusti	61·4			Skrädderier o. sömnadsfabriker	54·9
Mekaniska verkstäder	61·1	<i>Kvinnor.</i>			
Pappersmassefabriker	58·5	Gummivarufabriker	82·4	Hatt- o. mössfabriker	54·6
Statliga mek. o. elektriska verkstäder	55·2	Tobaksfabriker	80·0	Statens intendenturverkstäder, förråd o. d.	53·6
Skofabriker	54·9	Pappersbruk o. pappfabriker	75·0	Metallmanufaktur	53·1
Järn- o. stålmanufaktur	54·8	Spinnetier, väverier o. d.	67·9	Skofabriker	50·8

Avlöningsformens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar sammanhänger med att arbetsförtjänsterna i regel ställa sig väsentligt olika, allteftersom avlöningsformen är tid- eller ackordslön. Vid en undersökning av timlönernas växlingar i tab. 33, till vilken hänvisas för närmare detaljer, bör dock beaktas,

att de högre ackords- och tidlönsförtjänsterna företrädesvis avse företag å större och dyrare orter, medan de lägre i ganska stor utsträckning härröra från sådana företag, som äro förlagda till landsbygden.¹ För samtliga i tabellen redovisade arbetargrupper var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 1·20 kr., medan den vid ackordsarbete uppgick till 1·44 kr. eller 20·0 % mera. Motsvarande tal för vuxna män voro resp. 1·33 och 1·60 (överskott 20·3 %) samt för kvinnliga arbetare resp. 0·83 och 0·97 kr. (överskott 16·9 %). Dessa allmänna genomsnitt — som ej inrymma det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader — påverkas emellertid, förutom av det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare, även av fluktuationerna i arbetsförtjänsterna per timme inom olika industrigrenar.

Den för hela undersökningsområdet eller för en viss del därav erhållna genomsnittliga tidlönen och motsvarande ackordslön avse vidare ej sällan olika arbetargrupper och äro därför ej alltid jämförbara. Med nuvarande primärmaterial för den industriella lönestatistiken kan denna felkälla endast till en del elimineras därigenom, att man begränsar undersökningen till arbetargrupper, som i större omfattning arbetat både på ackord och tidlön (i genomsnitt för varje grupp minst 20 och högst 80 % av arbetstiden på ackord). Efter sådan bearbetning av de i tab. 33 publicerade uppgifterna finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete växlar för män mellan 2—72 % och för kvinnor mellan 8—59 %. Ordnar man dessa procenttal i tvenne stigande serier och söker gränserna för deras mittersta hälften (genom bortskärande av första och sista fjärdedelen eller »kvartilen»), finnas de på sådant sätt beräknade normala överskottsvariationerna utgöra för män 17—36 % och för kvinnor 22—34 %.

d. Löneinkomster per dag, vecka och år.

Antal utgjorda arbetstimmar. I syfte att närmare belysa, i vad mån lönerna inom olika näringsgrenar sammanhånga med olikheter i arbetstidens längd, har med ledning av i tab. 33 meddelade siffror verkställts en bearbetning av primärmaterialens uppgifter om arbetstimmarernas antal per dag, per vecka och per år under redogörelseåret. Beräkningarna, som omfatta 99·0 % av samtliga i lönestatistiken redovisade arbetare, visa, att den genomsnittliga arbetstiden per arbetare (inberäknad övertid²) år 1942 uppgått till per dag 8·0, per vecka 46·5 och per år 2 209 timmar (mot resp. 8·0, 46·7 och 2 176 timmar året därförut).³

För ett närmare klarläggande, hur motsvarande siffror variera för de olika i undersökningen ingående industrigrenarna, hänvisas till tabellen.

I fråga om de s. k. säsongyrkena, för vilka på grund av materialets bristfällighet årsförtjänstuppgifter ej publicerats, hänvisas till andra källor, vari uppgifter rörande arbetssäsongens normala längd kunna hämtas för att möjliggöra en beräkning av den normala arbetsförtjänsten per år eller säsong.⁴

¹ Beträffande arbetslönerna inom olika dyrtorsgrupper hänvisas till sid. 113 o. f. — ² Övertidsarbetets andel av den totala arbetstiden utgjorde under 1942 2·4 %. Motsvarande procenttal under vart och ett av åren 1929—1941 uppgick till resp. 2·0, 1·8, 1·5, 1·3, 1·5, 1·9, 2·0, 2·1, 2·2, 1·9, 2·2, 2·6 och 2·3. — ³ Dessa siffror torde giva ett något för högt uttryck för den genomsnittliga arbetstiden under året. På grund av redovisningssättet komma de närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under året eller den del därav företagen varit i gång (jfr noten, sid. 82). —

⁴ Se Lönestatistisk årsbok för Sverige 1940 (sid. 97).

Löneinkomster per dag. I tab. 33 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för samtliga i lönestatistiken redovisade näringsgrenar. Den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke (inkl. säsongindustrier) år 1942 utgjorde för förmän 16·74 kr., för män 14·29 kr., för kvinnor 8·64 kr. och för minderåriga 6·09 kr. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrin, bli de genomsnittliga dagsförtjänsterna lägre för förmän (16·29 kr.) och män (13·73 kr.) men praktiskt taget oförändrade för kvinnor (8·59 kr.) och minderåriga (6·07 kr.).

Löneinkomster per vecka. I tab. 33 har även uträknats den normala veckoinkomsten, varvid som sådan ansetts den genomsnittliga arbetsförtjänsten per vecka under den tid, arbetaren sysselsatts inom vederbörande företaget.

Tabellen visar, att den genomsnittliga veckoinkomsten år 1942 för samtliga redovisade näringsgrenar (inkl. säsongindustrier) uppgick till för förmän 96·77 kr., för män 83·24 kr., för kvinnor 49·48 kr. och för minderåriga 35·36 kr. För den egentliga industrin voro motsvarande veckolöner resp. 94·12, 80·04, 49·18 och 35·20 kr.

Löneinkomster per år. Enär för arbetare med säsonganställning den faktiska genomsnittsinkomsten per år ej kan med nöjaktig noggrannhet beräknas, har man funnit lämpligt att för vissa säsongyrken endast meddela uppgifter om arbetsförtjänster per vecka och per dag. För övriga arbetargrupper återfinnas i tab. 33 beräknade genomsnittliga årslöner, av vilka här nedan återges några sammanfattningssiffror.¹

För arbetare inom industrier, vilka ej hänförs till gruppen säsongindustri, har i undersökningen medtagits genomsnittliga årsinkomster även för de industrier, som under mindre del av året haft driften nedlagd. Härigenom erhålles lägre årsinkomst för dessa arbetare än för de industrier, som haft motsvarande inskränkning i driften men företagit denna genom permittering av ett antal arbetare under hela året eller del därav. Detta beräkningssätt påverkar i statistiken årslönerna i sänkande riktning, men torde under nuvarande förhållanden ej ha större betydelse.

För samtliga undersökta näringsgrenar ger tabellen vid handen, att den genomsnittliga totala arbetsförtjänsten under år 1942 var för förmän 4 782, för män 3 963, för kvinnor 2 350 och för minderåriga 1 679 kr. Härav beräknas det rörliga tillägget, övertidstillägget och värdet av åtnjutna naturaförmåner tillsammans utgöra resp. 15·8, 18·8, 17·7 och 11·1 %.² Vid begränsning till den egentliga industrin bli siffrorna lägre för samtliga grupper, i det att den totala arbetsförtjänsten utgjorde för förmän 4 700, för män 3 856, för kvinnor 2 333 och för minderåriga 1 673 kr.

¹ Jfr not 1, sid. 82. — ² Procenttalen äro beräknade på grundval av i manuskript förvarade arbetstabeller berörande samtliga i lönestatistiken redovisade företag exkl. säsongindustri.

e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom olika län samt å olika orter.

Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper. De till lönestatistiken redovisade arbetslönerna ha, såsom förut antytts, rönt inflytande av arbetsplatsens förläggning i dyrortshänseende. För att undersöka hur långt sambandet mellan löner och levnadskostnader sträcker sig för här redovisade arbetargrupper, jämföras i det följande de genomsnittliga löneförhållandena inom de olika dyrortsgrupperna (efter 1935 års dyrortsgruppering), och denna jämförelse utsträcker även till de särskilda näringsgrenarna. (Jfr Svensk författningssamling 1939, nr 367.) Därvid redovisas de nio i den officiella lönegrupperingen utskilda grupperna (A, B, C, D, E, F, G, H och I) var för sig, ehuru de i vissa tabeller sammandragas till tre, nämligen grupperna A—C, D—F och G—I.¹ I detta samband bör emellertid beaktas, att den senast företagna grupperingen medfört vissa förändringar, som försvåra jämförelser med tidigare år.

Beträffande manliga (m) och kvinnliga (kv) arbetare ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper följande resultat:

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst år 1942 för vuxna arbetare				Indextal (medeltal i D-grupp = 1 000)				levnads- kostna- der
	grupp- gränser	medel- tal	kr. per år		kr. per timme		per år		per timme		
			m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	
A	t. o. m. 930	870	3 064	1 973	1·39	0·93	794	892	808	894	806
›	B 931— 990	960	3 439	2 054	1·56	0·99	891	929	907	952	889
›	C 991—1 050	1 020	3 717	2 152	1·66	0·99	963	973	965	952	944
›	D 1 051—1 110	1 080	3 858	2 212	1·72	1·04	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
›	E 1 111—1 170	1 140	4 157	2 260	1·82	1·05	1 078	1 022	1 058	1 010	1 056
›	F 1 171—1 230	1 200	4 054	2 298	1·82	1·08	1 051	1 039	1 058	1 038	1 111
›	G 1 231—1 290	1 260	4 590	2 506	2·02	1·16	1 190	1 133	1 174	1 115	1 167
›	H 1 291—1 350	1 320	5 221	2 730	2·34	1·24	1 353	1 234	1 360	1 192	1 222
›	I 1 351 o. däröver	1 426	5 172	2 849	2·29	1·27	1 341	1 288	1 331	1 221	1 320

Medeltalen för de särskilda ortsgrupperna visa en tendens till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timförtjänster. Från denna allmänna regel förekomma enstaka avvikelser, vilket också är naturligt, eftersom siffrorna ej utan vidare äro jämförbara i djupled, med hänsyn till att arbetargruppernas sammansättning inom olika ortsgrupper kan variera betydligt. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån inlagda indextal. Till bas för dessa ha valts medellönen och medelindexalet för levnadskostnaderna i ortsgrupp D, bl. a. för att minska verkningarna av det förhållandet, att den till stadssamhällena lokaliserade industrin upptar den övervägande delen av den kvinnliga arbetarstammen, medan de manliga arbetarna mera jämnt fördela sig på land och stad.

¹ Ortsgrupperna A och B omfatta i stort sett landsbygd, grupperna C, D och E flertalet städer och tätare bebyggda samhällen, grupp F—H en del större städer och industriamhällen samt grupp I Stockholm (med förstäder).

(Forts. å sid. 119.)

Tab. 34. Genomsnittlig löneinkomst år 1942 per arbetstimme och

(Siffror i medialstil ange, att medel-

Näringsgrenar m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Malmbrytning och metallindustri . . . m	11 924	25 949	17 831	20 712	15 659	17 608	14 980	3 102	14 724
2	kv	660	1 119	728	796	946	1 372	1 536	219	3 295
	däruv:									
3	Gruvor och anrikningsverk m	1 133	2 913	2 316	271	434	.	1 450	1 606	.
4	mellersta Sverige m	1 133	2 913	1 725	91
5	norra Sverige m	.	.	591	180	434	.	1 450	1 606	.
6	Järn-, stål- och kopparverk m	969	9 848	5 704	5 352	255	1 143	117	.	.
7	Järn- och stålmanufaktur m	4 963	3 909	1 512	2 447	3 023	2 270	619	70	952
8	Mekaniska verkstäder m	3 874	7 602	7 362	11 685	9 873	11 035	11 962	695	7 107
9	Elektriska verkstäder m	98	471	143	524	1 238	2 556	665	515	5 639
10	Metallmanufaktur m	886	1 206	733	416	587	557	76	198	776
11	Jord- och stenindustri m	11 574	4 201	3 900	1 461	549	1 150	213	22	219
12	kv	812	60	680	154	192	149	2	9	5
	däruv:									
13	Kolgruvor m	808	464	97
14	Stenbrott och stenhuggerier m	1 470	904	212	280	113	244	54	10	21
15	Byggnadsämnesindustri m	3 882	2 199	1 892	873	297	641	80	12	156
16	Porlins-, kakel- och lergodsfabriker m	948	4	727	218	128	200	19	.	.
17	Glasbruk m	2 424	540	793	90	12	65	59	.	41
	däruv:									
18	Kristall- och småglasbruk m	1 881	227	24	90	.	20	49	.	.
19	Träindustri m	9 587	7 937	6 796	4 046	2 017	2 650	432	58	555
20	kv	153	80	32	25	57	62	20	1	105
	däruv:									
21	Sågverk och hyvlerier m	3 759	4 725	4 338	2 358	627	1 248	162	24	150
22	Snickeri- och möbelfabriker m	5 044	2 167	2 288	1 636	1 315	1 282	255	34	320
23	Pappers- och grafisk industri m	4 877	8 822	7 498	3 482	1 874	4 155	1 253	175	5 067
24	kv	584	959	572	341	473	1 022	468	26	1 977
	däruv:									
25	Pappersmassfabriker m	1 574	4 608	5 583	2 167	339	525	.	27	.
26	Pappersbruk och pappfabriker m	3 124	3 890	1 333	474	437	1 455	50	.	26
27	kv	499	720	450	50	95	180	5	.	4
28	Kartongvarufabr., bokbinderier o. d. m	152	209	43	194	164	620	238	10	809
29	kv	83	215	64	225	233	648	203	19	1 426
30	Grafisk industri m	27	115	539	647	934	1 555	965	138	4 232
31	kv	2	24	58	66	145	194	360	7	547
32	Livsmedelsindustri m	2 170	1 619	2 752	2 473	2 579	3 155	2 159	651	3 645
33	kv	283	726	1 218	1 027	1 007	2 590	1 274	595	2 161
	däruv:									
34	Kvarnar m	135	86	205	62	359	289	126	.	175
35	Bagerier m	71	151	678	333	466	979	376	93	965
36	kv	10	43	455	132	149	589	218	33	508
37	Råsockerbruk och raffinaderier m	1 378	335	423	592	662	.	471	.	263
38	Choklad- och karamellfabriker kv	34	403	70	151	150	991	406	482	330
39	Bryggerier och läskedrycksfabriker m	109	306	442	476	378	702	436	175	872
40	utkörare m	32	74	141	187	128	263	119	61	216
41	övriga m	77	232	301	289	250	439	317	114	656
42	kv	14	44	93	90	65	163	114	51	258
43	Tobaksfabriker m	.	.	.	45	8	123	21	.	144
44	kv	.	.	.	79	13	597	22	.	516
45	Slakterier och konserverfabriker m	214	344	773	637	366	508	241	113	548
46	Annan livsmedelsindustri m	195	143	204	153	296	280	351	55	559
47	Textil- och beklädnadsindustri m	2 638	3 870	833	1 940	843	7 277	1 279	22	871
48	kv	3 792	4 418	2 065	4 693	1 984	12 979	4 252	141	4 078
	däruv:									
49	Spinnerier, väverier o. d. m	2 216	3 741	616	1 322	697	6 377	739	2	325
50	kv	2 147	3 683	1 016	2 227	1 255	8 156	1 760	12	891
51	Skrädderier och sömnadsfabriker m	416	126	197	603	136	796	527	20	521
52	kv	1 605	704	951	2 265	688	4 237	2 392	129	3 029
53	Hatt- och mössfabriker kv	40	31	98	201	41	586	100	.	158

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme										per år								
A	B	C	D	E	F	G	H	I		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1.48	1.65	1.73	1.77	1.83	1.84	2.02	2.58	2.21	3 313	3 670	3 951	4 019	4 264	4 277	4 606	5 704	5 062	1
1.04	1.03	0.99	1.18	1.08	1.08	1.42	1.32	1.33	2 355	2 272	2 271	2 644	2 442	2 377	3 220	2 935	3 011	2
1.53	1.72	2.09	2.00	2.53	.	2.74	3.05	.	3 418	3 739	4 468	4 466	5 812	.	5 683	6 359	.	3
1.53	1.72	1.98	1.49	3 418	3 739	4 189	3 178	.	.	5 683	6 359	.	4
.	.	2.40	2.24	2.53	.	2.74	3.05	.	.	.	5 359	5 119	5 812	5
1.46	1.64	1.76	1.74	1.85	2.38	2.15	.	.	3 116	3 599	4 079	3 722	4 074	5 356	4 484	.	.	6
1.55	1.63	1.58	1.76	1.78	1.78	1.78	2.13	2.38	3 466	3 546	3 663	4 007	4 169	4 018	4 021	4 855	5 127	7
1.41	1.66	1.65	1.80	1.82	1.82	1.96	2.12	2.37	3 172	3 782	3 769	4 154	4 262	4 213	4 530	4 836	5 209	8
1.45	1.90	1.50	1.62	1.70	1.80	1.85	2.24	2.10	3 454	4 471	3 436	3 925	3 913	4 340	4 383	5 276	4 941	9
1.41	1.54	1.67	1.64	1.89	1.78	1.72	1.89	1.96	3 131	3 479	3 836	3 914	4 326	4 113	3 837	5 009	4 611	10
1.38	1.50	1.52	1.49	1.68	1.63	1.78	2.24	2.37	11
0.81	0.87	0.92	1.02	0.95	0.94	1.09	1.45	1.08	12
1.62	1.41	1.60	3 397	3 134	3 516	13
1.40	1.42	1.40	1.18	1.76	1.54	1.75	2.17	2.58	14
1.84	1.54	1.47	1.55	1.73	1.72	2.01	2.26	2.26	2 872	3 451	3 277	3 494	3 921	3 800	4 571	4 856	5 549	15
1.37	1.23	1.47	1.58	1.50	1.45	1.23	.	.	3 065	2 843	3 480	3 640	3 357	3 325	2 858	.	.	16
1.34	1.60	1.68	1.66	1.73	1.69	1.70	.	2.69	2 759	3 163	4 031	3 565	3 447	3 689	3 927	.	6 285	17
1.32	1.32	.	1.66	.	2.02	1.81	.	.	2 686	2 400	.	3 565	.	4 240	4 053	.	.	18
1.27	1.38	1.43	1.46	1.53	1.50	1.50	1.57	2.09	2 808	3 021	3 139	3 220	3 463	3 363	3 302	3 546	4 598	19
0.79	0.82	0.75	0.99	0.97	1.08	1.05	1.13	1.42	1 734	1 704	1 677	2 156	2 121	2 481	2 184	2 633	3 059	20
1.23	1.37	1.43	1.46	1.43	1.43	1.50	1.46	2.03	2 636	2 947	3 102	3 150	3 186	3 181	3 303	3 253	4 648	21
1.29	1.31	1.42	1.46	1.57	1.54	1.50	1.64	2.07	2 908	2 919	3 155	3 306	3 563	3 432	3 285	3 752	4 588	22
1.39	1.58	1.60	1.72	1.84	1.88	2.13	2.07	2.41	3 126	3 434	3 461	3 892	4 170	4 192	5 016	4 725	5 562	23
0.92	1.04	0.99	1.03	1.03	1.12	1.10	1.08	1.32	1 972	2 153	1 983	2 373	2 351	2 547	2 562	2 532	3 056	24
1.44	1.66	1.59	1.69	1.62	1.61	.	1.45	.	3 294	3 626	3 410	3 778	3 233	2 964	.	2 872	.	25
1.36	1.48	1.57	1.75	1.52	1.65	1.63	.	1.61	3 028	3 189	3 371	3 961	3 576	3 632	3 562	.	3 628	26
0.93	1.05	1.02	1.18	0.89	1.12	1.10	.	1.02	1 962	2 077	1 967	2 526	1 927	2 356	2 389	.	2 150	27
1.42	1.49	1.53	1.54	1.72	1.73	1.77	1.87	2.16	3 319	3 505	3 461	3 627	3 999	4 041	4 083	4 310	5 052	28
0.89	1.02	0.92	0.97	1.06	1.12	1.04	0.94	1.27	2 035	2 423	2 024	2 280	2 443	2 570	2 383	2 199	2 937	29
1.48	1.67	1.81	1.87	2.09	2.21	2.23	2.19	2.46	3 446	3 910	4 216	4 306	4 818	5 192	5 321	5 121	5 671	30
0.82	0.89	0.89	1.13	1.06	1.13	1.15	1.50	1.46	1 876	2 006	2 062	2 573	2 480	2 645	2 705	3 477	3 372	31
1.43	1.42	1.64	1.58	1.69	1.87	1.90	2.01	2.18	3 313	3 245	3 753	3 674	3 911	4 302	4 442	4 784	4 950	32
0.88	0.92	1.05	1.07	1.05	1.15	1.15	1.26	1.41	1 911	2 051	2 337	2 308	2 329	2 554	2 493	2 761	3 144	33
1.48	1.42	1.68	1.56	1.83	1.82	2.07	.	2.23	3 202	3 223	3 798	3 805	4 221	4 362	4 202	.	5 171	34
1.82	1.55	1.91	1.68	1.83	1.94	2.07	2.09	2.17	4 226	3 559	4 346	3 877	4 249	4 476	4 866	4 795	5 033	35
1.24	1.30	1.23	1.27	1.30	1.23	1.38	1.08	1.52	2 024	3 007	2 885	2 874	2 936	2 791	3 264	2 413	3 435	36
1.43	1.47	1.48	1.47	1.55	.	1.66	.	1.91	3 359	3 431	3 429	3 503	3 629	.	3 954	.	4 382	37
0.74	0.92	0.77	0.89	0.86	0.95	0.99	1.28	1.08	1 663	2 138	1 580	1 977	1 954	2 072	2 146	2 788	2 463	38
1.40	1.49	1.63	1.64	1.78	1.88	2.06	2.22	2.31	3 017	3 225	3 723	3 767	4 103	4 310	4 801	5 154	5 329	39
1.88	1.67	1.86	1.85	2.12	2.29	2.55	2.95	3.14	4 399	3 741	4 248	4 225	4 955	5 105	5 704	6 822	7 189	40
1.17	1.43	1.53	1.51	1.60	1.64	1.89	1.83	2.04	2 444	3 060	3 478	3 472	3 666	3 833	4 430	4 256	4 715	41
0.89	1.10	1.08	1.05	1.12	1.18	1.34	1.23	1.51	2 017	2 394	2 224	2 290	2 365	2 548	2 780	2 793	3 164	42
.	.	.	1.98	1.93	2.20	2.30	.	2.57	.	.	.	4 406	4 546	4 992	5 026	.	5 870	43
.	.	.	1.23	1.27	1.41	1.40	.	1.57	.	.	.	2 899	2 221	3 217	2 800	.	3 441	44
1.46	1.50	1.57	1.61	1.72	1.78	1.78	1.82	2.30	3 423	3 376	3 606	3 731	3 848	3 966	4 236	4 290	4 835	45
1.17	1.16	1.39	1.25	1.53	1.85	1.92	1.47	1.95	2 717	2 619	3 174	2 997	3 570	4 276	4 632	3 403	4 428	46
1.27	1.31	1.38	1.42	1.50	1.50	1.68	1.69	1.84	2 681	2 803	3 052	3 164	3 301	3 288	3 534	3 761	4 169	47
0.95	0.97	0.98	0.99	1.01	1.05	1.08	0.96	1.18	1 961	1 950	2 035	2 081	2 068	2 216	2 250	2 259	2 628	48
1.27	1.31	1.38	1.37	1.47	1.48	1.55	1.77	1.69	2 683	2 802	3 088	3 127	3 278	3 279	3 331	4 205	3 966	49
0.94	0.97	0.95	0.97	1.00	1.04	1.02	0.97	1.07	1 933	1 963	2 060	2 085	2 128	2 223	2 123	2 093	2 397	50
1.27	1.48	1.41	1.58	1.62	1.57	1.86	1.68	1.93	2 678	2 828	2 964	3 242	3 357	3 317	3 805	3 715	3 283	51
0.97	0.98	0.90	1.02	1.03	1.08	1.13	0.96	1.21	2 008	1 883	2 011	2 075	1 950	2 186	2 338	2 275	2 713	52
0.69	0.88	0.98	1.00	1.03	1.08	1.15	.	1.19	1 610	1 949	2 015	2 111	2 208	2 328	2 381	.	2 302	53

Tab. 34 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst år 1942 per arbetstimme och

(Siffror i medialastil ange, att medel-

Näringsgrenar m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Läder-, hår- och gummivarufabriker m	612	2 068	1 811	2 363	999	2 471	320	56	455
2	kv	313	971	544	1 476	1 338	2 083	255	24	398
	däruv:									
3	Garverier m	89	585	642	330	19	33	21	.	3
4	Skofabriker m	233	390	391	1 274	215	1 906	61	.	113
5	Gummivarufabriker m	13	872	13	683	676	253	.	47	145
6	kv	.	469	.	491	1 043	208	.	7	23
7	Kemisk-teknisk industri m	490	1 386	1 635	1 862	2 028	1 586	399	117	1 140
8	kv	228	513	211	502	756	616	122	37	774
	däruv:									
9	Färg-, olje- och parfymfabriker m	18	77	421	59	261	592	178	14	651
10	kv	.	3	54	6	192	209	56	16	450
11	Konstgödningsfabriker m	6	.	.	.	402	144	22	.	.
12	Tändsticksfabriker m	28	441	49	99	120
13	kv	66	227	54	.	74
14	Samtliga industrigrupper m	43 872	55 852	43 056	38 339	26 548	40 052	21 035	4 203	26 676
15	kv	6 825	8 846	6 050	9 014	6 753	20 873	7 929	1 052	12 793
16	Byggnadsverksamhet m	1 007	1 188	1 368	1 672	2 145	5 017	2 248	439	4 483
	däruv:									
17	Husbyggnadsarbete m	776	920	851	824	1 037	2 915	1 139	150	2 569
18	Väg- och vattenbyggnadsarbete m	.	.	10	7	109	10	.	10	325
19	Installationsarbete m	99	137	308	582	850	1 703	991	243	1 338
20	Målning och glasmästeri m	132	131	199	259	149	389	118	36	251
	Statliga verk och byggnadsarbeten									
21	m. m. m	2 254	2 098	5 577	3 576	4 967	6 068	2 254	1 114	2 748
22	kv	11	53	839	112	104	676	168	62	1 336
	däruv:									
23	Mek. o. elektriska verkstäder samt									
24	skeppsvarv m	364	171	716	723	3 436	2 613	860	597	1 848
25	kv	.	31	711	30	21	215	30	.	869
26	Elektr. linjearbeten och kraftverk m	110	328	744	990	574	2 343	488	187	353
27	Ban- och byggnadsarbeten m	1 776	1 546	3 910	1 737	792	901	689	263	259
28	Intendenturverkstäder, förråd o. dyl. m	4	53	207	126	165	211	217	67	288
	kv	7	22	127	64	83	95	108	62	420
	Kommunala verk och byggnadsarbeten									
29	m. m. m	41	331	883	1 548	2 350	4 133	3 400	477	6 706
30	kv	.	.	8	1	23	68	25	.	236
	däruv:									
31	Kraft-, belysnings- och vattenverk m	41	267	446	636	752	1 461	747	214	1 303
32	Byggnads- och anläggningsarbeten m	.	64	437	912	1 350	2 198	1 501	225	2 747
33	Spårvägsdrift m	241	387	1 007	35	1 975
34	Omnibusdrift m	7	88	145	3	681
35	Handel och varulager m	87	164	376	408	752	1 452	1 247	178	2 111
36	kv	1	8	16	46	90	241	335	17	889
37	Samfärdse ¹ m	25	140	304	304	234	830	659	541	822
	däruv:									
38	Lastning och lossning m	25	140	284	304	225	657	519	538	277
39	Tvättinrättningar m	.	.	.	13	21	26	50	.	187
40	kv	.	.	.	96	84	170	195	.	720
41	Samtliga övriga grupper m	3 414	3 921	8 508	7 521	10 469	17 526	9 858	2 749	17 057
42	kv	12	61	863	255	306	1 155	723	79	3 181
43	Samtliga grupper år 1942 ² m	47 286	59 773	51 564	45 860	37 017	57 578	30 893	6 952	43 733
44	kv	6 837	8 907	6 913	9 269	7 059	22 028	8 652	1 131	15 974
45	Samtliga grupper år 1941 m	47 036	54 025	49 270	44 321	35 342	55 568	29 757	7 022	42 446
46	kv	7 087	8 390	6 839	9 829	6 735	22 135	8 526	1 188	16 169

¹ Härav ha 4 734 manliga arbetare vid enskilda järnvägar och omnibusföretag ej kunnat fördelas på räknas dessa, fördelas sig återstoden på dyrortsgrupper på följande sätt: män gr. A 12·4 %, gr. B 15·7 %, gr. A 7·9 %, gr. B 10·2 %, gr. C 8·0 %, gr. D 10·7 %, gr. E 8·1 %, gr. F 25·4 %, gr. G 10·0 %, gr. H 1·3 %,

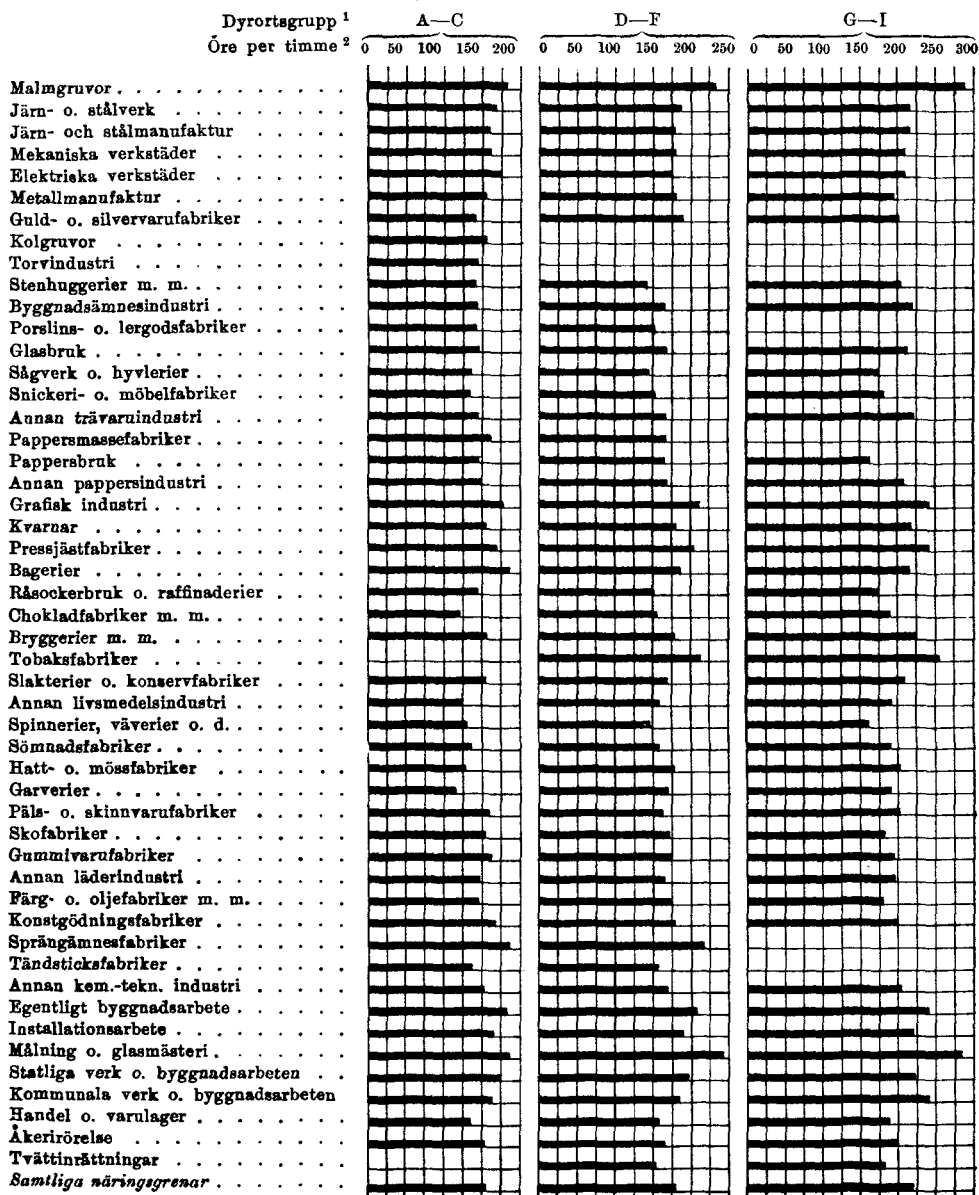
per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgrupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1'46	1'57	1'60	1'58	1'83	1'76	1'90	1'75	1'97	3 131	3 433	3 581	3 313	4 123	3 472	4 097	3 799	4 835	1
0'97	1'01	1'04	1'04	1'12	1'13	1'16	0'92	1'27	2 088	2 186	2 245	2 118	2 465	2 203	2 562	2 091	2 783	2
1'55	1'67	1'65	1'69	1'59	1'72	1'88	.	2'02	3 470	3 624	3 795	3 745	3 480	3 643	3 915	.	4 631	3
1'51	1'51	1'55	1'55	1'66	1'81	1'81	.	1'81	2 985	3 156	3 241	2 923	3 631	3 433	3 521	.	3 923	4
1'28	1'61	1'41	1'58	1'90	1'63	.	1'79	1'99	3 008	3 553	3 379	2 776	4 361	3 546	.	3 920	4 378	5
.	1'08	.	1'05	1'14	1'04	.	1'10	1'27	.	2 347	.	2 426	2 509	2 153	.	2 335	2 895	6
1'39	1'51	1'57	2'06	1'72	1'68	1'80	2'42	1'90	3 087	3 430	3 717	4 604	3 984	3 773	4 062	5 482	4 389	7
0'95	0'99	1'03	1'27	1'03	1'01	1'02	1'46	1'15	1 892	2 062	2 211	2 625	2 067	2 255	2 267	3 086	2 514	8
1'19	1'30	1'49	1'47	1'80	1'72	1'69	1'80	1'82	2 437	2 958	3 592	3 339	4 054	3 968	3 686	4 087	4 216	9
.	0'91	0'94	0'85	1'06	0'96	1'00	1'17	1'14	.	1 934	2 038	1 960	2 299	2 161	2 148	2 559	2 536	10
1'67	.	.	.	1'80	1'71	2'00	.	.	4 085	.	.	.	4 244	3 278	4 391	.	.	11
1'29	1'35	1'50	1'44	1'59	2 586	3 067	3 484	3 411	3 239	12
0'93	0'95	1'04	1'11	1 519	1 949	2 259	.	1 255	13
1'38	1'56	1'62	1'70	1'77	1'75	1'98	2'43	2'22	3 052	3 437	3 661	3 833	4 100	3 948	4 501	5 446	5 067	14
0'93	0'99	0'98	1'04	1'05	1'08	1'17	1'22	1'28	1 972	2 050	2 147	2 208	2 255	2 284	2 506	2 702	2 881	15
1'70	1'77	1'86	2'00	2'00	2'07	2'10	2'14	2'49	16
1'76	1'79	1'89	2'05	2'05	2'10	2'17	2'21	2'60	17
.	.	1'68	1'51	1'95	1'48	.	1'71	1'82	18
1'47	1'63	1'69	1'81	1'91	1'92	2'00	2'02	2'38	19
1'48	1'83	2'06	2'31	2'20	2'59	2'36	2'80	3'08	20
1'47	1'62	1'91	1'80	1'98	2'03	2'10	2'17	2'31	3 274	3 553	4 172	4 040	4 553	4 570	4 608	4 776	5 248	21
0'97	1'14	1'06	1'23	1'35	1'38	1'38	1'48	1'39	2 168	2 621	2 199	2 800	3 057	2 903	3 060	3 228	3 056	22
1'74	1'75	1'80	1'85	2'05	2'19	2'13	2'31	2'30	3 639	3 854	4 108	4 333	4 681	4 954	4 759	5 083	5 166	23
.	1'06	1'06	1'01	1'36	1'16	1'20	.	1'35	.	2 444	2 184	2 354	3 219	2 443	2 547	.	3 047	24
1'53	1'70	1'82	1'79	1'86	1'85	2'00	1'96	2'47	3 488	3 743	4 081	4 049	4 394	4 170	4 433	4 479	5 716	25
1'42	1'58	1'96	1'78	1'83	2'02	2'20	2'05	2'29	3 185	3 464	4 215	3 918	4 152	4 527	4 651	4 404	5 282	26
1'31	1'78	1'74	1'82	1'89	1'98	1'89	1'94	2'23	3 968	3 993	3 895	3 983	4 377	4 434	4 266	4 318	5 190	27
1'14	1'26	1'07	1'44	1'35	1'28	1'54	1'48	1'50	2 497	2 868	2 283	3 254	3 025	2 746	3 450	3 228	3 134	28
1'84	1'53	1'65	1'74	1'82	1'89	2'26	1'91	2'56	4 007	3 496	3 650	3 833	4 023	4 237	5 182	4 314	5 698	29
.	0'99	1'07	0'96	0'97	1'25	.	1'22	.	.	2 131	2 254	1 840	2 043	2 878	.	.	2 707	30
1'84	1'53	1'66	1'79	1'83	1'86	2'19	1'96	2'51	4 007	3 534	3 628	3 848	4 069	4 354	4 934	4 472	5 653	31
.	1'53	1'63	1'70	1'79	1'89	2'28	1'89	2'67	.	3 337	3 672	3 823	3 948	4 092	5 194	4 193	5 805	32
.	.	.	.	1'91	2'04	2'32	1'83	2'60	4 293	4 706	5 437	4 140	5 902	33
.	.	.	.	1'82	1'80	1'96	1'78	2'12	4 830	3 850	4 570	4 135	4 761	34
1'22	1'24	1'42	1'45	1'52	1'61	1'77	1'78	1'95	2 778	2 856	3 289	3 302	3 486	3 718	4 110	4 124	4 536	35
0'75	0'86	0'99	0'91	0'87	0'95	1'05	1'17	1'03	1 633	1 958	2 292	2 067	2 018	2 097	2 435	2 700	2 888	36
3'13	2'73	1'87	2'55	2'67	2'42	2'22	2'77	2'42	2 517	2 897	3 708	5 667	5 720	5 026	5 307	5 554	5 870	37
3'13	2'73	1'90	2'55	2'72	2'65	2'30	2'78	3'21	38
.	.	.	1'30	1'56	1'60	1'63	.	1'86	.	.	.	2 847	3 376	3 681	3 639	.	4 316	39
.	.	.	0'80	0'96	0'87	1'00	.	1'12	.	.	.	1 918	2 100	1 923	2 120	.	2 506	40
1'53	1'66	1'85	1'84	1'93	1'99	2'12	2'20	2'41	3 261	3 471	4 041	4 016	4 337	4 389	4 837	4 812	5 395	41
0'96	1'11	1'06	1'01	1'07	1'18	1'12	1'41	1'22	2 126	2 535	2 189	2 334	2 380	2 539	2 509	3 107	2 719	42
1'39	1'56	1'66	1'72	1'82	1'82	2'02	2'34	2'29	3 064	3 439	3 717	3 858	4 157	4 054	4 590	5 221	5 172	43
0'93	0'99	0'99	1'04	1'05	1'08	1'16	1'24	1'27	1 973	2 054	2 152	2 212	2 260	2 298	2 506	2 730	2 849	44
1'27	1'42	1'51	1'59	1'69	1'68	1'87	2'18	2'11	2 750	3 120	3 174	3 539	3 824	3 716	4 250	4 770	4 777	45
0'85	0'90	0'92	0'96	0'96	1'00	1'07	1'19	1'17	1 793	1 872	1 975	1 594	2 048	2 089	2 300	2 601	2 588	46

dyrortsgrupper. — * Härav ha 26 444 män och 2 294 kvinnor ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper. Frångr. C 13'6 %, gr. D 12'1 %, gr. E 9'7 %, gr. F 15'1 %, gr. G 8'1 %, gr. H 1'8 % och gr. I 11'5 %; kvinnor gr. I 18'4 %.

Diagram III. Löneläget för manliga industriarbetare m. fl. inom olika dyrortsgrupper.

Salaires des ouvriers de l'industrie, etc., suivant le coût de la vie des différentes localités.

¹ Groupes localités. — ² Öre par heure.

En föreställning om i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för särskilda näringsgrupper och viktigare näringsgrenar, erhålles genom tab. 34.¹ Tabellen utvisar, att lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna, om också i växlande grad. En åskådlig bild av löneläget inom olika dyrortsgrupper ges i diagram III (sid. 118), som visar timlönerna för manliga industriarbetare m. fl. inom olika näringsgrenar, sedan dessa fördelats på de tre dyrortsgrupperna A—C, D—F och G—I.

Det relativa löneläget för arbetare inom olika näringsgrenar. Såsom framgår av det föregående, måste vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika näringsgrenar hänsyn tagas till deras olikformiga lokalisering i dyrortshänseende. I sådant syfte ha lönesummorna för företag, som kunnat hänföras till en viss ort, omräknats med användande av socialstyrelsens för 1935 års dyrortsgruppering uträknade dyrortsindextal för denna ort, varvid man begränsat sig till vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom den egentliga industrin. Sedan lönerna på detta sätt, i den mån dyrortsindextalet ge uttryck för de faktiska olikheterna i levnadskostnader för här ifrågakarande arbetargrupper, reducerats till samma levnadskostnadsnivå (riksmedeldyrhet), ha beloppen inom företag tillhörande samma näringsgren adderats, varefter nya medeltimförtjänster framräknats, som ställts i relation till en på motsvarande sätt beräknad genomsnittlig timlön för samtliga grupper. I omstående tab. 35 representera b-talen dylika till medeldyrhet omräknade timlöner jämte motsvarande indextal, efter vilkas höjd näringsgrenarna ordnats i sjunkande skala, medan a-talen återgiva på vanligt sätt beräknade genomsnittliga timlöner utan hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrortshänseende.

En närmare granskning av siffrorna visar, att de olika näringsgrenarnas placering på löneskalan i nästan samtliga fall blir en annan, om man — såsom skett i tabellen — utgår från b-talen, än om man låter a-talen vara bestämmande för graderingen. Endast 3 av de i tabellen redovisade industrigrupperna behålla sina platser oförändrade, oavsett om man tar hänsyn till dyrortsförhållandena eller ej, och dessa tre grupper gälla endast kvinnor. 33 grupper (för män 21 och för kvinnor 12) flyttas ned och 30 grupper (för män 21 och för kvinnor 9) flyttas upp på skalan. Av de 63 grupper, vilkas ordningsföljd sålunda förändras äro förflyttningarna för 24 (för män 15 och för kvinnor 9) av större betydelse. Såsom avsevärt bättre ställda i lönehänseende än vad de vanliga riksmedel-talen ge vid handen visa sig följande näringsgrenar:

1) i fråga om lönerna för manliga arbetare: torvindustri, kolgruvor, glas-

¹ Såsom framgår av tabellen, ha vid redovisningen efter dyrortsgrupper järnvägspersonal och vissa andra kategorier av anställda och arbetare måst uteslutas, enär primäruppgifternas art ej möjliggör en sådan uppdelning. Sådana lönesiffror, som gälla blott ett mindre antal (färre än 150) personer och vilka därför knappast kunna tillmätas mera allmän betydelse, ha i tabellen betecknats med mediealatal.

Tab. 35. Jämförelse mellan medelförtjänster för manliga och kvinnliga arbetare (exkl. arbetande förmän) inom olika näringsgrenar.

a = utan hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende;
b = med hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende.

Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kr. per timme		Index-tal		Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kr. per timme		Index-tal	
	a	b	a	b		a	b	a	b
<i>Män.</i>									
Sprängämnesfabriker	2.09	2.07	123	133	Skrädderier och sömnadsfabriker	1.62	1.40	95	90
Gruvor och anrikningsverk	2.16	2.00	127	128	Färg-, olje- o. parfymfabriker	1.69	1.41	99	90
Pressjästfabriker	1.98	1.84	116	118	Tändsticksfabriker	1.40	1.40	82	90
Tobaksfabriker	2.33	1.82	137	117	»Annan» livsmedelsindustri	1.58	1.39	93	89
Grafisk industri	2.26	1.77	133	113	Sågverk o. hyvlerier	1.38	1.38	81	88
Järn-, stål- o. kopparverk	1.73	1.71	102	110	Choklad- o. karamellfabriker	1.60	1.37	94	88
Kolgruvor	1.54	1.71	91	110	Spinnerier, väverier o. d.	1.42	1.32	84	85
Garverier	1.66	1.67	98	107	Samtliga grupper	1.70	1.56	100	100
Järn- o. stålmanufaktur	1.70	1.64	100	105	<i>Kvinnor.</i>				
Torvinindustri	1.44	1.62	85	104	Tobaksfabriker	1.46	1.14	134	120
Mekaniska verkstäder	1.84	1.60	108	103	Mekaniska verkstäder	1.26	1.10	116	116
Bagerier	1.95	1.61	115	103	Bagerier	1.32	1.10	121	116
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1.90	1.59	112	102	Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1.27	1.03	117	108
Kvarnar	1.80	1.57	106	101	Pappersbruk o. pappfabriker	1.02	1.02	94	107
Gummivarufabriker	1.70	1.53	100	101	Gummivarufabriker	1.10	1.02	101	107
Konstgödningsfabriker	1.79	1.57	105	101	Metallmanufaktur	1.15	1.01	106	106
Metallmanufaktur	1.69	1.56	99	100	Tändsticksfabriker	0.98	0.99	90	104
Glasbruk	1.48	1.56	87	100	Järn- o. stålmanufaktur	1.05	0.98	96	103
Päls- o. skinnvarufabriker	1.65	1.56	97	100	Päls- o. skinnvarufabriker	1.11	0.98	102	103
Guld- o. silvervarufabriker	1.91	1.63	112	98	Grafisk industri	1.25	0.97	115	102
Slakterier och konserverfabriker	1.72	1.53	101	98	Skofabriker	1.08	0.97	99	102
Elektriska verkstäder	1.94	1.52	114	97	Råsockerbruk o. raffinaderier	1.08	0.96	99	101
Byggnadsämneshandelsindustri	1.49	1.51	88	97	Elektriska verkstäder	1.28	0.95	117	100
»Annan» trävaruindustri	1.49	1.52	88	97	Skrädderier o. sömnadsfabriker	1.07	0.93	98	98
Pappersbruk och pappfabriker	1.49	1.51	88	97	»Annan» pappersindustri	1.15	0.92	106	97
Skofabriker	1.66	1.51	98	97	Spinnerier, väverier o. d.	1.01	0.92	93	97
Porlins-, kakel- o. lergodsfabr.	1.44	1.49	85	96	Porlins-, kakel- och lergodsfabriker	0.92	0.91	84	96
»Annan» pappersindustri	1.82	1.49	107	96	Slakterier o. konserverfabriker	1.03	0.91	94	96
Råsockerbruk o. raffinaderier	1.52	1.49	89	96	Hatt- och mössfabriker	1.06	0.91	97	96
»Annan» kemisk-teknisk industri	1.67	1.50	98	96	»Annan» livsmedelsindustri	1.05	0.89	96	94
Stenbrott o. stenhuggerier	1.88	1.48	81	95	Guld- o. silvervarufabriker	1.12	0.88	103	93
Hatt- och mössfabriker	1.75	1.48	103	95	Choklad- o. karamellfabriker	1.00	0.85	92	89
»Annan» läder-, hår- o. gummi-varuindustri	1.61	1.48	95	95	Färg-, olje- o. parfymfabriker	1.07	0.88	98	87
Pappersmassfabriker	1.61	1.47	95	94	Samtliga grupper	1.09	0.95	100	100
Snickeri- och möbelfabriker	1.41	1.41	83	90					

bruk, garverier, porlins-, kakel- och lergodsfabriker samt stenbrott och stenhuggerier;

2) i fråga om lönerna för den kvinnliga arbetskraften: tändsticksfabriker, pappersbruk och pappfabriker samt järn- och stålmanufaktur.

Avsevärt sämre ställda än som framgår av riksmedeltalet för lönerna äro:

1) i fråga om manliga arbetare de anställda inom följande industrier: hatt- och mössfabriker, färg-, olje- och parfymfabriker, »annan» pappersindustri, elektriska verkstäder, choklad- och karamellfabriker samt guld- och silvervarufabriker;

2) i fråga om den kvinnliga arbetskraften de anställda inom näringsgrenarna: guld- och silvervarufabriker, elektriska verkstäder, »annan» pappersindustri samt färg-, olje- och parfymfabriker.

Anmärkas bör, att växlingarna år från år äro mycket stora vid en jämförelse mellan placeringarna inom a- resp. b-kolumnen.

För flertalet industrier blir emellertid icke endast den inbördes rangordningen förändrad, utan även avståndet mellan medellönerna minskas i regel. De gränser, inom vilka löneindexen variera, ligga sålunda något närmare varandra hos b-talen än hos a-talen. I fråga om männen växla sålunda b-talen mellan 85—133 och a-talen mellan 81—137, medan motsvarande intervall för kvinnornas vidkommande bliva för de förra 87—120 och för de senare 84—134. Att denna tendens till hopträngning av b-serien icke endast gäller gränsvärdena, visas av efterföljande tablå, som återger spridningen av samtliga i tab. 35 förekommande indextal.

Löneindex	under 80	80—89	90—99	100—109	110—119	120—129	130—139	140 o. över
Män:								
b-tal	—	4	19	12	5	1	1	—
a-tal	—	12	12	9	5	2	2	—
Kvinnor:								
b-tal	—	2	8	11	2	1	—	—
a-tal	—	1	12	6	3	1	1	—

Som slutresultat av dessa överbåganden kvarstår, att lönenivån för industriarbetarna ter sig något mindre söndersplittrad, sedan lönerna korrigerats med hänsyn till industrins lokalisering i dyrortshänseende. Sannolikt är därjämte, att olikheterna i löneläget inom olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning bland annat med hänsyn till ålder och yrke. Såsom närmare framgår av det följande, är emellertid även de särskilda industriernas betalningsförmåga en viktig faktor vid lönesättningen.

Arbetslöner inom konkurrens- och skyddad hemmamarknadsindustri. I lönestatistiken har under åren 1929—1939 verkställts vissa beräkningar i syfte att belysa löneläget inom å ena sidan den del av industrien, som är direkt beroende av den utländska konkurrensen, och å andra sidan den, som är någorlunda skyddad för dylik konkurrens.¹ På grund av de betydande rubbningar i industriens produktionsförhållanden, som inträtt genom det pågående världskriget och den därav föranledda avspärrningen från tidigare handelsförbindelser, ha dessa beräkningar ej fullföljts i de senaste årens lönestatistik.

Arbetslöner å vissa viktigare orter samt inom olika län. Den föregående redogörelsen har avsett medellönerna inom olika näringsgrenar dels för hela riket och dels för olika dyrortsgrupper. Under sistnämnda gruppmedeltal

¹ Se Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939, sid. 109 o. f.

Tab. 36. Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr. per timme för		Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr. per timme för	
	manli- ga ar- betare	kvinn- liga ar- betare		manli- ga ar- betare	kvinn- liga ar- betare
Ortsgrupp I.					
<i>Stockholm.</i>					
Samtl. arb. (m. 43 050, kv. 15 817)	2·28	1·27	Elektriska verkstäder	1·61	.
Järn- o. stålmanufaktur	2·38	.	Snickeri- och möbelfabriker	1·82	.
Mekaniska verkstäder	2·32	1·25	»Annan» pappersindustri	1·77	1·04
Elektriska verkstäder	2·10	1·36	Grafisk industri	2·21	1·15
Metallmanufaktur	1·96	1·31	Bagerier	2·07	1·38
Guld- o. silvvervarufabriker	2·11	.	Råsockerbruk o. raffinaderier	1·66	.
Byggnadsämnesindustri	2·26	.	Choklad- o. karamellfabriker	1·69	0·98
Snickeri- o. möbelfabriker	2·07	.	Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare	2·10	.
»Annan» pappersindustri	2·16	1·27	övriga	1·91	.
Grafisk industri	2·42	1·46	Slakterier och konserverfabriker	1·80	1·05
Kvarnar	2·23	.	»Annan» livsmedelsindustri	1·92	.
Bagerier	2·17	1·52	Spinnerier, väverier o. d.	1·54	1·02
Råsockerbruk och raffinaderier	1·91	.	Skrädderier o. sömnadsfabriker	1·87	1·13
Choklad- o. karamellfabriker	1·07	»Annan» läder-, hår- och gummi- varuindustri	1·93	1·21
Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare	2·32	1·51	Färg-, olje- och parfymfabriker	1·70	.
övriga	3·16	.	»Annan» kemisk-tekn. industri	1·87	.
Tobaksfabriker	2·05	.	Egentligt byggnadsarbete	2·16	.
Slakterier o. konserverfabriker	2·57	1·57	Installationsarbete	2·00	.
»Annan» livsmedelsindustri	2·30	1·39	Statliga verkst. och skeppsvarv	2·33	.
Spinnerier, väverier o. d.	1·95	1·21	Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2·22	.
Skrädderier o. sömnadsfabriker	1·69	1·07	Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2·29	.
Hatt- o. mössfabriker	1·98	1·21	Spårvägsdrift	2·30	.
Päls- o. skinnvarufabriker	1·19	1·19	Kommunala omnibusföretag	1·95	.
Gummivarufabriker	1·41	1·41	Handel och varulager	1·74	1·05
»Annan» läder-, hår- och gummi- varuindustri	1·99	.	Åkerirörelse	1·91	.
Färg-, olje- och parfymfabriker	2·03	1·18	Lastning o. lossning	2·30	.
»Annan» kemisk-tekn. industri	1·82	1·14	Tvättinrättningar	1·00
Egentligt byggnadsarbete	2·00	1·15			
Installationsarbete	2·50	.	Ortsgrupp F.		
Målning o. glasväveri	2·38	.	<i>Malmö.</i>		
Statliga verkst. o. skeppsvarv	3·08	.	Samtl. arb. (m. 13 615, kv. 6 759)	1·84	1·05
Statliga ban- o. byggn.-arb.	2·30	1·38	Järn- o. stålmanufaktur	1·70	0·98
Försvarsväsendets intendentur- verkstäder, förråd o. d.	2·29	.	Mekaniska verkstäder	1·76	.
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2·27	1·54	Metallmanufaktur	1·45	.
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2·51	1·54	Stenbrott och stenhuggerier	1·55	.
Spårvägsdrift	2·67	1·22	Byggnadsämnesindustri	1·64	.
Omnibusföretag	2·60	.	»Annan» pappersindustri	1·13
Handel och varulager	2·12	.	Grafisk industri	2·28	.
Åkerirörelse	1·95	1·03	Bagerier	2·17	.
Lastning och lossning	3·21	.	Choklad- o. karamellfabriker	0·96
Tvättinrättningar	1·86	1·18	Tobaksfabriker	1·43
			Spinnerier, väverier o. d.	1·64	1·05
			Skrädderier o. sömnadsfabriker	1·63	0·99
			Hatt- o. mössfabriker	1·08
			Gummivarufabriker	1·61	1·04
			Färg-, olje- o. parfymfabriker	1·56	.
			»Annan» kemisk-teknisk industri	1·60	.
			Egentligt byggnadsarbete	2·01	.
			Installationsarbete	1·90	.
			Målning och glasväveri	2·42	.
Ortsgrupp G.					
<i>Göteborg.</i>					
Samtl. arb. (m. 25 548, kv. 8 333)	1·98	1·15			
Järn- och stålmanufaktur	1·78	1·05			
Mekaniska verkstäder	1·96	1·53			

Tab. 36 (forts.). Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1942.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr. pr timme för		Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr. pr timme för	
	manli- ga ar- betare	kvinn- liga ar- betare		manli- ga ar- betare	kvinn- liga ar- betare
Statliga verkst. och skeppsvarv	2:24	.	Pappersbruk o. pappfabriker	1:69	.
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	1:86	.	»Annan» pappersindustri	1:66	1:11
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	1:93	.	Grafisk industri	2:01	.
Spårvägsdrift	2:16	.	Spinnerier, väverier o. d.	1:51	1:01
Åkerirörelse	1:67	.	Skrädderier o. sömnadsfabriker	1:00
Lastning och lossning	2:35	.	Egentligt byggnadsarbete	2:02	.
Handel och varulager	1:69	0:93	Installationsarbete	1:90	.
<i>Norrköping.</i>			Kraft-, belysnings- och vattenverk Kommunala byggnads- o. anlägg- ningsarbeten	1:72	.
Samtl. arb. (m. 6 262, kv. 2 733)	1:69	1:01	Spårvägsdrift	1:70	.
Mekaniska verkstäder	1:67	.	Handel och varulager	1:81	.
				1:54	.

dölja sig emellertid ej sällan ganska avsevärda variationer i lönesatserna, beroende på näringslivets lokala gestaltning samt organisationsförhållanden etc. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av enskilda näringsidkares förhållanden, även belysa dylika avvikelser från det genomsnittliga löneläget, ha i tab. 36 sammanförts ett antal löneuppgifter för de fyra största städerna beträffande sådana näringsgrenar, inom vilka sysselsättes ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, härrörande från flera särskilda företag. Liksom i tab. 34 redovisas därvid den totala löneinkomsten per timme (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.).

En närmare granskning av tab. 36 kompletterar de i tab. 34 meddelade genomsnittslönerna för olika dyrortsgrupper genom att belysa det stundom rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid dessa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsinriktning på olika orter.

För att ytterligare tillmötesgå uttalade önskemål om komplettering av lönestatistikens allmänna medeltal medelst regionala siffror, har i tab. 37 (sid. 124) det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län — i den mån så kunnat ske — på de tre dyrortsgrupperna A—C, D—F och G—I. För var och en av dessa sammanfattningsgrupper meddelas i tabellen medelförtjänster under 1942 per timme, dag, vecka och år. Liksom eljest i detta kapitel har därvid undersökningen begränsats till vuxna manliga och kvinnliga arbetare, medan ingen hänsyn tagits till förekomsten av minderårig arbetskraft.

De särskilda länsmedeltalen måste användas med en viss försiktighet, särskilt när de grunda sig på fåtaliga primäruppgifter. De giva emellertid en

(Forts. å sid. 126.)

Tab. 37. Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1942.

(Siffror i medievalstil ange, att medeltalet avser mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr. per				Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr. per			
	timme	dag	vecka	år ¹	timme	dag	vecka	år ¹
Stockholm (58 867)	2·28	18·53	107·80	5 172	1·27	10·17	59·30	2 848
Stockholms län (17 709)	1·98	16·01	93·56	4 570	1·21	9·42	54·39	2 651
dyrortsgr. A—C (3 864)	1·57	12·40	73·33	3 521	1·05	8·37	49·06	2 381
D—F (4 431)	2·07	16·92	98·14	4 796	1·19	9·25	53·28	2 569
G—I (4 581)	2·13	17·30	101·57	5 044	1·28	10·01	57·50	2 822
Uppsala län (8 111)	1·72	13·91	80·92	3 711	1·08	8·44	49·52	2 311
dyrortsgr. A—C (2 813)	1·47	11·95	70·58	3 212	0·93	7·40	43·92	1 914
D—F (5 166)	1·88	15·13	87·26	4 085	1·12	8·68	50·77	2 398
Södermanlands län (17 584)	1·77	14·40	84·00	4 038	1·04	7·88	46·08	2 300
dyrortsgr. A—C (4 840)	1·63	13·04	76·29	3 612	0·99	7·90	47·04	2 217
D—F (12 547)	1·84	15·04	87·55	4 231	1·05	7·88	45·95	2 307
Östergötlands län (24 197)	1·63	13·10	76·02	3 613	1·00	7·91	46·16	2 181
dyrortsgr. A—C (10 557)	1·53	12·31	70·93	3 438	0·96	7·71	44·04	2 129
D—F (13 141)	1·71	13·79	80·42	3 790	1·02	7·99	47·04	2 200
Jönköpings län (20 078)	1·59	12·84	74·45	3 581	0·99	7·72	45·02	2 094
dyrortsgr. A—C (14 971)	1·57	12·63	73·26	3 530	1·00	7·78	45·36	2 122
D—F (4 814)	1·68	13·48	77·96	3 751	0·94	7·49	43·63	1 994
Kronobergs län (6 940)	1·38	11·06	64·65	2 973	0·83	6·50	38·49	1 704
dyrortsgr. A—C (6 940)	1·38	11·06	64·65	2 973	0·83	6·50	38·49	1 704
Kalmar län (12 140)	1·50	12·07	68·13	3 317	0·92	7·36	43·45	1 979
dyrortsgr. A—C (7 204)	1·37	10·95	62·11	2 980	0·87	7·00	41·86	1 959
D—F (4 920)	1·68	13·73	77·01	3 866	0·95	7·60	44·46	1 991
Gotlands län (1 496)	1·58	12·72	74·76	3 521	1·15	9·18	53·95	2 543
dyrortsgr. A—C (742)	1·46	11·51	68·63	3 119	0·89	7·11	40·93	2 018
D—F (753)	1·70	13·93	80·71	3 834	1·20	9·56	56·41	2 638
Blekinge län (8 454)	1·63	13·31	77·72	3 748	0·90	7·05	40·06	1 905
dyrortsgr. A—C (4 946)	1·41	11·34	65·96	3 254	0·86	6·78	37·96	1 816
D—F (3 508)	1·91	15·98	93·81	4 387	0·99	7·74	45·79	2 136
Kristianstads län (11 499)	1·48	11·93	69·78	3 334	0·97	7·60	44·46	2 119
dyrortsgr. A—C (11 385)	1·48	11·93	69·87	3 334	0·97	7·60	44·46	2 119
Malmöhus län (46 386)	1·70	13·70	79·48	3 856	1·08	8·19	46·81	2 226
dyrortsgr. A—C (10 599)	1·47	11·86	69·65	3 363	0·92	7·36	42·72	2 027
D—F (35 612)	1·78	14·35	82·95	4 033	1·04	8·32	47·44	2 257
Hallands län (6 514)	1·53	12·17	69·47	3 401	0·96	7·60	42·31	2 010
dyrortsgr. A—C (2 502)	1·39	10·90	61·97	3 027	0·91	7·13	38·65	1 775
D—F (3 971)	1·61	12·97	74·16	3 619	0·99	7·86	44·45	2 155
Göteborgs o. Bohus län (45 223)	1·89	15·32	88·53	4 321	1·12	8·76	49·72	2 379
dyrortsgr. A—C (3 184)	1·43	11·40	64·71	3 218	1·02	7·99	45·79	2 115
D—F (6 198)	1·62	13·03	75·15	3 751	1·05	8·24	44·50	2 182
G—I (33 881)	1·98	16·13	93·32	4 526	1·15	9·05	51·59	2 480

¹ S. k. säsongindustri ej medräknad.

Tab. 37 (forts.). Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1942.

(Siffror i medievalstil ange, att medeltalet avse mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr. per				Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr. per			
	timme	dag	vecka	år ¹	timme	dag	vecka	år ¹
Älvsborgs län (32 205)	1:53	12:27	69:89	3 351	1:04	8:14	44:69	2 116
dyrortsgr. A—C (15 500)	1:42	11:43	65:38	3 132	0:99	7:76	42:84	2 021
„ D—F (16 645)	1:63	13:11	74:48	3 578	1:08	8:44	46:17	2 193
Skaraborgs län (13 449)	1:52	12:14	70:01	3 340	0:99	7:92	46:08	2 130
dyrortsgr. A—C (11 434)	1:50	11:94	68:87	3 269	1:00	7:96	46:23	2 115
„ D—F (1 986)	1:61	13:27	76:31	3 751	0:98	7:72	45:30	2 207
Värmlands län (18 833)	1:59	12:65	74:17	3 531	1:05	8:20	48:03	2 223
dyrortsgr. A—C (13 128)	1:53	12:07	71:17	3 270	1:04	8:15	47:92	2 212
„ D—F (5 571)	1:73	14:13	81:74	3 963	1:06	8:26	48:17	2 231
Örebro län (25 062)	1:78	14:26	82:85	3 911	1:16	9:11	51:28	2 348
dyrortsgr. A—C (8 840)	1:55	12:40	73:12	3 404	0:96	8:11	47:55	2 185
„ D—F (15 915)	1:94	15:48	89:06	4 215	1:20	9:31	51:91	2 376
Västmanlands län (16 588)	1:73	14:04	82:92	3 891	1:06	8:34	49:47	2 354
dyrortsgr. A—C (8 841)	1:64	13:06	77:18	3 594	0:96	7:51	44:22	2 143
„ D—F (7 549)	1:84	15:24	89:88	4 283	1:11	8:70	51:75	2 437
Kopparbergs län (18 941)	1:68	13:42	78:85	3 747	1:02	8:08	48:34	2 200
dyrortsgr. A—C (15 009)	1:69	13:46	78:95	3 743	1:01	8:04	47:97	2 149
„ D—F (3 823)	1:65	13:23	78:85	3 670	1:02	8:13	48:76	2 278
Gävleborgs län (21 381)	1:63	13:08	75:97	3 512	1:00	7:94	45:69	2 127
dyrortsgr. A—C (8 969)	1:64	12:39	72:56	3 362	0:91	7:01	39:28	1 724
„ D—F (12 334)	1:70	13:60	79:55	3 634	1:02	8:14	47:15	2 226
Västernorrlands län (15 175)	1:73	13:76	81:35	3 816	1:06	8:35	49:79	2 286
dyrortsgr. A—C (7 541)	1:70	13:43	79:33	3 749	0:90	7:08	42:15	1 825
„ D—F (5 996)	1:68	13:61	80:87	3 749	1:19	9:38	56:02	2 699
„ G—I (1 589)	2:07	16:03	93:22	4 430	1:19	9:45	56:38	2 677
Jämtlands län (3 302)	1:86	14:55	85:81	4 091	1:24	9:85	57:74	2 758
dyrortsgr. A—C (1 790)	1:82	13:86	82:41	3 970	0:97	7:75	44:01	1 950
„ D—F (537)	1:68	13:45	78:10	3 550	1:30	10:23	60:34	2 926
„ G—I (942)	2:06	16:63	97:44	4 668	1:30	10:23	60:34	2 926
Västerbottens län (8 193)	1:92	15:19	88:69	4 269	1:19	9:34	54:95	2 717
dyrortsgr. A—C (3 594)	1:73	13:67	80:04	3 792	0:97	7:72	39:06	1 860
„ D—F (3 267)	2:14	16:94	97:90	4 783	1:27	10:03	60:13	2 961
„ G—I (581)	1:84	14:44	84:62	4 079	1:26	9:66	56:84	2 922
Norrbottnens län (9 113)	2:23	17:59	103:86	4 804	1:22	9:44	55:54	2 685
dyrortsgr. A—C (1 567)	1:60	12:67	77:44	3 309	1:27	10:01	57:69	2 556
„ D—F (1 694)	1:78	14:18	82:67	4 018	1:05	8:10	48:64	2 420
„ G—I (5 828)	2:54	19:90	116:95	5 441	1:30	10:07	58:79	2 840
Hela riket² (496 164)	1:78	14:29	83:24	3 963	1:09	8:64	49:48	2 350
dyrortsgr. A—C (180 760)	1:54	12:30	71:76	3 412	0:97	7:67	44:03	2 058
„ D—F (174 378)	1:78	14:42	83:54	4 005	1:06	8:36	47:59	2 258
„ G—I (106 269)	2:19	17:72	103:01	4 956	1:23	9:80	56:70	2 727

¹ S. k. säsongindustri ej medräknad. — ² Inberäknat arbetare, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper och län.

antydan om landets så att säga lönegeografiska struktur, särskilt om de här meddelade industrilönerna sammanställas med förut meddelade medeltal för arbetslöner inom jordbruk (sid. 45), trädgårdsodling (sid. 69), skogsbruk (sid. 75) och vägarbete (sid. 79).

f. Löneförhållandena för sjöfolk, hotell- och restaurangpersonal samt hembiträden.

För att komplettera lönestatistiken för industriarbetare o. dyl. med motsvarande uppgifter för vissa ej tidigare berörda arbetargrupper har i tab. 38 sammanställts de beräknade genomsnittliga lönebeloppen för sjöfolk. Uppgifterna ha av socialstyrelsen inhämtats genom de offentliga sjömans- och arbetsförmedlingarna. Med hänsyn till gällande kollektivavtals bestämmelser har skillnaden i de uppgivna lönebeloppen mellan olika orter blivit mycket ringa. Beträffande vissa grupper av här avsedda arbetare äro där- emot lönerna i hög grad beroende av andra förhållanden (fartygets storlek etc.) och då sjömansförmedlingarnas uppgifter ej baseras på statistiska beräkningar utan på uppskattningar, måste de i tabellen anförda siffrorna tagas med reservation, speciellt gäller detta de siffror, som stå inom (). De i tabellen anförda siffrorna avse endast kontantlönen. Härtill kommer i samtliga fall fri kost och logi.

Tab. 38. Löneförhållandena år 1942 för sjöfolk.

Yrkesgrupper	A. Ång- och motorfartyg			B. Segelfartyg		
	Månads- lön, kr. ¹	Löneökning i %		Månads- lön, kr. ¹	Löneökning i %	
		1929— 1942	1941— 1942		1929— 1942	1941— 1942
Timmermän (o. båtsmän)	236	+ 50	+ 7	(224)	(+ 48)	(+ 7)
Matroser	224	+ 56	+ 7	201	+ 57	+ 8
Lättmatroser	151	+ 37	+ 7	147	+ 73	+ 8
Jungmän	85	+ 60	+ 8	85	+ 98	+ 8
Eldare och motormän	224	+ 59	+ 7	.	.	.
Lämpare	139	+ 46	+ 7	.	.	.
Stuartar	(308)	(+ 45)	(+ 5)	.	.	.
Kockar	(254)	(+ 52)	(+ 12)	98	+ 66	+ 2

Motsvarande uppgifter ha likaledes genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna inhämtats beträffande löneförhållandena för i hotell-, kafé- och restaurangrörelse samt i husligt arbete m. m. anställd personal och en sammanställning av dessa uppgifter återfinnes i tab. 39. Lönerna utbetalas för dessa grupper i regel som månadslön, och erhållas i allmänhet utöver den kontanta lönen vissa naturaförmåner. Inom restaurangyrket och det husliga arbetet, där tidigare fri kost och logi var regel, förekommer numera båda

¹ Dessutom fri kost och logi ombord.

Tab. 39. Löneförhållandena år 1942 för i hotell-, kafé- och restaurangrörelse samt husligt arbete m. m. anställd personal.

Yrkesgrupper	Genomsnittlig avlönning i kronor					Löneökning (+) eller löneminskning (-) i %						
	Stockholm	Övriga dyrortsgrupper				Samtliga dyrortsgrupper	Stockholm		Övriga dyrortsgrupper		Samtliga dyrortsgrupper	
		G-I	D-F	A-C	S:a		1929-1941-1942	1941-1942	1929-1941-1942	1941-1942	1929-1941-1942	1941-1942
<i>Per månad.</i>												
Köksbiträden med endast kost . . .	138	117	108	102	106	106	. + 8	. + 7	. + 7	. + 7	. + 7	
Månadskarlar » » » . . .	223	184	167	159	165	165	. + 4	. + 8	. + 8	. + 7	. + 7	
Hotelldiskerskor » » » . . .	120	110	104	98	102	102	. + 3	. + 7	. + 7	. + 6	. + 6	
Köksor » » » . . .	126	119	110	105	108	109	. + 3	. + 7	. + 7	. + 8	. + 8	
Hushållerskor med kost och logi . . .	75	63	56	64	61	61	+ 50	+25	+33	+ 9	+33	
Husjungfrur » » » . . .	85	64	59	57	59	59	+ 89	+13	+74	+11	+74	
» » endast kost . . .	125	87	80	73	79	80	. +19	. +14	. +14	. +13	. +13	
Ensamjungfrur » kost och logi . . .	85	66	61	60	61	61	+ 89	+13	+74	+ 9	+74	
» » endast kost . . .	120	95	82	75	82	83	. +14	. + 9	. + 9	. +11	. +11	
Kokerskor » kost och logi . . .	95	84	83	81	82	82	+ 58	+14	+58	+ 9	+58	
» » endast kost . . .	135	114	121	99	111	112	. +17	. +14	. +14	. +14	. +14	
Köksor » kost och logi . . .	70	62	59	56	57	57	+133	+17	+63	+10	+63	
<i>Per vecka.</i>												
Tvätterskor och strykerskor	48	44	39	33	37	37	+ 33	+ 2	+48	+ 9	+48	
Springpojkar: 14—15 år	30	21	16	14	15	16	. +20	. + 7	. + 7	. +14	. +14	
15—16 »	34	26	20	17	19	19	. +13	. +12	. +12	. +12	. +12	
16—17 »	41	30	24	21	23	23	. + 8	. +10	. +10	. + 5	. + 5	
<i>Per dag.</i>												
Tvätt- och rengöringsarbeterskor (tillfällig städhjälp o. d.) med endast kost	7.00	5.93	5.67	5.06	5.40	5.40	+ 56	+ 8	+47	+ 8	+47	

löneförmånerna »fri kost» och »fri kost och logi». I tabellen har för restaurangyrkets del endast den förstnämnda löneförmånen medtagits, enär den torde vara den mest vanliga, medan för hushållsarbetets del båda dessa möjligheter beaktats vid införskaffandet av uppgifter om kontantlönen.

Tvätterskor och strykerskor erhålla i regel veckolön utan naturaförmåner, vilket även gäller springpojkar. Bägge dessa grupper ha i tabellen upptagits för sig. I särskild avdelning ha dessutom upptagits tillfälliga tvätt- och rengöringsarbeterskor m. m., vilka i allmänhet erhålla lön per dag och dessutom fri kost.

För att möjliggöra en bedömning av värdet av naturaförmånerna ha genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna inhämtats uppgifter om det uppskattade värdet av kvinnliga tjänarens naturaförmåner (fri kost och logi). I nedanstående tablå ha medelvärderna av dessa uppskattningar inom de olika dyrortsgrupperna sammanställts.

Dyrortsgrupp:	Stock- holm	Övr. I-orter	H	G	F	E	D	C	B	A	Samtliga
Antal redovisade orter	1	1	5	8	21	19	35	39	35	10	174
Kost och logi, värde pr månad, kr.	100	70	75	75	66	65	60	57	56	51	61

Enligt denna sammanställning uppskattades det månatliga värdet av kost och logi i genomsnitt för samtliga redovisade orter till 61 kr. år 1942 (år 1941 57 kr.). För orterna inom den lägsta dyrortsgruppen stannar motsvarande värde vid 51 kr. och stiger sedan successivt med växande levnadskostnader till 100 kr. för Stockholm.

g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten.

Till komplettering av de i tab. 33 meddelade genomsnittslönerna vid statens anläggningsarbeten lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägsstyrelsens statistiska kontor och vattenfallssty-

Tab. 40. Medelförtjänster under år 1942 för arbetare vid statens järnvägars banavdelning.

(Siffror i medievalstil anger, att medeltalet avser mindre än 10 arbetare.)

Arbetarkategorier	Medel- antal arbeta- re under året	Löneinkomst i öre per arbetstimme									
		D ä r a v å d y r o r t s g r u p p									
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	
a. Arbete mot tidlön & ordinarie tid	5 532	139	120	127	134	141	149	162	172	179	174
1. Stadigvarande banarbetare	107	167	130	132	143	147	160	171	176	190	178
Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	62	161	123	131	140	144	152	168	170	182	173
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	45	175	134	136	152	153	167	173	186	197	186
2. Ban- och byggnadsarbetare	5 425	138	119	127	134	141	149	162	171	178	173
Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	4 828	136	119	126	133	140	148	160	169	176	169
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	597	155	129	138	143	149	157	168	179	187	183
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)											
b. Arbete å ackord (eller enligt arbetsavtal) & ordinarie tid	3 689	185	165	174	182	187	192	211	218	226	244
1. Stadigvarande banarbetare	1
Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	1
2. Ban- och byggnadsarbetare	3 688	185	165	174	182	187	192	211	218	226	244
Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	3 431	183	164	172	181	187	191	210	214	226	236
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	257	208	183	198	195	188	204	233	237	225	271
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)											
Samtliga arbetare	9 221	157	132	146	163	158	162	176	185	187	206
därav: stadigvarande banarbetare	108	168	130	132	143	147	160	171	176	190	181
ban- och byggnadsarbetare	9 113	157	132	146	164	158	162	176	186	186	208
Medelantal arbetare under året	9 221	—	1825	1487	2290	1403	626	769	287	242	292

Tab. 41. Medelförtjänster under år 1942 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per arbetstimme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per arbetstimme
a. Götaälvsarbetena: Trollhättan		Kompressorskötare	1'88
Kraftstationsbyggnad samt ändrings- och reparationsarb. å kraftstationsanläggningar	2'00	Maskinister, smeder med lägre yrkesskicklighet, rörläggare m. fl.	2'27
Lönegrupp I	1'75	Murare och cementarbetare	2'24
Armerare (hjälparb.) ¹	2'69	Stenkrossarbetare	2'31
Betongarbetare (hjälparb.) ¹	2'64	Timmermän	2'18
Elektr. hjälparbetare	1'59	Träarbetare	2'81
Övriga hjälparbetare	1'89	Lönegrupp III	2'61
Förrådsarbetare	1'44	Byggnadssnickare	2'47
Transport- och diversearbetare	1'74	Övriga träarbetare	2'91
Lönegrupp II	2'06	Cementarbetare och klinkermurare	2'16
Armerare ¹	2'10	Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borsmeder)	2'76
Bergarb. (utom tunnelsprängare) ¹	2'12	Järn- och metallarbetare (special-)	2'24
Bilförare	1'67	Dykare	3'35
Elektriska montörer	1'79	Suorva	
Gråstensmurare, cementarbetare o. yrkeskunniga betonggjutare	2'09	Dambyggnadsarbeten	2'37
Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	1'99	Lönegrupp I	2'28
Maskinister, smeder med lägre yrkesskicklighet, rörläggare m. fl.	1'48	Betonggjutare (hjälparb.)	2'13
Smeder	1'93	Elektr. hjälparbetare	2'14
Timmermän	2'04	Övriga hjälparbetare	2'26
Tunnelsprängare	2'77	Transport- och diversearbetare	2'28
Lönegrupp III	2'17	Lönegrupp II	2'52
Byggnadssnickare	2'18	Armerare	2'80
Förråds- och modellsnickare	1'56	Bergarb. (utom tunnelsprängare)	2'59
Cementarbetare och klinkermurare	2'54	Betonggjutare	2'36
Elektriska montörer (special-)	1'88	Elektr. montörer	2'23
Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borsmeder)	2'30	Gråstensmurare och cementarbetare	2'52
Förare å större grävmaskiner	1'64	Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	2'31
Järn- och metallarbetare (special-)	2'10	Lokförare	1'84
Dykare	3'39	Maskinister, smeder med lägre yrkesskicklighet, rörläggare m. fl.	1'99
		Timmermän	2'64
b. Luleälvsarbetena: Porjus		Lönegrupp III	2'42
Byggnadsarbeten för Porjus kraftstation	2'34	Byggnadssnickare	2'83
Lönegrupp I	2'20	Båtförare	1'77
Betonggjutare (hjälparbetare)	2'21	Cementarbetare och klinkermurare	2'58
Dykarehantlangare	2'10	Elektriker (special-)	2'54
Förrådsarbetare	1'83	Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borsmeder)	2'55
Jordarbetare	2'56	Järn- och metallarbetare (special-)	2'59
Kompressormaskinister	1'71	Dykare	2'93
Stenkrossarbetare (hjälparb.)	2'27		
Transport- och diversearbetare	2'16	c. Stadsforsens kraftstationsbyggnad	1'99
Lönegrupp II	2'39	Lönegrupp I	1'82
Armerare	2'40	Armerare (hjälparbetare)	2'24
Bergarb. (utom tunnelsprängare)	2'41	Elektr. hjälparbetare	1'20
Betonggjutare	2'43	Övriga hjälparbetare	1'89
Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	2'14	Transport- och diversearbetare	1'80
		Lönegrupp II	1'99
		Armerare	2'43
		Bergarb. (utom tunnelsprängare)	1'77

¹ Den höga inkomstsiffran för armerare och betongarbetare i lönegrupp I jämförd med motsvarande siffr i lönegrupp II är beroende av kort redovisningsperiod, varunder även semesterlön för längre tid utbetalats. Anmärkningen avser endast Götaälvsarbetarna.

Tab. 41 (forts.). Medelförtjänster under år 1942 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per arbetstimme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per arbetstimme
Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	2·04	Traktorförare	2·26
Maskinister, smeder med lägre yrkeskicklighet, rörläggare m. fl.	1·85	Verkstadsförmän	2·06
Timmermän	2·06	Dykare	3·93
Lönegrupp III	2·27	e. Kattstrupeforsens kraftstationsbyggnad	2·09
Byggnadssnickare	2·31	Lönegrupp I	1·89
Cementarbetare	2·53	Armerare (hjälparb.)	2·16
Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borsmeder)	2·07	Betonggjutare (hjälparb.)	2·58
Elektriker	1·85	Elektr. hjälparbetare	1·33
Järn- o. metallarbetare (special-)	2·05	Övriga hjälparbetare	2·07
Dykare	3·82	Jordarbetare	3·20
d. Gimåarbetena		Sågarbetare	1·78
Kraftstationsbyggnad	2·05	Transport- och diversearbetare	1·80
Lönegrupp I	1·91	Lönegrupp II	2·22
Armerare (hjälparb.)	2·23	Armerare	2·33
Betonggjutare (hjälparb.)	1·95	Bergarb. (utom tunnelsprängare)	2·31
Elektr. hjälparbetare	1·62	Elektr. montörer	1·93
Övriga hjälparbetare	1·89	Gråstensmurare och cementarbetare	2·34
Gråsmaskinshantlangare	1·92	Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	2·10
Jordarbetare	1·88	Maskinister, smeder med lägre yrkeskicklighet, rörläggare m. fl.	2·03
Kompressormaskinister	1·43	Timmermän	2·27
Stenkrossarbetare	1·99	Traverskörare	1·76
Transport- och diversearbetare	1·91	Lönegrupp III	2·32
Lönegrupp II	2·22	Byggnadssnickare	2·34
Armerare	2·35	Elektriska montörer (special-)	2·02
Bergarb. (utom tunnelsprängare)	2·24	Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borsmeder)	2·22
Betonggjutare	1·99	Järn- och metallarbetare (special-)	2·31
Bilförare	1·68	Dykare	3·16
Bilreparatörer	1·90	f. Midskogsbygget	
Elektr. montörer	1·86	Kraftstationsbyggnad	2·17
Förare å mindre grävmaskiner	2·53	Lönegrupp I	1·95
Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	2·03	Armerare (hjälparb.)	2·35
Kompressormaskinister	1·59	Betongarbetare (hjälparb.)	2·15
Lokförare	1·73	Elektr. hjälparbetare	1·85
Maskinister, smeder med lägre yrkeskicklighet, rörläggare m. fl.	2·30	Övriga hjälparbetare	1·94
Murare och cementarbetare	2·39	Dykarehantlangare	2·33
Spelskötare vid större spel och kranar	1·68	Förrådsarbetare	1·73
Timmermän	2·18	Jordarbetare	1·99
Traverskörare	1·75	Skogsarbetare	1·84
Tunnelsprängare	2·81	Transport- och diversearbetare	1·94
Lönegrupp III	2·25	Utsättare	1·34
Bilförare	2·11	Lönegrupp II	2·27
Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	1·99	Armerare	2·47
Byggnadssnickare	2·35	Armerare (vid tillf. tjänstgöring såsom förrådsarbetare)	1·96
Elektr. montörer (special-)	2·01	Bergarb. (utom tunnelsprängare)	2·37
Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borsmeder)	2·43	Betonggjutare	2·23
Förare å större grävmaskiner	2·49	Bilförare	1·59
Järn- och metallarbetare (special-)	2·18	Elektr. montörer	2·01
		Förare å mindre grävmaskiner	2·18
		Järn- o. metallarbetare (verkstadsarbetare)	2·01

Tab. 41 (forts.). Medelförtjänster under år 1942 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per arbetstimme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per arbetstimme
Maskinister, smeder med lägre yrkesskicklighet, rörläggare m. fl.	2·04	Byggnadssnickare	2·57
Spelskötare vid större spel och kranar	2·40	Elektriska montörer (special-)	2·11
Sågarbetare	2·86	Fullt yrkeskunniga smeder (förråds- och borrsmeder)	2·58
Timmermän	2·36	Förare å större grävmaskiner	2·63
Vägvältförare	2·08	Järn- och metallarbetare (special-)	2·17
Lönegrupp III	2·44	Murare	3·53
Bilförare	1·84	Traktorförare	2·04
		Dykare	4·53

relsens kanslibyrå. Hur arbetsförtjänsterna beräknade i genomsnitt per arbetstimme gestaltat sig för år 1942 framgår av tab. 40 och 41.

Vid statens järnvägars banavdelning¹ uppgick medelförtjänsten för samtliga vid drift och underhåll samt förändrings- och nybyggnadsarbeten sysselsatta arbetare (i medeltal 9 221 man) till 1·57 kr. per timme; förtjänsten utgjorde i medeltal 1·99 kr. vid tidlöns- och 1·85 kr. vid ackordsarbete. — Skillnaden i fråga om genomsnittsförtjänsterna mellan de tvenne huvudkategorier, i vilka banarbetarna uppdelats efter anställningform, nämligen stadigvarande banarbetare samt ban- och byggnadsarbetare, uppgick vid tidlönsarbete till 29 öre.

Vattenfallsverkets byggnadsföretag, vid vilka år 1942 sysselsattes i genomsnitt 2 893 arbetare, redovisas i tab. 41. Siffrorna utvisa, att inom denna arbetargrupp de genomsnittliga timförtjänsterna för samtliga arbetare vid de olika arbetsföretagen växla mellan 1·99 och 2·34 kr.

D. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1942.

De i föregående kapitel verkställda undersökningarna av årslönens fluktuationer komma, såsom förut påpekats, på grund av redovisningssättet närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under redogörelseåret eller den del därav företagen varit i gång. Särskilt under tider med ogynnsamma förhållanden på arbetsmarknaden ger en sådan undersökning av löneutvecklingen för arbetare med anställning en i viss mån vilseledande bild av industrins försörjningsmöjligheter för landets industriarbetarstam som helhet betraktad. Under den av lönestatistiken berörda tidsperioden har tillgången på arbete varit underkastad betydande växlingar, varigenom arbetslönerna — om de beräknades i genomsnitt per arbetare både

¹ Här i ingår numera även den personal, som tidigare varit anställd vid statens järnvägsbyggnader.

med och utan sysselsättning — skulle visat vida större fluktuationer än som kommit till synes i den i det föregående meddelade lönestatistiken. Det bidrag, lönestatistiken kan ge till dylika kalkyler, inskränker sig emellertid till vissa approximativa beräkningar rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och i sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar. Härvid måste hänsyn tagas till det förhållandet, att lönestatistikens material vid resp. undersökningstillfällen icke omfattar alldeles samma företag. Dylika variationer i primärmaterialet ha mindre att betyda vid ett studium av de genomsnittliga förändringarna i tim-, dag- och veckolöner, men innebära däremot, att uppgifterna om antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar samt företagens totala löneutgifter icke kunna utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har i tab. 42 gjorts en sammanställning av arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma enbart vid de företag, som lämnat uppgift till lönestatistiken såväl för år 1941 som år 1942. Vid denna bearbetning har liksom tidigare begränsning skett till den egentliga industrin. Däremot har någon uppdelning i konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri ej verkställts i årets lönestatistik (jfr sid. 121).

Med användande av dessa uppgifter, vilken under år 1942 avse 6 802 företag med 417 405 arbetare och en lönebudget av över 1 404 milj. kr., ha med 1941 som basår i tabellen uträknats indextal för antalet sysselsatta arbetare och hela antalet utgjorda arbetstimmar samt totalsumman utbetalda arbetslöner.

Vid samtliga i tab. 42 redovisade företag har antalet sysselsatta arbetare under år 1942 ökat med 9 034 eller med ungefär 2·2 % i förhållande till år 1941. Vid liknande jämförelse mellan år 1941 och 1940 minskades de sysselsatta arbetarna med 1·1 %. Tendensen till ökning 1942 är tydligast inom malmbrytning och metallindustri, där antalet arbetare stigit med 8 229 eller c:a 5 % av arbetarantalet 1941. En relativt sett starkare ökning har skett inom jord- och stenindustrin, som ökat sitt arbetarantal med 8 %, vilket dock i absoluta tal ej innebär större ökning än 1 852 anställda. Kemisk-tekniska industrin har ökat arbetarantalet med 6 % eller med 776. Minskning noteras inom träindustrin med 1 996 anställda eller 5 % av 1941 års siffra. I övrigt är en svag minskning att observera inom livsmedelsindustrin samt en något större minskning av arbetarantalet vid läder-, hår- och gummivarufabriker.

Även den genomsnittliga arbetstiden per år och arbetare har under 1942 något ökat i förhållande till föregående år (2 212 timmar 1942 mot 2 171 timmar 1941). Till följd härav har ökningen av totalantalet utgjorda arbetstimmar (4·2 %) blivit större än motsvarande ökning av antalet sysselsatta arbetare (2·2 %). Då samtidigt den genomsnittliga arbetslönen per timme undergått en icke oväsentlig förhöjning under 1942 (jfr sid. 105), kommer industrins totala lönebudget att visa en än större stegring (13·9 %) i förhållande till föregående år.

På samma sätt ha jämförelser anställts mellan företag, som lämnat uppgift både 1941 och 1940, resp. 1940 och 1939 samt vidare bakåt i tiden till

Tab. 42. Arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma vid industriella företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1941 och 1942.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal arbetare		Summa utgjorda arbetstimmar per år (milj.)		Totalsumma arbetslön i kronor under år (milj.)		Indextal för 1942 (1941=100)		
	1941	1942	1941	1942	1941	1942	Antal arbetare	S:a utgj. arbetstim.	Totalsumma arb.-lön
<i>Malmbrytning o. metallind.</i> (1 856)	162 204	170 433	366.3	386.2	573.3	659.0	105	105	115
Gruvor o. anrikningsverk . . . (44)	10 984	11 464	23.6	24.8	45.3	52.2	104	105	115
Järn- o. stål- o. kopparverk . . . (47)	22 796	23 744	51.1	52.6	78.7	88.3	104	103	112
Järn- o. stålmanufaktur . . . (419)	23 564	25 098	52.1	56.3	74.3	87.6	107	108	118
Mek. verkst. o. skeppvarv (1 025)	79 943	83 722	183.4	191.7	291.1	332.0	105	105	114
Elektriska verkstäder . . . (108)	17 131	18 326	38.9	42.4	60.5	71.6	107	109	118
Metallmanufaktur . . . (170)	6 740	7 041	14.9	16.0	20.0	23.4	104	107	117
Guld- o. silvervarufabr. . . (43)	1 046	1 088	2.3	2.4	3.4	3.9	99	102	115
<i>Jord- o. stenindustri</i> (616)	24 562	26 414	50.1	55.2	61.8	75.3	108	110	122
Kolgruvor (4)	1 433	1 399	3.1	3.0	4.3	4.5	98	98	106
Torvindustri (79)	1 801	2 023	3.1	3.3	3.5	4.3	112	104	123
Stenbrott o. stenhuggerier (134)	4 107	3 900	8.3	7.9	10.4	10.9	95	96	105
Byggnadsämnesindustri . . . (313)	8 612	9 823	17.7	20.9	23.1	30.0	114	118	130
Porslins-, kakel- o. lergods-f. (23)	3 991	4 277	8.7	9.6	9.2	11.3	107	110	122
Glasbruk (63)	4 618	4 992	9.2	10.5	11.3	14.3	108	114	127
<i>Träindustri</i> (1 071)	39 980	37 984	77.7	82.8	95.5	111.6	95	107	117
Flottning (14)	1 931	1 955	4.8	5.2	5.9	6.9	101	108	116
Sågverk o. hyvlerier . . . (440)	20 866	17 726	35.9	36.6	44.4	49.3	85	102	111
Snickeri- o. möbelfabr. . . (539)	14 675	15 511	31.5	34.7	38.5	46.6	106	110	121
»Annan» trävaruindustri . . . (78)	2 508	2 792	5.5	6.3	6.7	8.8	111	115	131
<i>Pappers- o. grafisk industri</i> (681)	42 042	46 015	91.9	102.6	135.8	162.6	109	112	120
Pappersmassfabriker . . . (71)	12 211	13 675	25.4	29.7	36.9	46.2	112	117	125
Pappersbruk o. pappfabr. . . (64)	12 663	13 730	26.7	29.7	33.9	41.1	108	112	121
»Annan» pappersindustri . . (165)	6 178	6 948	14.2	16.1	17.0	20.7	112	113	122
Grafisk industri (381)	10 990	11 662	25.6	27.1	48.0	54.6	106	106	114
<i>Livsmedelsindustri</i> (1 062)	35 377	35 073	80.2	79.7	115.3	123.8	99	99	107
Kvarnar (57)	1 658	1 675	3.8	3.8	6.1	6.5	101	99	106
Pressjästfabriker (5)	181	217	0.4	0.5	0.7	1.0	120	121	133
Bagerier (269)	6 182	6 423	14.1	14.8	22.2	25.7	104	105	116
Räsockerbruk o. raffinad. (26)	4 928	4 988	11.5	11.6	15.4	16.8	101	101	109
Choklad- o. karamellfabr. (77)	4 151	4 185	9.2	9.2	9.5	10.6	101	101	112
Bryggerier o. läskedrycksf. (225)	5 309	5 115	12.0	11.6	20.2	20.8	96	97	103
Tobaksfabriker (8)	1 718	1 819	3.8	4.1	5.9	6.4	106	108	109
Slakterier o. konserverfabr. (154)	4 406	4 409	9.9	10.2	13.3	15.0	100	102	112
»Annan» livsmedelsind. . . (241)	6 844	6 241	15.5	13.9	22.0	21.0	91	89	96
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i> (798)	67 933	65 749	144.2	139.8	150.6	160.9	97	97	107
Spinnerier, väverier o. d. (385)	44 049	42 925	93.3	92.2	96.9	106.6	97	99	110
Skrädderier o. sömnadsf. (371)	22 226	21 244	47.3	44.3	50.1	50.7	96	94	101
Hatt- o. mössfabriker . . . (42)	1 658	1 580	3.6	3.3	3.6	3.6	95	92	102
<i>Läder-, hår- o. gummi-varu-fabriker</i> (427)	22 498	21 191	45.4	44.7	57.2	61.1	94	98	107
Garverier (34)	2 342	2 144	5.3	4.8	7.2	7.3	92	91	101
Päls- o. skinnvarufabriker (87)	1 617	1 554	3.6	3.6	4.1	4.6	96	98	111
Skofabriker (167)	9 337	8 938	17.4	17.3	21.7	23.4	96	99	108
Gummi-varufabriker (37)	3 948	5 403	12.0	12.1	15.3	16.7	91	101	109
»Annan» hithörande ind. . . (102)	3 254	3 152	7.1	6.9	8.9	9.1	97	98	102
<i>Kemisk-teknisk industri</i> (291)	13 775	14 541	30.9	32.5	43.8	50.0	106	105	114
Färg-, olje- o. parfymfabr. (126)	3 264	3 618	7.3	8.2	9.8	12.1	111	113	123
Konstgödningsfabriker . . . (7)	567	606	1.4	1.4	2.2	2.4	107	101	110
Sprängämnesfabriker . . . (10)	2 960	3 083	6.6	6.6	11.0	11.5	104	101	105
Tändsticksfabriker (7)	1 434	1 094	3.1	2.3	3.6	2.9	76	74	80
»Annan» kemisk-tekn. ind. (141)	5 550	6 140	12.5	14.0	17.2	21.1	111	112	123
Samtliga industrigrenar . . (6 802)	408 371	417 405	886.7	923.5	1233.3	1404.3	102.2	104.2	113.9

och med år 1929, varvid dock är att märka, att uppgifterna bli ofullständigare, ju längre man går tillbaka.

Med utgångspunkt från dessa jämförelser har enligt den s. k. kedjemetoden med år 1929 som basår beräknats indexserier, vilka ge ett approximativt uttryck åt förändringarna under perioden 1929—1942 i arbetarantal, genomsnittlig arbetstid per år och arbetare, totalantal utgjorda arbetstimmar samt totalsumma arbetslön under året. Det må framhållas, att dessa indexserier, som meddelats i tab. 43 och diagram IV, icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av hela företags nedläggande resp. nyskapande. Detta medför framför allt i tider med uppåtgående konjunkture, då antalet nytillkomna företag ofta bli mångdubbelt flera än nedlagda, att den faktiska sysselsättningen växer hastigare än här beräknade indexserier utvisa.

De i tab. 43 anförda indextalen återspegla ett betydande uppsving i löneinkomster och sysselsättningsmöjligheter sedan depressionsåren 1932 och 1933 inom så gott som samtliga näringsgrenar. Bortses från de förändringar i arbetarantal, som åstadkommas genom grundande av nya och nedläggande av äldre företag, skulle antalet arbetare inom det industriella näringslivet ha ökats med c:a 30 % och den genomsnittliga arbetstiden med nära 6 % från år 1933 till år 1942, samtidigt som den totala sysselsättningsvolymen — mätt i antalet utgjorda arbetstimmar — utvisat en ökning av 38 %. Denna utökade sysselsättning tillsammans med en ganska betydande höjning i timlönen har kommit industrins totala lönesumma att stiga med icke mindre än 110 % under perioden 1933—1942. Därmed har sysselsättningen under år 1942 för industrin som helhet betraktad fått något större omfång än under utgångsåret 1929. Lönebudgeten år 1942 överstiger däremot med c:a 63 % 1929 års siffra (jfr diagram IV).

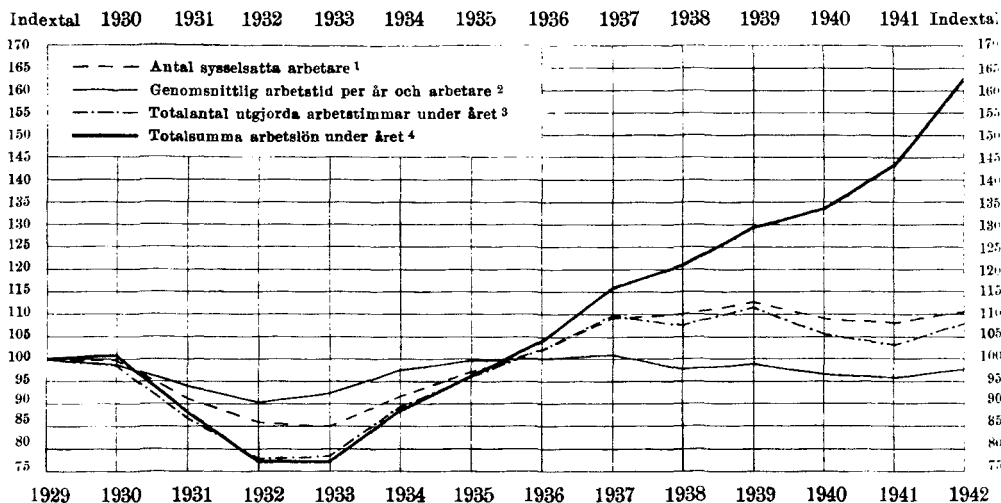
Den utveckling, vars huvuddrag här skildrats, har emellertid varit rätt olikartad under olika år. Under år 1933 var arbetstillgången praktiskt taget oförändrad, i det att den något utökade arbetstiden per år och arbetare till större delen neutraliserades genom inskränkning i antalet sysselsatta arbetare. Däremot tog sig den förbättrade arbetstillgången under år 1934 i förhållande till år 1933 uttryck både i nyanställning eller återanställning av arbetare (8 %) och utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen (6 %). De tre därpå följande åren i perioden har tillväxten i antalet sysselsatta arbetare (resp. 6, 5 och 7 %) varit proportionsvis större än ökningen av arbetstiden per arbetare, som endast utgjort resp. 2, 1 och 0.6 % om året. Under år 1938 har nyanställning av arbetare skett i väsentligt mindre utsträckning än närmast föregående år (1 %), varjämte arbetstiden per arbetare minskats (—2 %). Ungefär hälften av denna inskränkning i arbetstiden har återtagits under år 1939 samtidigt som de goda konjunkturen under året särskilt inom hemmamarknadsindustrin medfört en icke obetydlig nyanställning av arbetare (2 %). Under år 1940 har både den sysselsatta personalen, arbetstiden per år och arbetare och totalantalet utgjorda arbetstimmar minskat

Tab. 43. Sysselsättningsvolym och lönebudget för arbetare vid vissa industriföretag under åren 1929—1942.

Indextal för	Malm- bryt- ning o. metall- ind.	Jord- o. sten- ind.	Trä- ind.	Papp- pers- o. gra- fisk ind.	Livs- me- dels- ind.	Textil- o. be- kläd- nads- ind.	Läder- hår- o. gummi- varu- ind.	Ke- misk- teknisk ind.	Samt- liga indu- stri- grup- per	Därav	
										kon- kur- rens- ind.	skyd- dad hemma- markn. ind.
Antal sysselsatta arbetare	1929	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	101	102	93	95	103	102	104	98	99.8	102.3
	1931	89	81	86	90	99	100	101	88	91.8	95.8
	1932	80	75	76	87	99	100	101	82	86.0	92.0
	1933	81	71	73	85	97	100	104	82	85.0	90.8
	1934	92	74	79	87	97	111	108	79	91.6	97.3
	1935	105	82	78	89	99	111	111	81	96.9	102.8
	1936	114	85	80	92	103	116	113	83	102.1	109.7
	1937	127	90	84	95	106	120	118	85	109.1	115.6
	1938	129	91	82	96	111	119	120	91	110.0	116.2
	1939	132	92	81	97	116	121	131	100	112.7	121.5
	1940	133	73	72	87	115	123	137	96	109.2	.
1941	137	74	71	85	115	114	121	90	108.0	.	
1942	144	80	68	93	114	111	114	95	110.4	.	
Genom- snittl. arb- tid per år o. arb.	1929	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	98	102	100	97	100	101	102	96	98.8	99.3
	1931	93	97	96	93	100	89	102	94	93.9	98.0
	1932	87	89	91	86	99	97	96	84	90.4	95.4
	1933	90	86	87	95	98	97	96	82	92.3	93.6
	1934	98	95	96	100	99	100	98	89	97.7	98.3
	1935	99	98	98	100	100	100	101	95	99.3	100.2
	1936	100	99	99	101	99	102	101	95	100.1	100.8
	1937	100	100	99	102	101	101	102	97	100.7	101.0
	1938	98	100	98	95	99	98	103	95	97.9	98.3
	1939	98	100	96	97	98	101	104	95	98.9	99.3
	1940	98	93	93	91	97	97	103	94	96.7	.
1941	97	96	93	93	97	94	95	93	95.8	.	
1942	97	99	105	95	98	94	99	93	97.6	.	
Totalantal utgjorda arb.- tim. under året	1929	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	99	104	93	92	103	102	105	94	98.6	101.6
	1931	83	79	83	84	99	89	103	83	85.8	96.9
	1932	70	66	69	75	97	97	97	69	77.8	87.8
	1933	73	61	64	81	95	97	100	67	78.4	85.9
	1934	89	70	76	86	96	111	105	71	89.5	95.6
	1935	104	81	76	89	99	111	112	77	96.2	103.1
	1936	113	85	79	92	103	119	115	79	102.2	110.5
	1937	127	90	84	97	107	122	120	83	109.8	116.7
	1938	127	91	80	90	110	116	124	86	107.7	114.3
	1939	130	92	78	94	114	122	136	95	111.5	120.6
	1940	131	68	67	79	111	120	141	90	105.6	.
1941	133	72	67	79	112	108	115	84	103.5	.	
1942	141	79	71	88	111	104	113	88	107.8	.	
Total- summa arbetslön under året	1929	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	101	106	95	95	104	104	109	98	100.6	103.8
	1931	85	82	83	87	102	91	105	89	88.2	97.5
	1932	69	68	67	74	100	98	99	73	77.3	90.2
	1933	71	62	61	79	97	97	101	70	77.3	86.5
	1934	87	72	72	86	98	111	106	74	88.2	96.0
	1935	102	83	75	89	100	113	114	81	96.3	104.0
	1936	114	90	77	95	105	122	118	85	104.0	113.2
	1937	131	97	86	104	111	131	127	91	115.7	123.1
	1938	141	105	86	101	118	129	134	101	120.7	126.5
	1939	150	110	89	108	125	144	153	112	129.3	139.2
	1940	165	89	82	97	132	155	175	118	133.5	.
1941	182	99	88	105	143	153	158	119	142.8	.	
1942	209	121	102	125	153	163	169	136	162.6	.	

*Diagram IV. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren
1929—1942.*

Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires pendant les années 1929—1942.

(resp. 3·1, 2·2 och 5·3) i förhållande till föregående år, och samma var förhållandet under år 1941. Under redogörelseåret 1942 konstateras en ganska stark stegring, vilken dock ej varit tillräckligt stor för att föra nivån fullt upp i höjd med år 1939, som alltså alltså betecknar höjdpunkten under den här avsedda perioden. Skillnaden mellan år 1939 och år 1942 är emellertid ganska obetydlig. Ställningen under 1942 överensstämmer i förevarande avseende tämligen exakt med den under 1938.

Särskilt intresse erbjuder ett jämförande studium av motsvarande utveckling inom de båda huvudgrupperna konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri (jfr tab. 43). Då några jämförelsesiffror ej föreligga för redogörelseåret måste man dock här inskränka sig till att hänvisa till tidigare årgångar av denna årsbok.

Nu utförda beräkningar rörande förändringar i lönebudget och sysselsättningsvolym avse i lönestatistiken representerade industrigrenar tagna dels tillsammans och dels var för sig. Som komplettering till de så erhållna riks-siffrorna har i tab. 44 det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län på de med hänsyn till arbetarantalet viktigaste industrigrenarna. Härvid har bearbetningen — i olikhet med kapitlet i övrigt — omfattat såväl arbetare som förvaltnings- och befälspersonal. För var och en av de redovisade lokala näringsgrenarna meddelas i tabellen antalet anställda och till dem under år 1942 utbetalade lönesummor, varjämte utvecklingen sedan 1941 belyses genom indextal.

¹ Nombre moyen d'ouvriers employés. — ² Nombre moyen d'heures de travail par ouvrier et par an. — ³ Somme globale des heures de travail effectuées. — ⁴ Somme globale des salaires.

Tab. 44. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1941 och 1942 för förvaltningspersonal och arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Förvaltnings- o befälspersonal				Arbetare				
	Antal personer 1942	Utbetald lönesumma 1942 (1000kr.)	Indextal för 1941=100		Antal personer 1942	Utbetald lönesumma 1942 (1000kr.)	Indextal för 1942 (1941=100)		
			Antal personer	Lönesumma			Antal personer	Summa arbetstimmar	Lönesumma
Stockholms stad	13 569	70 975	105·4	117·8	42 489	180 270	106·0	106·3	116·2
Malmbrytning o. metallind.	6 620	36 318	108·4	120·3	20 001	89 620	113·6	114·6	125·1
Pappers- o. grafisk industri	2 452	13 788	108·5	122·5	7 828	36 168	109·6	107·2	114·3
Livsmedelsindustri	1 938	8 654	98·6	109·8	5 905	25 873	96·8	97·2	103·9
Textil- o. beklädnadsindustri	853	3 757	96·9	110·6	5 086	14 609	93·3	94·5	103·0
Kemisk-teknisk industri	1 257	6 236	107·5	118·2	1 953	7 014	100·2	99·9	111·7
Stockholms län	4 060	22 760	110·3	122·6	16 427	65 621	104·5	106·0	115·9
Malmbrytning o. metallind.	2 635	15 465	109·9	124·5	9 785	42 760	103·6	105·5	113·6
Livsmedelsindustri	444	2 088	105·9	116·7	1 888	6 907	101·7	102·7	114·8
Uppsala län	1 221	5 740	102·3	117·2	7 388	23 986	101·8	101·5	110·4
Malmbrytning o. metallind.	480	2 511	105·5	120·4	3 008	10 809	97·6	95·7	104·7
Södermanlands län	2 745	12 605	110·2	116·1	15 763	55 505	105·2	107·8	117·8
Malmbrytning o. metallind.	1 806	8 694	113·1	115·6	10 760	40 841	106·7	109·5	118·6
Textil- o. beklädnadsindustri	180	873	107·5	118·3	1 673	4 072	92·9	94·4	104·4
Östergötlands län	3 882	17 440	104·6	113·2	21 579	66 172	100·3	101·6	111·9
Malmbrytning o. metallind.	1 359	6 772	109·5	119·4	7 536	25 508	104·5	105·2	114·2
Träindustri	183	824	98·6	110·9	1 712	5 155	99·7	102·4	112·0
Pappers- o. grafisk industri	599	2 547	101·2	111·8	2 493	8 427	100·5	101·1	108·8
Textil- o. beklädnadsindustri	885	3 922	104·9	112·5	6 443	16 552	96·2	98·1	110·7
Jönköpings län	2 694	11 974	105·9	116·0	19 165	60 997	104·9	106·7	118·2
Malmbrytning o. metallind.	1 161	5 562	110·6	121·6	8 083	29 202	111·4	111·6	123·9
Träindustri	300	1 165	104·2	117·1	3 529	10 323	105·5	110·0	122·8
Läder-, hår- o. gummivaruind.	263	1 272	97·6	109·1	2 037	6 269	93·0	99·2	109·9
Kemisk-teknisk industri	110	587	91·8	104·9	912	2 371	99·7	96·9	103·3
Kronobergs län	700	2 823	103·6	116·2	6 912	18 147	105·4	109·6	122·0
Jord- o. stenindustri	121	519	105·8	115·9	2 489	5 864	115·2	115·2	131·8
Träindustri	75	308	111·3	126·2	924	2 303	100·8	105·7	120·1
Pappers- o. grafisk industri	208	1 057	102·4	112·3	1 998	5 851	106·9	110·7	121·4
Kalmar län	1 438	5 964	108·6	114·1	11 564	34 864	107·6	110·2	120·3
Malmbrytning o. metallind.	603	2 611	112·4	114·2	4 709	16 250	112·4	113·1	123·5
Jord- o. stenindustri	85	364	100·7	109·2	1 464	3 782	106·3	109·6	117·6
Träindustri	191	701	99·1	98·5	2 708	7 086	102·2	107·9	119·7
Gotlands län	198	785	108·5	113·3	1 056	3 297	107·8	108·6	118·3
Jord- o. stenindustri	71	352	104·0	103·5	614	1 872	104·9	107·7	118·1
Blekinge län	798	3 120	101·0	105·3	6 195	17 520	107·4	110·8	120·3
Malmbrytning o. metallind.	329	1 437	93·8	96·6	3 163	9 297	105·5	108·9	116·9
Kristianstads län	1 514	6 403	106·1	118·7	11 277	32 022	103·3	103·6	113·9
Malmbrytning o. metallind.	221	991	106·1	119·4	1 668	5 202	98·5	101·2	109·8
Jord- o. stenindustri	202	1 039	107·3	125·6	3 104	8 164	113·5	111·3	122·7
Träindustri	101	374	136·0	147·2	1 289	3 438	99·4	102·0	114·8
Livsmedelsindustri	426	1 414	101·5	115·4	1 204	4 220	97·8	97·6	107·2
Malmöhus län	8 141	34 936	98·8	111·3	41 299	129 343	100·9	103·0	111·8
Malmbrytning o. metallind.	1 935	9 585	110·5	120·2	10 671	38 712	105·5	104·6	113·6
Jord- o. stenindustri	473	2 300	101·1	109·2	4 662	14 450	107·1	108·7	117·5
Livsmedelsindustri	1 654	6 192	96·5	111·3	6 839	22 315	101·4	101·4	107·7
Textil- o. beklädnadsindustri	1 375	5 745	100·6	112·7	8 733	20 602	93·2	95·7	104·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 122	4 356	105·6	114·0	5 118	14 970	93·6	104·3	113·0

Tab. 44 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1941 och 1942 för förvaltningspersonal och arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Förvaltnings- o. befälspersonal				Arbetare					
	Antal personer 1942	Utbe- tald löne- summa 1942 (1 000 kr.)	Indextal för 1942 1941=100		Antal personer 1942	Utbe- tald löne- summa 1942 (1 000 kr.)	Indextal för 1942 (1941=100)			
			Antal personer	Löne- summa			Antal personer	Summa arbets- timmar	Löne- summa	
Hallands län	896	3 595	104·3	112·0	6 037	17 052	101·4	100·9	112·1	
Malmbrytning o. metallind. .	310	1 263	104·2	112·5	1 888	6 379	103·7	103·1	112·2	
Textil- o. beklädnadsindustri	224	1 031	104·0	110·9	2 203	5 052	99·0	96·6	111·2	
Göteborgs o. Bohus län	8 854	40 681	102·5	112·4	39 323	134 303	99·4	99·8	107·2	
Malmbrytning o. metallind. .	3 500	20 041	105·3	114·9	16 070	65 432	98·5	97·9	105·0	
Pappers- o. grafisk industri .	789	3 546	98·5	106·0	3 645	13 044	103·1	106·0	114·6	
Livsmedelsindustri	2 209	6 915	99·9	109·5	5 334	17 763	96·1	98·9	107·2	
Textil- o. beklädnadsindustri	1 697	7 193	103·5	113·6	10 295	25 739	100·7	100·2	108·7	
Älvsborgs län	3 931	19 053	110·1	118·5	33 360	91 877	101·0	101·5	111·9	
Malmbrytning o. metallind. .	827	4 178	128·5	132·5	4 311	15 938	105·2	107·5	113·5	
Pappers- o. grafisk industri .	351	1 850	97·0	107·7	2 769	8 169	107·0	113·8	123·4	
Textil- o. beklädnadsindustri	1 956	9 518	107·2	116·5	20 641	50 270	98·6	97·8	108·4	
Skaraborgs län	1 396	6 283	108·9	121·0	10 542	30 220	103·7	103·9	115·5	
Malmbrytning o. metallind. .	517	2 622	118·0	132·8	3 281	11 051	110·1	109·4	121·9	
Jord- o. stenindustri	205	960	102·9	118·4	2 463	6 549	106·0	107·0	120·2	
Träindustri	100	381	101·7	107·3	1 174	3 111	111·3	119·1	129·9	
Värmlands län	2 480	11 858	107·6	118·0	17 800	57 718	105·0	107·2	117·7	
Malmbrytning o. metallind. .	1 254	6 288	108·1	119·8	8 915	30 436	102·0	104·5	115·3	
Träindustri	171	662	107·5	115·1	1 669	4 683	98·3	104·1	112·0	
Pappers- o. grafisk industri .	540	3 000	107·2	113·8	4 627	14 728	114·9	116·3	124·7	
Örebro län	4 040	20 850	113·5	120·3	22 965	77 728	100·0	100·6	110·2	
Malmbrytning o. metallind. .	2 113	12 419	121·9	123·7	10 360	39 092	100·7	100·3	111·9	
Träindustri	82	330	90·4	102·5	1 178	3 355	100·9	106·6	113·1	
Läder-, hår- o. gummivaruind.	622	2 588	100·2	111·3	4 858	12 870	96·1	100·1	108·6	
Kemisk-teknisk industri . . .	393	2 403	126·2	122·9	2 441	9 848	101·5	98·0	103·8	
Västmanlands län	3 594	17 733	107·0	115·1	16 497	57 929	102·6	102·5	112·2	
Malmbrytning o. metallind. .	3 075	15 722	107·5	116·1	13 399	48 096	102·1	101·6	111·3	
Kopparbergs län	2 455	11 756	105·5	116·8	19 058	67 174	102·5	103·1	113·1	
Malmbrytning o. metallind. .	1 769	9 026	104·7	116·9	12 225	47 228	102·1	102·0	111·7	
Träindustri	168	744	112·0	126·6	2 720	7 728	106·1	109·2	120·2	
Gävleborgs län	2 630	14 014	105·2	114·9	19 527	64 219	102·7	103·2	111·4	
Malmbrytning o. metallind. .	1 501	8 792	107·6	118·6	9 529	34 550	105·3	101·7	110·5	
Träindustri	236	968	103·9	106·5	3 830	10 960	95·7	99·7	105·4	
Pappers- o. grafisk industri .	303	1 842	103·2	109·6	3 027	10 022	105·0	112·8	120·1	
Västernorrlands län	1 314	6 412	107·5	119·4	12 030	39 740	106·0	109·9	119·6	
Träindustri	398	1 991	113·3	135·2	4 176	12 713	102·4	107·7	118·2	
Pappers- o. grafisk industri .	402	2 324	102·4	108·2	4 862	16 916	109·7	112·6	121·6	
Jämtlands län	264	1 211	101·8	113·0	1 557	5 099	111·0	118·2	128·7	
Västerbottens län	947	4 924	112·7	122·3	6 694	27 896	115·7	119·8	134·5	
Malmbrytning o. metallind. .	500	3 051	117·5	128·6	3 519	17 377	131·5	134·2	147·8	
Träindustri	105	464	103·0	115·2	1 603	5 209	102·0	107·0	119·3	
Norrbottnens län	497	3 461	112·1	122·6	5 739	27 718	99·4	100·7	107·8	
Malmbrytning o. metallind. .	263	2 323	104·9	113·9	3 634	20 996	97·2	96·9	104·6	
Hela riket	175 118	861 805	105·6	116·2	417 405	1 404 337	102·2	104·2	113·9	

¹ Inberäknat personer, som ej kunnat fördelas på län.

Tab. 45. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1938—1942 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för												
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetad arbetslön				
	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942	
Stockholms stad	105	102	100	105	106	103	100	106	108	114	121	141	
Malmbrytning o. metallind.	108	109	109	124	108	108	107	122	110	121	130	162	
Pappers- o. grafisk industri	106	97	99	108	111	102	104	112	111	109	125	143	
Livsmedelsindustri	100	98	92	89	97	94	89	86	100	103	106	110	
Textil- o. beklädnadsind.	102	93	85	80	104	102	92	87	111	116	112	116	
Kemisk-teknisk industri	104	105	97	97	104	104	97	97	106	113	115	129	
Stockholms län	104	97	97	101	103	97	95	100	107	109	116	135	
Malmbrytning o. metallind.	104	101	103	107	103	102	101	107	106	114	125	142	
Livsmedelsindustri	102	96	96	98	103	96	96	98	110	114	123	141	
Uppsala län	100	96	92	94	101	95	91	92	104	107	110	121	
Malmbrytning o. metallind.	101	105	107	104	102	105	107	102	105	119	131	137	
Södermanlands län	101	97	97	102	104	98	96	104	108	110	118	139	
Malmbrytning o. metallind.	101	99	99	106	103	100	99	108	106	112	122	144	
Textil- o. beklädnadsind.	99	105	99	92	108	113	101	96	115	127	126	131	
Östergötlands län	104	102	97	97	107	102	96	97	113	118	122	136	
Malmbrytning o. metallind.	108	117	111	116	110	116	111	117	117	134	141	161	
Träindustri	96	82	84	83	95	78	79	81	103	92	97	108	
Pappers- o. grafisk industri	103	90	87	87	111	92	90	91	115	102	108	118	
Textil- o. beklädnadsind.	103	100	93	90	106	103	91	89	112	122	120	133	
Jönköpings län	101	96	97	102	102	96	95	102	109	111	122	144	
Malmbrytning o. metallind.	100	101	113	126	99	100	111	124	107	118	143	177	
Träindustri	102	85	89	94	102	78	84	92	111	91	106	131	
Läder-, hår- o. gummivaruid.	105	105	90	84	106	105	86	85	118	117	109	120	
Kemisk-teknisk industri	120	89	60	60	126	95	60	58	126	104	74	76	
Kronobergs län	105	96	96	101	104	86	90	98	109	98	110	134	
Jord- o. stenindustri	101	89	94	101	103	73	85	98	106	84	104	136	
Träindustri	99	80	81	81	99	75	75	80	105	86	94	113	
Pappers- o. grafisk industri	110	107	104	111	111	101	103	114	116	109	119	144	
Kalmar län	105	101	100	107	106	96	96	105	111	112	121	145	
Malmbrytning o. metallind.	105	115	120	135	105	116	119	134	110	134	148	183	
Jord- o. stenindustri	102	90	88	94	101	77	77	85	104	87	95	111	
Träindustri	106	93	93	95	103	80	85	92	112	95	108	129	
Gotlands län	98	79	74	80	97	73	72	78	99	82	86	102	
Jord- o. stenindustri	100	74	64	68	99	65	60	65	102	74	72	85	
Blekinge län	109	98	95	102	108	95	83	103	107	108	111	134	
Malmbrytning o. metallind.	117	105	100	105	115	102	97	105	112	115	116	136	
Kristianstads län	107	106	109	112	107	105	107	111	111	119	132	150	
Malmbrytning o. metallind.	105	103	107	105	107	104	107	109	111	119	135	148	
Jord- o. stenindustri	100	90	103	117	99	85	99	110	100	94	119	146	
Träindustri	106	89	99	99	104	84	97	98	116	97	124	142	
Livsmedelsindustri	102	104	112	109	101	103	112	110	100	111	129	138	
Malmöhus län	104	101	99	100	104	100	96	99	109	113	119	133	
Malmbrytning o. metallind.	104	102	105	111	103	104	107	111	108	118	131	149	
Jord- o. stenindustri	106	81	85	91	106	78	83	90	109	87	99	116	
Livsmedelsindustri	104	101	101	102	102	99	98	99	104	109	117	126	
Textil- o. beklädnadsind.	107	112	103	96	108	109	95	91	117	131	127	133	
Läder-, hår- o. gummivaruid.	100	108	101	94	101	108	88	91	105	120	108	122	

Tab. 45 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1938—1942 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942	1939	1940	1941	1942
Hallands län	103	98	88	90	104	95	87	88	109	109	110	123
Malmbrytning o. metallind.	101	96	108	112	100	95	107	110	106	111	135	151
Textil- o. beklädnadsind.	104	107	84	83	107	105	83	80	113	125	105	117
Göteborgs o. Bohus län	102	96	92	91	102	94	90	90	106	107	111	119
Malmbrytning o. metallind.	98	95	96	95	97	94	95	93	100	106	116	122
Pappers- o. grafisk industri	102	86	83	86	105	82	82	87	109	91	96	110
Livsmedelsindustri	106	101	97	93	105	98	94	93	107	108	111	119
Textil- o. beklädnadsind.	102	103	93	93	107	101	90	90	113	119	115	125
Älvsborgs län	101	98	97	98	103	96	93	94	108	111	117	131
Malmbrytning o. metallind.	99	96	107	112	101	99	106	114	105	116	135	154
Pappers- o. grafisk industri	101	89	93	99	107	86	89	101	112	96	100	123
Textil- o. beklädnadsind.	101	98	95	93	103	96	90	88	109	112	114	124
Skaraborgs län	101	97	103	107	103	97	103	107	107	111	127	147
Malmbrytning o. metallind.	102	105	124	137	104	110	126	138	107	125	152	185
Jord- o. stenindustri	100	85	90	95	101	80	87	94	104	87	103	124
Träindustri	90	92	86	96	91	93	83	99	106	114	112	145
Värmlands län	103	101	104	109	106	100	103	110	107	108	122	143
Malmbrytning o. metallind.	104	105	111	113	107	106	109	114	111	119	134	154
Träindustri	101	86	84	83	98	80	77	80	103	94	98	110
Pappers- o. grafisk industri	104	98	101	116	108	93	101	118	97	89	103	129
Örebro län	99	102	99	99	106	107	102	102	109	124	128	141
Malmbrytning o. metallind.	89	95	97	98	102	108	109	109	105	125	137	153
Träindustri	99	89	87	88	102	86	85	91	105	96	102	116
Läder-, hår- o. gummivarnind.	109	110	97	93	111	110	84	84	114	124	104	113
Kemisk-teknisk industri	119	154	154	156	118	151	149	146	117	168	182	189
Västmanlands län	103	102	101	104	104	102	100	102	108	116	124	139
Malmbrytning o. metallind.	104	105	109	111	105	106	107	109	109	120	133	148
Kopparbergs län	103	102	106	108	104	101	103	106	108	113	126	143
Malmbrytning o. metallind.	103	102	107	110	104	102	106	108	108	115	129	145
Träindustri	93	84	90	95	94	83	89	97	99	93	111	134
Gävleborgs län	96	92	93	95	96	88	89	92	96	96	106	119
Malmbrytning o. metallind.	88	88	92	97	90	89	93	95	91	99	112	123
Träindustri	99	91	93	89	98	86	89	89	99	94	107	113
Pappers- o. grafisk industri	100	93	86	90	99	74	72	82	99	79	82	99
Västernorrlands län	99	87	84	90	97	82	80	88	99	89	92	111
Träindustri	103	86	85	87	102	85	83	90	105	93	98	115
Pappers- o. grafisk industri	95	81	78	85	93	73	70	79	93	78	79	96
Jämtlands län	100	87	80	89	100	83	73	86	103	93	90	116
Västerbottens län	112	139	151	175	109	137	152	182	101	152	182	244
Malmbrytning o. metallind.	105	223	263	346	103	232	271	364	105	272	338	499
Träindustri	107	98	100	102	107	94	100	107	110	105	119	141
Norrbottnens län	103	98	104	103	104	97	100	101	108	103	113	122
Malmbrytning o. metallind.	101	94	103	100	101	93	101	98	108	100	112	117
Hela riket	102	99	98	100	103	98	96	100	107	110	118	134

För att ytterligare belysa utvecklingen inom de olika länen ha beträffande arbetarna¹ samma jämförelse gjorts mellan företag, som redovisats både 1941 och 1940, 1940 och 1939 samt 1939 och 1938. Genom att begagna den s. k. kedjemetoden (se ovan sid. 134) ha de indexsiffror erhållits, som återges i tab. 45. Av praktiska skäl har ej jämförelsen kunnat föras tillbaka längre än till 1938, men detta års speciella karaktär såsom det sista år som ej direkt berörts av krigskrisen torde i och för sig kunna motivera valet av år 1938 såsom basår.

Även om det lönestatistiska materialet som helhet betraktat torde representera en för statistikens huvudsyften tillräcklig andel av inom berörda arbetsområden anställd personal, får vid denna långt gående uppdelning av de redovisade företagen den omständigheten ej lämnas obeaktad, att representativiteten kan ställa sig ganska växlande i olika landsdelar. En viss ojämnhet i redovisningen sammanhänger med att uppgiftsplikt ej föreligger. Men den viktigaste orsaken till variationerna i representativiteten torde vara att söka i det förhållandet, att lönestatistiken företrädesvis avser den stora och medelstora industrin och endast i mindre utsträckning berör småindustri och hantverk, vilka storleksgrupper av näringsfång förete olika utbredning i lokalt hänseende.

¹ För förvaltningspersonalen kan ej jämförelsen länsvis föras tillbaka till 1938 på grund av att oregelbundenheter i primärmaterialets kvalitet göra de sålunda erhållna siffrorna alltför osäkra.

Bilaga.

SOCIALSTYRELSEN
UTREDNINGSBYRÅN
Tel. Socialstyrelsen 68.

OBS! I detta formulär angivna uppgifter äro tillförsäkrade
skydd jämliskt lagen om viss inskränkning i rätten att
utbekomma allmänna handlingar den 28 maj 1937 16 §.

Stockholm i januari 1943.

N:r

(Torde återopas vid ev. skriftväxling.)

För fullföljande av de inom Socialstyrelsen under flera föregående år utförda löneundersökningarna får styrelsen härmed anhålla, att Ni ville för Edert företags vidkommande ifylla omstående formulär, avseende år 1942, samt därefter återsända det till styrelsen senast den 20 februari 1943.

Formuläret utsändes i 2 exemplar, varav det ena är avsett att av uppgiftslämnaren behållas som kopia.

KARL J. HÖJER.

ANDERS TWENGSTRÖM.

Anvisningar: För företag med såväl förvaltnings- som arbetarpersonal skola både avd. **A** och avd. **B** av formuläret (se omstående sida) ifyllas, varemot företag utan egentlig arbetarpersonal (såsom exempelvis vissa handelsföretag o. d.) endast behöva lämna i avd. **A** begärda uppgifter (ev. förekommande lagerarbetare, chaufförer, reparatörer o. d. böra dock redovisas i avd. **B**). Om möjligt bör varje mera betydande arbetsställe (fabrik, driftsenhet o. d.) redovisas för sig. Vid ifyllandet av formuläret bör ej medräknas den tid arbetare och tjänstemän varit frånvarande från arbetet på grund av beredskapsjämtgöring, liksom ej heller den mer eller mindre avkortade lön, de uppburit från företaget under nämnda tid.

Företagets namn:
 vars väsentliga verksamhet avser (näringsgren):

Belggenhet: för huvudkontoret.
 för arbetstället

Arbetet har under år 1942 varit i gång arbetsdagar, veckor.
 Har under året arbetstiden för de sysselsatta arbetarna (samtliga eller endast vissa) varit förkortad?

I så fall, har förkortningen skett genom minskat antal arbetsdagar per vecka? (Ja eller nej) arbetstimmar per dag? (Ja eller nej) på annat sätt?

Angiv arbetstidsförkortningens ungefärliga omfattning i timmar räknat under hela året för samtliga arbetare

A	Förvaltnings- och betjälspersonal.			Medeltal anställda per avlöningsstillfälle under redovisningsåret ¹⁾			Totala antalet anställningsmånader under året (med inräknade av semester mån. ej beräkningsmånadsgräns)		Totalsumma utbetald avlöning, kontant och i natura (inberäknat lön under semester, dyrtidstillägg m. m. men exkl. lön under beredskapsfästgöring), kronor		
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Summa
	OBS! Företagsledare (direktörer, disponenter, förvaltare, handelsföreståndare m. fl.), handelsresande, agenter o. d. samt lagarbetsare medräknas icke . Jfr B										
	Teknisk personal										
	a) ingenjörer, kemister, ritare o. d.			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	b) verkmästare, förmän (ej deltagande i arbete) o. d.			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	Kontorspersonal										
	a) kamrerare, bokh., kontorister o. d.			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	b) vaktmästare, bud o. d.			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	Butikspersonal o. d.										
	a) butika- och lagerpersonal (lagerarbetare redovisas under avd. B Arbetare)			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	b) springpojkar o. d.			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	Observera anvisningarna & omstående sida.			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)
	Summa			(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)		(kr.)	(kr.)	(kr.)

B	Medeltal arbetare per avlöningsstillfälle under redovisningsåret ¹⁾	Antal under året av samtliga arbetare tillhops utgjorda		Tidlönsarbete ²⁾		Arbetslön (utan dyrtidstillägg) för helt anslutna arbetstimmar enl. kol. 5		Ackordarbete ³⁾		Ackordalön (utan dyrtidstillägg) för hela antalet arbetstimmar enl. kol. 8		Rörligt tillägg för stegrade lövnadskostnader Kronor (örens angivas ej)	Övertids- tillägg ⁴⁾ Kronor (örens angivas ej)	Skiftarbete m. m.		Lön under semester, gratifikation, hyresbidrag, tillhöll med m. m., som ej redan inräknats i själva arbetslönen ⁵⁾	Totalsumma	
		dagsverken ⁶⁾	arbetsveckor	Totala antalet arbetstimmar under året (övertid inber.)	Däruv på övertid Kronor (örens angivas ej)	Totala antalet arbetstimmar under året (övertid inber.)	Däruv på övertid Kronor (örens angivas ej)	Totala antalet arbetstimmar (tagår i kol. 5 och 8)	Tillägg ⁷⁾ för skift och för förestående arbetstid Kronor (örens angivas ej)	Totala antalet arbetstimmar (tagår i kol. 5 och 8)	Tilläggs- värde av konstigt tillägg Kronor (örens angivas ej)			under året utgjorda arbetstimmar (övertid inberäknad) (kol. 7 + 10 + 11 + 12 + 14 + 15 + 16)	arbetlön o. förmän under året (övertid inberäknad) Kronor (örens angivas ej)			
Arbetande förmän	(antal män)	(antal dagev.)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Arbetare: Män över 18 år ⁸⁾	(antal män)	(antal dagev.)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Kvinnor över 18 år ⁸⁾	(antal kvinnor)	(antal dagev.)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Minderåriga samt lärlingar	(ant. minderåriga)	(antal dagev.)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Summa	(antal arbetare)	(antal dagev.)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)

¹⁾ Om i gällande avtal annan lönsgräns än 18 år mellan vuxna och minderåriga arbetare förekommer, bör denna andra lönsgräns iakttagas.
²⁾ Medelvärdet beräknas sålunda, att man uppräknar antalet löntagare vid varje avlöningsstillfälle (ev. varje dag) under året, summerar de sålunda erhållna siffrorna och dividerar summan med antalet avlöningslagar (ev. antalet faktiskt utgjorda arbetsdagar). Se löns anvisningarna & tilläggs sida.
³⁾ Någon dagsverke räknas varje dag, som arbetare eller arbetsförmän varit i arbete, oberoende av huru stor del av dagen han arbetat. Naturligt räknas som dagsverke.
⁴⁾ Till tidlönsarbete räknas även arbete, för vilket utbetalas löntill plus fast tillägg i form av ackordkompensation.
⁵⁾ Till ackordarbete räknas även arbete mot visst belopp per timme plus en rörlig premie

liksom arbete mot lönlön eller dylikt lönsystem, varigenom arbetsförhållanden i väsentlig mån göra beredande av arbetsprestationen eller produktion.
⁶⁾ Här redovisas de tillägg till vanligt löntill, tillproportionerad veckolön resp. ackordlön, som enligt gällande avtal utbetalas för arbete i kol. 8 och 9 redovisad övertid. Jfr not. 7.
⁷⁾ Här redovisas tillägg till vanligt löntill, tillproportionerad veckolön resp. ackordlön, som enligt avtal eller särskild överenskommelse utbetalas för dele arbete & skift, dele arbete, som utan ett vara övertidsarbete utföras & annan till än ordinarie arbetstid (förestående arbetstid) lämnat här avsett tillägg inräknat i kol. 7 och 10, beövar särskild redovisning liksom även, men för upplysning härom lämnas & formulerat.
⁸⁾ Här inberäknas ej sjukavlöning och utlyckfallsersättning, vilka förmåner icke skola medräknas & formulerat samt ej heller lön under beredskapsfästgöring.

Anmärkingar (avsända till förtydliga och komplettera ovanstående uppgifter)

..... den / 1943.
 (Postadress)
 (Arbetsgivarens firma)
 (Uppgiftslämnarens namn och telefon)

FRÅGEFORMULÄR FÖR DEN INDUSTRIELLA LÖNSSTATISTIKEN